BIBLIOTHECA FABULARUM ROMANENSIUM
ET OPERUM PRAECLARORUM

EFFIGIES DORIANI GRAYI

OSCAR WILDE

LATINE REDDITA

A BENIAMINO MARTINO

EX EDITIONE ANGLICA ANNI MDCCCXCI
VERSIO LATINA A.D. MMXXVI

Versio Latina © 2026 Beniaminus Martinus · CC BY 4.0
Nomen interpretis retinendum est; mutationes significandae sunt.

PRAEFATIO

Artifex pulchrarum rerum creator est.

Artem aperire, artificem celare: hic artis finis est.

Artium iudex est qui, quod ex pulchris rebus animo percepit, in aliam formam aut novam materiam transferre potest.

Summum, sicut infimum, iudicandi genus quaedam sui ipsius narratio est.

Qui in pulchris rebus turpia reperiunt, corrupti sunt nec tamen venusti. Hoc vitium est.

Qui in pulchris rebus pulchra intellegunt, culti sunt. His spes est.

Hi sunt electi quibus pulchrae res nihil nisi Pulchritudinem significant.

Nullus liber honestus aut turpis est. Libri aut bene aut male scripti sunt. Hoc totum est.

Odium quo saeculum undevicesimum veri imitationem prosequitur ira est Calibanis, qui faciem suam in speculo cernit.

Odium quo idem saeculum romanticum genus prosequitur ira est Calibanis, qui faciem suam in speculo non cernit.

Vita hominis, quatenus ad mores pertinet, pars est materiae artifici subiectae; honestas autem artis in perfecto usu imperfecti instrumenti posita est.

Nemo artifex quicquam probare cupit. Etiam vera probari possunt.

Nemo artifex, qua artifex est, huic illive morum parti favet. Talis in artifice favor vitium stili est cui nulla venia dari potest.

Nemo artifex morbose sentit. Omnia exprimere potest.

Cogitatio et sermo artifici instrumenta artis sunt.

Vitium virtusque artifici materia artis sunt.

Si formam spectas, omnium artium exemplar musica est; si sensum, ars histrionis.

Omnis ars simul facies est et signum.

Qui sub faciem penetrant, suo periculo penetrant.

Qui signum legunt, suo periculo legunt.

Ars non vitam, sed spectatorem ipsum vere refert.

Quod de opere artis varie iudicatur, id novum, multiplex, vivum esse demonstrat.

Cum iudices dissentiunt, artifex secum consentit.

Homini ignosci potest quod rem utilem fecerit, dum eam non admiretur. Rei inutilis faciendae una excusatio est: quod eam vehementer admiramur.

Omnis ars prorsus inutilis est.

OSCARIUS WILDIUS

CAPUT I

Officina pictoris opimo rosarum odore complebatur; et cum levis aura aestiva inter horti arbores moveretur, per apertam ianuam gravis syringae odor aut subtilior spinae roseis floribus fragrantia irruebat.

E extremo lectulo ephippiis Persicis strato, in quo Dominus Henricus Wottonius recubabat atque, ut solebat, innumerabilia cigarella fumabat, vix conspicere poterat flores laburni, et colore et dulcedine mellis similes, fulgentes; cuius rami tremuli vix tantum flammeae pulchritudinis pondus ferre posse videbantur. Subinde autem volantium avium umbrae mirae per longa serici Indici vela, ante ingentem fenestram extensa, transcurrebant, speciem quandam momentaneam artis Iaponicae efficientes; atque illos pallidos pictores Tokionenses ei in mentem revocabant, qui arte natura sua immobili celeritatis motusque sensum exprimere conantur.

Triste apium murmur, quae per longam intonsam herbam quasi umeris viam sibi faciebant aut circa pulverulenta caprifolii cornua aurea pertinaci atque aequabili circuitu volitabant, ipsam quietem graviorem efficere videbatur. Obscurus Londinii fremitus instar gravis organi procul resonantis vocis audiebatur.

In medio conclavi, ad erectum pegma pictorium firmiter adstricta, stabat imago totius corporis adulescentis eximia forma praediti; ante eam, aliquantum remotus, sedebat ipse pictor, Basilius Hallwardus, cuius subita ante aliquot annos evanescentia tantum eo tempore publicae admirationis moverat totque miras suspiciones excitaverat.

Cum pictor formam illam venustam decoramque, quam arte sua tam sollerter expresserat, contemplaretur, risus voluptatis vultum eius perstrinxit atque ibi quasi mansurus videbatur. Subito tamen exsiluit et, oculis clausis, digitos palpebris imposuit, quasi singulare quoddam somnium intra mentem retinere vellet, ex quo expergisci timeret.

"Optimum hoc est opus tuum, Basili," inquit Dominus Henricus languide, "optimum quod umquam fecisti. Proximo anno ad Pinacothecam Grosvenorianam certe mittendum est. Academia Regia nimis magna est atque nimis vulgaris. Quotiens eo veni, aut tanta hominum multitudo adfuit ut picturas videre non possem, quod horrendum erat, aut tanta picturarum copia ut homines videre non possem, quod peius erat. Pinacotheca Grosvenoriana unus re vera locus dignus est."

"Nusquam, opinor, mittam," respondit ille, capite singulari illo more reiecto quo olim amicos suos Oxonii ad risum movere solebat. "Immo nusquam mittam."

Dominus Henricus supercilia sustulit eumque mirans per tenues caeruleas fumi spiras aspexit, quae e gravi cigarello, opio infecto, miris orbibus sursum volvebantur.

"Nusquam mittes? Mi Basili, quare? Num causam habes? Quam mirum genus hominum estis vos pictores! Omnia quae in mundo fieri possunt facitis ut famam comparetis; simul atque eam adepti estis, proicere velle videmini. Stultum est. Unum modo peius est quam in ore hominum esse: in ore hominum non esse. Effigies talis te longe supra omnes Angliae iuvenes efferret, senes autem invidia inflammaret—si modo senes ullo adhuc sensu affici possunt."

"Scio te me irrisurum esse," respondit, "sed eam exponere vere non possum. Nimium mei ipsius in eam intuli."

Dominus Henricus in lectulo corpus extendit atque risit.

"Sciebam equidem te risurum. Nihilominus verum est."

"Nimium tui ipsius! Profecto, Basili, nesciebam te tanta vanitate laborare. Neque profecto ullam similitudinem video inter te, cui vultus asper est ac robustus capillique carbone nigriores, et hunc Adonidem iuvenem, qui ex ebore foliisque rosarum factus esse videatur. Mi Basili, Narcissus est; tu autem —sane, vultum ingenii plenum habes, ceteraque huiusmodi. Sed pulchritudo, vera pulchritudo, ibi desinit ubi vultus ingenium significare incipit.

Ingenium ipsum exaggerationis genus est atque omnem vultus concentum corrumpit. Simul atque quis ad cogitandum consedit, aut totus nasus fit aut tota frons aut nescio quid horrendum. Aspice eos qui in quaque docta professione prosperrime successerunt. Quam perfecte deformes sunt! Ecclesiae hominibus sane exceptis. In Ecclesia enim non cogitant. Episcopus octoginta annos natus eadem dicere pergit quae, cum duodeviginti annos haberet, dicere iussus est; quo fit ut vultum semper amoenissimum servet.

Mysteriosus autem ille amicus tuus iuvenis, cuius nomen numquam mihi dixisti, cuius tamen effigies me prorsus fascinavit, numquam cogitat. De hoc certissimus sum. Formosa quaedam creatura est nullius ingenii, quae semper hic adesse debeat hieme, cum flores desunt quos intueamur, atque aestate, cum aliquid desideramus quod ingenii ardorem refrigeret.

Ne tibi blandiaris, Basili. Ne minima quidem ex parte illi similis es."

"Non me intellegis, Henrice," respondit pictor. "Illi me similem non esse profecto scio; id quidem optime novi. Immo dolerem si similis essem. Humeros tollis? Vera dico. Quaedam fatalis vis in omni corporis animique praestantia inest, qualis

per totam historiam regum titubantia vestigia insequi videtur. Praestat a ceteris non differre.

Deformes atque stulti optimam huius mundi partem habent. Otiosi sedere spectaculumque ore aperto intueri possunt. Si victoriam ignorant, saltem cladis scientia carent. Vivunt ut nos omnes vivere oporteret: quieti, incuriosi, sine sollicitudine. Nec aliis exitium afferunt nec ab alienis manibus accipiunt.

Tuus ordo tuaeque divitiae, Henrice; meum ingenium, quantumcumque est; ars mea, quanticumque valet; forma Doriani Grayi—omnes propter ea quae di nobis dederunt poenas dabimus, easque gravissimas."

"Dorianus Grayus? Hocine nomen eius est?" rogavit Dominus Henricus, per officinam ad Basilium Hallwardum procedens.

"Ita; id nomen est. Tibi dicere non constitueram."

"Cur autem non?"

"Nescio explicare. Cum aliquem vehementer diligo, nomen eius nemini dico. Id mihi videtur quasi partem ipsius tradere. Secretum amare didici. Hoc unum paene videtur esse quod vitam hodiernam nobis arcanam aut mirabilem facere possit. Res quam maxime communis iucunda fit, si modo occultetur. Nunc, cum urbe discedo, famulis meis numquam dico quo eam. Si dicerem, omnis voluptas periret. Stulta consuetudo fortasse est; tamen nescio quo pacto multum fabulae ac miraculi vitae affert. Puto te me ob hoc valde stultum existimare?"

"Minime," respondit Dominus Henricus, "minime, mi Basili. Oblivisci videris me uxorem duxisse; atque una matrimonii venustas est quod vitam fallaciis plenam utrique parti omnino necessariam reddit. Numquam scio ubi uxor mea sit, neque uxor mea scit quid agam. Cum convenimus—convenimus enim interdum, cum una foris cenamus aut ad Ducem imus—fabulas inter nos absurdissimas vultu gravissimo narramus. Uxor mea

hac arte valde excellit, multo quidem magis quam ego. Illa temporibus numquam confunditur; ego semper. Cum autem me deprehendit, nullum tumultum facit. Interdum opto ut faciat; tantum ridet."

"Odi quomodo de matrimonio tuo loquaris, Henrice," dixit Basilius Hallwardus, ad ianuam horti lente ambulans. "Credo te re vera optimum maritum esse, sed virtutum tuarum penitus pudere. Mirus es homo. Numquam sententiam moralem dicis, numquam rem malam facis. Cynismus tuus mera persona est."

"Naturalem se praebere nihil aliud est quam personam agere, eamque omnium quas novi molestissimam," exclamavit Dominus Henricus ridens. Tum duo iuvenes una in hortum exierunt atque in longo sedili bambusino sub alta lauro consederunt. Sol per polita folia labebatur. In herba bellides albae tremebant.

Post breve silentium Dominus Henricus horologium protulit. "Vereor ne mihi abeundum sit, Basili," murmuravit, "atque antequam abeam postulo ut quaestioni respondeas quam iam dudum tibi proposui."

"Quae est?" dixit pictor, oculis in terram defixis.

"Optime nosti."

"Nescio, Henrice."

"Dicam igitur. Explicari mihi volo cur effigiem Doriani Grayi exponere nolis. Veram causam volo."

"Veram causam iam dixi."

"Non dixisti. Dixisti nimium tui ipsius in ea esse. Hoc puerile est."

"Henrice," dixit Basilius Hallwardus, recta eum in faciem intuens, "omnis effigies quae vero sensu pingitur pictoris, non eius qui pingitur, effigies est. Is qui pingitur nihil aliud est quam res fortuita, mera occasio. Non ipse a pictore revelatur; pictor

potius ipse se in picta tela revelat. Hanc effigiem ideo exponere nolo quod timeo ne in ea arcanum animae meae prodiderim."

Dominus Henricus risit. "Quodnam est illud?" rogavit.

"Dicam tibi," ait Hallwardus; sed vultum eius perplexitas quaedam invasit.

"Totus exspecto, Basili," perrexit sodalis, eum aspiciens.

"Re vera parum est quod narrem, Henrice," respondit pictor, "ac vereor ne vix intellegas. Fortasse ne credas quidem."

Dominus Henricus subrisit, deinde inclinatus bellidem roseis foliolis ex herba carpsit atque contemplatus est. "Certissimus sum me intellecturum," respondit, intentis oculis in parvum discum aureum albis quasi plumis cinctum; "quod autem ad credendum attinet, quidvis credere possum, modo prorsus incredibile sit."

Ventus nonnullos flores ex arboribus excussit; graves syringae flores, stellis congestis, in languida aura huc illuc movebantur. Locusta quaedam iuxta murum stridere coepit; simulque, velut caeruleum filum, longa tenuisque libellula alis fuscis et quasi reticulatis praeterfluit. Domino Henrico videbatur se cordis Basilii Hallwardi pulsum audire posse, mirabaturque quid sequeretur.

"Res simpliciter ita se habet," dixit pictor aliquanto post. "Ante duos menses ad frequentissimum Dominae Brandoniae convivium veni. Scis nos miseros artifices interdum in societatem prodire debere, tantum ut vulgus meminerit nos non esse barbaros. Veste cenatoria nigra et fascia alba, ut mihi olim dixisti, quisquis, etiam nummularius, famam culti hominis consequi potest.

"Itaque, cum circiter decem minutas in conclavi fuissem, cum ingentibus matronis nimis ornatis et academicis taediosis colloquens, subito sensi aliquem me intueri. Aliquantum

corpore converso Dorianum Grayum primum vidi. Cum oculi nostri concurrerunt, sensi me pallescere. Mirus quidam terror me invasit.

"Intellexi me ei obviam venisse cuius sola indoles tam vehementer alliceret ut, si permitterem, totam naturam meam, totam animam, ipsam denique artem hauriret. Nullam externam vim in vita mea volebam. Tu ipse nosti, Henrice, quam natura mei iuris sim. Semper mihi ipse imperaveram; saltem semper ita fuerat, donec Dorianum Grayum cognovi. Tum—sed nescio quomodo tibi explicem.

"Nescio quid mihi dicebat me ad terribile vitae discrimen accessisse. Mira me opinio tenebat fatum mihi exquisitas voluptates exquisitosque dolores parare. Timui atque ad ianuam conversus exire conatus sum. Non conscientia me impulit; quaedam ignavia fuit. Nihil mihi laudis tribuo quod fugere temptaverim."

"Conscientia atque ignavia re vera eadem res sunt, Basili. Conscientia nomen est sub quo eadem societas mercatoria negotium gerit. Nihil amplius."

"Hoc non credo, Henrice, neque tu ipse, ut mihi persuadeo, credis. Quidquid autem causa fuit—fortasse superbia, nam tum admodum superbus eram—certe ad ianuam contendebam. Ibi, ut fieri solet, in Dominam Brandoniam incidi. `Non tam cito fugis, Domine Hallwarde?' exclamavit. Nosti illam vocem mirum in modum acutam?"

"Ita; pavo est in omnibus praeter pulchritudinem," dixit Dominus Henricus, bellidem longis nervosisque digitis discerptans.

"Ab ea liberari non poteram. Ad principes me duxit, ad viros stellis et periscelidibus ornatos, ad anus ingentibus tiaris nasisque psittacorum. Me amicissimum suum praedicabat.

Semel tantum antea eam conveneram, sed in animum induxerat me celebrare. Nescio quae pictura mea tum magnum successum habuerat; saltem de ea in diurnis nummulo venalibus garriebatur, quae saeculo undevicesimo immortalitatis norma est.

"Subito me coram ipso iuvene inveni cuius indoles tam mirum in modum me commoverat. Proximi stabamus, paene contingebamus. Oculi nostri iterum concurrerunt. Temerarium fortasse fuit, sed Dominam Brandoniam rogavi ut me illi sisteret. Fortasse tamen non tam temerarium erat. Res plane inevitabilis fuit. Etiam sine ullo introductore inter nos locuti essemus. De hoc certissimus sum. Dorianus postea idem mihi dixit. Ille quoque sensit nobis fato datum esse ut nosceremus invicem."

"Et quomodo Domina Brandonia hunc mirabilem iuvenem descripsit?" rogavit sodalis. "Scio illam omnium hospitum compendium quam celerrime tradere solere. Memini eam me olim ad senem truculentum rubicundumque, insignibus ac taeniis totum opertum, adduxisse atque in aurem meam tragico susurro, quem omnes in conclavi audire necesse erat, res incredibilissimas sibilasse. Statim fugi. Homines ipse explorare malo.

"Domina autem Brandonia hospites suos prorsus ut praeco auctionarius merces tractat. Aut ita eos explicat ut nihil restet, aut omnia de iis narrat praeter id unum quod scire velis."

"Misera Domina Brandonia! Nimium in eam saevus es, Henrice," dixit Hallwardus languide.

"Mi amice, conventum elegantium condere conata est, neque quicquam praestitit nisi ut cauponam aperiret. Quomodo eam admirari possim? Sed dic mihi: quid de Domino Doriano Grayo dixit?"

"O, aliquid huius modi: ‘Adulescens venustissimus—mater eius misera carissimaque atque ego prorsus inseparabiles—quid agat penitus oblita sum—vereor ne—nihil agat—ah, ita, piano canit—an fidibus, mi Domine Graye?’ Neuter nostrum risum tenere potuit, atque statim amici facti sumus."

"Risus haud malum amicitiae initium est, et longe optimus eius finis," dixit iuvenis dominus, alteram bellidem carpens.

Hallwardus caput movit. "Nescis quid sit amicitia, Henrice," murmuravit, "neque, quod ad rem attinet, quid sit inimicitia. Omnes diligis; hoc est, omnes aeque neglegis."

"Quam iniuste!" exclamavit Dominus Henricus, galerum paulum retrahens atque ad parvas nubes suspiciens, quae velut implicata fila serici candidi nitentis per concavam caeli aestivi caeruleam gemmam fluitabant. "Ita, valde iniuste. Inter homines maxima discrimina facio. Amicos forma, notos moribus, inimicos ingenio eligo. In inimicis eligendis nimia diligentia esse non potest. Nemo mihi inimicus est qui stultus sit.

"Omnes aliquo ingenio valent, atque ideo me omnes aestimant. Num hoc valde vanum est? Puto aliquantum vanum esse."

"Equidem ita putaverim, Henrice. Sed ex tua distributione ego tantum notus quidam sum."

"Mi carissime Basili, multo plus es quam notus."

"Et multo minus quam amicus. Frater quidam, opinor?"

"O fratres! Fratres nihil curo. Maior natu mori non vult, minores autem nihil aliud agere videntur."

"Henrice!" exclamavit Hallwardus, fronte contracta.

"Mi amice, non omnino serio loquor. Sed fieri non potest quin consanguineos meos oderim. Puto id inde oriri quod nemo nostrum ferre potest ut alii eadem vitia habeant quae ipsi. Valde intellego iram democratiae Anglicae contra ea quae superiorum

ordinum vitia vocant. Multitudo ebrietatem, stultitiam, impudicitiam suum proprium peculium esse putat; si quis nostrum asinum se praebet, in alieno praedio venari censetur.

"Cum miser Southwarcius in iudicium divortii venit, indignatio eorum prorsus magnifica fuit. Nec tamen decimam quidem proletariorum partem recte vivere arbitror."

"Ne uni quidem verbo quod dixisti assentior; ac praeterea, Henrice, certus sum ne te quidem assentiri."

Dominus Henricus barbam fuscam acuminatam permulsit et summum calcei nitidi baculo ebenino fimbriato leviter pulsavit. "Quam Anglus es, Basili! Iam iterum idem dicis. Si sententiam vero Anglo proponas—quod semper temerarium est—numquam cogitat utrum sententia recta an falsa sit. Hoc unum magni facit: utrum qui eam profert ipse credat.

"Sententiae autem pretium nihil prorsus cum sinceritate dicentis commune habet. Immo, quo minus sincerus homo est, eo purior ratione sententia probabiliter erit; neque necessitatibus neque cupiditatibus neque praeiudiciis eius tingetur. Sed de re publica, sociologia, metaphysica tecum disputare non constitui. Homines principiis praefero; eos autem qui nullis principiis tenentur rebus omnibus antepono. Plura mihi de Doriano Grayo narra. Quam saepe eum vides?"

"Cotidie. Felix esse non possem nisi eum cotidie viderem. Mihi prorsus necessarius est."

"Quam mirum! Putabam te nihil umquam praeter artem tuam curaturum."

"Nunc tota ars mea in illo est," dixit pictor graviter. "Interdum, Henrice, mihi videtur duas tantum aetates in tota mundi historia magni momenti esse. Prima est cum novum artis instrumentum apparet; altera cum nova indoles arti apparet. Quod pictura oleo facta Venetis fuit, quod vultus Antinoi

recentiori sculpturae Graecae, idem mihi aliquando vultus Doriani Grayi erit. Non solum ex eo pingo, eum delineo, adumbrationes eius facio.

"Haec omnia, utique, feci. Sed multo plus mihi est quam exemplar aut is qui ad effigiem sedet. Non tibi dicam me iis quae de illo feci displicere, neque pulchritudinem eius talem esse ut ars eam exprimere non possit. Nihil est quod ars exprimere nequeat; atque scio opera quae, postquam Dorianum Grayum cognovi, feci bona esse, immo optima totius vitae meae.

"Sed quodam miro modo—nescio an me intellegas—indoles eius novam prorsus artis rationem, novum stilum mihi suggessit. Aliter res video, aliter de iis cogito. Nunc vitam recreare possum eo modo qui antea mihi occultus erat. `Somnium formae in diebus cogitationis'—quis hoc dixit? Oblitus sum; sed hoc mihi Dorianus Grayus fuit.

"Sola huius adulescentis praesentia oculis obiecta—vix enim mihi plus quam puer videtur, quamquam re vera viginti annos excessit—sola, inquam, eius praesentia—ah! num intellegis quantum hoc valeat? Inscius mihi lineas novae scholae describit, scholae quae omnem animi romantici ardorem atque omnem animi Graeci perfectionem complectatur.

"Concordia animae corporisque—quanta res est! Nos autem insania quadam ea duo separavimus atque invenimus veri imitationem vulgarem, idealitatem inanem. Henrice, si modo scires quid mihi Dorianus Grayus sit! Meministi illius tabulae campestris meae, pro qua Agnevius tantum pretium obtulit, quam tamen vendere nolui? Inter optima mea opera est. Et cur? Quia, dum eam pingebam, Dorianus Grayus iuxta me sedebat.

"Subtilis quaedam vis ex illo ad me transiit, atque tum primum in vita in simplici silva miraculum vidi quod semper quaesiveram semperque praeterieram."

"Basili, hoc incredibile est! Dorianum Grayum videre mihi necesse est."

Hallwardus e sedili surrexit atque per hortum ultro citroque ambulavit. Post aliquantum temporis rediit. "Henrice," dixit, "Dorianus Grayus mihi nihil aliud est quam artis incitamentum. Tu fortasse nihil in eo videas; ego omnia. Nusquam magis in operibus meis adest quam ubi nulla eius imago apparet. Est, ut dixi, novi modi indicium. Eum invenio in flexibus quarundam linearum, in venustate subtilitateque quorundam colorum. Nihil amplius."

"Cur igitur effigiem eius exponere recusas?" rogavit Dominus Henricus.

"Quia, invitus atque nesciens, aliquam in ea significationem huius mirae artis idololatriae posui, de qua ipsi, utique, numquam loqui volui. Nihil de ea scit. Numquam aliquid de ea sciet. Mundus tamen fortasse divinaret, neque ego animam meam levibus curiosisque eorum oculis nudabo. Cor meum sub microscopio eorum numquam ponetur. Nimium mei ipsius in ea re est, Henrice—nimium mei ipsius!"

"Poetae non tam solliciti sunt quam tu, ne sua in publicum proferant. Sciunt quam utilis sit cupiditas ad librum publicandum. Hodie cor fractum multas editiones parit."

"Eos propter hoc odi," exclamavit Hallwardus. "Artifex res pulchras creare debet, nihil autem vitae suae in eas inferre. Vivimus aetate qua homines artem quasi autobiographiae genus tractant. Sensum abstractae pulchritudinis perdidimus. Aliquando mundo ostendam quid sit; atque ob eam ipsam causam mundus effigiem Doriani Grayi numquam videbit."

"Puto te errare, Basili; sed tecum non disputabo. Soli mente perditi disputant. Dic mihi: Dorianus Grayusne te valde amat?"

Pictor paulisper cogitavit. "Me diligit," respondit post breve silentium; "scio eum me diligere. Eum sane immodice adulor. Mirum gaudium capio ex iis ei dicendis quae postea dixisse me paenitebit. Plerumque mihi suavissimus est, atque in officina sedemus et de mille rebus loquimur. Interdum tamen horrendum in modum incuriosus est, atque vere delectari videtur si mihi dolorem afferat.

"Tum, Henrice, mihi videor totam animam meam ei tradidisse qui eam tractet quasi florem in veste figendum, particulam ornatus ad vanitatem suam delectandam, ornamentum unius diei aestivi."

"Dies aestivi, Basili, morari solent," murmuravit Dominus Henricus. "Fortasse tu prius eum taedio habebis quam ille te. Triste est cogitare, sed dubitari non potest quin ingenium pulchritudine diutius maneat. Hinc fit ut omnes tam laboriose nos nimis erudire studeamus. In feroci vitae certamine aliquid habere volumus quod maneat; itaque mentes nostras quisquiliis notitiisque implemus, stulta spe locum nostrum retinendi. Homo omnibus rebus instructissimus—hoc est exemplar hodiernum.

"At mens hominis omnibus rebus instructissimi res horrenda est. Similis est tabernae veterum nugarum, monstris ac pulvere plenae, in qua cuique rei maius quam iustum pretium inscriptum est. Puto tamen te prius taedio affectum iri. Aliquando amicum tuum aspicies, atque aliquid in eius forma minus rectum tibi videbitur, aut coloris temperies displicebit, aut nescio quid. Graviter eum in animo accusabis, atque serio existimabis eum pessime erga te se gessisse.

"Cum deinde ad te venerit, frigidissimus ac prorsus incuriosus eris. Magna erit calamitas, quia te mutabit. Quod mihi narrasti vera quaedam amoris fabula est, amor artis, si ita

appellare licet; pessimum autem in omni amore est quod eum qui amat tandem ab amore alienum relinquat."

"Henrice, noli ita loqui. Dum vivam, Doriani Grayi indoles mihi dominabitur. Sentire non potes quod ego sentio. Nimium saepe mutaris."

"Ah, mi Basili, ob eam ipsam causam sentire possum. Fideles levissimam tantum amoris partem noverunt; infideles sunt qui amoris tragoedias norunt." Dominus Henricus ignem ex eleganti theca argentea elicuit atque cigarellum accendit, gestu sibi conscio ac placenti, quasi uno dicto mundum complexus esset. Passerculi inter viridia hederae folia quasi lacca nitentia stridentes susurrabant; caeruleae nubium umbrae per gramen hirundinum instar aliae alias insequebantur.

Quam iucundus hortus erat! Quam iucundae alienae animi perturbationes! Multo iucundiores quam alienae sententiae, ut ei videbatur. Sua anima atque amicorum cupiditates—haec erant quae in vita maxime allicerent. Tacite ridens sibi finxit taediosum prandium quod tam diu apud Basilium Hallwardum moratus omiserat.

Si ad amitam suam ivisset, Dominum Goodbodium ibi profecto convenisset, atque omnis sermo de pauperibus alendis et de domibus exemplari ratione iis parandis fuisset. Singuli ordines eas virtutes laudassent quibus ipsorum vita nullo modo egeret. Divites de parsimoniae pretio locuti essent; otiosi de laboris dignitate eloquentes facti essent.

Quam iucundum erat omnia illa evasisse! Dum de amita cogitabat, aliquid subito in mentem venit. Ad Hallwardum conversus ait: "Mi amice, modo recordatus sum."

"Quid recordatus es, Henrice?"

"Ubi nomen Doriani Grayi audiverim."

"Ubi?" rogavit Hallwardus, fronte paulum contracta.

"Noli tam iratus videri, Basili. Apud amitam meam, Dominam Agatham, fuit. Dixit se mirabilem quendam iuvenem invenisse qui eam in orientali Londinii parte adiuvaret, eumque Dorianum Grayum appellari. Illud tamen testari debeo: numquam mihi dixit eum pulchrum esse. Feminae pulchritudinem aestimare nesciunt; certe bonae feminae non sciunt. Dixit eum valde gravem esse atque pulchra indole.

"Statim mihi finxi homuncionem perspicillis instructum, capillis demissis, lentiginibus foedum, ingentibus pedibus passim gradientem. Utinam scivissem eum amicum tuum esse."

"Valde gaudeo te nescivisse, Henrice."

"Cur?"

"Nolo te eum convenire."

"Non vis me eum convenire?"

"Non."

"Dominus Dorianus Grayus in officina est, domine," dixit atriensis, in hortum ingressus.

"Nunc me ei introducere necesse est," exclamavit Dominus Henricus ridens.

Pictor ad famulum suum conversus est, qui in sole oculos crebro nictabat. "Dic Domino Grayo ut exspectet, Parcere; paucis momentis adero." Famulus inclinavit se atque per semitam abiit.

Tum Basilius Dominum Henricum aspexit. "Dorianus Grayus amicorum mihi carissimus est," dixit. "Simplex pulchraque indole est. Recte de eo amita tua dixit. Noli eum corrumpere. Noli in eum vim tuam exercere. Mala esset. Mundus late patet multosque mirabiles homines habet. Noli mihi unum illum eripere qui arti meae quidquid venustatis inest tribuit: vita mea qua artifex ex eo pendet. Memento, Henrice, tibi confido." Lentissime locutus est; verba quasi invito ex animo extorquebantur.

"Quas nugas loqueris!" dixit Dominus Henricus subridens; Basiliumque brachio prehensum paene secum in domum duxit.

CAPUT II

Ingressi Dorianum Grayum viderunt. Ad pianum sedebat, tergo ad eos verso, paginas voluminis Roberti Schumanni, quod Scenae Silvestres inscribitur, versans. "Haec mihi commodabis, Basili," exclamavit. "Discere volo. Prorsus venusta sunt."

"Id totum ex eo pendet quam bene hodie ad effigiem sedeas, Doriane."

"O, iam taedet me sedere, neque effigiem meam ad naturalem corporis magnitudinem expressam volo," respondit adulescens, in sellula musica se petulanter ac paene contumaciter circumagens. Ubi Dominum Henricum conspexit, levis rubor genas eius momento suffudit, statimque surrexit. "Ignosce mihi, Basili; nesciebam quemquam tecum esse."

"Hic est Dominus Henricus Wottonius, Doriane, vetus amicus meus Oxoniensis. Modo ei narrabam quam egregie ad effigiem sederes, et nunc omnia perdidisti."

"At mihi quidem voluptatem te cognoscendi non corrupisti, Domine Graye," dixit Dominus Henricus, progressus manumque porrigens. "Amita mea saepe de te locuta est. Inter carissimos eius numeraris et, ut vereor, inter victimas quoque."

"Nunc apud Dominam Agatham in mala gratia sum," respondit Dorianus, lepida quadam paenitentiae specie. "Promiseram me superiore Martis die cum ea ad sodalitium quoddam in Albicapella venturum, sed rei prorsus oblitus sum. Concentum geminum una facturi eramus—immo tres concentus geminos, ut opinor. Nescio quid mihi dictura sit. Adeo metuo ut ad eam ire ne audeam quidem."

"Pacem tibi cum amita mea conciliabo. Tibi plane dedita est. Neque multum, opinor, interfuit quod non adfuisti. Auditores

fortasse putaverunt concentum geminum agi. Cum enim amita Agatha ad pianum considit, satis strepitus facit pro duobus."

"Hoc et illi valde durum est et mihi parum honorificum," respondit Dorianus ridens.

Dominus Henricus eum contemplatus est. Erat profecto mirabili forma: labra coccinea molliter curvata, oculi caerulei candidi, capilli aurei crispi. Quiddam in vultu erat quod statim fidem conciliaret. Omnis ibi iuventutis candor erat, omnis quoque ardens iuventutis puritas. Facile crederes eum a mundi contagione intactum mansisse. Nec mirum Basilium Hallwardum eum colere.

"Nimis venustus es, Domine Graye, ut ad beneficentiam te conferas—multo nimis venustus." Tum Dominus Henricus in lectulum se abiecit et thecam cigarellorum aperuit.

Pictor interea colores miscebat penicillosque parabat. Sollicitus videbatur; audita autem ultima Henrici sententia, eum respexit, paulisper haesitavit, deinde dixit: "Henrice, hanc effigiem hodie perficere cupio. Putasne me perinurbanum fore, si te rogavero ut abeas?"

Dominus Henricus subrisit et Dorianum Grayum aspexit. "Abeamne, Domine Graye?" rogavit.

"O, quaeso, ne abeas, Domine Henrice. Video Basilium in unum ex solitis morosis affectibus incidisse, neque eum ferre possum cum ita morosus est. Praeterea ex te audire volo cur beneficentiae operam dare non debeam."

"Nescio an tibi id dicam, Domine Graye. Tam taediosa res est ut serio de ea loqui oporteat. Sed certe non fugiam, postquam me manere rogavisti. Num id tibi re vera molestum est, Basili? Saepe mihi dixisti tibi placere ut qui ad effigiem sedet aliquem habeat quocum colloquatur."

Hallwardus labrum momordit. "Si Dorianus id vult, manere utique debes. Doriani libita omnibus pro legibus sunt, ipsi Doriano excepto."

Dominus Henricus galerum chirothecasque sustulit. "Valde instas, Basili, sed vereor ne mihi abeundum sit. Promisi me quendam apud Orleanum conventurum. Vale, Domine Graye. Aliquo pomeridiano die me in Via Curzoniana conveni. Fere semper hora quinta domi sum. Scribe mihi quo die venturus sis; nollem te desiderare."

"Basili," exclamavit Dorianus Grayus, "si Dominus Henricus Wottonius abit, ego quoque abibo. Dum pingis, numquam os aperis; stare autem in suggestu atque vultum hilarem fingere taediosissimum est. Roga eum ut maneat. Id postulo."

"Mane, Henrice, Doriani causa atque mea," dixit Hallwardus, in effigiem intentus. "Verum est: cum laboro, neque loquor neque audio; id profecto miseris meis exemplaribus intolerabiliter taediosum esse debet. Quaeso, mane."

"Quid autem fiet de eo quem apud Orleanum convenire debeo?"

Pictor risit. "Nulla, opinor, difficultas erit. Reside, Henrice. Tu autem, Doriane, in suggestum ascende; ne nimium te moveas neque quicquam attendas ad ea quae Dominus Henricus dicit. Perniciosissimam enim vim in omnes amicos suos exercet, me uno excepto."

Dorianus Grayus in suggestum ascendit, vultu quasi iuvenis martyris Graeci, atque ad Dominum Henricum, qui iam ei aliquantum arriserat, labra parumper fastidio contraxit. Quam dissimilis Basilio erat! Quam iucundum inter eos discrimen! Et quam pulchram vocem habebat! Paulo post Henricum interrogavit: "Re vera tam malam vim habes, Domine Henrice? Tam malam quam Basilius dicit?"

"Nulla est, Domine Graye, bona vis qua alter alterius animum afficiat. Omnis eiusmodi vis inhonesta est—inhonesta, si rem ad scientiae rationem exigas."

"Quare?"

"Quia in alterius animum vim exercere est animam tuam illi tradere. Non iam suas ipsius cogitationes cogitat neque suis ipsius cupiditatibus ardet. Virtutes quas habet non vere suae sunt. Peccata quoque, si peccata omnino sunt, ab alio mutuatur. Fit quasi alienae musicae imago resonans; histrio partes agit quae ipsi scriptae non sunt. Vitae finis est ut se quisque excolat. Naturam suam omnibus numeris absolvere—huius rei causa quisque nostrum hic est. Homines autem hodie se ipsos metuunt.

"Obliti sunt summi omnium officii, eius quo sibi quisque tenetur. Beneficentiam quidem exercent: esurientes pascunt, mendicos vestiunt. At animae ipsorum esuriunt ac nudae iacent. Animi fortitudo e genere nostro recessit; fortasse numquam vere eam habuimus. Metus societatis, qui morum fundamentum est, metus Dei, qui religionis arcanum est—haec duo nos regunt. Et tamen…"

"Caput paulo magis ad dextram verte, Doriane, si bonus puer es," dixit pictor, totus in opere defixus, hoc unum sentiens: novam quandam vultus speciem adulescenti accessisse quam antea numquam viderat.

"Et tamen," perrexit Dominus Henricus voce illa humili et canora atque illo eleganti manus gestu, qui ei iam inde ab Etoniae diebus proprius fuerat, "credo, si vel unus homo vitam suam plene atque integre vivere posset, si cuique sensui formam, cuique cogitationi vocem, cuique somnio rem ipsam dare posset, mundum novo quodam gaudii impetu commotum iri, ita ut omnium medii aevi morborum obliti ad Graecorum

exemplar rediremus—immo fortasse ad aliquid eo etiam praestantius atque uberius.

"Sed etiam fortissimus quisque nostrum se ipsum timet. Barbarorum corporum mutilatio triste quoddam sui vestigium servat in ea sui ipsius abnegatione qua vitam deformamus. Quae nobis negamus, eorum poenas luimus. Omnis impetus quem opprimere conamur in animo incubat atque nos veneno inficit. Corpus semel peccat atque peccato defungitur; ipsa enim actio purgationis genus est. Nihil deinde manet nisi voluptatis memoria aut paenitentiae deliciae. Una tantum ratione tentationem depellas: cede illi.

"Resiste, et anima tua desiderio eorum quae sibi ipsa interdixit aegrescit, cupiditate eorum quae suis immanibus legibus immania simul atque nefanda reddidit. Dictum est maxima mundi facta in cerebro fieri. In cerebro, atque in cerebro solo, maxima mundi peccata quoque fiunt. Tu, Domine Graye, tu ipse, cui iuventus rosarum rubore, pueritia rosarum candore nitet, cupiditates habuisti quae te terruerunt, cogitationes quae te formidine impleverunt, somnia vigilantis ac dormientis quorum sola memoria genas tuas pudore inficere posset..."

"Siste!" balbutivit Dorianus Grayus. "Siste! Mentem mihi conturbas. Nescio quid dicam. Est quod tibi respondeam, sed invenire non possum. Noli loqui. Sine me cogitare. Immo sine me conari ne cogitem."

Fere decem minutas ibi stetit immotus, labiis semiadapertis oculisque insolite fulgentibus. Obscure sentiebat novas prorsus vires intus in se agere; tamen sibi videbantur revera ex se ipso ortae. Pauca verba quae amicus Basilii dixerat—forte quidem prolata, sed consulto in paradoxa flexa—occultam quandam

animi chordam attigerant, numquam antea tactam, quam nunc insolitis pulsibus tremere ac pulsare sentiebat.

Sic eum musica moverat; saepe antea perturbaverat. Sed musica nihil distincte loquebatur. Non novum mundum in nobis creabat, sed potius alterum chaos. Verba! Mera verba! Quam terribilia erant! Quam clara, quam viva, quam crudelia! Ea effugere non licebat. Et tamen quam subtilis inerat magia! Rebus informibus certam quasi corpoream formam dare poterant, suamque ipsorum musicam habere videbantur, non minus dulcem quam violae aut testudinis sonum. Mera verba! Num quid verbis ipsis verius erat?

Ita; quaedam in pueritia fuerant quae non intellexerat. Nunc intellexit. Vita repente igneo quodam colore perfusa est. Per ignem se ambulavisse videbatur. Cur id antea nescierat?

Dominus Henricus eum tenui subrisu observabat. Ipsum illud animi momentum quo tacendum esset optime noverat. Res eum vehementer tenebat. Mirabatur quam subito quantaque vi verba sua adulescentem movissent; memorque libri cuiusdam quem sedecim annos natus legerat, qui multa sibi ante ignota aperuerat, secum quaerebat num Dorianus Grayus simile quiddam nunc pateretur. Sagittam tantum in aerem miserat. Num scopum tetigerat? Quam fascinans erat adulescens!

Hallwardus interea pingere pergebat mirabili illo audacique penicilli ductu, cui vera elegantia perfectaque subtilitas inerant, quales in arte certe nisi ex robore nasci non possunt. Silentium ne sentiebat quidem.

"Basili, taedet me stare," subito exclamavit Dorianus Grayus. "Foras exire et in horto sedere debeo. Hic aer suffocans est."

"Mi carissime, ignosce mihi. Cum pingo, nihil aliud cogitare possum. Sed numquam melius sedisti. Omnino immotus fuisti. Et quod quaerebam assecutus sum: labra semiadaperta, lumen

illud in oculis. Nescio quid Henricus tibi dixerit, sed profecto vultui tuo mirabilem speciem indidit. Fortasse te laudibus cumulavit. Ne uni quidem verbo credideris."

"Laudibus me certe non cumulavit. Fortasse idcirco nihil eorum quae dixit credo."

"Scis te omnia credere," dixit Dominus Henricus, eum languidis somniantibusque oculis intuens. "Tecum in hortum ibo. Hic in officina calor intolerabilis est. Basili, da nobis aliquem potum gelidum, fragis conditum."

"Libenter, Henrice. Tintinnabulum modo pulsa; cum Parcerus venerit, dicam quid velis. Ego ea quae in tabula post figuram apparent adhuc elaborare debeo; paulo post vos sequar. Dorianum ne nimis diu retineas. Numquam ad pingendum aptior fui quam hodie. Hoc summum opus meum futurum est. Immo, etiam ut nunc stat, summum opus est."

Dominus Henricus in hortum exiit atque Dorianum Grayum invenit faciem magnis frigidisque syringae floribus immergentem, odorem eorum febriliter quasi vinum haurientem. Propius accessit manumque umero eius imposuit. "Recte facis," susurravit. "Nihil animum nisi sensus sanare possunt, sicut nihil sensus nisi animus."

Adulescens exsiluit et se retraxit. Capite nudo erat; folia rebelles cincinnos eius turbaverant omnesque aureas fibras implicuerant. In oculis erat timor qualis hominibus subito e somno excitatis inesse solet. Nares eius subtiliter sculptae tremuerunt; nervus quidam occultus labra coccinea concussit eaque trementia reliquit.

"Ita," perrexit Dominus Henricus, "hoc unum e magnis vitae arcanis est: animum sensibus sanare, sensus animo. Mira creatura es. Plura scis quam te scire putas, sicut pauciora scis quam scire cupis."

Dorianus Grayus frontem contraxit et caput avertit. Non poterat quin ei placeret procerus venustusque iuvenis iuxta se stans. Vultus eius romanticus atque olivae colore suffusus, lassitudoque quaedam in ore Dorianum alliciebant. In humili languidaque voce quiddam plane fascinans erat. Manus quoque frigidae, candidae, floribus similes miram venustatem habebant. Dum loquebatur, quasi musica movebantur suamque linguam habere videbantur. Tamen eum timebat, et se timere pudebat.

Cur alieno reservatum erat ut eum sibi ipsi patefaceret? Basilium Hallwardum iam menses noverat, sed amicitia eorum numquam eum mutaverat. Nunc subito aliquis in vitam eius inciderat qui ipsum vitae arcanum aperuisse videbatur. At quid erat quod timeret? Neque puer scholasticus erat neque puella. Ridiculum erat metuere.

"Eamus in umbra sedeamus," dixit Dominus Henricus. "Parcerus potiones attulit; si diutius in hoc solis ardore manseris, venustatem tuam prorsus corrumpes, neque Basilius te umquam iterum pinget. Ne sinas te sole aduri. Minime te decet."

"Quid refert?" exclamavit Dorianus Grayus ridens, dum in sedili extremo horti considebat.

"Immo maxime tua interest, Domine Graye."

"Quare?"

"Quia mirabili iuventute praeditus es, et iuventus una est quam possidere operae pretium sit."

"Id non sentio, Domine Henrice."

"Nunc non sentis. Aliquando, cum senex eris, rugosus deformisque, cum cogitatio sulcis frontem tuam exusserit et cupiditas turpibus ignibus labra notaverit, senties—gravissime senties. Nunc, quocumque veneris, mundum delectas. Num semper ita erit?... Vultus tibi est mirabili pulchritudine, Domine

Graye. Noli frontem contrahere: ita est. Pulchritudo autem genus quoddam ingenii est; immo ingenio praestat, quippe quae nulla explicatione egeat.

"Una est ex magnis mundi rebus, sicut solis lumen, sicut ver, sicut in aquis obscuris imago argenteae illius conchae quam lunam vocamus. In dubium vocari non potest. Divinum regnandi ius habet. Eos qui eam possident principes facit. Rides? Ah, ubi eam amiseris, non ridebis… Dicunt interdum homines pulchritudinem in sola superficie consistere. Fortasse. Sed certe cogitatio etiam levior est. Mihi pulchritudo miraculum miraculorum est.

"Soli leves homines ex specie non iudicant. Verum mundi arcanum est quod cernitur, non quod latet… Ita, Domine Graye, di tibi benigni fuerunt. Sed quae di dant cito recipiunt. Paucos tantum annos habes quibus vere, perfecte, plene vivas.

"Ubi iuventus abierit, simul pulchritudo abibit; tum subito intelleges nullos tibi triumphos reliquos esse, aut vilibus illis triumphis contentus esse cogeris quos memoria praeteriti acerbiores ipsis cladibus faciet. Quisque mensis qui labitur propius te ad aliquid terribile adducit. Tempus tibi invidet et cum liliis rosisque tuis bellum gerit. Luridus fies, genis cavis, oculis hebetibus. Gravissime patieris… Ah, intellege quanti sit iuventus, dum eam habes.

"Noli aurum dierum tuorum profundere taediosos homines audiendo, eos emendare conando qui corrigi non possunt, vitam tuam imperitis, vulgo, sordidis hominibus largiendo. Haec sunt morbida saeculi nostri studia, falsa proposita. Vive! Vive mirabilem vitam quae in te est! Nihil tibi pereat. Novos semper sensus quaere. Nihil timeas… Nova voluptatis doctrina—hoc saeculum nostrum desiderat. Tu eius signum visibile esse posses. Tali indole nihil est quod efficere non possis.

"Mundus per breve tempus tuus est… Simul ac te vidi, intellexi te prorsus nescire quid vere esses, quid esse posses. Tam multa in te me ceperunt ut aliquid de te ipso tibi dicendum esse sentirem. Cogitavi quam tragicum esset si frustra consumereris. Tam breve enim tempus iuventus durat—tam breve! Flores agrestes collium marcescunt, rursus tamen florent. Laburnum proximo Iunio tam flavum erit quam nunc.

"Post mensem purpureae stellae in clematide apparebunt, atque anno post annum viridis foliorum nox purpureas illas stellas continebit. Nobis autem iuventus numquam redit. Ille gaudii pulsus qui viginti annos natis in pectore micat paulatim languescit. Membra deficiunt, sensus corrumpuntur. In foedas pupas degeneramus, memoria vexati cupiditatum quas nimis timuimus et exquisitarum tentationum quibus cedere non ausi sumus. Iuventus! Iuventus! Nihil omnino in mundo est praeter iuventutem!"

Dorianus Grayus oculis apertis mirabundus audiebat. Ramulus syringae e manu eius in glaream cecidit. Apis hirsuta advolavit, paulisper circum eum bombum edidit, deinde per globum ovalem stellatumque minutorum florum repere coepit.

Eam observabat insolita illa rerum minimarum cura quam excitare conamur cum res magni momenti nos terrent, aut novo quodam affectu concitamur cui verba invenire non possumus, aut cogitatio formidolosa subito mentem obsidet nosque ad deditionem vocat. Paulo post apis avolavit. Vidit eam in purpuream convolvuli Tyrii tubam irrepsisse. Flos tremere visus est, deinde leniter huc illuc inclinatus est.

Subito pictor in ostio officinae apparuit brevibus concisisque signis eos intus vocans. Alter alterum respexit atque subrisit.

"Exspecto," exclamavit. "Venite tandem. Lumen nunc perfectum est; potiones quoque vobiscum ferre potestis."

Surrexerunt et una per semitam lente redierunt. Duo papiliones viridi alboque colore praediti praeter eos volitaverunt; in piro autem ad horti angulum turdus canere coepit.

"Gaudes, Domine Graye, quod me convenisti," dixit Dominus Henricus eum intuens.

"Ita, nunc gaudeo. Nescio an semper gaudebo."

"Semper! Terribile verbum. Horreo quotiens audio. Feminae eo uti mirifice amant. Omnem amoris fabulam corrumpunt dum eam perpetuam facere conantur. Verbum quoque sensu caret. Inter lusum et amorem totius vitae hoc tantum interest: lusus paulo diutius durat."

Cum officinam intrarent, Dorianus Grayus manum brachio Domini Henrici imposuit. "Ergo amicitia nostra lusus sit," susurravit, propria audacia erubescens; deinde in suggestum ascendit atque pristinum habitum recepit.

Dominus Henricus in magnam sellam vimineam se abiecit et eum spectavit. Penicilli tractus impetusque per telam unus sonus erat qui silentium frangeret, nisi cum Hallwardus interdum retrocederet ut opus eminus inspiceret. In obliquis solis radiis per apertam ianuam ingressis pulvis saltabat aureusque fulgebat. Gravis rosarum odor omnibus rebus incubare videbatur.

Post quartam circiter horae partem Hallwardus pingere destitit, diu Dorianum Grayum, diu deinde effigiem contemplatus, extremum ingentis penicilli mordens frontemque contrahens. "Perfecta est," tandem exclamavit; deinde inclinatus nomen suum longis minii litteris in sinistro telae angulo scripsit.

Dominus Henricus accessit et effigiem examinavit. Opus certe mirabile erat et mira simul similitudo.

"Mi carissime, ex animo tibi gratulor," dixit. "Haec est pulcherrima nostrae aetatis effigies. Domine Graye, accede et te ipsum aspice."

Adulescens quasi e somno excitatus subsiluit.

"Vere perfecta est?" susurravit, e suggestu descendens.

"Prorsus perfecta," dixit pictor. "Et hodie egregie sedisti. Maximam tibi gratiam habeo."

"Id totum mihi debes," interposuit Dominus Henricus. "Nonne ita, Domine Graye?"

Dorianus nihil respondit, sed languide ante effigiem suam transiit et ad eam se convertit. Ubi eam vidit, se retraxit, genaeque voluptate momento rubuerunt. Gaudium in oculis apparuit, quasi se ipsum tum primum agnovisset. Ibi immotus mirabundus stetit, obscure conscius Hallwardum sibi loqui, sed verborum sensum non percipiens. Sua ipsius pulchritudo quasi subito revelata eum percussit. Numquam antea eam senserat.

In laudibus Basilii Hallwardi nihil ei videbatur inesse nisi venusta quaedam amicitiae amplificatio. Audiverat, riserat, oblitus erat; naturam eius non moverant. Deinde Dominus Henricus Wottonius venerat cum singulari iuventutis laudatione, cum terribili admonitione quam brevis esset. Illa eum tum commoverat; nunc autem, dum umbram propriae venustatis intuebatur, tota illius descriptionis veritas fulguris instar eum percussit.

Ita, dies venturus erat quo vultus rugosus atque marcidus fieret, oculi hebetes et sine colore, corporis gratia fracta atque deformata. Coccineus labiorum color evanesceret, aurum e capillis subriperetur. Vita, quae animum eius formatura erat, corpus deformaret. Horrendus, foedus, informis fieret.

Haec cogitantem acutus dolor velut culter transfixit atque singulas naturae eius teneras fibras tremere fecit. Oculi eius

amethystino colore repente profundiores visi sunt, nebulaque lacrimarum eos obtexit. Sensit quasi manus glaciei cordi imposita esset.

"Nonne tibi placet?" tandem exclamavit Hallwardus, silentio adulescentis paulum offensus, quia quid significaret non intellexerat.

"Utique placet," dixit Dominus Henricus. "Cui non placeret? Inter maxima recentioris artis opera numeratur. Quidquid pro ea petieris dabo. Meam esse oportet."

"Non mea est, Henrice."

"Cuius igitur est?"

"Doriani, utique," respondit pictor.

"Quam fortunatus est!"

"Quam triste est!" murmuravit Dorianus Grayus, oculis adhuc in effigiem suam defixis. "Quam triste! Ego senescam, foedus horrendusque fiam. Haec autem effigies semper iuvenis manebit. Numquam erit senior quam nunc, hoc ipso Iunii die... Utinam contra eveniret! Utinam ego semper iuvenis manerem, effigies autem senesceret! Pro eo—pro eo—omnia darem! Ita, nihil est in toto mundo quod non darem. Animam ipsam pro eo darem!"

"Vix, opinor, talem condicionem amares, Basili," exclamavit Dominus Henricus ridens. "Operi enim tuo sane iniqua condicio esset."

"Vehementer repugnarem, Henrice," dixit Hallwardus.

Dorianus Grayus se convertit eumque aspexit. "Credo te repugnaturum, Basili. Artem tuam amicis anteponis. Nihilo pluris tibi sum quam simulacrum ex aere viridi; immo ne tanti quidem, ut opinor."

Pictor obstupefactus eum aspexit. Ab indole Doriani prorsus alienum erat ita loqui. Quid acciderat? Iratus plane videbatur; vultus rubebat, genae ardebant.

"Ita," perrexit, "minoris tibi sum quam Hermes ille eburneus aut Faunus argenteus. Illos semper amabis. Me quam diu amabis? Usque ad primam rugam, ut opinor. Nunc scio: cum quis formam suam, qualiscumque ea sit, amittit, omnia amittit. Effigies tua hoc me docuit. Dominus Henricus Wottonius prorsus recte dixit. Iuventus una est quam possidere operae pretium sit. Ubi me senescere sentiam, me ipsum occidam."

Hallwardus expalluit manumque eius comprehendit. "Doriane! Doriane!" exclamavit. "Noli ita loqui. Numquam talem amicum habui qualis tu es, neque umquam alterum habebo. Nonne rebus inanimis invides, Doriane—tu qui omnibus illis praestantior es?"

"Omnibus invideo quorum pulchritudo non moritur. Effigiei quam de me pinxisti invideo. Cur illa retineat quod ego amittam? Singula momenta quae praetereunt aliquid mihi auferunt atque illi tradunt.

"O, utinam contra esset! Utinam effigies mutari posset, ego autem semper talis manerem qualis nunc sum! Cur eam pinxisti? Aliquando me deridebit—horribiliter me deridebit!" Calidae lacrimae in oculos ei subierunt; manum abripuit et in lectulum se proiciens faciem pulvinis abscondit quasi oraret.

"Hoc tu fecisti, Henrice," dixit pictor amare.

Dominus Henricus umeros sustulit. "Hic est verus Dorianus Grayus; nihil aliud."

"Non est."

"Si non est, quid mihi cum eo?"

"Abire debuisti cum te rogavi," murmuravit.

"Mansi cum me rogavisti," respondit Dominus Henricus.

"Henrice, duobus amicis carissimis simul iurgari non possum; sed vos ambo fecistis ut pulcherrimum opus quod umquam feci oderim, atque illud perdam. Quid est nisi tela et color? Non patiar illud in trium nostrum vitas irrumpere easque deformare."

Dorianus Grayus caput aureum e pulvino sustulit et, vultu pallido oculisque lacrimis notatis, Basilium aspexit ad mensam pictoriam abiegnam sub alta fenestra velata procedentem. Quid ibi agebat? Digiti inter stanneas colorum fistulas et siccos penicillos vagabantur, aliquid quaerentes. Ita: longum cultellum pictorium quaerebat, tenui ac flexili chalybis lamina. Tandem invenit. Telam scissurus erat.

Singultu oppresso adulescens e lectulo prosiluit, ad Hallwardum cucurrit, cultellum e manu eius eripuit atque ad extremam officinam abiecit. "Noli, Basili, noli!" exclamavit. "Caedes esset!"

"Gaudeo te tandem opus meum aestimare, Doriane," dixit pictor frigide, ubi ex stupore se recepit. "Numquam putavi te id facturum."

"Aestimare? Immo amo illud, Basili. Pars mei ipsius est. Id sentio."

"Bene. Simul ac siccatus eris, vernice obduceris, in compage includeris, domum mitteris. Deinde de te ipso quod voles facies." Tum per conclave transiit et tintinnabulum ad theam pulsavit. "Theam sumes, utique, Doriane? Tu quoque, Henrice? An tam simplices voluptates respuis?"

"Simplices voluptates adoro," dixit Dominus Henricus. "Ultimum hominum nimis subtilium perfugium sunt. Scenas autem odi, nisi in theatro. Quam absurdi estis ambo! Nescio quis hominem animal rationale definiverit. Nulla umquam definitio tam praemature prolata est. Homo multa dici potest; rationale

animal dici non potest. Gaudeo, postremo, eum non esse—quamquam vellem vos de effigie non iurgare. Multo melius faceres, Basili, si mihi eam dares.

"Hic stultus puer eam vere non vult; ego vero volo."

"Si cuiquam praeter me eam dederis, Basili, numquam tibi ignoscam!" exclamavit Dorianus Grayus. "Neque permitto cuiquam ut me stultum puerum appellet."

"Scis effigiem tuam esse, Doriane. Tibi eam dedi antequam exsisteret."

"Et tu scis te paulum stulte egisse, Domine Graye, neque re vera moleste ferre quod quis te admoneat quam admodum iuvenis sis."

"Hodie mane vehementer aegre tulissem, Domine Henrice."

"Ah, hodie mane! Ex illo tempore vixisti."

Pulsatum est ad ianuam; atriensis ingressus est cum lance thearia onerata eamque in parva mensa Iaponica posuit. Poculorum patellarumque tinnitus audiebatur et sibilus urnae theariae Georgianae striatae. Puer minister duo vasa Sinensia globosa intulit. Dorianus Grayus accessit et theam infudit. Duo viri languide ad mensam processerunt et quid sub operculis lateret inspexerunt.

"Eamus hac nocte ad theatrum," dixit Dominus Henricus. "Alicubi certe aliquid agitur. Promisi me in sodalicio Whiteano cenaturum, sed cum veteri tantum amico; possum igitur nuntium telegraphicum mittere me aegrotare, aut posteriore quodam negotio impeditum venire non posse. Satis lepida excusatio esset: inusitatam quandam sinceritatis speciem haberet."

"Quam molestum est vestes cenatorias induere," murmuravit Hallwardus. "Et cum indutae sunt, quam foedae!"

"Ita," respondit Dominus Henricus somnianti voce, "vestitus saeculi undevicesimi detestabilis est. Tam obscurus, tam tristis. In vita hodierna nihil nisi peccatum veri coloris aliquid servat."

"Vere talia coram Doriano dicere non debes, Henrice."

"Coram quo Doriano? Eone qui nobis theam infundit, an eo qui in effigie est?"

"Coram utrovis."

"Tecum ad theatrum venire velim, Domine Henrice," dixit adulescens.

"Venies igitur; tu quoque venies, Basili, nonne?"

"Vere non possum. Malo non venire. Multum mihi laboris est."

"Ergo tu et ego soli ibimus, Domine Graye."

"Id mihi vehementer placet."

Pictor labrum momordit et, poculo in manu, ad effigiem accessit. "Ego cum vero Doriano manebo," dixit maestus.

"Verusne ille Dorianus est?" exclamavit is cuius effigies erat, ad eum lente accedens. "Re vera ei similis sum?"

"Ita; plane similis es."

"Quam mirum, Basili!"

"Saltem specie ei plane similis es. At effigies illa numquam mutabitur," suspiravit Hallwardus. "Hoc certe aliquid est."

"Quantas turbas homines de fide excitant!" exclamavit Dominus Henricus. "Etiam in amore fides ad corporis naturam tantum pertinet; cum voluntate nostra nihil commune habet. Iuvenes fideles esse volunt neque sunt; senes infideles esse volunt neque possunt: hoc tantum dici potest."

"Noli hac nocte ad theatrum ire, Doriane," dixit Hallwardus. "Mane et mecum cena."

"Non possum, Basili."

"Quare?"

"Quia Domino Henrico Wottonio promisi me cum eo iturum."

"Non te magis diliget quod promissis steteris. Ipse sua semper frangit. Quaeso ne eas."

Dorianus Grayus risit caputque movit.

"Obsecro te."

Adulescens haesitavit et Dominum Henricum respexit, qui eos a mensa thearia subridens et oblectatus observabat.

"Ire debeo, Basili," respondit.

"Bene," dixit Hallwardus; accessit poculumque in lance posuit. "Serum iam est; cum tibi vestes mutandae sint, tempus perdere non debes. Vale, Henrice. Vale, Doriane. Mox me visita. Cras veni."

"Certe."

"Non oblivisceris?"

"Minime, utique non," exclamavit Dorianus.

"Et… Henrice!"

"Quid, Basili?"

"Memento quid te hodie mane in horto rogaverim."

"Oblitus sum."

"Tibi confido."

"Utinam mihi ipsi confidere possem," dixit Dominus Henricus ridens. "Veni, Domine Graye; raeda mea Hansomiana foris exspectat, et te ad domum tuam deponere possum. Vale, Basili. Hoc pomeridium me valde delectavit."

Ubi ianua post eos clausa est, pictor in lectulum se abiecit, dolorque in vultu eius apparuit.

CAPUT III

Postridie, dimidia hora post meridiem elapsa, Dominus Henricus Wottonius e Via Curzoniana ad aedes Albanianas otioso gradu se contulit, ut Dominum Fermorum, avunculum suum, inviseret. Erat hic senex caelebs, hilaris quidem, sed moribus aliquanto asperior; quem qui ab elegantiore societate aberant sui tantum studiosum esse dicebant, quippe qui nihil commodi ex eo perciperent; eadem autem societas liberalem habebat, quod eos quorum consuetudine delectabatur epulis aleret. Pater eius, cum Isabella adhuc puella esset neque quisquam de Primo cogitaret, Britannorum legatus apud aulam Matritensem fuerat; sed, cum legatio Parisiensis ei non esset delata, subito quodam iracundiae impetu a legationum muneribus discesserat. Eam dignitatem sibi iure deberi existimabat, propter generis nobilitatem, inertiam, elegantiam sermonis Anglici quo litteras publicas conscribebat, atque effrenatam voluptatum cupiditatem. Filius, qui patri a secretis fuerat, una cum eo munere se abdicaverat, quod tum parum prudenter fecisse existimabatur; paucis autem mensibus post, cum paternum titulum hereditate accepisset, ad illam praecipuam nobilium artem, nihil omnino agendi, summa cum gravitate discendam se contulerat.

Duas quidem amplas domos in urbe possidebat; sed in privatis quibusdam conclavibus habitare malebat, quod minore molestia fieret, plerasque epulas apud sodalitatem suam sumebat. Fodinarum carbonariarum, quas in mediis Angliae comitatibus habebat, curam nonnullam gerebat; quam industriam sibi ignosci posse dicebat, quoniam unum fere commodum ex carbonibus possidendis caperetur: ut viro nobili suppeteret pecunia qua ligna in suo foco decenter urere posset.

In re publica Torianorum partes sequebatur, nisi cum ipsi rerum potiebantur; tum enim eos pro grege Radicalium palam insectabatur. Herois loco apud ministrum cubicularium erat, a quo ipse vexabatur; propinquis vero terrori, quos vicissim ipse vexabat. Talem virum sola Anglia gignere poterat; ipse tamen Angliam in dies ad perniciem ruere assidue affirmabat. Principia quibus nitebatur iam exoleverant; in iis tamen quae praeiudicata opinione statuerat non deerant quae defendi possent.

Henricus ingressus avunculum invenit tunica venatoria rudi indutum, brevem crassumque tabaci cylindrum fumantem et, actis diurnis quae *Tempora* inscribuntur ante se positis, murmurantem. "Quid hoc est, Henrice?" inquit senex. "Quid te tam mane foras excivit? Vos elegantiae studiosos ante horam secundam surgere, ante quintam conspici numquam arbitrabar."

"Pura necessitudinis caritas, mihi crede, avuncule Georgi. Aliquid enim a te impetrare volo."

"Pecuniam, credo," inquit Dominus Fermorus, vultu paulum contracto. "Age, sede et rem omnem expone. Adulescentes hodie nihil praeter pecuniam magni faciunt."

"Ita est," submissa voce respondit Dominus Henricus, florem in fibula vestis aptans; "at ubi aetate provectiores facti sunt, id certo sciunt. Sed ego pecuniam non peto. Pecunia iis tantum opus est qui debita solvunt, avuncule Georgi; ego autem mea numquam solvo. Fides apud creditores minori natu filio pro patrimonio est, atque ex ea suavissime vivitur. Praeterea iisdem semper mercatoribus utor quibus Dartmorius; itaque me numquam urgent. Ego vero notitiam aliquam desidero; non utilem sane, sed inutilem."

"Ego tibi quaecumque in libris illis caeruleis publicis Angliae continentur enarrare possum, Henrice, quamquam nunc homines illi permultas nugas scribunt. Cum ego in legationibus versarer, multo melius res administrabantur. Audio autem nunc homines per probationes ad haec munera admitti. Quid inde boni speres? Examina, mi vir, a principio ad finem mera ludibria sunt. Si quis generosus est, satis iam scit; sin generosus non est, quidquid didicerit in ipsius perniciem cedit."

"Dorianus Grayus in libris caeruleis non reperitur, avuncule Georgi," languide inquit Dominus Henricus.

"Dorianus Grayus? Quis ille est?" interrogavit Dominus Fermorus, supercilia alba atque hirsuta contrahens.

"Hoc ipsum a te discere veni, avuncule Georgi. Immo vero quis sit iam scio: nepos est Domini Kelsi iam defuncti. Mater ex gente Devereux erat, Margarita Devereux, femina nobilis. De matre mihi narra velim. Qualis erat? Quem virum duxit? Cum tot fere homines per vitam tuam noveris, fortasse illam quoque noveris. Vehementer nunc Doriano studeo; nuperrime enim eum cognovi."

"Nepos Kelsi!" exclamavit senex. "Neposne Kelsi? Certe! Matrem eius optime novi. Quin etiam baptismo eius interfuisse mihi videor. Formosissima puella fuit Margarita Devereux; et omnes viros ad insaniam redegit, cum iuvenem inopem secuta clam profugisset, homine ignobili prorsus, mi vir, militiae pedestris praefecto inferioris ordinis, aut nescio quo eius generis. Certe memini. Rem totam tam clare animo teneo quam si heri accidisset.

"Infelix ille adulescens paucis post nuptias mensibus in singulari certamine apud Aquas Spadanas occisus est. Turpis quaedam fama de ea re ferebatur. Dicebant Kelsum nebulonem quendam, Belgam ferocem, pecunia corrupisse, ut generum eius

coram omnibus contumelia lacesseret. Mercede eum conduxisse, mi vir, mercede. At Belga ille generum ita gladio transfixit, quasi columbam in veru figeret. Res suppressa est; sed, hercle, Kelso postea per aliquod tempus solus apud sodalitatem suam costam assam edere solebat. Filiam, ut accepi, domum reduxit; illa autem numquam postea patrem allocuta est.

"Ita sane: foedissima res fuit. Puella quoque mortua est, intra annum mortua. Filium igitur reliquit? Id e memoria exciderat. Qualis adulescens est? Si matri similis, pulcher profecto sit oportet."

"Pulcherrimus est," assensus est Dominus Henricus.

"Utinam in manus bonorum hominum incidat," perrexit senex. "Magna illi pecunia parata esse debet, si Kelso in eum aequus fuit. Mater quoque dives erat: omnia praedia Selbiana per avum ad eam pervenerant. Avus eius Kelsum oderat, hominem sordidum putabat; neque iniuria. Semel Matritum venit, cum ego ibi eram. Hercle, pudore confectus sum. Regina me saepe interrogabat quis esset ille nobilis Anglus qui cum raedariis de mercede perpetuo litigaret. Tanta inde fabula exorta est, ut mensem integrum in regia me ostendere non auderem. Spero eum nepotem mitius quam raedarios tractavisse."

"Nescio," respondit Dominus Henricus. "Puto tamen adulescentem satis locupletem futurum. Nondum legitimam aetatem attigit. Praedia Selbiana possidet, id certo scio; ipse mihi dixit. At … mater eius adeone pulchra fuit?"

"Margarita Devereux, Henrice, ex pulcherrimis mulieribus quas umquam viderim fuit. Cur ita egerit, numquam intellexi. Cui vellet, nubere poterat. Carlingtonius eius amore insaniebat. Sed animo erat ad insolitum quendam amorem propensa;

omnes illius familiae feminae eodem ingenio erant. Viri quidem parvi pretii; sed feminae, mehercle, prorsus admirabiles! Carlingtonius ante eam in genua procubuit; ipse mihi narravit. Risit illa, cum tamen nulla tum Londinii puella esset quae eum sibi maritum non cuperet.

"Ceterum, Henrice, quoniam de stultis coniugiis loquimur, quid sibi vult inepta illa fabula quam pater tuus mihi narrat, Dartmorium Americanam quandam uxorem ducere velle? Nonne ei Anglicae puellae satis bonae sunt?"

"Nunc in more positum est Americanas in matrimonium ducere, avuncule Georgi."

"Ego feminas Anglicas contra totius orbis mulieres sponsione defendam, Henrice," inquit Dominus Fermorus, pugno mensam percutiens.

"At sponsiones in Americanarum partem inclinant."

"Audio eas non diu durare," mussitavit avunculus.

"Longa sponsalia eas exhauriunt; in certamine autem equestri per fossas saepesque praeclarae sunt. Omnia cursu transvolant. Vereor ne Dartmorius ullam spem habeat."

"Qui sunt eius propinqui?" fremuit senex. "Habetne omnino parentes?"

Dominus Henricus caput movit. "Americanae puellae parentes suos abscondere non minus sollerter sciunt quam Anglicae mulieres vitam praeteritam," inquit, ad discessum surgens.

"Suillam carnem condendo quaestum faciunt, opinor?"

"Utinam ita sit, avuncule Georgi, Dartmorii causa. Audio enim apud Americanos nullum quaestum, re publica una excepta, maiorem esse quam eum qui ex suilla carne condienda percipitur."

"Estne formosa?"

"Sic se gerit quasi pulcherrima sit. Id faciunt pleraeque Americanae: hoc est venustatis earum arcanum."

"Cur Americanae istae in patria sua manere nequeunt? Nobis semper affirmant patriam suam feminarum paradisum esse."

"Ita est; ideoque, Evae exemplo, tam vehementer ex eo exire cupiunt," inquit Dominus Henricus. "Vale, avuncule Georgi. Si diutius hic moratus ero, ad prandium serius veniam. Gratias ago quod mihi quae volebam narravisti. De novis amicis omnia scire soleo velle, de veteribus nihil."

"Ubi prandes, Henrice?"

"Apud amitam Agatham. Me ipsum et Dorianum Grayum ad illius mensam invitavi. Is nunc recentissimus est eius cliens."

"Hem! Dic amitae tuae, Henrice, ne me amplius de stipibus suis sollicitet. Taedet me iam talium litterarum. Bona enim femina nihil mihi aliud negotii esse putat quam ut pro ineptis istis studiis suis syngraphas pecuniarias subscribam."

"Libenter dicam, avuncule Georgi; sed nihil proficies. Homines beneficentiae dediti omnem humanitatis sensum amittunt. Ea est propria eorum nota."

Senex approbans fremuit tintinnabulumque ad ministrum arcessendum pulsavit. Dominus Henricus per humilem porticum in Viam Burlingtonianam exiit, inde ad Forum Berkeleianum iter direxit.

Talis igitur erat Doriani Grayi origo. Quamvis incondite narrata esset, tamen animum Henrici commoverat: innuebat enim fabulam quandam amoris mirabilem, paene nostris temporibus propriam. Mulier formosissima, quae omnia unius furiosi amoris causa in discrimen adduxerat. Breves aliquot hebdomadae effrenatae felicitatis, scelere deinde foedo ac perfido repente abruptae. Menses muti doloris; postremo infans inter cruciatus editus. Mater morte erepta, filius solitudini et

imperio senis omni carentis amore relictus. Immo vero, quam singularis rerum imago! Adulescentem velut in scaena collocabat, atque adeo perfectiorem efficere videbatur. Omnibus rebus eximiae pulchritudinis aliquid calamitosi subesse oportebat. Mundos ipsos parturire necesse erat ut flos vel vilissimus efflorescceret. … Quam venustus autem Dorianus pridie vespere in convivio fuerat! In sodalicio adversus eum sederat, oculis admiratione perterritis, labiis timidae voluptatis sensu paulum reseratis; lumina vero candelarum, rubris involucris circumdata, roseo splendore vividiori mirationem in eius vultu nascentem perfuderant. Cum eo colloqui idem fere erat ac exquisitissimum fidium instrumentum arcu pulsare: ad omnem tactum, ad omnem arcus tremorem respondebat. … Mirum quam vehementer alliceret vis in alienum animum exercita! Nihil omnino ei delectationi comparari poterat.

Animam suam in venustam aliquam formam transfundere, ibique paulisper commorari sinere; sententias e proprio ingenio ortas ab alterius ore redditas audire, nova quadam iuventutis ardorisque musica auctas; mentis habitum suum in alienum animum quasi liquorem tenuissimum aut peregrinum odorem transmittere: haec sane voluptas erat, fortasse omnium quae aetati nostrae, angustae ac vulgari, supersunt plenissima; aetati voluptatibus corporis crasse deditae, consiliis ad vilissima quaeque conversae. … Praeterea hic adulescens, quem tam mira fortuna apud Basilii officinam cognoverat, praeclarum quoddam humanae naturae exemplar erat; aut certe praeclarum fieri poterat. Inerat ei gratia, inerat sincera pueritiae puritas, inerat venustas qualem antiqua Graecorum marmora nobis servaverunt. Nihil erat quod ex illo effici non posset. Aut Titan ex eo fieri poterat aut merum ludicrum. Quam dolendum erat tantam pulchritudinem aliquando interituram esse! …

Quid autem de Basilio? Quantum ille, ad naturam animorum spectanti, studium movebat! Novum illud artis genus, nova vitae intuendae ratio, quam sola praesentia adulescentis, qui harum rerum nihil conscius esset, tam mirabiliter excitaverat; tacitum illud numen, quod in obscuris silvis degeret et per patentes campos invisum incederet, nunc velut Dryas quaedam nullo iam metu in conspectum prodiens, quod in animo eius qui eam quaereret excitata esset mira illa vis videndi, cui soli mirabilia patefierent; ipsae rerum species ac formae quasi subtiliores factae, vimque quandam significationis nactae, velut exemplaria essent alterius formae perfectiorisque, cuius umbram quasi in rem verterent: quam mira haec omnia! Simile quiddam in rerum gestarum memoria se legisse meminerat. Nonne Plato, ille cogitationis artifex, primus haec perspexerat? Nonne Buonarottus eadem in serie carminum singulorum quattuordecim versuum, tamquam in marmoribus variis coloribus distinctis, exsculpserat? At nostro saeculo quam insolitum! Ita; ipse Doriano Grayo idem esse conaretur quod adulescens ille, quamquam inscius, pictori mirabilis illius effigiei fuerat. Eius animum in potestatem redigere vellet; quod iam paene ex dimidia parte fecerat. Mirabilem illum spiritum sibi vindicaret. Erat nescio quid fascinans in eo qui ex Amore et Morte natus videbatur.

Subito substitit, oculosque ad domos sustulit. Animadvertit se domum amitae aliquanto iam praeterisse; itaque secum subridens retro conversus est. Cum atrium aliquanto obscurum intrasset, atriensis nuntiavit convivas iam prandere. Galerum et baculum uni e ministris tradidit, et in triclinium intravit.

"Ut soles, sero venis, Henrice!" exclamavit amita, caput ad eum quatiens.

Is excusationem facile confinxit, et, in sedem vacuam iuxta eam delapsus, convivas oculis perlustravit. Dorianus ab extremo mensae ei verecunde caput inclinavit, genisque rubor laetitiae leniter obrepsit. Contra sedebat ducissa Harleiana, mulier egregia benignitate atque animi aequitate praedita, omnibus qui eam noverant perquam cara, tantaque corporis amplitudine, quasi ab architecto diligenter disposita, ut in feminis quae ducissae non sunt a nostrae aetatis scriptoribus simpliciter *obesitas* appelletur. Ad dextram eius sedebat eques Thomas Burdonus, Radicalium partium in senatu populari legatus; qui in re publica ducem suum sequebatur, in privata vero coqui optimos, cum Torianis cenans, cum Liberalibus sentiens, secundum illud prudens omnibusque notum praeceptum. Ad sinistram locum tenebat Dominus Erskinus de Treadley, senex eleganti ingenio et haud vulgari doctrina ornatus, qui tamen in vitiosam quandam taciturnitatis consuetudinem inciderat; causam quondam Dominae Agathae reddiderat, quod omnia quae dicturus umquam esset ante tricesimum aetatis annum iam dixisset. Proximam sedem tenebat Domina Vandeleuria, ex vetustissimis amitae amicis, inter feminas sanctissima, sed habitu tam horrende obsoleto atque incompto, ut librum hymnorum male compactum in memoriam revocaret. Henrico autem feliciter acciderat quod illa ex altera parte Dominum Faudelium habebat, virum mediae aetatis, inter mediocres ingeniosissimum, capite tam glabro quam oratio ministri in Britannorum senatu populari omni ornatu nuda; cum quo illa incredibili quadam gravitate colloquebatur. Hanc enim gravitatem Henricus olim unicum illud vitium dixerat, cui ignosci non posset, in quod omnes vere boni homines inciderent, a quo nemo eorum umquam prorsus liberaretur.

"De misero Dartmorio loquimur, Domine Henrice," exclamavit ducissa, blande trans mensam ei adnuens. "Putasne eum revera hanc puellam tam blandam in matrimonium ducturum?"

"Credo, ducissa, ipsam iam constituisse ut ei nuptias proponat."

"Quam horrendum!" exclamavit Domina Agatha. "Aliquis profecto intercedere debet."

"Ex certissimo auctore audivi patrem eius in America mercium aridarum tabernam habere," dixit eques Thomas Burdonus, superciliose intuens.

"Avunculus meus iam de suilla carne condienda suspicatus est, eques Thoma."

"Merces aridae? Quid tandem sunt Americanae merces aridae?" rogavit ducissa, magnas manus admiratione tollens, verbumque *sunt* maiore vi proferens.

"Fabulae longiores Americanae," respondit Dominus Henricus, cum sibi coturnicis frustum apponeret.

Ducissa perplexa videbatur.

"Noli eum curare, mea cara," susurravit Domina Agatha. "Nihil umquam ex iis quae dicit serio sentit."

"Cum America primum reperta esset," inquit legatus Radicalis, et quaedam pertaediosa rerum gestarum indicia narrare coepit. Ut omnes qui rem omnem exhaurire student, ita auditorum quoque patientiam exhausit. Ducissa suspiravit iureque suo interrumpendi usa est. "Utinam ne umquam reperta esset!" exclamavit. "Nunc enim puellis nostris nulla omnino facultas relinquitur; iniquissimum id est."

"Fortasse vero America ne reperta quidem umquam est," inquit Dominus Erskinus; "ego certe deprehensam potius quam repertam esse dixerim."

"At ego," respondit ducissa, incertius loquens, "quaedam illius gentis specimina meis oculis vidi. Fateor multas ex istis mulieribus pulcherrimas esse; vestes quoque eleganter gerunt. Omnia sibi vestimenta Parisiis comparant. Utinam mihi quoque satis esset pecuniae, ut idem facere possem!"

"Dicunt bonos Americanos post mortem Parisios migrare," cachinnavit eques Thomas, cui ingens erat armarium e veteribus vestibus, quas Iocus ipse abiecisset, instructum.

"Vero? Et mali Americani quo post mortem pergunt?" interrogavit ducissa.

"In Americam redeunt," submissa voce respondit Dominus Henricus.

Eques Thomas frontem contraxit. "Vereor ne nepos tuus magno odio teneatur adversus insignem illam gentem," dixit Dominae Agathae. "Ego totam eam regionem peragravi, curribus quos rectores viarum ferrearum mihi suppeditaverunt, homines in talibus rebus admodum comites. Mihi crede, iter illuc institutio quaedam est."

"Num vero," questus est Dominus Erskinus, "ad eruditionem consequendam necesse esse Chicagiam ipsam videre putas? Longi itineris laborem subire me posse non sentio."

Eques Thomas manu significavit se perrecturum. "Dominus Erskinus de Treadley totum orbem terrarum in librariis suis armariis tenet. Nos autem, qui rebus agendis studemus, res ipsas videre malumus quam de iis legere. Americani sunt gens admiratione dignissima; ratione omnino reguntur. Hoc proprium eorum esse arbitror. Ita, Domine Erskine, ratione plane reguntur: nihil apud Americanos stultum reperies, mihi crede."

"Quam horrendum!" exclamavit Dominus Henricus. "Vim brutam pati possum; rationem brutam ferre omnino nequeo.

Ipsa eius vis nescio quid iniqui habet: ictus enim infra mentem infertur."

"Non intellego quid velis," inquit eques Thomas, vultu paulum rubescente.

"Ego vero intellego, Domine Henrice," subridens susurravit Dominus Erskinus.

"Paradoxa ista suo quidem loco tolerari possunt ..." respondit eques.

"Eratne illud paradoxon?" rogavit Dominus Erskinus. "Non arbitrabar. Fortasse tamen dixi. Sed via sententiarum quae in speciem pugnant ad veritatem ducit. Ut rem ipsam probemus, in fune eam, funambuli more, ambulantem spectare debemus. Cum Veritates funambulorum partes agunt, tum demum de iis iudicare possumus."

"Di boni!" exclamavit Domina Agatha. "Quam multa vos viri disputatis! Ego certe numquam assequi possum de quibus rebus agatis. Sed, Henrice, tibi sane succenseo. Quid causae est cur Dorianum nostrum tam suavem horteris ne in orientalem urbis regionem amplius veniat? Illic profecto plurimum prodesse posset: quam libenter eum piano canentem audirent!"

"Mihi soli piano eum canere volo," exclamavit Dominus Henricus subridens; tum ad extremum mensae oculos convertit, unde Dorianus clara oculorum luce ei respondit.

"Sed homines apud Albicapellam tam misere vivunt," perrexit Domina Agatha.

"Omnia animo amplecti possum, praeter dolorem," inquit Dominus Henricus, umeris leviter contractis. "Dolorem ipsum animo amplecti nequeo. Nimis turpis est, nimis horrendus, nimis acerbus. Nostrae aetatis misericordia, qua dolorem complectitur, nescio quid morbidi habet. Colores potius,

pulchritudinem, gaudia vitae animo complecti oportet. De ulceribus vitae quo minus dicitur, eo melius."

"At de orientalibus urbis vicis gravissima quaestio exsistit," monuit eques Thomas, gravi capitis nutu.

"Sane," respondit iuvenis nobilis. "De servitute agitur; nos autem quaestionem servos oblectando solvere conamur."

Vir publicus eum intentis oculis aspexit. "Quam igitur mutationem proponis?" interrogavit.

Dominus Henricus risit. "Nihil omnino in Anglia mutari cupio praeter caeli temperiem," respondit. "Mihi philosophica rerum contemplatio satis est. Sed quoniam hoc saeculum undevicesimum nimia misericordiae profusione ad inopiam redactum est, suadeam ut ad Scientiam confugiamus, quae nos in rectam viam revocet. Affectuum commodum est quod nos a recta via abducunt; Scientiae autem quod ipsa nullo affectu commovetur."

"Sed nobis tanta officia incumbunt," timide ausa est dicere Domina Vandeleuria.

"Tanta profecto!" assensit Domina Agatha.

Dominus Henricus in Dominum Erskinum aspexit. "Homines nimium sibi gravitatis tribuunt. Hoc est mundi peccatum originale. Si primus ille speluncarum incola ridere didicisset, aliter historia conscripta esset."

"Mirifice vero me consolatus es," velut cantillans dixit ducissa. "Semper enim me paulum ream esse sensi, cum ad carissimam amitam tuam veni, quod de orientalibus urbis vicis nihil prorsus curo. Posthac eam sine ullo rubore aspicere potero."

"Rubor faciem mire decet, ducissa," animadvertit Dominus Henricus.

"Sed in iuvenibus tantum," respondit illa. "Si anus qualis ego sum erubescit, pessimum est signum. Ah, Domine Henrice, utinam mihi diceres qua ratione rursus iuvenis fieri possim!"

Paulisper cogitavit. "Recordarisne, ducissa, ullum magnum errorem in prima iuventute commissum?" interrogavit, trans mensam eam intuens.

"Permultos, vereor," exclamavit illa.

"Ergo eosdem denuo committe," inquit gravi vultu. "Ad iuventutem recuperandam nihil opus est nisi ut suas quisque stultitias repetat."

"Quam iucunda ratio!" exclamavit. "Profecto eam experiar."

"Quam periculosa ratio!" angustis labiis expressit eques Thomas. Domina Agatha caput movit, neque tamen risum continere potuit. Dominus Erskinus diligenter audiebat.

"Ita," perrexit Henricus, "hoc unum ex magnis vitae arcanis est. Nunc plurimi homines vulgari quadam prudentia lente per artus serpente absumuntur, atque tum demum, cum iam serum est, intellegunt ea sola numquam nos paenitere quae per errorem fecimus."

Risus totam mensam circumsonuit.

Sententiam illam ludens versabat, atque paulatim ad audaciora processit; in sublime iactabat, mutabat, effugere sinebat, rursus apprehendebat; variis imaginibus iridescentem faciebat atque miris sententiis alas addebat. Sic, dum stultitiam laudat, oratio eius in philosophiam sublimioris generis evasit; ipsa autem Philosophia, quasi iuventute recuperata, audita furiosa Voluptatis musica, vino aspersa veste induta, hedera coronata, per colles vitae Bacchae more saltare visa est, atque tardum Silenum, quod sobrius esset, irridere. Res ipsae, velut silvestres ferae perterritae, eam fugiebant. Albis pedibus ingens calcabat torcular, cui sapiens Omar assidebat, donec fervens

uvarum sucus purpureis bullis circa nuda crura surgeret, aut rubra spuma per nigros, madidos, devexos lacus parietes serperet. Mira prorsus ex tempore orta oratio fuit.

Sentiebat Doriani Grayi oculos in se defixos esse; atque cum inter auditores adesset unus, cuius animum imprimis fascinare cuperet, ea conscientia acumen ingenii acuere et imaginibus eius novos colores addere videbatur. Ingenio fulgebat, mira comminiscebatur, nihil sibi pensi habebat. Audientes ita pelliciebat ut sui ipsorum obliviscerentur, et illi velut tibicinem ridentes sequebantur. Dorianus Grayus oculos ab eo numquam avertit: quasi incantatus sedebat, dum risus alius alium per labra fugabat et admiratio in oculis paulatim obscuratis graviorem quandam speciem accipiebat.

Tandem ipsa rerum condicio, ministri nostri saeculi habitu induta, servi forma triclinium intravit, ut ducissae nuntiaret raedam eius exspectare. Illa manus ficta desperatione torsit. "Quam molestum!" exclamavit. "Discedendum mihi est. Maritum e sede sodalitatis suae excipere debeo, ut eum ad ineptissimum quendam conventum in conclavia Willisiana ducam, cui conventui ipse praesidebit. Si serius venero, sine dubio vehementer irascetur; neque ego hoc petaso ornata litem sustinere possum. Nimis fragilis est: unum verbum asperius eum perderet. Immo, eundum est, cara Agatha. Vale, Domine Henrice. Mirifice me oblectas, et, ut certo scio, mores pessime corrumpis. Quid de sententiis tuis dicam, hercle nescio. Sed aliqua nocte ad cenam nostram venire debes. Quid de Martis die dicis? Num occupatus eris?"

"Tui causa quemlibet deserere paratus sum, ducissa," inquit Dominus Henricus, salutans capite inclinato.

"Ah, quam lepide hoc dicis, quamque male facis!" exclamavit. "Vide igitur ut venias." His dictis e triclinio maiestose egressa est, eamque Domina Agatha ceteraeque feminae secutae sunt.

Postquam Dominus Henricus iterum consedit, Dominus Erskinus propius accessit, sellam ad eum admovit, manumque eius brachio imposuit.

"Tot libros loquendo profundis," inquit; "cur unum aliquem non conscribis?"

"Nimis libros legere amo, Domine Erskine, ut eos scribere curem. Fabulam tamen longiorem componere vellem, fabulam tam pulchram quam tapete Persicum, tam a veritate remotam. Sed apud Anglos litterarum studiosos vix reperias, nisi qui acta diurna, libros elementarios aut encyclopaedias legere velint. Ex omnibus terrarum gentibus Angli minimum intellegunt quantum pulchritudinis in litteris insit."

"Vereor ne recte dicas," respondit Dominus Erskinus. "Ipse olim magnas de litteris spes conceperam; iam pridem tamen eas abieci. Nunc autem, mi iuvenis amice, si mihi licet te ita appellare, quaerere velim utrum ea omnia quae inter prandium dixisti vere senseris."

"Quid dixerim omnino oblitus sum," subridens respondit Dominus Henricus. "Num omnia adeo prava erant?"

"Pravissima sane. Immo vero te hominem periculosissimum existimo; et si quid ducissae nostrae bonae acciderit, omnes te primum rei auctorem iudicabimus. Velim tamen tecum de vita disserere. Aetas in quam natus sum taediosissima fuit. Aliquando, cum Londinii te taedebit, Treadleium veni; ibi mihi philosophiam tuam voluptatis expone, dum vinum Burgundicum praestantissimum, quod forte possideo, bibimus."

"Libentissime. Treadleium invisere summus mihi honor erit. Illic enim et hospes perfectus est et bibliotheca perfecta."

"Tu quod deest supplebis," respondit senex, comiter caput inclinans. "Nunc autem egregiae amitae tuae valedicendum est. In Athenaeum me conferre debeo; iam enim hora est qua illic dormimus."

"Omnesne, Domine Erskine?"

"Quadraginta sumus, in quadraginta sellis. Ad Academiam Litterarum Anglicarum nos praeparamus."

Dominus Henricus risit atque surrexit. "Ego in hortum publicum eo," exclamavit.

Cum iam per ianuam exiret, Dorianus Grayus brachium eius leviter tetigit. "Sine, quaeso, me tecum venire," submissa voce dixit.

"Atqui Basilio Hallwardo promisisse te putabam te eum invisurum," respondit Dominus Henricus.

"Malo tecum venire; immo, sentio mihi tecum veniendum esse. Quaeso, sine me. Et promittesne te mihi per totum iter locuturum? Nemo tam mirifice quam tu loquitur."

"Ah, hodie satis iam locutus sum," subridens respondit Dominus Henricus. "Nunc nihil aliud volo quam vitam contemplari. Si tibi placet, licet mecum eam contemplari."

CAPUT IV

Mense post, quodam die post meridiem, Dorianus Grayus in sella ampla mollique reclinatus erat, in parva bibliotheca aedium quas Dominus Henricus in ea Londinii regione quae Mayfair appellatur incolebat. Erat id conclave suo quodam genere venustissimum: parietes alte tabulis quercinis, olivaceo colore tinctis, vestiebantur; supra eas fascia diluto eburneo colore picta et lacunar opere tectorio eminenti ornatum apparebant. Pavimentum tapete laneo, colore pulveris latericii, operiebatur, cui passim imposita erant tapetia Persica longis sericis fimbriis ornata. In mensula e ligno flaventi ac nitido facta parva Clodionis statua stabat; iuxta iacebat exemplar libri qui *Centum Novellae* inscribitur, a Clovide Eva Margaritae Valesiae eleganter compactum atque aureis flosculis bellidis, quos regina sibi pro insigni delegerat, conspersum. In camino superposito pluteo conspiciebantur aliquot vasa fictilia magna caerulea tulipaeque versicoloribus psittacorum pennis similes; per parvas autem fenestrae tabellas vitreas plumbo inter se iunctas lumen aestivi diei Londiniensis, colore malorum Armeniacorum perfusum, in cubiculum irruebat.

Dominus Henricus nondum redierat. Consulto semper sero veniebat; nam puncto temporis adesse nihil aliud esse quam tempus furari dictitabat. Itaque adulescens nonnihil stomachabundus, languidis digitis paginas libri *Manon Lescaut*, imaginibus artificiose exornati, quem in uno ex librorum armariis invenerat, versabat. Sollemnis ille et aequabilis horologii, ad Ludovici quarti decimi aetatis morem facti, tictacus eum angebat. Semel atque iterum abire cogitavit.

Tandem pedum strepitum foris audivit; ianua aperta est. "Quam sero venis, Henrice!" submissa voce dixit.

"Non Henricus adest, ut vereor, domine Graye," respondit vox quaedam acuta.

Conversus ille subito surrexit. "Ignosce mihi, quaeso. Putabam..."

"Maritum meum esse putabas. Uxor tantum eius sum. Permitte ut ipsa me tibi commendem. Equidem te ex imaginibus tuis probe novi. Maritum meum septemdecim earum habere arbitror."

"Septemdecimne, Domina Henrici?"

"Sint igitur duodeviginti, si ita mavis. Quin etiam nocte quadam nuper te cum illo in theatro lyrico conspexi." Haec dicens trepido quodam risu risit, atque oculis vagis, floribus caeruleis myosotidis similibus, eum intuens stetit. Mira erat femina: vestes eius semper ita videbantur quasi irato animo excogitatae, inter tempestatem autem indutae essent. Plerumque aliquem amabat; cum tamen numquam redamaretur, inanes omnes spes retinuerat. Ornate videri studebat, sed nihil praeter neglectum assequebatur. Victoria nomen ei erat; ad sacra autem frequentanda mira quadam cupiditate ferebatur.

"In *Lohengrin*, ni fallor, te conspexi, domina Henrici?"

"Ita sane, in dulcissimo illo *Lohengrin*. Wagneri musicam ceteris omnibus antepono. Tantum enim strepitum edit, ut per totam fabulam colloqui liceat, nullo audiente quid dicamus. Magnum hoc commodum est; nonne et tibi ita videtur, domine Graye?"

Eadem iterum trepida illa risio, brevibus quasi ictibus crebro interpuncta e tenuibus labris erupit; digitis interea longum cultellum, quo chartae secantur, e testa testudinis factum versabat.

Dorianus subrisit caputque movit. "Non possum, domina Henrici, tibi assentiri. Cum musica auditur, numquam loquor, certe si bona est. Si vero mala est, officium nostrum est sermone eius strepitum obruere."

"Ah, ista una ex Henrici sententiis est, nonne, domine Graye? Semper eius sententias ab amicis audio; alia enim via eas cognoscere nequeo. Sed ne me bonam musicam contemnere arbitreris. Amo equidem, immo adoro; verum eam paulo timeo, quod animum meum nimis ad amorem excitat. Eos qui ad pianum canunt plane venerata sum; nonnumquam etiam binos simul, ut Henricus ait. Nescio quid in istis hominibus sit. Fortasse quod peregrini sunt. Omnesne peregrini sunt? Qui etiam in Anglia nati sunt, aliquanto post peregrini fiunt, nonne? Quam callide id faciunt! Quantus artibus honos! Sic ars ipsa gentium omnium communis efficitur, nonne? Numquam ad ullum convivium meum venisti, domine Graye? Venias oportet. Orchideas emere non possum, sed ad peregrinos invitandos nulli sumptui parco. Mirifice conclavia exornant. At ecce Henricus! Henrice, te quaesitum veneram ut aliquid rogarem; quid autem rogatura fuerim, prorsus oblita sum. Hic vero dominum Grayum inveni. De musica suavissime collocuti sumus. Prorsus idem sentimus; immo, ut opinor, plane contraria sentimus. Sed ille perquam iucundus fuit. Quam gaudeo quod eum vidi!"

"Mihi quoque, mea carissima, iucundissimum, plane iucundissimum," inquit Dominus Henricus; supercilia atra, lunae crescentis in modum curvata, sustulit atque utrumque iucundo risu conspexit. "Ignosce quod sero adveni, Doriane. Ad viam Wardourianam iveram, ut fragmentum quoddam veteris panni serici figuris contexti inspicerem; complures autem horas

de pretio mihi fuit contendendum. Nunc homines omnium rerum pretium norunt, nullius vero dignitatem."

"Iam mihi abeundum esse vereor," exclamavit Domina Henrici, silentium molestum repentino illo ac inepto risu interrumpens. "Ducissae enim promisi me cum ea gestationem facturam esse. Vale, Domine Graye. Vale, Henrice. Cenabis, ut puto, extra domum? Ego quoque. Fortasse apud Dominam Thornburiensem te videbo."

"Fortasse, mea cara," inquit Dominus Henricus; ianuamque post illam clausit. Illa enim, avis paradisi instar quae totam noctem sub imbre versata esset, e cubiculo evolaverat, levem quendam odorem unguenti quod frangipanni vocatur relinquens. Tum ille cigarellum accendit atque in lectum sellarem se abiecit.

"Noli umquam uxorem ducere cui capilli straminei sint, Doriane," dixit, ubi aliquotiens fumum exhalaverat.

"Cur, Henrice?"

"Quod affectibus nimium indulgent."

"At mihi placent qui affectibus indulgent."

"Noli omnino uxorem ducere, Doriane. Viri uxores ducunt quod vitae taedio tenentur, mulieres maritos quod curiositate agitantur; utrique spe sua falluntur."

"Non facile, opinor, uxorem ducam, Henrice. Nimis enim amore captus sum. Haec una ex tuis sententiis est; eam ad usum vitae refero, sicut omnia quae dicis."

"Quemnam amas?" rogavit Dominus Henricus, paulisper moratus.

"Artificem scaenicam quandam," respondit Dorianus, erubescens.

Dominus Henricus umeros sustulit. "Satis vulgare hoc amoris exordium est."

"Aliter loquereris, Henrice, si eam vidisses."

"Quae est?"

"Sibylla Vane appellatur."

"Numquam de ea audivi."

"Nemo quidem; sed aliquando omnes de ea audient. Ingenium enim singulare habet."

"Mi puer, nulla femina ingenio praecellit. Feminae ad oculos delectandos natae sunt. Nihil umquam habent quod dicant, sed id ipsum iucundissime dicunt. In feminis corpus mentem vincit, ut in viris mens mores."

"Henrice, quomodo talia dicere potes?"

"Mi Doriane, verissima loquor. Nunc feminarum naturam diligenter perscrutor; itaque scire debeo. Nec tam obscura res est quam putaram. Duo enim genera feminarum tandem reperio: quae minus formosae sunt et quae fucantur. Illae utilissimae sunt. Si probitatis famam tibi comparare vis, illas tantum ad cenam deducito. Hae autem venustissimae sunt, sed unum peccant: pinguntur ut iuniores videantur. Aviae nostrae pingebantur ut argutius loqui viderentur. Olim faciei rubor arte inductus et ingenii lepos una ibant; nunc ista consuetudo interiit. Mulier, si decem annis filia sua iunior videri potest, nihil amplius optat. Quod ad sermonem pertinet, quinque tantum sunt Londinii feminae quibuscum colloqui pretium sit; duae autem ex his in honestam societatem recipi non possunt. Sed de isto tuo mirabili ingenio dic mihi: quamdiu puellam novisti?"

"Ah, Henrice, sententiae tuae me perterrent!"

"Mitte ista. Quamdiu eam novisti?"

"Tres fere hebdomadas."

"Ubi vero eam convenisti?"

"Dicam, Henrice, sed ne ob haec mihi minus faveas. Haec enim numquam evenissent, nisi te convenissem. Tu me effreno

quodam desiderio incendisti omnia quae ad vitam pertinent cognoscendi. Aliquot dies postquam te primum vidi, nescio quid per venas meas palpitare videbatur. Cum vel in horto publico otiose sederem vel per viam Piccadilliensem ambularem, quemcumque praetereuntem intuebar et miro quodam furore cognoscere cupiebam qualem ille vitam degeret. Alii me mirifice alliciebant, alii horrore complebant. In ipso aere venenum quoddam exquisitum esse videbatur. Nova quaedam sentire ac pati cupiebam. Denique quadam vespera, circa horam septimam, constitui inopinatum aliquem casum fortunae experiri. Sentiebam Londinium nostrum, immane illud atque canum monstrum, innumerabili hominum multitudine, peccatoribus sordidis et peccatis splendidis refertum, ut tu aliquando dixisti, aliquid profecto mihi reservavisse. Mille res animo fingebam. Ipsum periculum me voluptate afficiebat.

"In mentem venerunt ea quae illa admirabili vespera, cum primum una cenaremus, de pulchritudine quaerenda tamquam vero vitae arcano mihi dixisti. Quid exspectarem nesciebam; egressus tamen in orientales urbis partes erravi, mox in labyrintho viarum squalidarum et platearum atrarum, omni herba carentium, errans. Circiter dimidia hora post octavam theatrum quoddam perexiguum sane atque ridiculum praeteribam, cuius ante fores flammae ex aere inflammabili alitae late ardebant et tabulae pictae nimium coloribus fulgentes fabulas propositas nuntiabant.

"Ad introitum Iudaeus quidam foedissimo vultu stabat, thorace sine manicis omnium quos umquam videram mirabilissimo indutus, deterrimum cigarum fumans. Crines eius unguento madidi in anulos torti pendebant; in medio autem sordidae camisiae ingens adamas fulgebat. 'Visne loculum scaenae propinquum, domine?' inquit ubi me conspexit; caput

simul aperuit, incredibili obsequii ostentatione. Nescio quid in homine illo me delectaret, Henrice. Adeo deformis erat ut paene incredibile videretur. Ridebis profecto; ego tamen ingressus sum atque integrum nummum guineensem pro loculo iuxta scaenam numeravi. Ne hodie quidem intellego cur id fecerim; et tamen nisi fecissem—mi Henrice, nisi fecissem—maximum vitae meae amorem amissem. Video te ridere; quam crudelis es!"

"Non rideo, Doriane; saltem non te rideo. Sed noli maximum vitae tuae amorem appellare; primum potius dicito. Semper enim amaberis, semperque amorem ipsum amabis. Vehemens amor eis tantum contingit quibus nihil negotii est; haec una utilitas est quam civitati homines otiosi praestant. Noli timere; multa te adhuc venustissima manent. Hoc initium tantum est."

"Adeone levem me esse putas?" iratus exclamavit Dorianus.

"Immo vero, te nimis profundum esse puto."

"Quo modo?"

"Mi puer, qui semel tantum in vita amant, ii ipsi re vera leves sunt. Quod illi constantiam et fidem appellant, ego aut consuetudinis torporem aut imaginandi facultatis inopiam voco. Fides in rebus amatoriis idem est quod perpetua in rebus intellegendis sententiae constantia: utraque nihil aliud est quam professio se parum profecisse. Fides! Aliquando diligentissime illam excutiam. Inest ei cupiditas possidendi. Multa enim libenter abiceremus, nisi metueremus ne alius ea tolleret. Sed nolo sermonem tuum interrumpere; age, perge."

"Itaque in angusto illo ac taeterrimo loculo consederam, cum mihi ante oculos aulaeum sordide pictum immineret. Ex parte velaminis prospiciens caveam universam perlustravi. Omnia ibi vilia atque fucata erant: Cupidinibus ubique et cornibus copiae omnia scatebant, quasi libum nuptiale tertii ordinis cerneres. Supremae sedes et cavea inferior satis frequentes erant; duo

autem ordines sellarum, qui scaenae propiores erant, squalidi planeque vacui apparebant, et in ea caveae parte quam honestioribus spectatoribus destinatam opinor vix quisquam sedebat. Feminae huc illuc aurantia mala et potionem e zingibere factam venditabant; nuces autem incredibili copia mandebantur."

"Prorsus igitur simile fuisse debet illis temporibus quibus Britannica ars scaenica maxime floruisse dicitur."

"Simile quidem, opinor, et plane miserabile. Iam cogitabam quidnam in illo loco agerem, cum tabulam in qua fabulae nomen scriptum erat conspexi. Quam fabulam agi credis, Henrice?"

"Fortasse *Puerum Stultum, sive Mutum sed Innocentem*. Talibus fabulis maiores nostri delectari solebant, ut arbitror. Quo diutius vivo, Doriane, eo certius intellego quae maioribus nostris satis bona fuerint nobis minime sufficere. In artibus, non minus quam in re publica, avi nostri semper errant."

"At illa fabula satis bona nobis quoque erat, Henrice: *Romeo et Iulietta* agebatur. Fateor me nonnihil offendisse, quod Shakespearii fabulam in tam misero illo theatro, speluncae prorsus simili, actum iri cogitabam; sed aliquid tamen animi mei attentionem tenebat. Constitui igitur primum actum exspectare. Musicorum autem chorus tam foedus erat, et ab adulescente quodam Iudaeo regebatur, qui ad pianum rimosum sedebat, ut paene fugerem. Tandem aulaeum sublatum est; fabula coepit.

"Romeum agebat vir crassus, annis iam provectus, superciliis subere adusto denigratis, voce rauca qua tragici histrionis sonum imitari conabatur, corpore dolii cervisiarii simili. Mercutius vix melior erat. Hunc enim histrio iocularis infimi generis repraesentabat; multa e suo ingenio interserens, tam

familiariter cum spectatoribus in cavea colloquebatur quam si inter eos ipse sederet. Uterque non minus ridiculus erat quam apparatus scaenae, qui ex tabernaculo in pago posito allatus esse videbatur.

"Sed Iulietta! Henrice, finge tibi puellam vix septemdecim annos natam, ore parvo flori simili, capite Graecae statuae instar eleganti, capillis castaneis obscuris in coronas nexis, oculis violaceis, velut profundis ardoris fontibus, labris tamquam rosarum foliis. Nihil tota vita mea pulchrius conspexeram. Aliquando mihi dixisti miserationem animum tuum vix movere, at pulchritudinem, solam pulchritudinem, lacrimas tibi elicere posse. Mihi crede, Henrice, puellam vix perspicere poteram, tanta lacrimarum caligo oculos occupaverat.

"Vox autem eius! Numquam talem vocem audivi. Primo demissa erat, plenis atque mollibus sonis, qui singillatim in aures delabi videbantur. Paulatim clarior facta est, tibiae vel oboae procul auditae similis. In scaena hortensi tremulam quandam laetitiam spirabat, qualis paulo ante auroram, cum lusciniae cantant, auditur. Nonnumquam postea ardor quidam ferus in ea resonabat, qualem chordae fidium vehementer pulsae edere solent. Scis quam vehementer vox hominis animum commovere possit. Vox tua atque Sibyllae Vane duae sunt res quas numquam obliviscar. Oculis clausis utramque audio; sed utraque alia loquitur, nec scio utram sequar. Cur illam non amem? Amo equidem, Henrice. Illa mihi tota vita est. Singulis noctibus ad eam in scaena videndam redeo. Altera nocte Rosalinda est, altera Imogena. Vidi eam in tenebris sepulcri Italici morientem, dum venenum ex amantis labris haurit. Vidi eandem per silvam Ardennensem errantem, pueri venusti specie indutam, femoralibus tunicaque succincta atque

galericulo eleganti. Insana apparuit, coram rege scelerato constitit, eique rutam gestandam et herbas amaras gustandas dedit. Innoxia apparuit, et manus atri livoris gracilem eius cervicem, arundinis instar flexilem, oppresserunt. Omnes aetates omnesque vestium habitus in ea vidi. Feminae communes imaginationem numquam excitant. Suo saeculo includuntur; nulla artis scaenicae maiestas eas umquam transfigurat.

"Earum ingenia non difficilius quam galeros cognoscis; semper eas reperire licet. Nihil in eis abditum aut arcanum. Mane per hortum publicum equitant, post meridiem ad potiones thearias nugantur. Semper eodem modo arrident, eademque quae mos iubet ratione se gerunt. Omnes facile perspiciuntur. Sed femina quae in scaena agit! Quam dissimilis ceteris! Henrice, cur non mihi dixisti illas solas quae in scaena agunt vere amari mereri?"

"Quod permultas earum ipse amavi, Doriane."

"Nempe foedas quasdam mulierculas, capillis fucatis facieque picta."

"Noli capillos fucatos nec pictas facies contemnere; aliquando singularis in eis venustas inest," respondit Dominus Henricus.

"Iam paenitet me tibi de Sibylla Vane narravisse."

"Tibi, Doriane, tacere non licuit. Per totam vitam mihi narrabis quidquid egeris."

"Ita, Henrice, verum esse credo. Nihil tibi celare possum. Mirum in me imperium habes. Si quando scelus committerem, ad te venirem illudque confiterer; tu me intellegeres."

"Qui tui similes sunt, radii solis sua sponte ludentes, scelera non admittunt, Doriane. Sed, quoquo modo res se habet, gratias ago pro honorifico tuo iudicio. Nunc vero dic mihi—porrige, ut

bonus puer, ignis concipiendi bacillos; gratias—quae tandem tibi cum Sibylla Vane re vera consuetudo sit?"

Dorianus Grayus subito exsiluit, genis rubore perfusis, oculis ardentibus. "Henrice! Sibylla Vane mihi sacra est!"

"Ea tantum quae sacra habentur tangi digna sunt, Doriane," respondit Dominus Henricus, mira quadam tristitia vocem leniente. "Sed cur tam aegre fers? Opinor aliquando eam tuam futuram esse. Qui amat, primo se ipsum fallere solet, postremo alios; hanc rem homines amoris fabulam appellant. Certe tamen eam nosti, ut arbitror?"

"Scilicet novi. Prima nocte qua ad theatrum veni, senex ille Iudaeus post spectaculum ad locum meum accessit atque obtulit ut me post scaenam duceret eique praesentaret. Vehementer ei iratus sum; dixi enim Iuliettam abhinc complura saecula mortuam esse corpusque eius in marmoreo sepulcro Veronae iacere. Ex stupore quem in vultu eius vidi, nimis me vini Campani hausisse aut tale quid arbitratus esse videtur."

"Non miror."

"Tum me interrogavit num in actis diurnis aliquid scriberem. Ne legere quidem me talia respondi. Hoc audito valde dolere visus est; mihi autem secreto narravit omnes scaenarum spectaculorumque censores contra se coniurasse atque omnes pecunia corrumpi posse."

"Fieri sane potest ut verum dixerit; verumtamen, si ex eorum habitu iudices, plerique parvo pretio emi posse videntur."

"Ille tamen pluris eos constare putabat quam quantum solvere posset," risit Dorianus. "Iam vero lumina theatri exstinguebantur, itaque abeundum erat. Vehementer suadebat ut quasdam cigaras suas experirer; recusavi. Postridie noctu ad eum locum, ut par erat, redii. Cum me conspexit, ad terram usque caput inclinavit affirmavitque me artium patronum

liberalissimum esse. Erat sane homo odiosissimus, quamquam Shakespeareum incredibili amore prosequebatur. Semel etiam mihi magna cum superbia rettulit se quinquies bonis cessisse, unius Poetae causa, quo nomine Shakespeareum appellare solebat. Id gloriae sibi esse arbitrabatur."

"Et gloria sane erat, mi Doriane, magna gloria. Plerique enim homines bonis cedunt, quod nimium pecuniae in vitae, ut ita dicam, orationem solutam impenderunt. At ob carmina patrimonium perdidisse honorificum est. Sed quando primum cum Sibylla Vane collocutus es?"

"Tertia nocte. Rosalindam agebat. Non potui quin ad eam accederem. Flores aliquot in scaenam miseram; illa me respexerat, aut mihi certe ita visum erat. Iudaeus instare pergebat; statuerat, opinor, omnino me ad eam ducere. Tandem consensi. Mirumne est quod prius eam cognoscere nolueram?"

"Non, mea quidem sententia."

"Cur, mi Henrice?"

"Alias rationem tibi reddam. Nunc de puella plura scire cupio."

"Sibylla? O, quam verecunda erat, quam mitis! Nescio quid puerile in ea est. Oculos magno quodam atque dulcissimo stupore patefecit, cum dixi quanti artem eius facerem; quanta esset vi in scaena praedita prorsus ignorare videbatur. Uterque, ut opinor, aliquantum trepidabamus. Senex ille Iudaeus in limine cubiculi histrionibus destinati, viridi colore picti sed pulvere obsiti, ridens stabat ac longis verbis utrumque nostrum laudabat; nos interea tamquam pueri alter alterum spectabamus. Semper me 'Domine' appellare contendebat; quare Sibyllae affirmare necesse fuit me nullo tali honore insignitum esse. At illa simplicissime dixit: 'Principis speciem magis praebes; te igitur Principem Venustum appellabo.'"

"Mehercule, Doriane, Sibylla illa tua quam sollerter blanditur!"

"Non eam intellegis, Henrice. Nihil aliud in me videbat nisi personam alicuius fabulae. De vita nihil novit. Cum matre habitat, muliere pallida atque labore fracta, quae prima nocte, pallio domestico purpureo ad violaceum vergente induta, Dominam Capuletiam agebat; totus eius habitus ostendit eam olim melioribus rebus usam esse."

"Hunc habitum novi; tristitiam mihi affert," submurmuravit Dominus Henricus, anulos suos contemplans.

"Iudaeus historiam vitae Sibyllae mihi narrare cupiebat; respondi me id nihil curare."

"Rectissime fecisti. In calamitatibus enim alienis semper quiddam incredibiliter sordidum inest."

"Sibylla sola mihi cordi est. Quid mea refert unde orta sit? A summo capite ad extremos pedes nihil in ea non divinum est. Omnibus vitae meae noctibus eam agentem aspicio; singulis autem noctibus mirabilior fit."

"Hac igitur de causa iam numquam apud me cenas, ut suspicor. Nescio quam fabulam amoris te occultare existimabam. Ita quidem est, sed haec a mea exspectatione aliquantum differt."

"Mi Henrice, cotidie aut prandemus aut cenamus una; quin etiam aliquotiens tecum ad spectacula musica ivi," inquit Dorianus, oculos caeruleos admiratione patefaciens.

"Semper autem tardissime advenis."

"Non possum quin Sibyllam agentem videam," exclamavit, "etiamsi uno tantum actu frui liceat. Ipsius praesentiae quasi fame laboro; cumque illam mirabilem animam cogito, quae in pusillo illo eburneo corpore latet, religioso quodam stupore compleor."

"Hac certe nocte mecum cenabis, Doriane, nonne?"

Ille caput movit. "Hac nocte Imogena est," inquit, "crastina vero Iulietta erit."

"Quando igitur Sibylla Vane est?"

"Numquam."

"Gratulor tibi."

"Quam acerbus es! Omnes magnarum fabularum heroidas una ipsa repraesentat. Plus est quam una persona. Tu quidem rides; ego vero tibi affirmo eam praestantissimo ingenio esse. Amo illam; efficere autem debeo ut ipsa me vicissim amet. Tu, qui omnia vitae arcana novisti, doce me qua ratione Sibyllam Vane ad amorem mei alliciam! Volo ut Romeo mihi invideat. Volo ut omnes qui olim amarunt et mortui sunt risum nostrum audiant ac maereant. Volo ut aura amoris nostri pulverem eorum ad sensum excitet, cineres ipsos ad dolorem suscitet. O di immortales, Henrice, quanto eam amore colo!" Haec dicens per cubiculum ultro citroque ambulabat. Rubores ardentes genas eius maculabant; incredibili animi motu rapiebatur.

Dominus Henricus eum spectabat, voluptate quadam subtili percepta. Quantum nunc differebat ab illo timido pavidoque adulescente quem in officina Basilii Hallwardi primum viderat! Natura eius tamquam flos explicata erat, floresque igneo rubore flagrantes protulerat. Ex occultis latebris Animus eius processerat; Desiderium autem ei obviam venerat.

"Quid igitur facere cogitas?" tandem interrogavit Dominus Henricus.

"Volo te et Basilium quadam nocte mecum venire atque eam in scaena videre. Quid inde futurum sit, ne minimam quidem dubitationem habeo. Utrique vobis ingenium eius agnoscendum erit. Deinde necesse est eam ex Iudaei illius manibus eripere. Tribus annis ei adstricta est, vel potius duobus annis et

mensibus octo, ex hoc tempore computatis. Aliquantum pecuniae illi dandum erit, haud dubie. His rebus constitutis, theatrum aliquod in occidentali urbis parte conducam, eamque dignissimo modo in scaenam producam. Omnem orbem non minus quam me in amorem sui aget."

"Id fieri non potest, mi puer."

"Immo fiet. Non solum summam artem atque perfectissimum artis instinctum habet, sed etiam indolem propriam; tu autem saepe mihi dixisti singulares hominum indoles, non praecepta, aetatem movere."

"Bene; qua ergo nocte ibimus?"

"Videamus: hodie dies Martis est; crastinum igitur diem statuamus. Cras Iuliettam agit."

"Bene. Ad hospitium Bristolliense hora octava conveniemus; ego Basilium mecum adducam."

"Ne quaeso octava, Henrice; hora potius sexta et dimidia. Antequam aulaeum tollatur, adesse debemus. Necesse est eam in primo actu videre, ubi Romeum convenit."

"Hora sexta et dimidia! Quam importuna hora! Id perinde erit ac si carnem ad theam vespertinam apponeremus aut fabulam Anglicam legeremus. Septima potius hora esto. Nemo enim vir bene institutus ante septimam cenat. Num ipse Basilium ante id tempus videbis, an ego ad eum scribam?"

"O bonum Basilium! Iam hebdomada est ex quo eum non vidi. Non satis bene me gessi; effigiem enim meam in mirabili illa tabulae circumiecta compage, quam ipse excogitavit, ad me misit. Et quamquam pictae imagini nonnihil invideo, quod mense integro me iunior est, fateor me ea vehementer delectari. Fortasse melius erit si tu ad eum scripseris. Nolo eum solus convenire; talia enim dicit quae mihi displiceant. Bona enim consilia mihi dat."

Dominus Henricus subrisit. "Homines ea libentissime aliis largiuntur quibus ipsi maxime egent; hanc ego altissimam liberalitatem appello."

"Basilius quidem optimus omnium vir est, sed paulum, ut mihi videtur, elegantioris cultus expers. Ex quo te novi, Henrice, id tandem intellexi."

"Basilius, mi puer, quidquid in se venusti habet in opera sua confert. Quam ob rem nihil ipsi ad vitam relinquitur praeter praeiudicatas opiniones, certa praecepta et communem quandam prudentiam. Ex omnibus artificibus quos cognovi, ii soli quibuscum iucunde conversari licet mali artifices sunt. Boni artifices in operibus suis toti vivunt, atque ob eam causam, ipsi, si opera omittas, prorsus nihil habent quo delecteris. Poeta magnus, si vere magnus est, minime omnium poetice vivit; mediocres autem poetae mira venustate praediti sunt. Quo deteriores versus faciunt, eo venustiore specie ipsi apparent. Satis est aliquem libellum sonetorum mediocrium edidisse ut omnibus prorsus placeat. Carmina enim in vita peragit quae scribere nequit; illi autem carmina scribunt quae in vita efficere non audent."

"Miror num ista vera sint, Henrice," inquit Dorianus Grayus; et e magno vase operculo aureo munito, quod in mensa stabat, paulum unguenti odorati in linteolum suum instillavit. "Vera profecto sunt, si tu dicis. Iam vero abeundum est; Imogena me exspectat. Noli crastini diei oblivisci. Vale."

E cubiculo illo egrediente Doriano, Dominus Henricus palpebras graves demisit atque cogitationibus se tradidit. Pauci sane homines umquam tantum studium in eo excitaverant quantum Dorianus Grayus; et tamen ille iuvenis, quod alteram personam tam insanienti amore prosequeretur, ne minimam quidem molestiam aut invidiam in animo eius excitabat. Immo

hoc ei placebat: nam adulescentem multo diligentius investigandum faciebat. Rationibus quibus naturae investigatores res explorant semper delectatus erat; ea autem quae illa scientia plerumque explorabat vilia atque nullius momenti ei videbantur. Itaque a se ipso, quasi vivi corporis membra secando, coeperat; deinde aliis hominibus idem facere perrexerat. Sola hominum vita digna videbatur quae cognosceretur; cetera omnia, si cum ea compararentur, nihili erant.

Verum est: qui vitam in illo mirae naturae conflatorio, ubi dolor et voluptas miscentur, contemplatur, is neque faciem vitreo tegumento protegere potest neque impedire quin sulphurei vapores cerebrum perturbent, mentemque portentosis imaginibus ac deformibus somniis caligine quadam obducant. Sunt venena tam subtilia ut nemo vim eorum cognoscat nisi ipse aegrotaverit; morbi quoque tam insoliti ut, si naturam eorum intellegere velis, eos pati necesse sit.

At quam magnum fructum inde reportes! Quam mirabilis tum universus mundus apparet! Miram atque inexorabilem cupiditatum rationem observare, mentem autem ipsa ratione nitentem variis affectibus coloratam contemplari; cognoscere ubi haec duo conveniant, ubi discedant, quo tempore consonent, quo dissentiant: quanta in his contemplandis voluptas! Quid referebat quanti constaret? Nullus enim animi sensus nimio umquam pretio emitur.

Intellegebat—atque hoc cogitans oculis eius fulgor voluptatis, velut in achatae fuscis lapillis, apparuit—quibusdam verbis suis, suaviter compositis atque dulci pronuntiatione prolatis, effectum esse ut animus Doriani Grayi ad candidam illam puellam se converteret atque eam velut numen adoraret. Magna ex parte suum ipsius opus adulescens erat. Eum ad maturitatem

ante tempus perduxerat. Hoc certe aliquid erat. Vulgus exspectabat donec vita sua sponte arcana detegeret; paucis autem illis et electis vitae mysteria antea patebant quam velum tolleretur. Interdum hoc artem efficere contingebat, praecipue litterarum artem, quae cum affectibus animi cogitationibusque proxime versatur. Nonnumquam tamen multiplicis cuiusdam ingenii homo in artis locum succedebat eiusque partes agebat; immo ipse suo genere verum artis opus erat, quoniam ipsa quoque vita elaboratissima quaedam opera habet, non secus ac poesis, sculptura atque pictura.

Ita sane: Dorianus ante tempus maturuerat. Vere adhuc vigente iam messem suam metebat. Iuventutis ardor, iuventutis impetus in eo vigebant; iam tamen se ipsum contemplari discebat. Hoc spectaculum mirum in modum delectabat. Pulchro illo vultu pulchroque animo adulescens dignissimus erat qui admirationem moveret. Nec quicquam intererat quo tandem omnia evasura essent aut quo fato finienda essent. Similis erat alicui venustae personae in pompa aut scaenica fabula apparentis, cuius gaudia a nobis remotissima videntur, dolores autem pulchritudinis sensum commovent, cuius vulnera rosis rubris similia sunt.

Animus et corpus, corpus et animus: quam arcana utriusque natura! In animo aliquid beluinum inerat; corpus autem nonnumquam spiritali quodam lumine illustrari videbatur. Sensus ipsi nobilitari poterant, mens contra ad turpitudinem labi. Quis definiret ubi carnis impetus desineret, ubi animi inciperet? Quam tenues, quam arbitrariae erant definitiones quibus vulgares animorum indagatores utebantur! Quam difficile tamen inter diversas philosophorum sectas iudicare! Num animus umbra quaedam erat in domo peccati residens? An corpus ipsum in animo continebatur, ut Iordanus Brunus

opinabatur? Spiritum a materia separari mysterium erat; utrumque coniungi non minus mysterium.

Tum cogitare coepit num aliquando animum hominis tam certa disciplina pervestigare possemus ut minutissimus quisque vitae motus nobis perspiceretur. Nunc autem semper nos ipsos falso interpretabamur, alios raro recte. Experientia nullius ad mores informandos momenti ei videbatur. Nihil aliud erat quam nomen quo homines errores suos appellarent. Praeceptores morum eam plerumque pro admonitione habuerant, vim quandam ei tribuentes qua ingenium formaretur, atque laudantes tamquam magistram quae et quid sequendum et quid fugiendum esset doceret. At experientia nullam habebat vim qua ad agendum impelleremur, haud maiorem certe quam conscientia ipsa. Unum tantum re vera probabat: qualis vita praeterita fuisset, talem futuram quoque fore; atque peccatum quod semel cum horrore admiseramus saepius postea cum voluptate nos admissuros esse.

Perspicuum ei erat nullam praeter experimentorum rationem esse viam qua motus animi certa quadam scientia explorarentur; Dorianus autem Grayus velut consulto in manus eius venerat, materiam praebens unde uberrimi fructus sperari possent. Subitus ille ac vehemens Sibyllae Vane amor non parvi erat momenti ad naturam animi investigandam. Curiositatem plurimum in eo valuisse dubium non erat, curiositatem simul et cupiditatem novas rerum affectiones experiendi; neque tamen simplex affectus erat, sed multiplex atque implicatus. Quidquid in illo amore e puerili sensuum appetitu ortum erat, id vis imaginationis ita mutaverat ut ipsi adulescenti ab omni corporis cupiditate alienissimum videretur; atque eo ipso periculosius erat. Nam cupiditates illae quibus maxime serviebamus erant quarum originem nos ipsi ignorantes perperam

interpretabamur; motus autem illi minimum in nos poterant quorum naturam plane perspexeramus. Saepe evenit ut, dum alios experimento subiicere nos arbitramur, nos ipsi re vera experimento subiiciamur.

Haec eo cogitante, pulsata est ianua; minister cubicularius ingressus admonuit iam tempus esse vestes cenatorias sumendi. Ille surrexit atque in viam prospexit. Sol occidens fenestras superiores domuum ex adverso positarum rubro auro perfuderat. Vitreae tessellae velut candentis metalli laminae lucebant; caelum supra rosae iam languescentis colorem habebat. Cogitabat de iuvenili amici vita, ardenti quasi flamma purpurea, atque secum quaerebat quo tandem omnia evasura essent.

Cum dimidia fere hora post mediam noctem domum rediisset, nuntium telegraphicum in mensa vestibuli iacentem invenit. Eum aperuit: a Doriano Grayo missus erat. Nuntiabat enim Dorianus se Sibyllae Vane fidem matrimonii dedisse.

CAPUT V

"Mater, mater, quam beata sum!" susurravit puella, vultum in gremio mulieris iam deflorescentis atque vultu fesso, occultans. Illa, tergo ad acrem importunamque lucem conversa, in unica, quae sordido earum conclavi suppetebat, sella brachiis instructa sedebat. "Quam beata sum!" iteravit Sibylla. "Te quoque beatam esse oportet!"

Domina Vane velut dolore quodam se contraxit, manusque macras, pigmento bismuthi candido obductas, capiti filiae imposuit. "Beatam!" repetivit. "Tum demum, Sibylla, beata sum, cum te in scaena agentem video. Nihil tibi praeter artem histrionicam curandum est. Dominus Isaacs nobis perbenigne consuluit, et pecuniam ei debemus."

Puella capite sublato labella fastidiose protulit. "Pecuniamne, mater?" exclamavit. "Quid enim ad rem pecunia? Amor pecunia maior est."

"Dominus Isaacs quinquaginta nobis libras Anglicas ante numeravit, ut aes alienum dissolveremus et Iacobo vestitum itineri convenientem compararemus. Id, Sibylla, ne obliviscare. Quinquaginta librae magna profecto summa sunt. Dominus Isaacs summa erga nos humanitate usus est."

"Non est vir urbanus, mater, et modum quo mecum loquitur ferre non possum", dixit puella; surgens ad fenestram accessit.

"Equidem nescio quemadmodum sine eo rem familiarem sustinere possimus", respondit mater, voce querula.

Sibylla Vane caput iactavit atque risit. "Nobis iam illo opus non est, mater. Nunc enim Princeps Venustus vitae nostrae dominatur." Deinde conticuit. Rosa velut in sanguine eius tremuit, ruborque genas obtexit. Spiritus citatus labra velut floris folia diduxit; quae ipsa tremuerunt. Auster quidam amoris

ardore incensus per eam spirasse videbatur, tenuesque vestis sinus commovit. "Amo eum", dixit simpliciter.

"Stulta puella! stulta puella!" respondit mater, eadem verba psittaci more reddens. Digiti incurvi, gemmis falsis ornati, dum in aere iactabantur, verba ipsa in ridiculum vertebant.

Rursus risit puella. Laetitia avis cavea inclusae in voce eius resonabat. Oculi concentum quasi exceperunt eundemque suo splendore reddiderunt; deinde ad momentum clausi sunt, velut arcanum suum celare cuperent. Ubi iterum aperti sunt, somnii quaedam nebula eos obduxerat.

Sapientia illa extenuatis labris e sella obsoleta monita proferebat, cautelam suadebat, sententiasque ex eo ignaviae libro promebat cuius auctor sibi communis sensus nomen falso arrogat. At Sibylla non auscultabat. In ipso amoris carcere libera erat. Aderat ei princeps suus, Princeps Venustus. Memoriam advocaverat ut imaginem eius refingeret; animam suam miserat ut eum quaereret, quae sibi amatum reduxerat. Osculum eius in ore rursus ardebat; palpebrae halitu illius adhuc tepebant.

Tum Sapientia aliud instituit dicendi genus: de speculando atque investigando disseruit. Fortasse iuvenis ille dives erat; quod si ita esset, de nuptiis cogitandum. Ad ipsam auris concham fluctus humanae versutiae frangebantur; calliditatis tela praetervolabant. Sibylla labra illa tenuia moveri cernebat atque subridebat.

Subito loquendi cupiditas eam cepit; silentium illud verbosum eam angebat. "Mater, mater", exclamavit, "cur ille tantopere me amat? Equidem intellego cur ego illum amem. Amo quod talis est qualem ipsum Amorem esse decet. Sed quid in me videt? Ego illo indigna sum. Et tamen—nescio quomodo—quamquam longe infra illum me esse sentio, non tamen me abiectam sentio. Immo elato sum animo, incredibile quam elato.

Dic mihi, mater: patremne meum sic amavisti quemadmodum ego Principem Venustum amo?"

Mulier maior natu sub crasso pigmento quo genas obleverat expalluit; labra arida subito dolore contracta sunt. Sibylla ad eam accurrit, collo eius bracchia circumdedit, atque osculata est. "Ignosce mihi, mater. Scio te dolere cum de patre nostro loquimur. Sed id solum aegre fers quod eum tam ardenter amavisti. Noli tam maesta esse. Hodie tam beata sum quam tu ante viginti annos fuisti. Utinam mihi semper beatae esse liceat!"

"Filia mea, nondum eius es aetatis ut de amore capiendo cogites. Praeterea quid de isto adulescente nosti? Ne nomen quidem eius scis. Omnis ista res nobis molestissima est; et nunc praesertim, cum Iacobus in Australiam abiturus sit tantisque curis premar, fateor te mei paulo maiorem rationem habere debuisse. Ceterum, quod antea dixi, si dives est…"

"O mater, mater, sine me beatam esse!"

Domina Vane filiam aspexit atque, gestu eo ficto quo histriones tam frequenter utuntur ut pro altera iam natura sit, amplexu suo complexa est. Eodem momento ianua aperta est et adulescens capillis fuscis, asperis atque incomptis, conclave intravit. Corpore erat compacto et valido, manibus pedibusque magnis, motibus autem aliquanto rudibus. Minus eleganter quam soror educatus videbatur. Vix quisquam coniectura assecutus esset tam propinqua eos cognatione coniungi. Domina Vane oculos in filium defixit atque risum etiam latius produxit. In animo suo filium ad spectatoris dignitatem evexit; illam personarum compositionem spectatu dignam esse sibi persuadebat.

"Aliquot oscula mihi quoque servare potuisses, Sibylla", dixit adulescens, benigna quadam querela.

"At tu, Iacobe, oscula accipere minime amas!" exclamavit. "Ursus es horrendus ille vetulus!" Et per conclave accurrens bracchia ei circumiecit.

Iacobus Vane sororem tenero intuitu contemplatus est. "Volo ut mecum paulisper deambules, Sibylla. Non puto me hoc odiosum Londinium umquam rursus visurum; neque profecto videre cupio."

"Fili mi, noli tam horrenda dicere", submurmuravit Domina Vane. Vestem scaenicam, vilibus ornamentis fulgentem, cum suspirio sustulit atque resarcire coepit. Nonnihil se deceptam sensit quod filius se complexui non adiunxisset. Ita enim compositio illa magis scaenica et picturae similis fuisset.

"Quidni dicam, mater? Id enim ex animo dico."

"Dolorem mihi affers, fili. Spero te ex Australia locupletem rediturum esse. Credo in coloniis nullum omnino esse hominum convictum, nihil certe quod ego societatem vocare possim. Itaque cum divitias tibi paraveris, Londinium reverti atque ibi tibi locum vindicare debebis."

"Societatem!" mussit adulescens. "Nihil de ea scire volo. Malim pecuniam tantam parare, ut te Sibyllamque ex histrionum vita eripiam. Odi eam."

"O Iacobe!" dixit Sibylla ridens, "quam inhumaniter loqueris! Sed verene mecum ambulatum ibis? O quam iucundum! Verebar ne potius amicis quibusdam valedicere velles: Thomae Hardy, qui foedissimam illam fistulam fumariam tibi dedit, aut Eduardo Langton, qui te irridet quod ea uteris. Quam benignum est quod postremum hoc pomeridium mecum exigis! Quo ibimus? Eamus in hortos publicos."

"Tam sordide vestitus sum", respondit ille, supercilio contracto. "In illos hortos non nisi homines lautissimi solent ire."

"Nugas agis, Iacobe", susurravit puella, manicam vestis eius blande permulcens.

Paulisper haesitavit. "Esto", tandem dixit, "sed noli nimium tempus te ornando consumere." Illa saltans exiit; cantillans scalas ascendere audiebatur, pedumque levium crepitus in superiore contignatione resonabat.

Ille bis terve per conclave ultro citroque ambulavit. Tum ad matrem in sella immobilem conversus: "Mater", inquit, "suntne res meae ad iter paratae?"

"Omnino paratae, Iacobe", respondit illa, oculos ab opere non tollens. Iam complures menses, quotiens sola cum hoc filio aspero et severo remanebat, animo parum tranquillo erat. Animus eius levis atque abditus perturbabatur, cum oculi eorum inter se concurrissent. Saepe secum quaerebat num ille aliquid suspicaretur. Silentium enim, cum nihil ille praeterea diceret, iam ei intolerabile fiebat. Itaque queri coepit. Feminae se ipsas impugnando defendunt; eadem ratione, cum impetum faciunt, subitis mirisque deditionibus utuntur.

"Spero tibi, Iacobe, vitam navigantis placituram esse", dixit. "Memento te ipsum hoc vitae genus elegisse. Apud iuris consultum operam scribae dare potuisses. Id genus hominum summa apud omnes existimatione est, et ruri cum amplissimis familiis haud raro cenare solent."

"Odi tabularia, odi scribas", respondit. "Sed vere dicis: ipse vitam meam elegi. Hoc tantum rogo: Sibyllam custodi. Cave ne quid ei mali accidat. Mater, eius tibi cura habenda est."

"Iacobe, quam mira profecto loqueris! Sibyllam scilicet diligenter custodio."

"Audio quendam virum singulis noctibus ad theatrum venire, ac post scaenam ad eam colloquendam accedere. Verane haec sunt? Quid sibi ista volunt?"

"De rebus loqueris quas minime intellegis, Iacobe. Apud nos qui scaenae operam damus, permulta signa admirationis gratissima accipere solemus. Mihi quoque olim ingens florum copia offerebatur. Illis sane temporibus ars histrionica recte aestimabatur. De Sibylla autem nondum scio num eius studium erga hunc iuvenem grave ac stabile sit. Hoc tamen constat, adulescentem de quo agitur plane urbanissimum esse virum; mihi semper comissime se praebet. Praeterea divitis speciem habet, floresque quos mittit pulcherrimi sunt."

"Nomen tamen eius ignoras", inquit adulescens, dure.

"Ignoro", respondit mater, vultu sereno. "Nondum verum suum nomen patefecit. In ea re mihi quidem nescio quid e fabulis amatoriis venusti inesse videtur. Verisimile est eum nobili genere ortum esse."

Iacobus Vane labrum momordit. "Custodi Sibyllam, mater", exclamavit, "custodi eam!"

"Fili, gravissimo me dolore afficis. Sibyllae ego semper peculiarem curam adhibeo. Quod si iste vir locuples est, nihil causae est cur illa matrimonium cum eo contrahere non possit. Spero eum ex nobilibus esse. Omnia certe nobilis viri indicia in eo apparent. Praeclarum profecto Sibyllae matrimonium esse posset. Quam venustum coniugium efficiant! Eius forma singularis est; omnes eam admirantur."

Adulescens nescio quid secum mussit, atque digitos rudes in fenestrae vitro crebro pulsavit. Iam se converterat ut aliquid diceret, cum ianua aperta Sibylla accurrit.

"Quam severi ambo videmini!" exclamavit. "Quid accidit?"

"Nihil", respondit frater. "Aliquando, opinor, serio quoque esse oportet. Vale, mater; hora quinta cenabo. Omnia in sarcinis reposita sunt praeter tunicas linteas; de iis igitur tibi laborandum non est."

"Vale, fili mi", respondit, affectata quadam dignitate caput inclinans.

Vehementer eam offendebat qua ratione filius secum locutus esset; etiam ipso filii obtutu quodammodo perterrita erat.

"Da mihi osculum, mater", dixit puella. Labra flori similia genam marcidam tetigerunt, frigusque eius calore suo discuterunt.

"Filia mea! filia mea!" exclamavit Domina Vane, ad lacunar oculos tollens, quasi spectatores in superiore theatri parte quaereret.

"Age, Sibylla", dixit frater impatienter. Matris affectationes oderat.

In tremulum solis lumen, quod ventus intermissis umbris agitabat, exierunt atque per maestam viam Eustoniam otiose processerunt. Praetereuntes mirabantur, cum iuvenem torvum et corpore gravem, veste crassa neque apte facta indutum, iuxta puellam tam elegantem tamque delicato vultu praeditam incedere cernerent. Similis erat vulgari hortulano rosam secum ferenti.

Iacobus interdum supercilia contrahere solebat, quotiens peregrini curiosos in se oculos converterent. Hanc oculorum alienorum molestiam homines summo ingenio praediti non nisi provecta aetate sentiunt; mediocribus autem numquam decedit. Sibylla vero quantum omnium oculos ad se converteret plane nesciebat. Amor in labris eius risu tremulo apparebat.

De Principe Venusto cogitabat; ut autem eo liberius cogitare posset, ipsum nusquam commemorabat, sed multa garriebat de nave qua Iacobus navigaturus esset, de auro quod procul dubio inventurus erat, de mira quadam herede ditissima, quam e manibus ferocium latronum silvestrium, rubris tunicis indutorum, erepturus esset. Non enim perpetuo nauta futurus

erat, neque mercium praefectus aut quidquid denique in ea nave agere destinatus esset. Minime vero! Vita nautarum prorsus horrenda erat.

Cogita quantopere miserum sit in nave foeda conclusum manere, cum undae raucae, quasi gibbis incurvatae, vi irrumpere conentur, ventus ater malos frangat velaque in longas lacinias stridentes dilaniet! At Iacobus, ubi Melburniam pervenisset, navem relicturus erat, duci navis humaniter valedicturus, statimque ad campos auriferos profecturus. Priusquam ibi hebdomas transisset, ingens auri solidi massa, omnium quas umquam homines repperissent maxima, ei obvia futura erat; eam plaustro ad litus deportaturus erat, sex custodibus publicis equis vectis comitantibus.

Ter latrones silvestres eos adoriri debebant, ter cum ingenti suorum caede repelli. Immo minime! Nequaquam ad campos auriferos iturus erat. Foeda enim loca erant, ubi viri vino se ingurgitabant et in cauponis sclopetis se invicem conficiebant atque turpissime maledicebant. Immo bonus pecuarius futurus erat, ovium greges aliturus. Quadam vespera, cum equo domum rediret, speciosam illam heredem conspicaturus erat, quam latro equo nigro insidens vi abduceret; tum eum persecuturus, consecuturus, puellamque liberaturus.

Illa continuo eum amatura erat, ille vicissim eam; nuptias celebraturi atque in Angliam redituri erant, ut Londinii in domo amplissima habitarent. O quam delectabilia eum manebant! Sed bonum se praestare debebat, iracundiam coercere, neque temere pecuniam profundere. Anno uno tantum illo maior natu erat Sibylla, sed rerum humanarum multo peritior. Admonebat etiam ut singulis navium cursibus epistulas ad eam mitteret, atque singulis noctibus ante somnum preces funderet. Deus enim benignissimus erat eumque custoditurus erat.

Ipsa quoque pro illo oratura erat; paucis annis post reversurus erat, dives iam atque laetus.

Haec ille morose audiebat nihilque respondebat. Animo prorsus aegro domum relinquebat.

Neque tamen sola profectionis tristitia animum eius tam torvum faciebat. Quamquam rerum imperitus erat, tamen vehementer sentiebat quam periculosa Sibyllae condicio esset. Adulescens ille eleganti cultu, qui sororem blanditiis sollicitaret, nihil ei boni allaturus esse videbatur. Erat enim vir honesto loco natus; ob id ipsum Iacobus eum oderat, quodam quasi generis sui instinctu, cuius ipse rationem reddere non poterat quique ob eam ipsam causam maiorem in animo vim obtinebat.

Matris quoque levitatem atque inanem gloriam perspiciebat; inde Sibyllae felicitatique eius innumerabilia pericula imminere cernebat. Liberi primum parentes amant; aetate provectiores de eis iudicant; nonnumquam eis ignoscunt.

Mater sua! De re quadam matrem interrogare constituerat; eam iam multos menses tacitus secum volvebat. Vox forte in theatro audita, susurrata quaedam contumelia, quam nocte quadam exaudiverat, cum ad posticum scaenae ostium exspectaret, multas horrendas cogitationes concitaverat. Illud non secus recordabatur ac si flagello venatorio in os caesus esset. Supercilia eius in unum sulcum acutum coierunt; labrum inferius subita doloris contractione momordit.

"Ne verbum quidem meum audis, Iacobe", exclamavit Sibylla, "cum ego de fortuna tua futura tam iucunda consilia capiam. Dic tandem aliquid!"

"Quid me dicere vis?"

"Ut bonus sis, Iacobe, neque nostri obliviscaris," respondit illa, arridens.

Ille umeris sublatis: "Tu", inquit, "facilius mei oblivisceris, Sibylla, quam ego tui."

Puella erubuit. "Quid istud significat, Iacobe?" rogavit.

"Audio tibi novum amicum esse. Quis est? Cur de illo mihi nihil dixisti? Nihil ille tibi boni parat."

"Desine, Iacobe!" exclamavit. "Nihil de eo mali dicas. Amo illum."

"At ne nomen quidem eius nosti", respondit adulescens. "Quis est? Ius habeo id cognoscendi."

"Princeps Venustus vocatur. Nonne hoc nomen tibi placet? O stulte puer, hoc nomen numquam oblivisci debes. Si semel eum vidisses, omnium hominum mirabilissimum esse iudicares. Aliquando eum cognosces, postquam ex Australia redieris. Tam vehementer tibi placebit! Omnibus placet, et ego... amo illum. Utinam hac nocte ad theatrum venire posses! Ibi erit, et ego Iuliettam agam. O quam egregie agam! Cogita, Iacobe: amare, et Iuliettam agere! Illum ibi sedentem habere! Eius tantum causa in scaena versari! Vereor ne ceteros histriones vel perterream vel admiratione capiam. Amare enim est supra se ipsum assurgere. Miser ille atque odiosus Dominus Isaacs in caupona, inter desides qui ad mensam potoriam haerent, vociferabitur: 'Ingenium!' Hactenus me quasi fidei quoddam decretum praedicavit; hac nocte velut rem divinitus patefactam nuntiabit. Sentio id futurum. Atque haec omnia illius sunt, solius illius, Principis Venusti, amatoris mei mirabilis, dei omnium gratiarum. Sed quam pauper sum prae illo! Pauper? Quid refert? Ubi paupertas per ianuam sensim ingreditur, amor per fenestram involat. Vetera nostra proverbia denuo scribenda sunt. Hiemis temporibus nata sunt; nunc autem aestas est, immo mihi ver adesse videtur, floresque sub caelo caeruleo quasi choreas ducere."

"Vir honesto loco natus est", dixit ille, voce torva.

"Princeps!" illa canora voce exclamavit. "Quid amplius requiris?"

"Te in servitutem redigere vult."

"Ad ipsam libertatis cogitationem horreo."

"Volo ut ab illo caveas."

"Eum videre est adorare; cognoscere, ei fidere."

"Sibylla, de isto prorsus insanis."

Illa risit et brachium fratris complexa est. "Mi Iacobe, mi senicule carissime! Sic loqueris quasi centum annos natus sis. Aliquando ipse amabis; tum intelliges quid sit amor. Noli tantopere torvere. Quin gaudere deberes quod, etiamsi tu abis, me multo beatiorem relinquis quam umquam fuerim. Utrique vita gravis fuit, gravissima profecto atque asperrima. Sed nunc omnia mutabuntur. Tu in orbem novum proficisceris; ego mihi novum mundum inveni. Ecce duae sellae: sedeamus et homines eleganter cultos praetereuntes spectemus."

Inter turbam praetereuntes spectantium consederunt. Trans viam tuliparum areolae tamquam ignis circuli palpitantes ardebant. Pulvis albidus, tenuissima quasi nubes e radice iridis odoratae facta, in aere aestu anhelante tremebat. Umbellae variegatae nunc surgentes nunc demissae velut papiliones immanes saltitabant.

Sibylla fratrem ad loquendum de se ipso, de spe sua deque futuris rebus adduxit. Ille tarde aegreque respondebat. Verba vicissim dabant accipiebantque, ut lusores calculos inter se tradere solent. Sibylla gravabatur; laetitiam suam in alterius animum transfundere non poterat. Vix exiguum subrisum ex illis labris torvis elicere poterat. Aliquanto post ipsa quoque conticuit. Subito capillos aureos labraque ridentia conspexit:

Dorianus Grayus in aperto vehiculo cum duabus feminis praetervehebatur.

Exsiluit. "Ecce illum!" exclamavit.

"Quem?" quaesivit Iacobus Vane.

"Principem Venustum", respondit illa, raedam abeuntem oculis prosecuta.

Ille exsiluit, et bracchium eius rudi manu corripuit. "Ostende mihi. Quis est? Digito demonstra! Videre eum debeo!" exclamavit. Sed eodem momento currus Ducis Berwicensis, quattuor equis iunctis vectus, inter eos atque raedam intercessit; cum prospectus iterum patuit, raeda Doriani iam e hortis evanuerat.

"Abiit", susurravit Sibylla maesta. "Utinam eum vidisses!"

"Utinam vidissem! Nam Deum qui in caelo est testor: si quid umquam tibi iniuriae fecerit, eum occidam."

Illa fratrem horrens intuita est. Ille eadem verba iteravit. Tamquam acutus pugio aera secabant. Circumstantes stupentes eos intueri coeperunt; femina quaedam prope Sibyllam stans risit submissa voce.

"Age hinc, Iacobe, age hinc", susurravit. Illa per turbam procedebat, ille obstinato vultu sequebatur. Eis verbis prolatis laetabatur.

Ubi ad Achillis statuam pervenerunt, Sibylla se convertit. Miseratio in oculis elucebat, quae ad labra perveniens in risum vertebatur. Caput quassavit. "Stultus es, Iacobe, prorsus stultus; puer tantum iracundus. Qui talia tam horrenda loqui potes? Ipse ignoras quid dicas. Invides modo atque acerbus es. Utinam ipse amore capereris! Amor enim homines bonos reddit; at quod modo dixisti scelestum erat."

"Sedecim annos natus sum", respondit, "et quid agam satis intellego. Mater tibi auxilio non est. Nescit quomodo te tueatur.

Utinam nunc in Australiam non abirem! Libentissime omnia ista consilia abicerem. Facerem profecto, nisi pactio qua operas meas locavi iam subscripta esset."

"O Iacobe, noli tam gravis esse! Unus ex illis heroibus videris qui in ineptis fabulis scaenicis apparent, quas mater olim tam libenter agebat. Tecum litigare nolo. Vidi eum; et, o, eum videre ipsa perfecta beatitudo est. Non litigabimus. Scio te numquam cuiquam quem amo nociturum esse. Nonne ita est?"

"Quamdiu eum amabis, ei non nocebo, opinor", respondit torve.

"Semper amabo!" exclamavit.

"Ille autem?"

"Et ille semper!"

"Ita ei facere expediet."

Illa retro se subduxit, quasi metu perculsa. Tum risit, manumque brachio fratris imposuit. Puer erat, nihil amplius.

Ad Arcum Marmoreum vehiculum publicum conscenderunt, quod eos non longe a sordida domo in via Eustonia deposuit. Iam hora quinta praeterierat; Sibyllae autem ante spectaculum duas fere horas cubandum erat. Iacobus vehementer instabat ut ita faceret. Dicebat se malle, matre absente, sorori valedicere: nam matrem sine dubio lamentationem quasi in scaena excitaturam esse; ipse vero eiusmodi scaenas omnes detestabatur.

In ipsius Sibyllae cubiculo sibi valedixerunt. In pectore fratris invidia ardebat, ferumque in illum ignotum odium, caedis cupidum: is enim, ut sibi videbatur, inter ipsum sororemque se interposuerat. Tamen, cum illa collo bracchia circumdaret digitosque per capillos eius leniter duceret, mansuescebat; eamque vero fraterno amore osculatus est. Cum scalas descenderet, lacrimae ei in oculis erant.

Mater in inferioribus aedibus exspectabat; ingressum quod serius venisset obiurgavit. Nihil ille respondit, sed ad tenuem cenam consedit. Muscae circum mensam bombitabant atque super linteum maculis obsitum reptabant. Inter rotarum publicorum vehiculorum fragorem et crepitum raedarum per viam currentium vocem matris uno tenore murmurantem audiebat, quae singula sibi reliqua momenta temporis quasi devorabat.

Post aliquantum temporis catinum a se repulit caputque manibus sustentavit. Sentiebat se ius habere rem cognoscendi. Si vera erant quae suspicabatur, iam pridem certior fieri debuerat. Mater metu velut plumbeo oppressa eum spectabat. Verba quasi sponte, nullo animi motu, e labris eius excidebant; sudariolum lacero opere reticulato ornatum inter digitos tremebat. Ubi horologium horam sextam signavit, ille surrexit atque ad ianuam contendit. Tum regressus matrem intuitus est. Oculi eorum inter se congressi sunt. In illius oculis feram quandam misericordiae implorationem legit; quae res ira eum accendit.

"Mater, unum ex te quaerere volo", dixit. Oculi illius incerti per conclave vagabantur. Nihil respondit. "Dic mihi verum. Ius est mihi sciendi. Num tu patri meo nupta eras?"

Graviter suspiravit. Id suspirium levamenti erat. Advenerat tandem hora illa formidabilis, quam per hebdomadas ac menses, noctes diesque, tanto timore exspectaverat; et tamen iam nullo timore tenebatur. Immo ex parte se deceptam sentiebat. Illa enim quaestionis simplicitas, paene plebeia, simplicem responsionem postulabat. Nihil paulatim arte quadam ad illud momentum adductum erat; res nuda et rudis se obtulerat; male institutae scaenicae exercitationis speciem praebebat.

"Minime", respondit, mirata quam dura atque expers ornamentorum vita esset.

"Ergo pater meus improbus fuit!" exclamavit adulescens, pugnos comprimendo.

Illa caput quassavit. "Sciebam eum non esse liberum. Vehementer inter nos amabamus. Si vixisset, quae ad victum necessaria essent nobis sine dubio providisset. Noli patri tuo maledicere, fili. Pater tuus erat atque vir ingenuus. Quin etiam amplissimis familiis cognatione iunctus erat."

Diram execrationem effudit. "De me ipso nihil curo", exclamavit, "sed noli sinere ut Sibylla… Vir ille qui eam amat, aut amare se dicit, ingenuus est, nonne? Ille quoque amplissimis familiis cognatus, opinor!"

Subito foedus quidam pudor mulierem invasit. Caput inclinavit; oculos tremulis manibus tersit. "Sibyllae mater adest", susurravit. "Mihi nulla aderat."

His verbis commotus adulescens ad eam accessit, se inclinavit atque osculatus est. "Me paenitet, si te dolore affeci, quaerendo de patre", inquit; "sed continere me non potui. Iam mihi proficiscendum est. Vale. Memento unam tibi nunc tantum filiam superesse cuius curam geras; crede mihi autem hoc: si vir iste sorori meae iniuriam fecerit, quis sit reperiam, persequar, et tamquam canem interficiam. Hoc iuro."

Minarum illarum stultitia immodica, gestus ardens quo comitatae erant, verba insana et in scaenicis fabulis usitata vitam mulieri vividiorem ardentioremque reddiderunt. In hoc enim rerum genere diu versata erat. Liberius spiravit, atque tum primum post multos menses filium suum vero studio admirata est. Cupiebat eandem scaenam eodem animi impetu longius producere; sed ille rem repente abrupit. Arcae viatoriae in inferiorem contignationem deferendae erant, fasciae quae

collo circumdarentur reperiendae. Ancilla deversorii ultro citroque cursitabat.

Cum auriga de mercede agebatur. Illud momentum rebus quotidianis atque humilibus intercidit. Eadem igitur animi offensione qua antea affecta, e fenestra sudariolum lacero opere ornatum agitavit, cum filius raeda abiret. Sentiebat praeclaram sibi occasionem ereptam esse. Id solacio sibi duxit, quod Sibyllae narrabat quam solitaria sibi vita futura esset, cum una tantum iam filia cuius curam gereret remaneret. Verba ipsa secum repetebat; tantopere enim sibi placuerant. De minis vero filii nihil dixit.

Egregie sane et scaenico quodam impetu prolatae erant. Persuasum sibi habebat fore ut aliquando omnes eas deriderent.

CAPUT VI

"Audivisti, opinor, quid novi acciderit, Basili?" inquit Dominus Henricus ea vespera, cum Hallwardus in parvum conclave secretius deversorii Bristoliensis, ubi tribus hominibus cena parata erat, introduceretur.

"Minime, Henrice," respondit pictor, galerum palliumque ministro se inclinanti tradens. "Quid est? Nihil, ut spero, de re publica? Illa enim minime me delectat. In concilio legatorum plebis vix quisquam est cuius effigiem pingere operae pretium sit; quamquam non paucis prodesset, si paulum calce dealbarentur."

"Dorianus Grayus sponsalia iniit," inquit Dominus Henricus, vultum eius, dum loquebatur, observans.

Hallwardus primo expavit, deinde frontem contraxit. "Dorianusne sponsalia iniit?" exclamavit. "Fieri non potest!"

"Verissimum est."

"Cum qua?"

"Cum histrionica quadam, nescio qua."

"Non credo. Dorianus nimis prudens est."

"Dorianus, mi Basili, nimis sapit quam ut non interdum desipiat."

"At matrimonium vix est quod subinde inire possis, Henrice."

"Nisi forte in America," respondit Dominus Henricus languide. "Ceterum non dixi eum uxorem duxisse, sed sponsalia iniisse. Multum inter haec interest. Me uxorem duxisse plane memini; me autem sponsum fuisse nulla mihi memoria est. Prope crediderim me numquam sponsalia iniisse."

"At cogita, quaeso, quam claro genere natus sit Dorianus, quem dignitatis locum obtineat, quantis opibus abundet.

Ridiculum esset puellam tam humili loco natam in matrimonium ducere."

"Si cupis ut illam omnino ducat, haec ipsa ei dicito, Basili. Tum enim certo eam ducet. Quotiens quis aliquid prorsus stultum facit, honestissimis semper causis adductus facit."

"Utinam puella probis sit moribus, Henrice! Nollem Dorianum mulieri alicui turpi devinctum videre, quae naturam eius dehonestare atque ingenium evertere posset."

"Immo plus quam proba est: pulchra est," submurmuravit Dominus Henricus, vinum absinthio conditum et amaro aurantiorum liquore temperatum sorbillans. "Dorianus eam pulchram esse dicit; neque in eiusmodi rebus iudicandis saepe fallitur. Effigies eius, quam tu pinxisti, fecit ut ceterorum hominum corporis speciem acrius aestimaret. Hoc quoque, inter cetera bona, illi contulit. Hac nocte puellam videbimus, nisi puer ille constituti temporis oblitus erit."

"Serione loqueris?"

"Quam maxime, Basili. Miserrimus essem, si crederem fore ut umquam gravior essem quam nunc sum."

"Sed probasne id, Henrice?" rogavit pictor, per conclave ultro citroque ambulans ac labrum mordens. "Probare certe non potes. Levis quaedam insania amoris est."

"Nunc neque probare quicquam soleo neque improbare. Inepta omnino est ista vitae aestimandae ratio. Non eo in hunc mundum missi sumus ut praeiudicatas nostras de moribus opiniones passim ostentemus. Quid vulgus dicat nihil moror; neque umquam homines lepidos ab eo quod facere volunt deterreo. Si cuius indoles me delectat, quocumque modo se illa ostendat, mihi iucundissima est. Dorianus Grayus puellam venustam amat quae Iuliettam agit, eamque uxorem ducere constituit. Cur non? Etiamsi Messalinam duceret, nihilo minus

me delectaret. Scis me matrimonii defensorem non esse. Praecipuum eius incommodum est quod hominem sui commodi immemorem reddit. Qui autem sui commodi immemores sunt, omni colore carent: nihil proprium, nihil singulare in illis manet. Sunt tamen quaedam ingenia quae matrimonium efficit multipliciora. Studium sui retinent, multasque alias quasi personas sui ipsorum ei adiungunt. Necesse habent non unam iam, sed plures vitas agere. Ita magis composita fit eorum natura; id autem ipsum, ut equidem arbitror, humanae vitae finis esse debet, ut natura nostra quam maxime multiplex fiat. Praeterea nullus rerum usus contemnendus est; et quidquid de matrimonio dicas, certe aliquid est quod in vita experiaris. Opto igitur ut Dorianus Grayus hanc puellam in matrimonium ducat, per sex menses ardentissimo amore prosequatur, deinde alterius cuiusdam admiratione subito capiatur. Quam mirum tum mihi esset animum eius explorare!"

"Nihil horum ex animo dicis, Henrice; idque ipse scis. Si vita Doriani Grayi corrumperetur, nemo magis quam tu doleret. Multo melior es quam videri vis."

Risit Dominus Henricus. "Omnes de aliis tam bene existimare gaudemus, quoniam pro nobis ipsis timemus. Bona de rebus omnibus opinio puro metu nititur. Liberales nos esse credimus, quod proximis eas virtutes tribuimus quae nobis aliquando usui esse possint. Argentarium laudamus ut plus quam deposuimus nummorum nobis credat; in latrone viario virtutes quaerimus, spe ducti fore ut sacculis nostris parcat. Omnia quae dixi ex animo dixi. Nihil magis contemno quam istam opinionem qua omnia in meliorem partem trahuntur. Quod autem ad vitam perditam attinet, nulla vita perditur nisi cuius progressus impeditur. Si vis alicuius indolem perdere, satis est eam emendare conari. Quod ad matrimonium attinet, id sane

stultum esset; sed sunt alia inter viros mulieresque vincula, multo quidem iucundiora. Ea certe fovebo: hoc enim habent venustatis, quod in more sunt. Sed ecce Dorianus ipse: is tibi plura quam ego narrabit."

"Mi Henrice, mi Basili, gratulamini mihi ambo!" inquit adulescens, pallium vespertinum, cuius alae serico nitenti intus subtextae erant, ex umeris reiciens atque utriusque amici dextram vicissim concutiens. "Numquam tam beatus fui. Repente quidem res accidit; sed ita fiunt omnia quae vere delectant. Et tamen id ipsum mihi videtur esse quod tota vita quaesiverim." Gaudio et animi commotione rubebat, eratque forma singulari.

"Utinam semper, Doriane, tam beatus sis," inquit Hallwardus. "Sed tibi non omnino ignosco quod de sponsalibus tuis mihi nihil significaveris. Henrico significasti."

"Ego vero tibi non ignosco quod ad cenam tardius veneris," interpellavit Dominus Henricus, manum in adulescentis umero ponens atque subridens. "Age, accumbamus; experiamur quam bonus sit novus hic coquus. Deinde nobis quomodo omnia evenerint narrabis."

"Paucissima sane narranda sunt," exclamavit Dorianus, cum ad mensulam rotundam assedissent. "Res ita se habuit. Heri vesperi, Henrice, ubi a te discessi, vestem mutavi, cenavi in parvo quodam popinario Italico in vico Rupertiano, quem mihi olim commendaveras, atque hora octava ad theatrum profectus sum. Sibylla Rosalindam agebat. Scaenae ornamenta, ut fieri solet, horrenda erant, qui autem Orlandum agebat, prorsus ridiculus. At Sibylla! Utinam vidissetis eam! Cum habitu virili in scaenam prodiit, nihil admirabilius umquam aspexi. Thoracem gerebat ex serico villoso musci colore tinctum, manicis cinnamomei coloris, tibialia arta fusca, fasciis obliquis

decussatim adstricta; capiti pileolum viridem venustissimum imposuerat, cui pinna accipitris gemma adfixa erat; pallium denique cucullatum, intus panno rubro obscuriore subtextum, circum umeros habebat. Numquam tam venusta mihi visa erat. Eadem illi inerat mollis illa gratia quam signum Tanagrinum habet quod in tua officina stat, Basili. Capilli circa vultum eius glomerabantur, velut folia obscura circa rosam pallidam. Quam autem egregie ageret, hac nocte ipsi videbitis. Ad artem scaenicam profecto nata est. Ego in sordida illa theatri cellula sedebam, prorsus captus. Oblitus eram me Londinii esse, oblitus saeculi undevicesimi. Cum ea quam amabam in silva quadam versari mihi videbar quam nullus mortalium umquam conspexerat. Ubi fabula peracta est, post scaenam ad eam accessi atque collocutus sum. Cum una sederemus, subito in oculis eius apparuit aliquid quod antea numquam conspexeram. Labra mea ad eius labra sensim accesserunt. Osculati sumus. Quid eo momento senserim verbis exprimere non possum. Videbatur mihi tota vita mea in unum perfectum roseae laetitiae punctum coisse. Toto corpore tremuit, velut candidus narcissus concussus. Tum in genua se proiecit manusque meas osculata est. Sentio quidem mihi de talibus rebus non esse narrandum; sed continere me non possum. Sponsalia nostra sane occultissima sunt. Ne matri quidem suae dixit. Quid tutores mei dicturi sint nescio. Dominus Radleius sine dubio irascetur vehementer. At nihil moror: intra annum sui iuris ero; tum quod voluero facere licebit. Rectene feci, Basili, quod amorem e carminibus poetarum in vitam meam transtuli, uxorem autem in fabulis Shakespearii repperi? Labra, quae Shakespeare loqui docuit, secretum suum mihi in aurem susurraverunt; brachiis Rosalindae circumdatus sum, Iuliettam in os osculatus sum."

"Recte fortasse fecisti, Doriane," inquit Hallwardus lente.

"Hodie eam vidistine?" rogavit Dominus Henricus.

Dorianus Grayus caput movit. "In silva Ardennensi eam reliqui; in pomario Veronensi iterum inveniam."

Dominus Henricus vinum Campanicum cogitabundus sorbillavit. "Quo tandem momento, Doriane, de nuptiis verbum fecisti? Et quid illa respondit? An forte rei prorsus oblitus es?"

"Mi Henrice, non quasi negotium mercatorium cum ea tractandum esset egi, neque sollemniter illam in matrimonium petivi. Dixi me illam amare; illa respondit se indignam esse quae mihi uxor fieret. Indignam! Quin totus hic mundus, si cum illa conferatur, mihi nihili est."

"Mulieres mira quadam rerum prudentia praeditae sunt," submurmuravit Dominus Henricus, "multo nobis prudentiores. Nos in eiusmodi rebus saepe de nuptiis dicere obliviscimur; illae semper nobis earum mentionem iniciunt."

Hallwardus manu brachium eius attigit. "Noli, Henrice. Dorianum offendisti. Is non est quales ceteri. Neminem umquam in miseriam adduceret; nimis delicata atque generosa est eius natura."

Dominus Henricus trans mensam eum respexit. "Dorianus numquam mihi irascitur," respondit. "Interrogavi autem optimam ob causam, immo unam omnino quae ulli interrogationi veniam dare possit: mera cognoscendi cupiditate. Ego quidem ita sentio, mulieres semper viros in matrimonium petere, non viros mulieres; nisi forte apud eos qui media sunt fortuna. Sed istud hominum genus minime est huius aetatis."

Dorianus Grayus risit caputque iactavit. "Nulla ratione emendari potes, Henrice; neque tamen aegre fero. Nemo enim tibi irasci potest. Ubi Sibyllam Vane conspexeris, intelleges eum qui illi iniuriam facere possit belluam esse, belluam sine corde. Non intellego quomodo quis eam quam amat dedecore afficere

velit. Amo Sibyllam Vane. Cupio eam aureo suggestui imponere, atque orbem terrarum illam, quae mea est, venerantem spectare. Quid sunt nuptiae? Votum quod revocari non potest. Tu propter hoc ipsum eas irrides. Ah, noli irridere! Hoc ipsum votum, quod revocari numquam possit, suscipere cupio. Quod mihi fidit, id me fidelem reddit; quod mihi credit, id me bonum facit. Cum illa sum, paenitet me omnium quae me docuisti. Alius fio quam eum quem antea novisti. Mutatus sum; et sola Sibyllae Vane manus contactio facit ut tui obliviscar, omniumque pravarum, blandarum, venenatarum, iucundarum sententiarum tuarum."

"Quae tandem illae sunt?" rogavit Dominus Henricus, holera ex patina sibi sumens.

"O, quae de vita doces, quae de amore, quae de voluptate! Omnes denique sententiae tuae, Henrice."

"Voluptas una est de qua rationem constituere operae pretium sit," respondit ille tarda et canora voce. "Sed vereor ne hanc rationem meam esse praedicare possim. Naturae est, non mea. Voluptas enim experimentum est quo natura nos tentat, simulque nota qua nos approbat. Cum beati sumus, semper boni sumus; cum autem boni sumus, non semper beati."

"At quid tandem bonum esse dicis?" exclamavit Basilius Hallwardus.

"Id ipsum," subiecit Dorianus, in sella recumbens atque super densos iridum racemos, quarum petala ad oras purpurascebant, qui in media mensa stabant, Dominum Henricum intuens. "Quid est, Henrice, bonum esse?"

"Bonum esse est secum ipso consentire," respondit, gracilem calicis pedem digitis pallidis et tenuibus attingens. "Discordia vero tum oritur, cum quis invitus cogitur cum aliis consentire. Sua cuique vita est magni facienda. Quod ad vicinorum vitam

pertinet, si quis censor morum aut Puritanus esse vult, opiniones suas de moribus eorum palam iactet; nihil tamen ad ipsum pertinet quid illi faciant. At studium propriae cuiusque libertatis multo sublimius quiddam spectat. Quod nunc honestas vocatur, hoc est: iudicia aetatis in qua vivimus accipere. Ego vero existimo hominem humanis artibus excultum, si sui saeculi iudicia recipiat, turpissimae se pravitati dedere."

"Sed is qui sibi soli vivit, Henrice, grave profecto pro eo pretium solvere debet?" subiecit pictor.

"Ita sane; omnia nunc nimio pretio nobis venduntur. Pauperum vero calamitas haec est, quod nihil emere possunt praeter abstinentiam. Pulchra peccata, ut ceterae res pulchrae, locupletium privilegia sunt."

"At non pecunia sola pretium solvitur."

"Quibus igitur rebus, Basili?"

"Opinor conscientiae morsu, doloribus, denique ... sensu turpitudinis atque abiectionis."

Dominus Henricus umeros contraxit. "Mi amice, ars mediae aetatis venustissima est; sed affectus illius aetatis iam exoleverunt. In fabulis sane adhiberi possunt. Quin etiam in fictis fabulis ea demum adhibere solemus quae in vita ipsa iam in usu esse desierunt. Crede mihi, neminem cultiorem umquam voluptatis semel captae paenitet; qui autem humanitatis expers est, quid sit voluptas omnino nescit."

"Equidem novi quid sit voluptas," exclamavit Dorianus Grayus. "Aliquem ardentissime venerari."

"Id certe praestat quam ab aliquo adorari," respondit Dominus Henricus, interea fructus manibus versans. "Adorari molestissimum est. Mulieres nobiscum agunt quemadmodum genus humanum cum dis suis agit: nos venerantur atque identidem flagitant ut aliquid earum causa faciamus."

"At quidquid poscunt, id prius ipsae nobis dedisse videntur," submurmuravit adulescens graviter. "Amorem in animis nostris excitant; iure igitur postulant ut reddatur."

"Verissime dicis, Doriane!" exclamavit Hallwardus.

"Nihil umquam omnino verum est," inquit Dominus Henricus.

"Hoc certe verum est," interpellavit Dorianus. "Fateri debes, Henrice, mulieres viris ipsum vitae suae aurum donare."

"Fortasse," respondit ille suspirans, "sed illud semper in nummulis tam exiguis sibi reddi volunt. Ea molestia est. Mulieres enim, ut quidam facetus Gallus olim dixit, cupiditatem nobis iniciunt egregia opera faciendi, atque ipsae perpetuo impediunt ne ea perficiamus."

"Quam intolerabilis es, Henrice! Nescio cur te tantopere diligam."

"Semper me diliges, Doriane," respondit. "Vultisne, amici, paulum cafeae? Minister, affer cafeam et aquam vitae generis quod Fine-Champagne appellant, et cigarella quaedam. Immo cigarella omitte; mihi sunt. Basili, non sinam te crassiores illos tabaci fasciculos fumare. Cigarellum tibi sumendum est. Cigarellum enim perfectae voluptatis perfectum exemplar est: suavissimum est, nec tamen desiderium explet. Quid amplius optari potest? Ita vero, Doriane, me semper amabis: ego enim tibi repraesento omnia peccata quae committere ausus nondum es."

"Quam absurda loqueris, Henrice!" exclamavit adulescens, ignem accipiens a dracone argenteo flammam ore efflante, quem minister in mensa posuerat. "Ad theatrum eamus. Ubi Sibylla in scaenam prodierit, novum vitae exemplar animo concipietis. In ea aliquid invenietis quod numquam antea novistis."

"Omnia iam novi," inquit Dominus Henricus, cuius oculi lassitudinem quandam prae se ferebant, "sed ad novum aliquem animi motum accipiendum semper paratus sum. Vereor tamen ne mihi nulla nova animi commotio iam sit reliqua. At fortasse mirabilis illa puella tua me commovebit. Artem histrionicam amo: multo enim verior est quam vita ipsa. Eamus igitur. Tu, Doriane, mecum venies. Dolendum vero est, Basili, quod in raeda mea tecta duobus tantum locus est. Tu nos raeda conducticia Hansomiana sequere."

Surrexerunt palliaque induerunt; cafeam interim stantes sorbillabant. Pictor tacitus erat cogitationibusque impeditus; tristitia quaedam eum premebat. Nuptias illas ferre non poterat; et tamen melius sibi videbatur eas fieri quam multa alia quae accidere potuissent. Paulo post omnes per scalas descenderunt. Basilius, ut constitutum erat, solus vehiculo profectus est, ante se micantia parvae raedae tectae lumina intuens. Subito mirus quidam amissae rei dolor eum invasit. Sensit Dorianum Grayum sibi numquam posthac fore quod antea fuerat. Vita iam inter eos intercesserat. Oculi eius obtenebrati sunt, et viae multitudine hominum refertae, luminibus flagrantes, ei per caliginem quandam apparebant. Cum raeda ad theatrum constitit, visus est sibi aliquot annis senuisse.

CAPUT VII

Nescio qua de causa theatrum ea nocte frequentissimum erat; praefectus autem theatri, Iudaeus quidam corpulentus, qui eos ad ianuam excepit, risu unctuoso tremuloque, qui paene ab aure ad aurem pertinebat, renidebat. Ipse eos ad locum sibi reservatum deduxit, humilitate quadam tumida incedens, crassis gemmatisque manibus gesticulans et summa voce loquens. Dorianus Grayus eum nunc magis etiam quam antea oderat. Mirandae quaerendae causa venisse sibi videbatur, Calibanem autem offendisse. Domino contra Henrico haud displicebat homo: id certe profitebatur; quin etiam manum eius prehendit asseverans se gloriari quod hominem convenisset qui verum ingenium repperisset atque poetae causa decoxisset. Hallwardus interea vultus eorum qui in inferioribus subselliis sedebant spectando se oblectabat. Aestus vix tolerari poterat; ingens autem lumen, solem simulans, velut immanis dahliae flos foliis flammeo luteoque fulgore ardentibus emicabat. Adulescentes qui in summa cavea consederant pallia et tunicas sine manicis deposuerant et ex caveae crepidine suspenderant. Ex altera caveae parte cum aliis colloquebantur, aurantia cum puellis iuxta sedentibus, sordido ornatu conspicuis, communicabant. Feminae nonnullae in inferioribus subselliis ridebant; voces earum acutae erant atque foede dissonae. Subinde e taberna vinaria crepitus obturamentorum e lagenis exsultantium audiebatur.

"Quam idoneus locus, ubi quis numen suum reperiat!" inquit Dominus Henricus.

"Ita sane," respondit Dorianus Grayus. "Hic eam repperi; ea vero omnibus quae vivunt divinior est. Ubi eam agentem

videritis, ceterarum rerum obliviscemini. Homines isti vulgares, inculti, vultibus agrestibus gestuque ferino, prorsus alii fiunt simul atque illa in scaenam prodit. Taciti sedent atque eam contemplantur; rident aut lacrimant prout illa vult. Ut violinum arcui fidicinis obsequitur, ita illi ad omnem animi motum ab ea concitatum respondent. Mentes eorum ab humilibus ad altiora erigit; tum sentias te eiusdem carnis atque sanguinis esse cuius sunt illi."

"Eiusdem carnis sanguinisque! Dii meliora! Id quidem ne fiat opto," exclamavit Dominus Henricus, qui per perspicillum scenicum eos qui in summa cavea erant perlustrabat.

"Ne quid ad eum attendas, Doriane," inquit pictor. "Intellego quid velis; puellae autem isti fidem habeo. Quamcumque tu diligas, mirabilem esse necesse est; atque ea quae tantam in homines vim exercere possit, qualem tu narras, egregia profecto et generosa esse debet. Aetatis suae homines ad diviniorem vitae sensum attollere, id vero operae pretium est. Si haec puella animam eis dare valet qui sine anima vixerunt; si sensum pulchritudinis in iis excitare potest quorum vita squalida et turpis fuit; si eos ab amore sui ipsorum liberare et ob aliena mala lacrimas eis commodare potest, digna est quam tu omni amore colas, quam universus terrarum orbis admiretur. Rectissime igitur hoc matrimonium constitutum est. Aliter initio iudicabam, nunc sententiam muto. Dii ipsi Sibyllam Vane tibi finxerunt; sine illa integer non fuisses."

"Gratias tibi ago, Basili," respondit Dorianus, manum eius premens. "Sciebam te me intellecturum esse. Henricus omnia tam acerbe irridet ut me perterreat. Sed ecce musici incipiunt. Incredibiliter male modulantur; quinque tamen fere minuta tantum haec molestia durabit. Tum aulaeum tolletur, et eam

videbitis cui totam vitam meam traditurus sum, cui quidquid in me boni est iam tradidi."

Quarta fere horae parte interiecta, inter ingentem plausuum strepitum, Sibylla Vane in scaenam processit. Quam venusta esset, negari non poterat: inter formosissimas sane, quas umquam viderat, Dominus Henricus eam numerabat. Verecunda eius gratia atque oculi subita quasi formidine perculsi hinnuleam quandam referebant. Levis rubor, velut rosae umbra in argenteo speculo, genas eius tinxit, cum frequentem caveam plausibus ferventem conspexit. Aliquot passus retro cessit, labiaque tremere videbantur. Basilius Hallwardus e sede exsiluit et plaudere coepit. Dorianus autem immobilis quasi per somnium sedebat, oculos in eam defixos tenens. Dominus Henricus per perspicillum intuens submurmuravit: "Quam venusta! Quam venusta!"

Res in atrio domus Capuletorum agebatur; Romeo, peregrini habitu indutus, cum Mercutio ceterisque amicis ingressus erat. Musici, qualescumque erant, paucas notas modulari coeperunt, saltatioque instituta est. Inter turbam histrionum foede vestitorum ac membris incomposite moventium Sibylla Vane quasi ex mundo quodam exquisitiore nata incedebat. Dum saltabat, corpus eius tam leniter flectebatur quam herba in aqua fluctibus agitata. Colli flexus candidi lilii lineamenta referebant; manus ex ebore frigido sculptae videbantur.

Attamen mira quadam languoris specie agebat. Nulla laetitia eam commovere videbatur, cum in Romeum oculos coniecisset. Pauca verba quae pronuntianda erant—

Bone peregrine, nimium manum tuam incusas;
Ipso enim gestu verecundam pietatem ostendis;
Nam sanctis quoque manus sunt, quas peregrini contingunt;
Et palma palmae iuncta pium peregrini osculum est—

atque brevis sermo qui ea sequebatur, omnia tam ficto atque affectato modo proferebantur ut nihil veri haberent. Vox quidem suavissima erat, sed sonus rei minime congruebat; alienus erat vocis color, qui versibus proprius esse debuerat. Omnem versibus spiritum eripiebat, atque ipsam amoris vim in inanem speciem vertebat.

Dorianus Grayus eam contemplans pallescere coepit. Haerebat animo incertus atque sollicitus. Neuter amicorum quicquam dicere ausus est; puella enim illis artis suae plane imperita videbatur. Gravissime decepti erant. Veram tamen eius quae Iuliettae partes agit probationem in colloquio secundi actus, ex superiore solario habito, consistere putabant. Hanc igitur exspectabant. Si ibi quoque deficeret, nihil omnino ei laudis reliquum fore arbitrabantur.

Cum in simulatum lunae lumen prodiit, pulcherrima visa est; id infitiari non licebat. Sed nimia illa scaenica affectatio in omni eius actione apparebat, atque, quo longius fabula procedebat, eo intolerabilior fiebat. Gestus eius nimis quaesiti erant atque paene ridiculi; omnia quae dicebat immodice inculcabat. Illos pulcherrimos versus—

Scis noctis velamen faciem meam tegere;
Alioquin virgineus rubor mihi genas tingeret
Ob ea quae hac nocte me dicentem audivisti—

pronuntiavit tam molesta cura tamque anxia diligentia, qualem puella adhiberet quae a mediocri quodam dicendi magistro versus recitare didicisset. Deinde cum se e superiore solario scaenico inclinasset et ad illa mirifica verba pervenisset —

Quamquam tuo amore laetor,
Non tamen huius noctis pacto gaudere possum:
Nimis praeceps id est, nimis inconsultum, nimis subitum;

Fulmini simile est, quod evanescit priusquam
Dicere queas: "Fulget." Dulcis, vale hac nocte!
Haec amoris nostri gemma,
Aestivo tepore matura, cum iterum convenerimus,
Formosus fortasse flos erit—

sic verba protulit quasi nullam prorsus sententiam continerent. Neque id ex trepidatione proficiscebatur; quippe quae adeo aberat a metu ut sibi penitus constaret. Nihil aliud deerat quam ipsa artis peritia. Prorsus defecerat.

Etiam vulgus indoctum, quod inferiora subsellia summamque caveam occupabat, fabulae taedio affici coepit. Spectatores inquieti sedibus se agitabant, inter se magna voce loquebantur atque sibilabant. Praefectus theatri Iudaeus, in posteriore primae caveae parte consistens, pedibus terram pulsabat et ira incensus maledicebat. Sola puella nihil horum curare videbatur.

Secundo actu peracto, undique sibilorum fremitus exortus est. Dominus Henricus surrexit palliumque induit. "Formosissima quidem est, Doriane," inquit, "sed artem agendi nescit. Discedamus."

"Ego fabulam ad finem usque spectabo," respondit adulescens voce dura et acerba. "Vehementer doleo quod mea causa hanc vesperam frustra consumpsistis, Henrice. Ab utroque veniam peto."

"Mi Doriane, Sibyllam Vane aegrotare puto," interposuit Hallwardus. "Alia nocte redibimus."

"Utinam aegrotaret!" respondit Dorianus. "At mihi prorsus frigida atque omni sensu carens videtur. Omnino mutata est. Heri summa erat artifex; hodie histrionica vulgaris et mediocris est."

"Noli, Doriane, de ea quam amas ita loqui. Amor arte multo mirabilior est."

"Utrumque autem imitandi genus est," subiecit Dominus Henricus. "Sed age, discedamus. Doriane, hic diutius sedere non debes. Mores enim corrumpere potest histriones inepte agentes spectare. Praeterea uxorem tuam in scaena versari nolle te credo. Quid igitur refert, si Iuliettam quasi ligneum simulacrum agit? Pulcherrima est; ac si de vita humana tam parum intellegit quam de arte histrionica, eam experiri iucundissimum erit. Duo tantum hominum genera vere nos alliciunt: qui omnia omnino sciunt, et qui nihil omnino sciunt. Per deos immortales, mi puer, ne tam tragicum vultum gere! Ars iuventutem retinendi in eo posita est ut nullum animi motum admittas qui te dedeceat. Veni nobiscum in sodalium aedes; ibi cigarella fumabimus et Sibyllae Vane pulchritudini pocula propinabimus. Formosa est. Quid amplius cupis?"

"Abi, Henrice," exclamavit adulescens. "Solus esse volo. Tu quoque, Basili, discede. Heu, nonne videtis cor mihi frangi?" Lacrimae ardentes in oculos ei venerunt. Labra contremuerunt; atque ad posteriorem loci sui partem se proripiens parieti innixus est, faciem manibus occultans.

"Eamus, Basili," inquit Dominus Henricus, nova quadam atque insolita in voce teneritudine; amboque una exierunt.

Paulo post luminaria ante scaenam posita clarius arserunt, aulaeumque in tertiam fabulae partem sublatum est. Dorianus ad sellam suam rediit. Pallidus, superbus, nihil curare visus est. Fabula languide trahebatur, nec umquam finem habitura videbatur. Dimidia fere spectatorum pars, crassis calceis pedibus terram pulsans et ridens, exiit. Spectaculum prorsus infeliciter ceciderat. Ultimus actus coram subselliis paene vacuis

peractus est. Aulaeum inter cachinnos tenuiores gemitusque nonnullos demissum est.

Simul atque spectaculum finitum est, Dorianus Grayus post scaenam ad conclave histrionibus destinatum contendit. Ibi sola puella stabat, vultu velut triumphans. Oculi ei mirabili quodam igne fulgebant, totaque laetitia lucebat; labra leviter diducta arcanum aliquod gaudium sibi soli notum subridere videbantur.

Ubi ingressus est, illa eum respexit, atque incredibilis quaedam felicitas vultum eius pervasit. "Quam male hac nocte egi, Doriane!" exclamavit.

"Pessime!" respondit ille, eam stupens intuens. "Pessime! Horrendum erat. Num aegrotas? Ne suspicari quidem potes quam foedum fuerit spectaculum. Nescis quantos ego dolores perpessus sim."

Sibylla subrisit. "Doriane," respondit, nomen eius longa quadam vocis modulatione producens, quasi illud mel labiis suis roseis dulcius esset, "Doriane, intellegere debuisti. Nunc tamen intellegis, nonne?"

"Quid intellegam?" iratus quaesivit.

"Cur tam male hac nocte egerim; cur posthac semper male agam; cur numquam iterum bene actura sim."

Ille umeros contraxit. "Aegrotas, ut opinor. Aegrotantibus non est agendum. Te ipsam ridiculam facis. Amici mei taedio affecti sunt; ego quoque taedio affectus sum."

Illa nihil audire videbatur; gaudio prorsus transfigurata erat. Summa quaedam felicitatis vis eam occupaverat.

"Doriane, Doriane," exclamavit, "antequam te cognovi, tota mihi vera vita in arte scaenica posita erat. In theatro solo vivere videbar; omnia quae ibi gerebantur vera esse credebam. Altera nocte Rosalinda eram, altera Portia. Beatricis gaudium meum erat; Cordeliae dolores meos esse putabam. Omnia vera

putabam. Vulgares illi qui mecum fabulas agebant dis immortalibus similes mihi videbantur. Scaenae pictae mihi universum mundum constituebant. Nihil praeter umbras noveram, easque res ipsas esse existimabam.

"Tu autem venisti, o amor mi pulcherrime, animamque meam e carcere liberasti. Tu me docuisti quae vera esset rerum natura. Hac nocte primum in vita mea sensi quam inanis, quam falsa, quam inepta esset omnis illa vana pompa, in qua tam diu partes meas egeram. Hac nocte primum intellexi quam foedus esset ille qui Romeum agebat, quam senex, quam pigmentis oblitus; quam falsum esset lumen lunae in pomario, quam vulgaria scaenarum ornamenta, quam aliena a me atque inania verba quae dicere debebam: non enim mea erant, nec quae ipsa dicere cupiebam.

"Tu mihi aliquid multo sublimius attulisti, cuius omnis ars non nisi imago est. Tu mihi demonstrasti quid sit amor. Amor meus, amor meus! Princeps Venuste! Princeps vitae meae! Umbrae me iam taedent. Tu mihi pluris es quam ars ulla esse umquam potest. Quid mihi cum istis scaenicis simulacris? Cum hac nocte in scaenam processi, intellegere non poteram quonam vis mea omnis repente abiisset. Mihi persuaseram egregie me acturam esse; deinde nihil posse me sensi. Subito mentem meam lux quaedam perfudit, qua huius rei causam intellexi. Quam dulcis illa cognitio fuit! Audivi sibilos, et subrisi. Quid enim illi de amore nostro scire poterant? Educ me hinc, Doriane; abduc me tecum, ubi soli esse possimus. Odi scaenam. Affectum quem non sentio imitari possum; eum autem qui me velut ignis incendit imitari nequeo. O Doriane, nunc intellegis quid id significet? Etiamsi imitari possem, piaculum mihi videretur amorem simulare. Tu me hoc videre docuisti."

Ille in lectum recubitorium se abiecit faciemque avertit. "Amorem meum exstinxisti," submurmuravit.

Illa eum mirata aspexit risitque. Nihil respondit. Ad eum accessit et teneris digitis capillos eius permulsit. Genua flexit, manusque eius osculis pressit. Ille manus subduxit, toto corpore perhorrescens.

Tum subito exsiluit et ad ianuam contendit. "Ita," exclamavit, "amorem meum exstinxisti! Olim animum meum tuis artibus inflammabas; nunc ne curiositatem quidem meam excitas. Nullam omnino iam vim in me habes. Te amabam quod mirabilis eras, quod ingenio atque intellegentia praestabas; quod magnorum poetarum somnia vera efficiebas, umbrisque quas fingit ars formam corpusque dabas. Omnia haec abiecisti. Levis es atque stolida. Dii immortales, quam insanus fui qui te amarem! Quam stulte egi! Iam mihi nihil es. Numquam posthac te videbo; numquam de te cogitabo; nomen tuum numquam commemorabo. Nescis quid olim mihi fueris. Nam olim… ah, ne cogitare quidem sustineo!

"Utinam oculi mei te numquam conspexissent! Totam illam amoris fabulam, quae vitam meam ornabat, corrupisti. Quam parum de amore scis, si eum artem tuam corrumpere dicis! Sine arte tua nihil es. Ego te inclutam, splendidam, admirabilem effecissem. Orbis terrarum te tamquam numen coluisset; nomen meum gessisses. Quid nunc es? Scaenica infimae paene notae, facie tantum venusta."

Puella palluit tremuitque. Manus inter se vehementer constrinxit, voxque quasi in faucibus haesit. "Non serio loqueris, Doriane?" submurmuravit. "Partes agis."

"Partes agere! Id tibi relinquo; tam praeclare enim id soles," respondit ille acerrime.

Sibylla de genibus surrexit, vultu tanto dolore commoto ut miserabilis videretur, atque ad eum transiit. Manum brachio eius imposuit et in oculos eum aspexit. Ille eam vi repulit. "Noli me tangere!" exclamavit.

Gemitus tenuis ex pectore eius erupit; mox ad pedes illius se proiecit, ibique quasi flos conculcatus iacebat. "Doriane, Doriane, ne me deseras!" susurravit. "Quam me paenitet quod non bene egi! De te tota nocte cogitabam. Sed operam dabo, mihi crede, operam dabo ut melius agam. Tam repente amor tui me invasit! Numquam fortasse eum cognovissem, nisi tu me osculatus esses, nisi nos invicem osculati essemus. Iterum me osculare, mi amor. Ne a me discedas. Ferre non possum. Obsecro, ne me deseras! Frater meus... minime; nihil refert. Ille id non serio dixit. Iocabatur... Tu autem, quaeso, nonne mihi huius noctis culpam ignoscere potes? Tanto studio laborabo et artem meam emendare conabor! Noli mihi crudelis esse quod te omnibus rebus carius habeo. Semel tantum factum est ut tibi non placuerim. At recte tu quidem iudicas, Doriane: debui me maiore arte praeditam ostendere. Stulte egi; tamen aliter facere non poteram. O noli discedere, noli me relinquere!"

Vehementes singultus vocem eius intercluserunt. In solo contracta iacebat quasi animal vulnere saucium. Dorianus autem Grayus, pulcherrimis illis oculis, eam desuper intuebatur; labra eius, tamquam e marmore caelata, in exquisitam quandam fastidii speciem curvabantur. Semper enim aliquid ridiculi habere videntur affectus eius quem amare desiimus. Sibylla Vane ei ridicula quadam atque nimis scaenica tristitia affecta videbatur. Lacrimae singultusque eius molestiam ei afferebant.

"Abeo," tandem dixit, voce tranquilla et clara. "Te laedere nolo; at iterum te videre non possum. Spem meam decepisti."

Illa tacite flebat nec quidquam respondebat; propius tamen reptabat. Manus tenues caecum in modum extendebat, quasi eum quaerentes. Ille conversus e conclavi excessit; paucis post momentis e theatro egressus erat.

Quo deinde iret, vix ipse sciebat. Recordabatur se per vias tenui lumine collustratas vagatum esse, praeter arcus ingentes atris umbris circumdatos, praeter domos foeda specie. Mulieres rauca voce et duro risu eum appellaverant. Ebrii, maledicta iacientes atque secum quasi immanes simiae garriendo, titubantes praeterierant. Pueros foedo aspectu in liminibus coacervatos viderat; ex obscuris aedium areis clamores atque exsecrationes audiverat.

Cum iam prima lux oriretur, ad Forum Hortorum, quod Covent Garden vocant, se pervenisse repperit. Tenebrae paulatim fugiebant; caelum autem tenuibus ignibus rubescens velut unam perfectam margaritam concavam referebat. Plaustra ingentia, liliis nutantibus cumulata, per viam vacuam ac nitidam lente cum strepitu progrediebantur. Odore florum aer erat gravis; pulchritudo eorum dolorem eius quasi lenire videbatur. Mercatum intravit, virosque e plaustris merces deponentes spectavit. Auriga tunica candida indutus cerasa ei obtulit. Gratias egit; mirabatur cur ille pretium accipere noluisset, atque cerasa segni animo edere coepit. Media nocte lecta erant; frigus ipsum lunae in ea penetrasse videbatur.

Longus puerorum ordo, corbes tuliparum variegatarum, rosarum lutearum rubrarumque ferentium, ante eum transibat; inter magnos acervos holerum in modum smaragdi virentium flexuoso itinere procedebant. Sub porticu, cui columnae canae solis ardore dealbatae erant, grex puellarum veste madida et squalida, capite nudo, morabatur, finem auctionis exspectans. Aliae ante valvas ultro citroque mobiles tabernae cafeariae in

platea frequentes consistebant. Equi robusti plaustra trahentes in asperis lapidibus labebantur et pedibus terram feriebant, campanulas phalerasque concutientes. Aurigae nonnulli super saccorum acervum dormiebant. Columbae, collo versicolori iris instar micante pedibusque roseis, huc illuc cursitabant semina legentes.

Paulo post raedam duabus rotis, quam Hansomianam vocant, advocavit et domum rediit. Aliquot momenta in limine moratus est, plateam silentem contemplans, cuius fenestrae valvis clausae et velis quasi oculis immotis obtectae erant. Caelum iam instar opali purissimi fulgebat; tecta contra illud argenteo splendore nitebant. Ex camino quodam e regione tenuis fumi spira ascendebat, quae per aerem conchae margaritiferae nitore suffusum velut violacea taenia se torquebat.

In amplo atrio tabulis querneis obducto ex laqueari pendebat ingens lucerna Veneta inaurata, olim e navi sollemni cuiusdam Ducis Veneti abrepta. Tres adhuc in ea flammae trementes lucebant, velut exigua floris folia caeruleo igne ardentia, candido fulgore in marginibus cincta. Eas exstinxit; galerum palliumque in mensam coniecit, ac per bibliothecam transiit ad ianuam cubiculi sui. Id erat amplum conclave octo angulis, in inferiore aedium parte situm, quod novo illo luxuriae amore captus modo ornari iusserat miris quibusdam tapetibus aetatis renascentium artium, olim in deserto domus Selby Royal tabulato sub tecto repertis.

Cum manu ostii ansam verteret, subito oculi in effigiem a Basilio Hallwardo pictam inciderunt. Stupore perculsus retrorsum cessit; deinde incertus et quasi perturbatus in cubiculum suum processit. Flore e foraminulo vestis ad pectus exempto, paulisper haesitare visus est. Tandem rediit, ad

effigiem accessit, eamque diligenter inspexit. In lumine tenui, quod per vela serica lactei coloris aegre penetrabat, vultus aliquantulum immutatus videbatur. Alia erat faciei significatio; circa os aliquid crudelitatis apparere quis dixisset. Res sane mira erat.

Conversus ad fenestram accessit velumque sustulit. Splendor matutinus totum conclave perfudit, umbrasque monstruosas in obscuros angulos pepulit, ubi trementes quasi iacebant. At insolita illa vultus significatio, quam in picta effigie conspexerat, non modo manebat, sed etiam vehementior videbatur. Lux solis tremula et ardens lineas crudelitatis circa os tam aperte ostendebat, quam si ipse in speculo faciem suam spectaret post aliquod nefandum facinus perpetratum.

Horruit. De mensa speculum ovale sustulit, cuius limbus Amorum imaginibus eburneis ornatus erat, unum e multis donis Domini Henrici; in hoc speculum oculos festinanter coniecit. Nulla talis linea labra eius rubra deturpabat. Quid sibi haec vellent? Oculos fricuit, ad effigiem propius accessit, eamque iterum inspexit. Ipsa pictura, si singulas eius partes considerares, nihil mutatum ostendebat; at totius vultus habitus mutatus esse dubitari non poterat. Non mera mentis eius opinio erat; manifestissime id apparebat, quamquam horribile visu.

In sellam se abiecit atque cogitare coepit. Subito in mentem ei venit quid in officina Basilii Hallwardi dixisset eo die quo effigies perfecta erat. Omnia iam clare recordabatur. Insanum illud votum nuncupaverat ut ipse semper iuvenis maneret, effigies autem senesceret; ut propria corporis venustas numquam laederetur, at pictus vultus libidinum suarum peccatorumque pondus sustineret; ut imago coloribus expressa doloris et cogitationum sulcis ureretur, ipse autem tenerum illum adulescentiae florem, cuius sibi tum primum vere

conscius erat, perpetuo retineret. Num fieri potuerat ut tale votum exauditum esset? Fieri certe non poterat. Portentosum videbatur rem eiusmodi vel cogitare. Et tamen ante eum pictura stabat, in cuius ore iam crudelitatis nota apparuerat.

Crudelitatis! Num crudelis fuerat? Puellae culpa erat, non sua. Eam summae artis scaenicam sibi finxerat atque ob eam causam dilexerat, quod tantam esse crediderat. Illa autem spem eius fefellerat; levis atque indigna se praebuerat. Attamen, cum recordaretur eius ad pedes suos iacentis atque quasi parvuli infantis singultibus flentis, immensa quaedam eum paenitentia invasit. Cogitabat quam duro animo illam contemplatus esset. Cur ipse talis creatus erat? Cur talis anima ei data erat? Sed etiam ipse dolorem perpessus erat. Tribus enim illis horis terribilibus quibus fabula acta est, saecula dolorum, infinita tormentorum tempora, solus pertulerat. Sua vita illius vita multo pluris valebat. Illa eum ad breve tempus laeserat, etiamsi ipse eam per longam aetatem vulneravisset. Praeterea mulieres ad dolorem ferendum viris aptiores erant. Affectibus suis vivebant; de suis tantum affectibus cogitabant. Cum amatores sibi quaererent, id eo consilio faciebant, ut haberent cum quibus certamina querelasque agerent. Haec Dominus Henricus ei dixerat; is autem mores feminarum optime noverat. Quid sibi cum Sibylla Vane iam esset negotii? Nihil illa nunc ad eum pertinebat.

Sed quid de effigie dicendum erat? Vitae ipsius arcanum continebat, historiamque eius narrabat. Illa eum docuerat propriam pulchritudinem amare. Num eadem ad animae suae odium eum perductura erat? Num umquam iterum eam spectare vellet?

Minime; vanum erat simulacrum a sensibus perturbatis effictum. Nox horribilis quam egerat imagines terribiles in

animo reliquerat. Subito quasi exigua macula coccinea, quae homines in insaniam agit, in eius cerebrum delapsa esse videbatur. Effigies minime mutata erat; stultum erat aliter existimare.

At illa tamen eum intuebatur, vultu formoso simul atque deformato, risu crudeli. Capilli lucidi primo sole fulgebant; oculi caerulei in oculos eius intenti erant. Infinita quaedam miseratio eum occupavit, non sui, sed pictae sui ipsius imaginis. Iam mutata erat atque magis etiam mutanda. Aurum capillorum aliquando in canitiem verteretur; rosae rubrae candidaeque genarum emorerentur. Quotiens ipse peccatum committeret, macula aliqua venustatem illius notaret ac perderet. At ipse non peccaturus erat. Effigies, sive mutata sive immutata, conspicuum ipsius conscientiae indicium futurum erat. Ille illecebris obsisteret; Dominum Henricum non amplius conveniret, vel certe non iam aurem praeberet subtilibus illis venenosissimis sententiis, quae in horto Basilii Hallwardi primum incredibilium rerum cupiditatem in eo excitaverant.

Ad Sibyllam Vane rediret, iniuriam illi factam compensaret, eam uxorem duceret, studeretque rursus amare. Ita sane facere debebat; hoc officium suum erat. Illa maiorem quam ipse dolorem perpessa esse debebat. Misera puella! Ipse nimium se amaverat atque illi crudelis fuerat. Pristinam autem illius illecebrarum vim rursus sensurum se arbitrabatur. Una beati viverent; pulchra puraque futura videbatur vita quam cum ea esset acturus.

E sella surrexit, atque magnum quoddam pluteum plicatile ante ipsam effigiem traxit; dum eam ultimo obtutu contuebatur, perhorruit. "Quam horrendum!" secum submurmuravit. Tum ad fenestram processit eamque aperuit. Cum in herbam exiisset, alte spiritum duxit. Aer recens matutinus omnes animi tenebras

dispellere videbatur. De sola Sibylla cogitabat. Tenue quoddam pristini amoris vestigium ad animum eius rediit; nomen eius identidem repetebat. Aves autem, quae in horto rore madido canebant, de illa floribus nuntiare videbantur.

CAPUT VIII

Iam diu post meridiem erat, cum Dorianus experrectus est. Minister eius cubicularius aliquotiens suspenso pede in conclave irrepserat, ut videret num dominus expergisceretur; mirabaturque quid esset cur tam sero iuvenis adhuc dormiret. Tandem tintinnabulum sonuit; tum Victor, poculum theae et acervum epistularum in parva lance ex veteri porcellana Sevrensi ferens, tacite ingressus est, atque aulaea e serico olivaceo rasili, intus caerulea tela nitente subducta, quae tribus fenestris altis praetenta erant, diduxit.

"Hodie mane optime dormivit dominus," inquit subridens.

"Quota hora est, Victor?" Dorianus Grayus, adhuc somnolentus, interrogavit.

"Prima post meridiem hora et quadrans, domine."

Quam sero! In lecto erectus, ubi paululum theae sorbuit, epistulas perlustrare coepit. Erat inter eas una a Domino Henrico missa, quam famulus ipsius eo mane manu attulerat. Paululum dubitavit; deinde eam seposuit. Ceteras segniter aperuit. Erant ibi, ut solet, tesserae salutatoriae, invitationes ad cenas, schedae quibus ad privatas tabularum pictarum ostensiones admitteretur, indiculi concentuum qui ad pauperes sublevandos dabantur, ceteraque eius generis, quae per tempus celebritatum in iuvenes elegantes singulis matutinis horis velut imber effunduntur. Adiciebatur ratio pretii satis magni pro supellectile ad cultum corporis ex argento caelato ad morem aetatis Ludovici Quinti Decimi facta, quam tutoribus suis mittere nondum ausus erat. Illi enim homines priscis moribus adeo tenaciter adhaerebant, ut ignorarent nos ea aetate vivere qua sola supervacua pro necessariis habentur. Erant praeterea

aliquot litterae summa urbanitate conscriptae a faeneratoribus vici Iermynensis, qui quantamcumque pecuniam statim mutuam daturos se pollicebantur, usuris, ut asseverabant, aequissimis.

Post decem fere minuta surrexit, vestem domesticam e lana Casmirensi, sericis filis acu pictam atque eleganter confectam, umeris circumdedit, atque in balneum intravit, cuius solum lapide onychino stratum erat. Aqua frigida eum post diuturnum somnum recreavit. Omnia quae passus erat oblitus esse videbatur. Subinde quidem obscura quaedam memoria eum subibat, tamquam tragoediae insolitae interfuisset; sed rei species non magis certa erat quam somnii.

Simul ac se vestivit, in bibliothecam processit, atque ad parvam mensam rotundam iuxta apertam fenestram consedit, ubi tenue ientaculum more Gallico ei paratum erat. Dies erat amoenissimus. Tepidus aer aromatum odore gravis esse videbatur. Apis per fenestram advolavit atque circa vas caeruleum, draconum figuris ornatum et rosis sulphureo colore florentibus repletum, susurrans circumvolavit. Felicissimum se esse sentiebat.

Subito oculi eius in pluteum inciderunt, quem ante effigiem posuerat, atque horruit.

"Num domino nimis frigus est?" rogavit Victor, cum patinam ex ovis conquassatis frictam in mensam poneret. "Fenestramne claudam?"

Dorianus caput negando movit. "Non frigeo," submurmuravit.

Num vera omnia erant? Num effigies re vera mutata erat? An sola imaginatio eius effecerat ut ibi malignitatis notam videret ubi antea laetitia apparebat? Fieri certe non poterat ut tela picta

mutaretur. Ridiculum erat. Hanc fabulam aliquando Basilio narraturus erat; illa illum certe ad risum excitaret.

Quam tamen viva erat totius rei memoria! Primum inter incerta crepusculi lumina, deinde clara luce aurorae, quandam crudelitatis notam circa labra depravata perspexerat. Paene timebat ne minister e conclavi exiret. Sciebat enim, ubi solus relictus esset, se imaginem denuo inspecturum. Certitudinem reformidabat. Cum cafea et cigarella allata essent famulusque ad discedendum se vertisset, vehemens eum cupido cepit iubere ut maneret. Iam ille ianuam post se claudebat, cum Dorianus eum revocavit.

Minister constitit, quid iuberetur exspectans. Dorianus eum paulisper intuitus est. "Si quis me quaesiverit, neminem me hodie admittere nuntia, Victor," suspirans inquit. Ille capite demisso obsequium praestitit atque abiit.

Tum Dorianus a mensa surrexit, cigarellum accendit, atque in lectulum pulvinis mollissimis instructum se abiecit, qui e regione plutei positus erat. Pluteus antiquus erat, ex corio Hispaniensi deaurato factus, quod ornamentis nimium floridis, ad morem Ludovici Quarti Decimi impressis et caelatis, fulgebat. Eum attente oculis perlustravit, mirans num antea umquam alicuius hominis vitae secretum texisset.

An tamen removeret? Cur non potius suo loco relinqueret? Quid proderat rem cognoscere? Si res vera erat, horrenda erat; sin falsa, cur de ea laboraret? Quid autem si fato quodam, aut casu etiam funestiore, alieni oculi post pluteum penetrarent atque illam terribilem mutationem conspicerent? Quid ageret si Basilius Hallwardus veniret atque picturam suam videre vellet? Id certe Basilius facturus erat. Non; inspicienda res erat, neque differenda. Quidvis potius ferendum erat quam tam dira dubitatio.

Surrexit et utramque ianuam sera clausit. Saltem solus futurus erat, cum personam dedecoris sui intueretur. Tum pluteum subduxit atque se ipsum e regione conspexit. Verum erat prorsus. Effigies mutata erat.

Quod postea saepe, nec sine magna admiratione, recordabatur, imaginem primum contemplatus est ea fere curiositate qua rerum naturam perscrutans rem inauditam considerat. Incredibile videbatur eiusmodi mutationem accidere potuisse. Ita tamen acciderat.

Num inter atomos illas, quarum concursu in tela formae coloresque exprimuntur, et animam intra corpus eius inclusam occulta quaedam cognatio intercedebat? Poteratne fieri ut quidquid illa cogitaret, hae efficerent, quidquid somniaret, hae verum redderent? An alia quaedam causa, et multo formidolosior, latebat? Contremuit et metu correptus ad lectulum regressus procubuit, picturam cum fastidio et horrore contemplans.

Hoc tamen beneficium ab effigie sibi oblatum esse sentiebat: iam enim intellegebat quam iniuste, quam crudeliter in Sibyllam Vane egisset. Nondum tempus praeterierat quo iniuriam sarcire posset. Adhuc puellam uxorem ducere poterat.

Amor ille inanis, sui tantum studiosus, alicui maiori vi cessurus erat atque in honestiorem affectum mutandus; effigies autem, quam Basilius Hallwardus pinxerat, per omnem vitam ei dux futura erat, idemque praestitura quod aliis sanctitas, aliis conscientia, omnibus divini numinis metus. Sunt ex opio parata medicamenta quibus conscientiae morsus sopiantur, sunt medicamina quae sensum honesti et turpitudinis in somnum demittunt. Hic autem ante oculos positum erat signum manifestae illius depravationis quam scelus gignit; hic

perpetuum monumentum exitii quod homines suis ipsi animis comparant.

Tertia hora sonuit, tum quarta, tum dimidia hora gemino aeris sonitu nuntiata est; neque tamen Dorianus Grayus loco se movit. Conabatur coccinea vitae fila colligere atque in certam formam intexere, iterque invenire per sanguineum illum cupiditatum labyrinthum, quo vagabatur. Nesciebat quid ageret, quid cogitaret. Tandem ad mensam accessit, epistulam ad puellam, quam amaverat, ardentissimo affectu plenam scripsit, veniam ab ea suppliciter petens et insaniae se accusans.

Paginas post paginas implevit verbis effusae maestitiae et multo effusioris doloris. Est quaedam etiam in se ipso reprehendendo voluptas. Cum nos ipsos damnamus, nemini alii ius nos damnandi reliquum esse videtur. Confessio ipsa, non sacerdos, absolutionem nobis impertit. Quibus litteris perfectis Dorianus veniam sibi iam datam esse sensit.

Repente ad ianuam pulsatum est, atque extra eam vocem Domini Henrici audivit. "Mi carissime, necesse est te conveniam. Aperi statim. Ferre non possum ut te hoc modo inclusum teneas."

Primum nihil respondit, sed immotus mansit. Percutere tamen ianuam ille pergebat, vehementius usque. Rectius igitur videbatur Henricum admittere eique exponere quam novam vitam instituturus esset; cum eo etiam, si necesse foret, contendere, atque, si necessarium fieret, amicitiae finem imponere. Repente exsiluit, pluteum raptim ante effigiem reduxit, ianuamque reseravit.
"Quantum haec omnia doleam, Doriane!" inquit Dominus Henricus ingrediens. "Sed noli de eis nimium cogitare."

"De Sibylla Vane loqueris?" interrogavit iuvenis.

"De ea sane," respondit Henricus, in sellam se demittens chirothecasque flavas lente detrahens. "Res, si ex una parte spectes, horrenda est; sed culpa tua non fuit. Dic mihi, num post fabulam peractam post scaenam ad eam adiisti?"

"Adii."

"Ita fore suspicabar. Num cum ea vehementer altercatus es?"

"Immanis fui, Henrice, prorsus immanis. Sed iam omnia recte se habent. Nihil eorum quae acciderunt paenitet. Etenim me ipsum melius nosse didici."

"O Doriane, quam gaudeo te ita rem ferre! Verebar ne te paenitentia obrutum, capillosque illos tuos pulchre crispos manibus distrahentem invenirem."

"Iam ista omnia transii," inquit Dorianus, capite leviter moto subridens. "Nunc prorsus beatus sum. Primum enim quid sit conscientia cognovi. Non est quod tu mihi esse dixisti. Id est omnium, quae in nobis sunt, divinissimum. Noli eam, Henrice, posthac irridere, saltem coram me. Bonus esse volo. Non sustineo cogitare animam meam tam foedam esse."

"Quam venuste ex ipsa arte morum disciplinam constituis, Doriane! Gratulor tibi. Sed a qua re initium sumes?"

"Sibyllam Vane uxorem ducam."

"Sibyllam Vane uxorem ducere!" exclamavit Dominus Henricus, simul exsurgens atque eum stupore perplexo intuens. "At, mi Doriane carissime—"

"Scio, Henrice, scio quid dicturus sis. Aliquid de nuptiis horrendum. Noli dicere. Ne umquam rursus eiusmodi verba mihi facias. Biduo abhinc Sibyllam rogavi ut mihi nuberet. Fidem illi datam non violabo. Uxor mea futura est."

"Uxor tua! Doriane! … Nonne epistulam meam accepisti? Hodie mane ad te scripsi, atque per meum famulum litteras misi."

"Epistulam tuam? Ah, sane, memini. Nondum eam legi, Henrice. Timui ne aliquid contineret quod mihi displiceret. Sententiis tuis argutis vitam quasi in frusta secare soles."

"Nihil igitur scis?"

"Quid istud sibi vult?"

Dominus Henricus per conclave incessit; deinde iuxta Dorianum consedit, ambas eius manus suis manibus prehendit artissimeque tenuit. "Doriane," inquit, "epistula mea—noli expavescere—hoc tibi nuntiabat: Sibyllam Vane mortuam esse."

Clamor doloris ex ore iuvenis erupit. In pedes exsiluit, manusque e manibus Henrici violenter eripuit. "Mortuam! Sibyllam mortuam! Non verum est! Mendacium atrocissimum! Quo tandem iure haec dicere audes?"

"Verissimum est, Doriane," graviter respondit Dominus Henricus. "In omnibus actis diurnis hodiernis legitur. Idcirco ad te scripseram, rogans ne quemquam prius convenires quam ego venissem. Quaestio scilicet publica de causa mortis instituenda erit; tibi autem cavendum est ne in eam impliceris. Eiusmodi res Lutetiae Parisiorum hominem in celebritatem adducunt; Londinii vero homines adeo praeiudicatis opinionibus tenentur! Hic nemo, cum primum in publicum prodit, turpi aliquo rumore notus fieri debet. Tales rumores senectuti servandi sunt, ut ei aliquid novitatis adiciant. Nomen tuum, opinor, in theatro ignorant? Si ignorant, nihil est periculi. Num quis te ad eius conclave post scaenam euntem vidit? Hoc maximi momenti est."

Aliquantisper Dorianus non respondit. Horrore quasi attonitus erat. Tandem voce oppressa haesitans dixit: "Henrice, dixistine quaestionem de morte instituendam esse? Quid eo significasti? Num Sibylla—? O Henrice, sustinere non possum! Sed propera; omnia simul mihi narra."

"Haud dubito quin mors eius casu minime acciderit, Doriane, quamquam ita vulgo exponenda erit. Videtur enim, cum ipsa una cum matre e theatro discessura esset, circiter dimidiam post duodecimam horam, dixisse se aliquid in superiore aedium parte oblitam esse. Eam aliquamdiu exspectaverunt; sed illa non rediit. Tandem in suo conclavi, ubi histriones vestes mutant, humi iacentem mortuam invenerunt. Aliquid per errorem hauserat, venenum quoddam dirum quo in theatris utuntur. Quid fuerit nescio; sed aut acidum Prussicum aut cerussam in eo fuisse suspicor. Acidum quidem Prussicum fuisse coniecerim, quoniam statim mortua esse videtur."

"Henrice, Henrice, quam horrendum est!" clamavit iuvenis.

"Est sane tragica res. Sed tibi videndum est ne in eam involvaris. In actis diurnis quae Standard inscribuntur eam septemdecim annos habuisse lego. Etiam minorem eam esse putavissem. Tam puellula videbatur, tam parum artem histrionicam nosse. Doriane, cave ne haec res animum tuum penitus evertat. Hodie apud me cenare debes, deinde ad operam musicam ibimus. Hac nocte Patti canit; omnes aderunt. In sororis meae suggestu sedere poteris: aliquot mulieres elegantissimas secum habebit."

"Ergo ego Sibyllam Vane interfeci," inquit Dorianus Grayus, partim secum loquens. "Ita eam occidi ac si teneram illam cervicem cultro ipse secuissem. Neque tamen rosae ob id minus pulchrae sunt. Aves aeque laete in horto meo canunt. Atque hac nocte apud te cenaturus sum, deinde ad operam musicam ibimus et, ut opinor, postea alicubi etiam nocturnam cenulam sumemus. Quam mirum spectaculum est ipsa vita! Si ista in libro legissem, Henrice, profecto flevissem, ut arbitror. Nunc autem, cum re ipsa mihi acciderint, nimis mira videntur quam ut lacrimas moveant. Ecce primae litterae vere amatoriae quas

umquam scripsi. Mirum sane primam meam epistulam ardentis amoris ad puellam mortuam scriptam esse. Num sentire possunt, quaeso, homines illi albi ac taciti quos mortuos vocamus? Sibylla! Num illa sentire, scire, audire potest? O Henrice, quantum eam olim amavi! Mihi iam multos annos elapsos esse videtur. Omnia mihi erat."

"Tum venit illa nox horrenda—num heri tantum fuit?—qua tam male in scaena egit ut mihi paene cor frangeretur. Omnia mihi explicavit. Quae narrabat miseranda erant; neque tamen animo commotus sum. Levem et inanem esse arbitrabar. Repente aliquid accidit quod me timore perculit. Quid fuerit dicere non possum; sed terribile erat. Dixi me ad eam rediturum esse. Intellexi me iniuste egisse. At nunc mortua est. Deus meus! Deus meus! Quid faciam, Henrice? Nescis quanto in discrimine verser; nihil est quod me in recta via contineat. Illa id praestitisset. Non licebat ei sibi mortem consciscere. Nimium sui studiosa fuit."

"Mi Doriane carissime," respondit Dominus Henricus, e theca cigarellum depromens atque pyxidem ex aurichalco aureo colore nitente, qua ignem excitaret, proferens, "una tantum ratione mulier virum ad meliores mores revocare potest: si tantum taedii ei afferat, ut omne vitae studium amittat. Si hanc puellam uxorem duxisses, miserrimus fuisses. Certe benigne eam tractasses: id enim facillime praestari potest iis de quibus nihil curamus. Sed illa brevi intellexisset te plane neglegere se. Quod ubi uxor de marito suo comperit, aut horrendum in modum squalida fit aut tam elegantes galeros gestat ut eorum pretium alienus maritus solvere cogatur. De errore ordinis socialis nihil dico, qui turpissimus fuisset, quemque equidem, ut scis, numquam fieri passus essem; sed hoc tibi certo confirmo: tota res, quocumque modo evenisset, pessime cessura erat."

"Fortasse ita cessisset," murmuravit iuvenis, per conclave ultro citroque ambulans, vultu mirum in modum pallido. "At officium meum esse putabam. Non mea culpa est quod ista calamitas me prohibuit ne quod rectum erat facerem. Memini te aliquando dixisse in bonis consiliis nescio quam fati necessitatem inesse: semper enim nimis sero capi. Mea certe talia fuerunt."

"Bona consilia sunt conatus inanes quibus leges a rerum investigatoribus compertas impedire temptamus. Ex mera vanitate oriuntur; nihil prorsus efficiunt. Nonnunquam quidem affectus quosdam voluptuosos sed steriles nobis pariunt, qui infirmioribus animis nonnullam gratiam habent. Hoc est quidquid pro eis dici potest. Sunt velut syngraphae quibus homines pecuniam ab argentariis petunt, apud quos nihil depositum habent."
"Henrice," inquit Dorianus Grayus, ad eum accedens atque iuxta eum residens, "cur hanc calamitatem tam graviter sentire nequeo quam vellem? Non credo me sine corde esse. Num tu credis?"

"Per has duas hebdomades nimis multa per stultitiam commisisti, Doriane, quam ut tibi iure nomen hominis sine corde imponere possis," respondit Dominus Henricus dulci illo suo subtristi risu.

Iuvenis frontem contraxit. "Ista explicatio mihi non placet, Henrice; gaudeo tamen te me sine corde non putare. Nihil eiusmodi sum. Scio me non esse. Attamen fateor hoc quod accidit non ita me afficere ut debebat. Mihi videtur tamquam mirabilis quidam exitus fabulae non minus mirabilis. Totam illam diram venustatem tragoediae Graecae habet, in qua ego magnas quidem partes egi, neque tamen ullum vulnus accepi."

"Quaestio est perquam curiosa," inquit Dominus Henricus, cui summa voluptas erat iuvenis sui ipsius amorem, cuius ille ipse sibi conscius non erat, velut fidium nervos pulsare; "perquam curiosa. Veram huius rei causam hanc esse suspicor. Saepe fit ut tragoediae quae re vera in vita incidunt tam sine arte accidant, ut ipsa earum incondita violentia, rerum inter se minime convenientium confusio, absurda omnis sensus vacuitas, omnis denique elegantiae inopia nos offendat. Non aliter afficimur ac si aliquid sordidum et vulgare conspiciamus. Vim quandam brutam sentimus, cui animus noster repugnat. Interdum autem tragoedia quaedam, cui nonnihil pulchritudinis artificiose expressae inest, vitae nostrae occurrit. Si illa pulchritudo vera est, tota res nonnisi sensum nostrum scaenici effectus movet. Subito nos non iam actores, sed spectatores esse deprehendimus; immo utrumque simul sumus. Nosmet ipsos contemplamur, et ipsa spectaculi novitas nos capit."

"In hac vero re quid tandem accidit? Puella quaedam, tui amore incensa, sibi mortem conscivit. Utinam mihi tale quid umquam evenisset! Effecisset enim ut in amorem ipsum perpetuo amore flagrarem. Quae me olim adoraverunt—nec plurimae quidem fuerunt, sed aliquot tamen—omnes vivere perrexerunt multo postquam aut ego earum curam deposueram aut illae mei. Corpore crassae factae sunt atque molestae; et ubi eas convenio, statim ad res olim gestas commemorandas se conferunt."

"Quam dira est mulierum memoria! Quam formidolosa! Quantam animi atque ingenii torpitudinem prodit! Colorem vitae haurire debemus, non autem minutias eius memoria custodire. Minutiae enim semper vulgares sunt."

"Papavera in horto meo serenda sunt," suspiravit Dorianus.

"Minime opus est," respondit amicus. "Vita ipsa papavera semper manibus gerit. Interdum sane quaedam diutius haerent. Ego quodam tempore per integrum anni tempus nullos nisi violarum flores gestabam, quasi artificiose lugerem amorem qui mori recusabat. Tandem tamen periit. Quid eum sustulerit oblitus sum. Credo mulierem totum orbem terrarum mea causa immolare proposuisse. Id semper momentum est formidolosum; aeternitatis enim terror animum subit. Age, num credas? Hebdomade abhinc, cum apud Dominam Hampshire cenarem, iuxta ipsam illam feminam casu collocatus sum. Illa autem totam historiam denuo evolvere coepit, praeterita e sepulcro eruere, futura etiam quasi sarculo versare. Amorem meum in asphodelorum lecto sepeliveram; ipsa eum effodit, asseverans vitam suam a me perditam esse. Confiteor tamen eam cenam copiosissimam edisse; quare nihil erat cur de eius salute sollicitarer. Sed quam parum elegantis iudicii ostendit! Hoc unum praeterita commendat, quod praeterita sunt."

"At feminae numquam intellegunt quando aulaeum demissum sit. Semper sextum actum addere volunt; atque, simul ac tota fabula omnem iucunditatem amisit, eam produci iubent. Si ipsarum arbitrio res permitteretur, omnis comoedia tragico exitu clauderetur, omnis autem tragoedia in ludicram ineptiam desineret. Mire artificiosae sunt; ipsius tamen artis sensum nullum habent. Tu felicior me es. Tibi enim certo affirmo, Doriane, nullam e mulieribus quas ego novi id mea causa facturam fuisse quod Sibylla Vane tua causa fecit."

"Mulieres vulgares semper aliquam consolationem sibi reperiunt. Aliae in coloribus nimis mollibus sibi deligendis solacium quaerunt. Numquam fidem habeas feminae quae malvae colore vestitur, cuiuscumque aetatis sit, neque ei quae quinque et triginta annos supergressa vittis roseis gaudet. Id

semper indicat aliquid in eius vita praeterita latere. Aliae magnam consolationem in eo inveniunt quod maritorum suorum virtutes subito animadvertunt. Felicitatem coniugalem ante oculos nostros ostentant, quasi omnium peccatorum maxime illecebrosam. Alias religio consolatur. 'Arcana religionis eadem illecebra pollent qua ludi amatorii,' mihi quondam femina quaedam dixit; quod equidem facile intellego. Praeterea nihil tantam cuiquam sui admirationem movet quam cum peccator appellatur. Conscientia nos omnes sui ipsius studiosos facit. Ita est; nullo numero continentur solacia quae nostrae aetatis vita mulieribus suppeditat. At praecipuum omnium nondum commemoravi."

"Quodnam illud est, Henrice?" segniter interrogavit iuvenis.

"Id scilicet quod neminem latet. Cum mulier amatorem suum amisit, alterius mulieris cultorem sibi conciliat. Apud homines elegantiores hoc mulierem ab omni macula purgat. Sed profecto, Doriane, quam diversa Sibylla Vane ab omnibus ceteris mulieribus quas invenias fuisse debet! Mors eius mihi aliquid prorsus pulchrum habere videtur. Gaudeo me eo saeculo vivere quo talia mirabilia eveniant. Faciunt enim ut res illas vere exstare credamus quibus omnes ludere solemus: amatoriam fabulam, ardorem, verum denique amorem."

"Crudelissime in eam egi. Hoc oblivisceris."

"Vereor ne mulieres nihil aeque diligant atque crudelitatem, immo apertam prorsus crudelitatem. Mira quadam naturae primaevae vi aguntur. Nos eas in libertatem vindicavimus; at illae mancipia manent, dominum quaerentia. Imperio teneri amant. Te splendidissimum fuisse mihi persuasum est. Numquam quidem te vehementer ac vere irascentem vidi; sed cogitare possum quam venustus tum apparueris. Praeterea nudius tertius aliquid mihi dixisti quod tum velut lusus ingenii

videbatur, nunc autem verissimum esse intellego; id enim totius rei clavem praebet."

"Quid illud erat, Henrice?"

"Dicebas Sibyllam Vane tibi omnes fabularum amatoriarum heroidas repraesentare: nocte una Desdemonam, altera Opheliam esse; cum ut Iulietta moreretur, sub Imogenis persona reviviscere."

"At nunc numquam reviviscet," murmuravit iuvenis, vultum manibus occultans.

"Non; numquam reviviscet. Extremas suas partes egit. Sed istam mortem, in conclavi ad vestes scaenicas mutandas solitario et misere ornato, cogites tamquam mirum atque horrendum quoddam fragmentum tragoediae temporibus regis Iacobi scriptae; velut scaenam egregiam quam Websterus, Fordus aut Cyrillus Tourneur excogitavisset. Puella numquam vere vixit; quare ne vere quidem mortua est. Tibi certe somnium semper fuit, umbra quae per Shakespearii fabulas volitaret praesentiaque sua eas pulchriores redderet, arundo per quam musica Shakespearii plenius ac laetius sonaret. Simul ac veram vitam attigit, illam corrupit atque ab illa ipsa corrupta est; sic e vita excessit. Opheliam, si vis, luge. Cinerem capiti insperge, quod Cordelia suffocata est. Caelum ipsum accuse, quod Brabantionis filia periit. Sed noli lacrimas in Sibyllam Vane profundere. Illis enim minus vera fuit."

Silentium secutum est. Vesper in conclavi obscurior fiebat. Tacitae umbrae argenteis quasi pedibus ex horto irrepserunt. Colores rerum languescentes paulatim evanuerunt. Aliquanto post Dorianus Grayus caput sustulit. "Tu me mihi ipse exposuisti, Henrice," submurmuravit, quasi aliquantum levatus spiritum ducens. "Quae dixisti omnia iam sentiebam; sed nescio quo pacto ea timebam, nec mihi ipse verbis explicare poteram.

Quam bene me nosti! Sed de his quae acciderunt numquam amplius colloquamur. Mira quaedam experientia fuit; nihil praeterea. Miror num vita adhuc mihi aliquid tam mirabile servet."

"Omnia tibi servat vita, Doriane. Nihil est quod tu, tanta corporis pulchritudine praeditus, efficere non possis."

"At si, Henrice, vultu macie confecto, senex et rugosus fiam? Quid tum?"

"Tum vero," inquit Dominus Henricus, ad discessum consurgens, "tum, mi Doriane, victorias tuas tibi pugnando comparare necesse erit; nunc ultro tibi afferuntur. Nequaquam; formam tuam servare debes. Ea enim aetate vivimus quae nimis multa legit quam ut sapiat, nimis multa cogitat quam ut pulchra sit. Te nobis eripi non patimur. Sed iam praestiterit ut vestes mutares et curru ad sodalicium nostrum ires; satis enim sero est."

"Ego vero, Henrice, credo me ad operam musicam tecum venturum. Nimis fessus sum ut quicquam edam. Quoto numero est suggestus sororis tuae?"

"Septimo et vicesimo, nisi fallor. In ordine praecipuo est. Nomen eius in ianua videbis. Doleo tamen te ad cenam non venturum."

"Non sum eo animo ut cenem," segniter respondit Dorianus. "Sed tibi permultam gratiam habeo pro omnibus quae mihi dixisti. Certe optimus es amicorum meorum. Nemo umquam me tam bene quam tu intellexit."

"Nondum nisi initium amicitiae nostrae attigimus, Doriane," respondit Dominus Henricus, manum eius concutiens. "Vale. Ante horam nonam cum dimidia te visurum spero. Memento Patti cantaturam esse."

Cum ianuam post se clausisset, Dorianus Grayus tintinnabulum pulsavit; paucis post minutis Victor cum lucernis adfuit, et vela fenestrarum demisit. Dorianus impatienter exspectabat dum abiret. Videbatur enim ille omnia infinito fere tempore conficere.

Vix egressus erat, cum Dorianus ad pluteum cucurrit atque eum subduxit. Minime; nulla nova mutatio in effigie apparuerat. Nuntium de morte Sibyllae Vane ea iam acceperat, antequam Dorianus ipse rem comperisset. Res vitae, simul ac fiebant, effigies sentire videbatur. Illa crudelitatis nota quae tenues oris lineas deformaverat sine dubio eodem ipso momento orta erat quo puella venenum, qualecumque fuerat, hauserat.

An vero eventorum exitus neglegebat? Num tantum ea quae intra animum agerentur percipiebat? Haec secum reputabat; sperabatque fore ut aliquando ipsis oculis mutationem fieri conspiceret, quamvis dum sperat horresceret. Misera Sibylla! Quam mira tota illa amoris fabula fuerat!

Illa in scaena saepe mortem simulaverat. Tum Mors ipsa eam attigerat atque secum abduxerat. Quo modo extremas illas partes tam horrendas egisset? Num moriens illi maledixerat? Minime; eius amore mortua erat, atque amor exinde semper ei res sacra, velut sacramentum, futurus erat. Omnia vitae suae sacrificio expiaverat. Non amplius cogitaret quae ipse illa dira nocte in theatro passus esset.

Quotiens Sibyllae recordaretur, eam animo effingeret tamquam praeclaram quandam tragicam personam in mundi scaenam immissam, ut summam Amoris veritatem demonstraret. Praeclaram tragicam personam? Lacrimae ei obortae sunt, cum recordaretur puerilis eius vultus, lepidorum eius morum, ingenii ad ludicras fabulas proclivis, verecundae

denique atque trepidae venustatis. Eas raptim abstersit, atque ad effigiem iterum respexit.

Sensit iam vere advenisse tempus quo sibi eligendum esset. An iam elegerat? Immo, vita ipsa pro eo elegerat, vita et infinita ipsius vitae explorandae cupiditas. Iuventus aeterna, cupiditates infinitae, voluptates exquisitae et occultae, gaudia effrenata et scelera multo effrenatiora: haec omnia ipsi futura erant. Effigies vero ignominiae eius pondus latura erat. Id unum.

Doloris quaedam sensatio eum subiit, cum cogitaret quam foeda violatio aliquando pulchro illi vultui in tela picto impenderet. Olim, puerili quodam Narcissi lusu, labra picta osculatus erat, aut osculari simulaverat, quae nunc tam crudeliter arridebant. Matutinis horis dies complures ante effigiem sederat, pulchritudinem eius admirans, paene amore eius captus, ut interdum sibi videbatur.

Num exinde illa ad omnes animi motus quibus ipse cederet mutanda erat? Num in rem quandam foedam, immanem, invisam convertenda erat, quam in conclavi sera clauso abscondi oporteret, ab ipsa luce solis remotam, cuius radii totiens undantes illos capillos auro etiam clariore illustraverant? Quam miserandum! Quam miserandum!

Ad breve tempus secum cogitavit num precibus efficere posset ut dira illa inter se et picturam necessitudo solveretur. Precibus mutata erat; fortasse precibus etiam effici posset ut iam non mutaretur.

Attamen quis, modo aliquid de vita nosset, perpetuae iuventutis occasionem ultro abiceret, quamvis incredibilis ea videretur, quamvis funestos exitus secum trahere posset? Praeterea num res omnino in sua potestate erat? Num vere precatio illa effecerat ut ipsius et imaginis sortes permutarentur? Nonne huic rei aliqua ratio naturae occultior

subesse poterat? Si cogitatio in corpus animatum vim exercere posset, cur non in res mortuas et sensu carentes exerceret? Immo etiam sine cogitatione, sine voluntate conscia, nonne res extra nos positae eodem motu quo animi nostri cupiditatesque quasi consona tremore moveri possent, atomo atomum per occultum amorem aut miram cognationem appellante? Sed qua de causa ita fieret nihil intererat.

Numquam iam precibus suis ullam vim horrendam provocaturus erat. Si effigies mutari debebat, mutaretur. Haec erat omnis res. Cur eam curiosius investigaret?

Magna enim voluptas futura erat ipsam mutationem spectare. Posset mentem suam in abditissima eius recessa sequi. Haec effigies ipsi speculum omnium mirabilissimum futurum erat. Quemadmodum corpus suum ei ostenderat, sic animam quoque ostensura erat. At cum hiems in effigiem incumberet, ipse ibi adhuc staret ubi verna aetas aestatis limen trepida contingit. Cum sanguis e vultu picturae decederet atque pallidam cretae similem personam, plumbeis oculis deformem, relinqueret, ipse puerilis pulchritudinis gratiam retineret.

Ne unus quidem venustatis eius flos umquam marcesceret; ne unus quidem vitae pulsus vires amitteret. Ut Graecorum dii, validus esset et velox et gaudii plenus. Quid ad eum pertineret quid imagini coloribus in tela expressae accideret? Ipse incolumis maneret. Hoc erat totum.

Pluteum rursus, subridens dum movebat, in priorem locum ante picturam reduxit, atque in cubiculum transiit, ubi minister eum iam exspectabat. Una hora post in theatro musico sedebat, Dominusque Henricus super sellam eius inclinabatur.

CAPUT IX

Postridie mane, dum Dorianus Grayus ientaculum capiebat, Basilius Hallwardus introductus est.

"Quam gaudeo, Doriane, quod te domi tandem inveni!" gravi vultu inquit. "Heri vesperi huc veni; ministri autem dixerunt te in theatro musico esse. Id quidem fieri non posse mihi persuasum erat. Utinam tamen indicasses quo revera profectus esses! Vesperum miserrimum transegi, veritus ne huic tragoediae altera succederet. Existimo te, simul atque rem comperisti, nuntium ad me per telegraphum mittere debuisse. Ipse casu tantum cognovi, cum novissimam diurni cui titulus est Globus editionem, in sodalicio meo repertam, evolverem. Statim ad te properavi; cum autem te non invenissem, miserrimus eram. Quanto ob hanc calamitatem dolore conficiar verbis explicare non possum. Novi quam graviter te affici oporteat. Sed ubi fuisti? Num ad matrem puellae videndam abiisti? Iam paene constitueram illuc te sequi. In actis diurnis domicilium eius indicatum erat, prope viam Eustonensem, nisi fallor. Verebar tamen ne in dolorem me ingererem, quem levare non possem. Misera mulier! Quanta nunc miseria afficitur! Et filia eius unica! Quid de his omnibus dixit?"

"Mi Basili, unde id sciam?" Dorianus Grayus submurmuravit, vinum pallide flavum e delicato poculo vitreo Veneto, globoso et aureis quasi guttis ornato, sorbillans; vultu autem taedium apertissime prae se ferebat. "In theatro musico fui. Utinam et tu illuc venisses! Gwendolenam dominam, Henrici sororem, tum primum conveni. In eius suggestu sedebamus. Mulier est plane venustissima; Patti vero divina quadam voce cecinit. Noli res horrendas commemorare. De qua re nemo loquitur, ea

numquam accidit. Sola enim, ut Henricus ait, rerum verbis expressio efficit ut res ipsae vere exsistant. Illud tamen addam: non erat Sibylla unica illius mulieris proles. Filium quoque habet, iuvenem, quantum audio, valde amabilem; is tamen histrio non est. Nautam eum esse puto, aut tale quiddam. Sed age, de te potius loquamur: quid agis? Quas nunc tabulas pingis?"

"Tune ad spectaculum musicum ivisti?" Hallwardus tardissime locutus est, voce quam dolor vix cohibitus intendebat. "Ad spectaculum ivisti, dum Sibylla Vane mortua in sordido aliquo hospitio iacebat? De aliis mulieribus lepore praeditis, de Patti divinitus cantante mecum disserere potes, antequam puella quam amavisti vel quietem sepulcri invenerit? Quae autem horrenda illud corpusculum candidum etiam manent!"

"Siste, Basili! Ista audire nolo!" Dorianus exclamavit, e sella exsiliens. "Ne mihi tales res narres. Quod factum est, factum est; quae praeterierunt, praeterierunt."

"Hesternum diem iam praeteritum vocas?"

"Quid ad rem pertinet quantum temporis revera intercesserit? Soli homines leves annis indigent, ut aliquem animi motum exuant. Qui sibi imperare novit, tam facile dolori finem imponere potest quam voluptatem sibi excogitare. Nolo me animi mei motibus servire. Eos in usum meum convertere, iis frui, iis imperare cupio."

"Doriane, horrendum est quod dicis! Nescio quae vis te penitus immutavit. Vultu quidem idem es ille puer admirabilis qui cotidie ad officinam meam venire solebat ut effigiem tuam pingerem. Tum autem simplex eras, ingenuus atque in alios amore plenus. Nemo in toto orbe integrior aut a vitio remotior videbatur. Nunc vero quid tibi acciderit prorsus ignoro. Sic

loqueris quasi neque cor neque ullam miserationem habeas. Haec omnia Henrici auctoritate acciderunt; nunc plane intellego."

Iuvenis rubore suffusus ad fenestram processit, atque per aliquot momenta hortum intuens stetit, cuius frondes virides, radiis solis percussae, tremulo fulgore micabant. "Multum Henrico debeo, Basili," tandem inquit, "multo plus quam tibi. Tu me nihil aliud nisi inanem mei ipsius admirationem docuisti."

"Quam ob rem poenas do, Doriane; aut certe olim dabo."

"Quid velis dicere non intellego, Basili," ille, se convertens, exclamavit. "Nescio quid a me postules. Quid tandem vis?"

"Illum Dorianum Grayum volo quem olim pingebam," pictor maestus respondit.

"Basili," inquit iuvenis, ad eum accedens manumque umero eius imponens, "sero venisti. Heri, ubi audivi Sibyllam Vane sua manu mortem sibi conscivisse—"

"Sua manu mortem conscivit! Pro di immortales! Adeone certum id compertum est?" Hallwardus exclamavit, oculos ad eum pavore plenos attollens.

"Mi Basili! Num vero vulgari quodam casu periisse eam putas? Sibi ipsa mortem attulit, haud dubie."

Vir maior natu vultum manibus texit. "Quam atrox res!" submurmuravit, toto corpore contremiscens.

"Minime," respondit Dorianus Grayus, "nihil ibi atrocitatis est. Una est ex maximis huius aetatis tragoediis amatoriis. Histriones enim plerumque vitam omnium maxime communem degunt. Boni mariti fiunt, aut fideles uxores, aut aliquid eiusmodi quod taedium afferat. Intellegis quid dicam: illam civium mediocrium virtutem et reliqua eius generis taedia. Quam dissimilis erat Sibylla! Ipsa pulcherrimam vitae suae tragoediam egit. Semper heroinae partes sustinuit. Ultima nocte,

qua eam in scaena vidisti, male egit, quia verum amorem cognoverat. Cum intellexisset quam fallax esset is amor, mortem obiit, qualem Iulietta ipsa obire potuisset. Iterum in artis fines transiit. Nonnihil martyris in ea reperies: mors eius omnem illam miserabilem vanitatem martyrii habet, omnem pulchritudinem frustra consumptam. Sed, ut dicebam, ne putaveris me non doluisse. Si huc heri certo tempore venisses, hora circiter quinta cum dimidia, aut hora sexta quadrante dempto, lacrimantem me invenisses. Ne Henricus quidem, qui hic erat quique ipse tristissimum nuntium attulit, quam acerbe paterer intellegebat. Gravissime dolui. Deinde dolor abiit. Eundem animi motum denuo excitare non possum; nemo potest, nisi qui in molli quodam animi affectu perpetuo volutatur. Tu vero, Basili, erga me mirum in modum iniquus es. Ad me consolandum venis; quod quidem perhumanum est. Ubi autem me consolatum invenis, irasceris. Quam vero hoc misericordis hominis proprium est!"

"In memoriam mihi revocas fabulam quam Henricus olim narravit. Quidam vir in aliorum commodis tuendis assidue versatus viginti annos exegerat, dum iniuriam quandam tollere aut legem iniquam mutare conatur; quidnam fuerit prorsus oblitus sum. Tandem voti compos factus est, et incredibili maerore oppressus. Nihil iam habebat quod ageret; paene ex taedio interiit atque inde pertinax hominum osor evasit. Praeterea, mi care Basili, si vere me solari cupis, doce potius quomodo haec oblivioni tradam, aut qua ratione rem ex artis ipsius legibus contempler. Nonne Gauterius ille de *artium solacio* scribere solebat? Memini me olim in officina tua libellum membrana tenui obductum fortuito sustulisse, in eoque hanc venustissimam sententiam invenisse. Neque tamen sum similis illi iuveni quem, cum Marloviae una essemus, mihi

commemorasti; qui dicebat sericum flavum eo genere quod satinum appellant omnibus vitae miseriis solacio esse posse. Amo quidem res pulchras quas tangere ac manibus versare licet: veteres pannos auro intertextos, signa aerea viridi aerugine inducta, vasa nitido fuco obducta, ebora artificiose caelata, supellectilem lectissimam, luxum, magnificentiam; multum sane voluptatis ista praebent. Sed animi ille habitus ad pulchritudinem sentiendam aptus, quem ista vel pariunt vel certe patefaciunt, mihi longe pluris est."

"Vitae suae, ut Henricus ait, spectator fieri, id est ab ipsius vitae doloribus liberari. Scio te mirari quod sic ad te loquar. Nondum perspexisti quantum mutatus, quantum auctus sim. Puer adhuc scholasticus eram cum me primum cognovisti. Nunc vir sum; novos affectus, novas cogitationes, nova rerum iudicia concepi. Alius factus sum; sed ideo minus me amare non debes. Mutatus sum, sed tu amicus mihi semper esse debes. Henricum quidem summopere diligo. Scio tamen te illo meliorem esse. Non fortiorem—nimis enim vitam metuis—sed meliorem. At quam feliciter olim una vivebamus! Ne me deseras, Basili; ne mecum litiges. Talis sum qualis sum; nihil amplius addendum."

Pictor mirum in modum commotus est. Iuvenem supra modum diligebat, eiusque indoles summam in arte sua mutationem attulerat. Iam non poterat animum inducere ut eum amplius reprehenderet. Ceterum illa animi neglegentia fortasse nihil aliud erat quam affectio quaedam brevis ac mox evanitura. Tantum in eo boni, tantum egregii animi superesse videbatur.

"Age, Doriane," tandem tristi subrisu inquit, "post hunc diem de tam horrenda re tecum amplius non loquar. Hoc unum spero, ne nomen tuum in eiusmodi negotio proferatur. Hodie post

meridiem de causa mortis publica quaestio habebitur. Num te citaverunt?"

Dorianus caput negavit; audito autem verbo *quaestionis*, molestiam vultu prodidit. In talibus rebus nescio quid rude atque plebeium ei inesse videbatur. "Nomen meum nesciunt," respondit.

"At certe illa noverat?"

"Praenomen tantum; idque nemini umquam indicavisse certo scio. Aliquando mihi dixit omnes suos studiosissime quaerere quis essem; se autem illis semper respondere me Principem Venustum appellari. Quam lepide id excogitaverat! Tu vero, Basili, imaginem Sibyllae mihi delineare debes. Aliquid eius possidere velim praeter memoriam paucorum osculorum et verborum flebilium interruptorumque."

"Conabor eius imaginem delineare, Doriane, si id tibi gratum erit. Sed tu quoque rursus mihi ad pingendum sedere debes. Sine te artem meam exercere vix possum."

"Numquam iterum tibi sedere possum, Basili. Id fieri nullo modo potest!" ille exclamavit, subito retro cedens.

Pictor attonitus eum aspexit. "Mi puer, quas istas nugas loqueris?" exclamavit. "Num tibi non placet quod de te pinxi? Ubi est effigies? Cur pluteum ante eam posuisti? Sine me eam intueri. Optimum est omnium operum quae umquam effeci. Amove, quaeso, pluteum, Doriane. Turpissimum est ministrum tuum opus meum sic occultavisse. Ipso ingressu mihi visum est conclave mutatum esse."

"Minister meus nihil in hac re fecit, Basili. Num putas me ei permittere ut conclave meum suo arbitratu disponat? Flores interdum componit; id totum est. Ego ipse pluteum posui. Nimis vehemens lux in imaginem incidebat."

"Nimis vehemens? Minime, mi amice! Locus ad picturam collocandam aptissimus est. Sine me eam videre." Haec locutus Hallwardus ad angulum conclavis contendit.

Dorianus Grayus pavore exclamavit atque inter pictorem et pluteum se coniecit. "Basili," inquit, vultu admodum pallido, "illam intueri non debes. Nolo te illam aspicere."

"Opus meum ipse non videam? Non potes serio loqui. Cur non liceat?" Hallwardus ridens interrogavit.

"Si illam inspicere conatus eris, Basili, fidem tibi meam do me, dum vivam, numquam tecum rursus collocuturum esse. Serio loquor. Causam nullam affero, neque tu ullam quaerere debes. Hoc unum memento: si pluteum tetigeris, nostra inter nos amicitia eo ipso momento finem habebit."

Hallwardus velut fulmine percussus stetit. Dorianum summa cum admiratione intuebatur: numquam antea eo modo eum viderat. Iuvenis ira paene exsanguis erat; manus in pugnos contraxerat; pupillae eius velut ignis caerulei orbes fulgebant; omnibus membris tremebat.

"Doriane!"

"Tace!"

"Quid vero accidit? Sane non inspiciam, si te invito fieri non potest," ille frigidiore aliquanto voce respondit, et aversus ad fenestram abiit. "Attamen perridiculum est me opus meum videre non posse, praesertim cum id Lutetiae proximo autumno publice ostensurus sim. Antequam id faciam, fortasse nova vernice denuo illinenda erit. Itaque aliquando certe inspicere me oportebit. Cur igitur non hodie?"

"Publice ostendere! Effigiem meam publice ostendere vis?" Dorianus Grayus exclamavit, insolito quodam horrore sensim in animum subeunte. Num orbi terrarum patefaciendum erat arcanum suum? Num homines hiantibus oculis arcanum vitae

eius spectaturi erant? Id fieri non poterat. Confestim aliquid agendum erat; quid autem, ignorabat.

"Ita sane; neque existimo te repugnaturum esse. Georgius Petit omnes tabulas meas praestantissimas ad peculiarem expositionem collecturus est, in via Lutetiae quae Sèziana appellatur; ea prima Octobris hebdomade aperietur. Effigies tua uno tantum mense aberit. Facile, ut opinor, tamdiu ea carere poteris; quin etiam eo tempore procul ab urbe futurus es. Quod si semper eam post pluteum abscondis, magni certe non facis."

Dorianus Grayus manum fronte traduxit; minutae sudoris guttae ibi haerebant. Sensit se in ipso extremi periculi limine consistere. "Ante mensem mihi dixisti te numquam effigiem expositurum," exclamavit. "Cur nunc sententiam mutasti? Vos homines, qui constantiae laudem captatis, non pauciores animi vicissitudines quam ceteri patimini; hoc tantum interest, quod vestrae vicissitudines prorsus inanes esse videntur. Neque enim oblitus esse potes quam sancte mihi affirmaveris nullam omnino rem futuram esse quae te umquam ad picturam meam publice ostendendam perduceret. Idem ipsum Henrico dixisti."

Repente substitit; lumen quoddam in oculis eius emicuit. Recordatus est Henricum sibi olim dixisse, partim serio, partim per iocum: "Si vis mirabilia quaedam per horae quadrantem audire, quaere ex Basilio cur effigiem tuam publice ostendere nolit. Mihi enim causam exposuit, atque ea mihi quasi nova lux affulsit." Igitur fortasse et Basilius arcanum suum habebat. Ex eo quaerendum erat; experiretur.

"Basili," inquit, propius accedens atque in ipsam eius faciem intente respiciens, "uterque nostrum aliquid celat. Tu mihi tuum arcanum aperi, tum ego tibi meum aperiam. Qua de causa primum negasti te imaginem meam umquam publice ostensurum?"

Pictor invitus exhorruit. "Doriane, si tibi dixero, vereor ne minus me diligas; certe autem me irridebis. Neutrum ferre possem. Si iubes ne umquam iterum effigiem tuam aspiciam, acquiesco. Te ipsum enim semper habebo quem aspiciam. Si vis optimum quod umquam pinxerim opus ab omnium conspectu abditum esse, patiar. Amicitia tua mihi omni nomine atque gloria carior est."

"Immo, Basili, dicere debes," Dorianus institit. "Ius mihi esse arbitror ut sciam." Terror iam evanuerat, in eiusque locum curiositas successerat. Statuerat enim quidquid occultum in animo Basilii Hallwardi lateret explorare.

"Considamus, Doriane," pictor anxio vultu inquit. "Considamus. Sed prius ad unam quaestionem mihi responde. Num quid in illa effigie singulare animadvertisti? Aliquid quod primo forsitan te fugisset, deinde repente sese oculis tuis aperuisset?"

"Basili!" exclamavit iuvenis, manibus trementibus brachia sellae prehendens, oculis pavore dilatatis pictorem attonitus intuens.

"Intellego te animadvertisse. Nihil loquaris; exspecta dum quae dicenda habeo audias. Doriane, ex quo primum te conveni, indoles tua miram quandam in me vim exercuit. Animum meum, ingenium, vires omnes tua potestate tenebas. Tu mihi visibile illius invisibilis pulchritudinis exemplar factus es, cuius recordatio nos artifices velut somnium suavissimum assidue persequitur. Te venerabar. Omnibus quibuscum loquebaris invidebam. Solus te habere cupiebam. Tum demum felix eram cum tecum essem. Quotiens a me abesses, tamen in arte mea semper aderas..."

"Nec vero quicquam horum tibi umquam significavi. Fieri non poterat. Tu non intellexisses; ego ipse vix intellegebam. Hoc

unum sciebam, me ipsam perfectionem coram conspexisse, mundumque ex eo tempore oculis meis mirabilem factum esse—nimis fortasse mirabilem. In eiusmodi enim vesana veneratione magnum periculum est, tum ne id quod colimus amittamus, tum ne id retineamus… Hebdomades hebdomadibus succedebant, et ego in dies vehementius te admirabar. Tum novum quiddam accessit. Pinxeram te Paridem, delicatis armis indutum, et Adonidem, venatorio pallio amictum et venabulo ad apros interficiendos nitido instructum. Tu, gravibus loti floribus coronatus, in prora navis Hadriani sederas atque per virides turbidasque Nili undas prospiciebas. Alibi super stagnum immotum nemoris cuiusdam Graeci te inclinaveras atque in tacito aquarum argento mirabilem vultus tui speciem contemplabaris. Omnia haec erant qualia artis opera esse debent: sui nescia, ad perfectae formae exemplar expressa, a rebus communibus longe remota."

"Tandem aliquando—diem interdum funestum fuisse puto—constitui te ipsum insigni quadam effigie exprimere, talem prorsus qualis es, non vestibus aetatum iam exstinctarum indutum, sed proprio tuo habitu, his ipsis temporibus consentaneo. Utrum haec veri exprimendi ratio causa fuerit, an mirabilis ipsa indoles tua, tum mihi sine ulla caligine aut velamine oblata, dicere non possum. Illud tamen scio: dum pingebam, minima quaeque coloris particula, tenuissimum quodque pigmenti velamen mihi videbatur animi mei secretum prodere. Timere coepi ne alii nimiam illam mei erga te venerationem deprehenderent. Plus me dixisse, Doriane, plus animi mei in tabula posuisse sentiebam quam fas erat. Tum mihi proposui numquam sinere ut imago in publicum proferretur. Tu quidem id aegre tulisti; nesciebas tamen quantum ea res ad me pertineret. Henricus, cui de illa locutus

sum, me irrisit; sed id nihil curavi. Ubi pictura perfecta est, cum solus ante eam sederem, certum mihi videbatur me recte statuisse…"

"Paucis autem diebus interiectis, effigies ex officina mea sublata est. Cum a praesentiae eius intolerabili illecebra tandem liberatus essem, stultum me fuisse existimare coepi, quod in imagine quicquam animadvertere mihi visus essem praeter insignem tuam venustatem et facultatem qua ego pingere possem. Etiamnunc mihi videntur errare qui putant ardorem illum animi, quo artifex inter creandum flagrat, umquam vere in ipso opere quod facit exprimi. Ars multo magis ab ipsis rebus seiuncta est quam opinamur. Forma formam, color colorem tantum demonstrat; nihil amplius. Saepe quidem mihi videtur ars artificem multo penitius celare quam umquam patefacere. Itaque ubi ex Lutetia petitus sum ut opera mea ibi exhiberem, statui effigiem tuam primae inter tabulas loco exponere. Numquam mihi in mentem venerat te recusaturum. Nunc intelligo te recte fecisse. Imago in publicum proferenda non est. Ne mihi succenseas, Doriane, quod haec omnia tibi confessus sum. Ut aliquando Henrico dixi, talis es ut te homines venerari debeant."

Dorianus Grayus longum spiritum duxit. Color genis rediit, circa labra risus leviter erravit. Periculum iam praeterierat; in praesentia tutus erat. Neque tamen sibi temperare poterat quin infinitam quandam misericordiam erga pictorem sentiret, qui tam insolita ei confessus esset. Mirabatur quoque num ipse aliquando tanta amici alicuius indole teneri posset. Dominus Henricus mirum habebat illecebrae genus, quod ex ipso periculo nascebatur; sed nihil praeterea. Nimis ingeniosus erat nimisque acerbe irridens, quam ut quemquam vere diligere posset. Num aliquis umquam in eius vitam veniret, quem tam insolita

veneratione prosequeretur? Num etiam hoc fortuna ei aliquando parabat?

"Mirum mihi videtur, Doriane," inquit Hallwardus, "te istud in imagine perspexisse. Num revera perspexisti?"

"Aliquid vidi," respondit, "quod mihi admodum mirum videbatur."

"Nunc igitur non molestum tibi erit si effigiem aspiciam?"

Dorianus capitis motu negavit. "Ne id quidem a me postules, Basili. Non possum pati ut ante imaginem illam consistas."

"Aliquando certe mihi licebit?"

"Numquam."

"Fortasse recte statuis. Nunc autem vale, Doriane. Tu solus in tota vita mea tantam in artem meam vim habuisti. Quidquid boni umquam effeci, tibi debeo. Ah, nescis quanti mihi constiterit omnia ista tibi aperire!"

"Mi Basili," respondit Dorianus, "quid tandem mihi dixisti? Nihil nisi te me plus aequo admiratum esse. Id ne laudatio quidem est."

"Neque ut laudarem dixi. Confessio fuit. Qua edita, quasi aliquid ex ipso animo meo recessisse videtur. Fortasse numquam licet iis quae colimus verba dare."

"Quam longe infra spem meam ista confessio cecidit!"

"Quid enim exspectaveras, Doriane? Num quid aliud in effigie conspexisti? Nihilne aliud erat quod videri posset?"

"Nihil aliud; nihil omnino. Cur quaeris? Sed noli, quaeso, de veneratione ista loqui. Ineptum est. Tu et ego amici sumus, Basili, atque amici semper esse debemus."

"Henricum habes," pictor tristis respondit.

"O Henricum!" Dorianus risu leni exclamavit. "Henricus dies in rebus incredibilibus dicendis, vesperas in rebus vix probabilibus faciendis consumit. Hanc ipsam vitam ducere

vellem. Verumtamen, si quid mihi adversi accidisset, ad Henricum non confugissem. Ad te potius, Basili, venissem."

"Num rursus mihi ad pingendum sedebis?"

"Fieri non potest!"

"Cum recusas, totam vitam meam qua pictor sum evertis, Doriane. Nemo duas res ad perfectum pulchritudinis exemplar exactas invenit; perpauci vel unam."

"Cur ita sit explicare tibi non possum, Basili; sed numquam rursus tibi ad pingendum sedere possum. Nescio quid fatale in effigie hominis inest: vitam quandam propriam habet. Ad te tamen veniam, ut theam una bibamus. Id non minus iucundum erit."

"Tibi quidem iucundius, ut vereor," Hallwardus maeste submurmuravit. "Iam vale. Doleo me imaginem tuam ne semel quidem iterum videre posse; sed nihil in ea re mutari potest. Quid sentias satis intellego."

Cum pictor e conclavi exiret, Dorianus Grayus sibi ipse subrisit. Miser Basilius! Quam parum veram causam noverat! Quam mirum quod, cum ipse arcanum suum proferre paene coactus esset, casu fere accidisset ut amici potius arcanum extorqueret! Quam multa illa singularis confessio nunc explanabat! Absurdas pictoris invidiae commotiones, vehementissimum eius studium, laudes immoderatas, mira eius taciturnitatis intervalla: iam omnia intellegebat et misericordia movebatur. In amicitia illa, quae amoris tam ferventis colorem traxisset, aliquid tragici sibi inesse videbatur.

Suspiravit atque tintinnabulum pulsavit. Effigies quovis pretio occultanda erat. Non licebat ei iterum subire tantum periculum ne secretum deprehenderetur. Plane insanum fuerat rem illam vel unius horae spatium in conclavi reliquisse quo cuivis ex amicis suis aditus pateret.

CAPUT X

Cum famulus intravisset, Dorianus Grayus eum attentis oculis contemplatus est, secum quaerens num forte post pluteum inspicere cogitavisset. Ille vultu immoto mandata exspectabat. Dorianus cigarellum accendit, ad speculum accessit atque in id oculos coniecit. Ibi Victoris vultum perspicue reflexum cernebat: placida quaedam servilis obsequii persona videbatur. Nihil ibi erat quod timeret; satius tamen duxit sibi cavere.

Lentissime loquens famulum iussit rei domesticae praefectam certiorem facere se eam convenire velle; deinde ad artificem, qui tabulis pictis ornamenta circumponeret, ire atque ab eo petere ut duos operarios quam primum mitteret. Famulo e conclavi exeunti visus est oculos ad pluteum deflexisse. An hoc sola ipsius suspicio finxerat?

Paulo post domina Leaf, veste serica nigra induta, rugosis manibus chirothecas e filo veteri more contextas gerens, in bibliothecam festinanter intravit. Dorianus clavem eius conclavis ubi puer olim litteris operam dederat ab ea petiit.

"Clavem veteris illius conclavis, in quo olim discebas, domine Doriane?" exclamavit. "At locus totus pulvere oppletus est! Prius quam eo intres, omnia diligenter ordinare atque abstergere oportet. Nequaquam dignus est quem tu videas, domine; profecto non est."

"Nolo quidquam ibi ordinari, Leaf. Clavem tantum volo."

"At, domine, si intraveris, totus aranearum telis operieris. Quippe iam quinque fere annis conclave illud non est apertum, ex quo illustrissimus ille dominus vita decessit."

Ad avi mentionem Dorianus vultu contracto horruit: odiosae enim eius memoriae animum vexabant. "Nihil hoc refert," respondit. "Locum videre volo, nihil amplius. Da mihi clavem."

"En ipsa clavis, domine," inquit anus, e fasciculo suo claves singulas manibus tremulis atque incertis pertractans. "Ecce eam. Mox a reliquis seiungam. Sed num forte ibi habitare cogitas, domine? Tam commode hic habitas!"

"Minime, minime!" Dorianus impatienter exclamavit. "Gratias, Leaf; satis est."

Illa tamen paulisper morata est, de levi quadam re domestica multa garrula disserens. Dorianus suspiravit eamque iussit omnia suo arbitratu administrare. Tum anus, risu toto vultu diffuso, discessit.

Ianua clausa, Dorianus clavem in sinum condidit conclaveque oculis perlustravit. Conspexit grande stragulum purpurei serici nitentis, auro graviter acu pictum, egregium artificium Venetum saeculo septimo decimo exeunte confectum, quod avus eius olim in coenobio prope Bononiam reppererat. Eo rem horrendam involvere poterat. Fortasse idem velamen mortuorum corporibus non semel impositum erat. Nunc autem rem occultaturum erat quae peculiari sua corruptione, ipsa cadaverum tabie foediore, pollueretur; quae semper novos horrores gigneret, ipsa tamen numquam interiret. Quod corpori mortuo vermis, id pictae effigiei peccata eius futura erant. Pulchritudinem eius corrumperent, gratiam paulatim exederent, ipsam foedarent ignominiaque notarent. Illa tamen viveret; viveret semper.

Contremuit; ac paulisper paenituit quod Basilio veram causam, ob quam effigiem occultare statuisset, non aperuisset. Is profecto eum adiuvare potuisset ut Henrici dominationi, atque etiam perniciosioribus illis illecebris quae ex ipsius natura

oriebantur, resisteret. Amor enim quo Basilius eum complectebatur—nam vere amor erat—nihil habebat quod non ingenuum esset atque mentis dignitate plenum. Non erat illa sola formae corporis admiratio, quae a sensibus nascitur et, cum sensus satiantur, extinguitur. Talem amorem Michael Angelus, Montanius, Winckelmannus atque ipse Shakespeare cognoverant. Sane Basilius eum servare potuisset. Sed iam sero erat. Praeterita semper aboleri poterant: aut paenitentia aut negatione aut oblivione. Futura autem effugere non licebat. In animo eius cupiditates haerebant quae exitum aliquando atrocissimum reperturae essent, somnia quae mali sui umbram in veram rem converterent.

Sublato e lectulo amplo illo purpureo auroque distincto velamine, id manibus tenens post pluteum transiit. Num vultus depictus priore tempore foedior erat? Nihil mutatum esse ei videbatur; tamen multo acrius eum exsecrabatur. Crines aurei, oculi caerulei, labra roseo rubore tincta: haec omnia adhuc aderant. Sola vultus significatio mutata erat, crudelitate sua horrenda. Prae severa illa reprehensione atque increpatione quam in pictura videbat, quam leves, quam nullius paene momenti fuerant Basilii de Sibylla Vane obiurgationes! Sua ipsius anima e tela picta eum intuebatur atque ad iudicium vocabat. Doloris species vultum iuvenis perstrinxit; pretiosumque illud velamen super effigiem coniecit. Eodem momento pulsatum est ad ianuam. Ipse e post pluteum exiit, famulo intrante.

"Adsunt illi homines, domine."

Statim famulum dimittendum esse sensit. Nequaquam patiendum erat ut ille sciret quo imago transferretur. Nescio quid subdoli in eo erat; oculos habebat quasi secum deliberantis, et tamen perfidos. Dorianus ad mensam

scriptoriam sedens breves ad Henricum litteras festinanter exaravit, quibus rogabat ut aliquid sibi legendum mitteret, simulque monebat se cum eo hora octava et quadrante vesperi conventurum esse.

"Responsum exspecta," inquit litteras tradens, "hos autem viros huc introduc."

Duobus tribusve minutis elapsis rursus ad ostium pulsatum est; atque ipse dominus Hubbardus, ille celeberrimus artifex qui tabulis pictis ornamenta circumponere solebat et in via Audleiana Meridiana officinam habebat, ingressus est una cum adulescente quodam adiutore aspectu paulo agresti. Hubbardus erat homunculus vultu florido, genarum pilis rufis; cuius admirationem pulchrarum artium magnopere temperabat inveterata pecuniae inopia qua plerique pictores apud eum negotiantes laborabant. Plerumque tabernam suam numquam relinquebat: clientes ad se venire exspectabat. In gratiam tamen Doriani Grayi semper ab hac consuetudine discedebat. Erat enim nescio quid in Doriano quo omnium animi caperentur; ipsum etiam videre iucundum erat.

"Quid tibi praestare possum, domine Graye?" inquit, crassas manus lentiginibus distinctas fricans. "Honori mihi duxi ipse ad te venire. Nuper admodum pulchrum tabulae ornamentum nactus sum, domine, quod in auctione emi. Vetus Florentinum est; ex Fonthill, ut opinor, allatum. Ad tabulam argumento sacro pictam ornandam mirifice conveniret, domine Graye."

"Paenitet me tantum tibi laboris dedisse, Hubbarde," respondit Dorianus. "Ad officinam tuam certe veniam ut ornamentum inspiciam, quamquam picturis sacris hoc tempore non magnopere studeo. Hodie autem nihil aliud rogo nisi ut tabulam quandam pictam in supremam domus partem mihi

transportes. Satis gravis est; itaque duorum ex operariis tuis auxilium petendum mihi putavi."

"Nihil omnino negotii est, domine Graye. Quidquid tibi gratum sit libenter faciam. Quae vero est tabula de qua agitur?"

"Haec," respondit Dorianus, pluteo remoto. "Poteritisne eam, una cum velamine quo nunc tegitur, sicuti est transferre? Nolo enim dum per scalas fertur ullam in ea fieri scalpturam."

"Facillime, domine," inquit comis artifex; qui adiutore cooperante effigiem e longis orichalceis catenis, quibus suspensa erat, detrahere coepit. "Sed quo nunc eam deferre iubes, domine Graye?"

"Viam tibi ostendam, Hubbarde, modo me sequi velis. Immo vero fortasse praecedere satius erit. Conclave in ipsa summa domus parte est, quod vereor ne molestum sit. Per gradus anteriores ascendamus, quippe qui latiores sint."

Ostium eis apertum tenuit; illi in atrium egressi scalas ascendere coeperunt. Ornamenti autem artificiosa structura effigiem tanta mole auxerat ut aegre portaretur; atque identidem Dorianus manum admovebat operariisque succurrebat, quamquam Hubbardus, qui vera mercatoris indignatione ferre non poterat virum nobilem quicquam operis utilis facere, officiosissima voce eum dehortabatur.

"Grave sane onus est, domine," anhelans dixit homunculus, cum ad summum scalarum planum pervenissent; sudoremque e fronte nitida detersit.

"Sane gravius est quam vellem," submurmuravit Dorianus, dum ostium reserabat quod in illud conclave patebat ubi mirum vitae suae arcanum servandum erat, atque anima sua ab hominum oculis abscondenda.

Plus quam quattuor anni intercesserant ex quo postremum eo ingressus erat. Puer eo primum ad ludendum, deinde,

aliquanto aetate provectior, ad litteras discendas usus erat. Amplum erat conclave, partibus apte inter se respondentibus instructum, a domino Kelso, qui proxime hunc titulum gesserat, ad usum parvuli nepotis proprie exstructum; quem ob miram matris similitudinem aliasque causas semper odio habuerat atque a se quam longissime arcere cupiverat. Doriano vix quidquam ibi mutatum videbatur. Adstabat arca illa Italica ingens, quam cassonem vocant, tabulis coloribus miris depictis ornamentisque deauratis iam obsoletis ornata, in qua puer saepe se occultaverat. Adstabat et armarium librarium e ligno flavicante nitido confectum, libris scholasticis, quorum paginae ad angulos incurvatae erant, refertum. In pariete post armarium pendebat idem velum Flandricum lacero textu, in quo rex et regina iam colore pallescente in horto scaccis ludebant, dum aucupum turma equis vecta praeteriret, accipitres capitibus opertis in manibus chirothecis munitis ferens.

Quam clare omnia recordabatur! Dum oculis locum circumibat, singula pueritiae solitariae momenta animo redibant. Integram illam pueri innocentiam reminisci coepit; atroxque ei videbatur quod in ipso hoc conclavi effigies illa exitiosa occultanda esset. Quam parum tum, illis iam exstinctis diebus, de iis rebus cogitaverat quae sibi postea eventurae erant!

Nusquam tamen in tota domo locus erat curiosorum oculis tam clausus quam ille. Clavis penes ipsum erat; nulli praeterea aditus patebat. Sub purpureo suo operimento vultus in tabula depictus feritatem belluinam, temulentiae torporem, sordium foeditatem paulatim induere posset. Quid tum? Nemo eum visurus erat; ne ipse quidem. Cur tam horribilem animae suae corruptionem spectare vellet? Iuventutem suam retinebat: id satis erat. Quid quod fieri etiam poterat ut ipse indole melior

aliquando evaderet? Neque enim necesse erat omne tempus futurum ignominia plenum esse. Fortasse novus quidam amor in vitam eius veniret, eum purgaret atque ab illis peccatis tueretur quae iam animo corporeque commoveri videbantur: miris illis peccatis, nondum mente depictis, quibus ipsa obscuritas et subtilitatem quandam et illecebras conciliabat. Fortasse aliquando e labris pictis, rubentibus et sensu quasi viventibus, crudelitatis illa nota evanesceret; atque tum liceret ei Basilii Hallwardi opus egregium omnibus ostendere.

Non; id fieri non poterat. Singulis horis, singulis hebdomadibus, res illa in tela picta senescebat. Posset quidem deformitatem vitii effugere; senectutis tamen foeditas ei certa imminebat. Genae aut concavae aut flaccidae fierent; circa oculos splendorem amittentes rugulae flavae, velut cornicum pedes, serpendo apparerent eosque horribiles redderent. Crines nitorem deponerent; os aut hians aut pendulum fieret, fatuum aut foedum, qualia senum ora esse solent. Collum corrugaretur; manus frigidae caeruleis venis intertextae apparerent; corpus in pravum habitum detorqueretur. Talis enim avus eius fuerat, qui in pueritia tam acerbe secum egisset. Occultanda erat effigies: aliter fieri non poterat.

"Inferte, quaeso, tabulam, Hubbarde," dixit, defessus se convertens. "Ignosce quod vos tamdiu moratus sum; aliud quiddam mecum reputabam."

"Quiescere mihi semper gratum est, domine Graye," respondit artifex, cui adhuc spiritus aegre redibat. "Ubi ponere iubes?"

"Ubicumque. Ecce hic bene erit. Nolo eam in pariete suspendi. Parieti tantum applicate. Gratias."

"Licetne picturam ipsam inspicere, domine?"

Dorianus commotus est. "Non puto te ea delectatum iri, Hubbarde," inquit, oculos in hominem defigens. Paratus erat in eum impetum facere atque humi prosternere, si modo ille velaminis pretiosi partem attollere auderet, qua totius vitae suae arcanum occultabatur. "Nunc amplius te non detinebo. Magnae tibi gratias ago quod ipse huc venire dignatus es."

"Nihil est, nihil omnino, domine Graye. Semper ad tua mandata exsequenda paratus sum." His dictis Hubbardus gravibus passibus scalas descendit, adiutore sequente; qui vultu aspero neque admodum venusto pudica quadam admiratione permotus ad Dorianum respexit. Numquam enim tam admirabilem hominem viderat.

Cum pedum sonitus evanuisset, Dorianus ostium obseravit clavemque in sinum condidit. Nunc demum se tutum esse sensit. Nemo posthac rem illam horrendam aspiceret; nec ullis praeter ipsius oculos dedecus eius umquam pateret.

Cum in bibliothecam redisset, quintam horam post meridiem paulo praeteriisse animadvertit, theamque iam allatam esse. Super parvam mensam e ligno obscuro suaviter olente confectam atque materia e conchis margaritis simili densissime incrustatam—munus dominae Radley, uxoris tutoris sui, formosae mulieris quae aegrotare velut artem quandam exercebat et hiemem proxime praeteritam Cairi exegerat—iacebant litterae Henrici et iuxta eas liber charta flava compactus, cuius operculum paululum lacerum et paginae ad extremas oras sordidae erant. In lance autem thearia tertiae editionis diurni, quod Acta Sancti Iacobi appellabatur, exemplar positum erat. Victor igitur domum redierat. Dorianus secum quaerebat num ille operariis in atrio exeuntibus occurrisset atque ab eis callide extorsisset quid egissent. Picturam profecto desideraret; immo iam, cum vasa ad theam pararet, eam abesse

animadvertisset. Pluteus enim in locum pristinum non restitutus erat, et in pariete vacuum conspiciebatur spatium. Fortasse quadam nocte eum per scalas furtim subrepentem atque ostium conclavis effringere conantem deprehenderet. Quam horrendum erat in propria domo speculatorem habere! Audierat de viris locupletibus, quos ministri quidam per totam vitam minis pecuniae extorquendae causa vexassent, quod epistulam legissent aut colloquium clam audivissent, aut tesseram inscriptione loci notatam forte sustulissent, aut sub pulvino florem aridum vel fragmen telae subtiliter reticulatae, rugis contractum, reperissent.

Suspiravit, sibi thea infusa, atque epistulam Henrici aperuit. His tantum rebus continebatur: misisse se ei diurnum vespertinum et librum quendam qui fortasse eum delectaret, seque hora octava et quadrante in sodalicio adfuturum. Dorianus Acta Sancti Iacobi segniter explicavit atque oculis percurrit. Signum stilo rubro in quinta pagina factum oculos eius advertit; verba haec indicabat:

"De morte histrionicae quaestio habita.—Hodie mane in caupona cui nomen est Campana, in via Hoxtonensi sita, dominus Danby, qui de mortibus repentino casu factis in hoc urbis tractu quaestionem habere solebat, de corpore Sibyllae Vane quaestionem instituit. Ea iuvenis histrionica erat, nuper ad scaenam Theatri Regii Holborniensis conducta. Iudices mortem casu infelici illatam pronuntiaverunt. Magna erga matrem defunctae miseratio demonstrata est; quae, cum ipsa testimonium daret, tum cum medicus Birrellus, qui cadaver mortuae inspexerat, rem exponeret, gravissimo animi dolore afflicta est."

Frontem contraxit; diurno medium discisso per conclave processit fragmentaque proiecit. Quam foeda omnia! Et quam

horribiliter foeditas illa ipsam rerum veritatem ante oculos ponebat! Paululum Henrico succensuit quod talem sibi relationem misisset. Stulte etiam ille fecisset quod locum rubro stilo notasset. Poterat Victor verba legisse: satis superque enim Anglice sciebat.

Fortasse iam legerat et aliquid suspicari coeperat. Quid vero id ad rem pertinebat? Quid Doriano Grayo cum morte Sibyllae Vane? Nihil ei timendum erat. Non ipse enim Dorianus eam interfecerat.

Tum oculi eius in librum flavo involucro tectum inciderunt, quem Henricus miserat. Quisnam liber erat? Ad parvam mensulam octo lateribus distinctam, margaritae colore micantem, accessit, quae ei semper videri solebat quasi insolita quaedam apum Aegyptiarum gens eam ex argento fabricavisset. Volumine sublato, in mollem sellam se abiecit et paginas evolvere coepit. Paucis interiectis minutis lectioni totus inhaesit. Nihil umquam mirabilius legerat. Videbantur ei, cultu exquisitissimo induti et ad tenuem tibiarum sonum, omnia orbis terrarum peccata quasi muta fabula ante oculos transire. Quae antea obscure tantum somniaverat subito vera ei facta sunt; quae ne per somnium quidem umquam cogitaverat paulatim in conspectum prodibant.

Erat illa fabula nullo rerum argumento contexta atque una tantum persona occupata; immo nihil aliud quam diligentissima animi cuiusdam iuvenis Parisiensis descriptio, qui totam vitam in eo consumebat ut saeculo undevicesimo omnes cupiditates omnesque cogitandi rationes ipse experiretur atque in vitam suam transferret quae omnibus ceteris saeculis, non suo, propriae fuissent, atque, si fieri posset, in se uno complecteretur varios animi habitus quos per aetates mundi quasi animus induisset. Nec minus propter ipsam artificiosam speciem

diligebat abstinentias illas quas homines parum sapienter virtutes appellaverant, quam naturales illas repugnantias quas sapientes etiamnunc peccata nominant.

Genus orationis mirum erat et quasi gemmis distinctum, simul vividum atque obscurum, verbis ex occultiore quodam plebis sermone priscisque vocabulis refertum, tum artis cuiusque nominibus tum circumlocutionibus exquisitissime excogitatis abundans; quale in quibusdam praestantissimis scriptoribus Gallicis, quos Symbolistas vocant, reperias. In eo erant translationes verborum tam portentosae quam flores orchidum, coloribus tamen perquam subtiliter distinctae. Sensuum vita verbis philosophiae mysticae enarrabatur. Interdum vix discerneres utrum cuiusdam sancti, qui medio aevo vixisset, divinos mentis raptus legeres, an recentioris peccatoris confessiones morbido animi languore infectas. Veneno imbutus erat liber. Odor gravis turis ipsis quasi paginis adhaerere videbatur mentemque turbabat. Ipsa sententiarum compositio numerosa, una cum tenui quadam sonorum semper similiter redeuntium assiduitate, quae multiplicibus concentuum responsis variisque motibus artificiose recurrentibus distinguebatur, in animo adulescentis, dum ab uno capite ad aliud transibat, quandam vigiliantis somnii speciem et somniandi quasi morbum excitabat; adeo ut neque diem praecipitantem neque umbras sensim increscentes animadverteret.

Caelum serenum, viridi aeris vetustate infecti colore tinctum, una stella velut perforatum, per fenestras relucebat. Sub illa luce languida legere perrexit, donec litteras iam discernere non potuit. Tum, cum cubicularius eum iterum atque iterum admonuisset horam iam multum processisse, surrexit atque in conclave proximum transiit; volumen in parva mensa

Florentina, quae semper iuxta lectum eius stabat, deposuit, deinde ad cenam vestiri coepit.

Hora nona vespertina prope aderat cum ad sodalicium pervenit; ibi Dominum Henricum in cubiculo matutinis conventibus destinato solum sedentem invenit, qui taedio gravissimo affectus videbatur.

"Ignosce, mi Henrice!" exclamavit. "Sed tua profecto omnis est culpa. Liber ille quem misisti tam vehementer animum meum occupavit, ut temporis fugam penitus oblitus sim."

"Sane; putabam enim te eo delectatum iri," respondit hospes, e sella surgens.

"Non dixi, Henrice, me eo delectatum esse. Dixi me ab eo captum esse. Multum inter haec interest."

"Ah, iamne istam differentiam invenisti?" submissa voce murmuravit Dominus Henricus. Tum ambo in cenaculum transierunt.

CAPUT XI

Per complures annos Dorianus Grayus vim illius libri effugere non potuit. Vel fortasse verius dixeris eum numquam conatum esse ut se ab ea liberaret. Non minus quam novem exemplaria primae editionis, in charta grandiori impressa, sibi Lutetia arcessivit; quae variis coloribus compingi iussit, ut aliud alii animi habitui, aliud mutabilibus eius ingenii commentis atque cupiditatibus conveniret: naturae cuius interdum paene omnem potestatem regendae amisisse videbatur.

Heros ille fabulae, mirabilis adulescens Parisiensis, in quo ingenium fabulosum atque poeticum cum studio rerum naturam ratione ac scientia investigandi tam miro modo coniunctum erat, ei quasi imago quaedam sui ipsius futurae vitae praenuntia factus est. Quin etiam totus liber res ab ipso gestas continere videbatur, antequam eas gessisset conscriptas.

Una tamen re feliciore fortuna usus est quam ille fabulae heros mirificus. Neque enim umquam expertus est, neque cur experiretur habuit, singularem illum ac paene ridiculum speculorum, metallorum levigatorum aquarumque quietarum terrorem, qui Parisiensi iuveni iam prima aetate incesserat, cum eius forma, quae quondam eximia fuisse videbatur, subito marcescere coepisset.

Extremam autem libri partem, in qua luctus desperatioque hominis, qui id ipsum perdiderat quod in aliis atque in omni rerum natura plurimi aestimaverat, vere tragico quodam, etsi paulo nimis exaggerato, dicendi genere describebantur, saeva quadam voluptate relegere solebat. Fortasse enim in omni gaudio, ut certe in omni voluptate, aliquid crudelitatis latet.

Ea namque pulchritudo singularis, quae Basilium Hallwardum multosque praeter eum adeo ceperat, nullo modo ab eo recedere videbatur. Etiam qui pessima quaeque de illo audierant — nam subinde rumores insoliti de eius vivendi ratione per Londinium serpentes in circulis nobilium sermonem praebebant — nihil tamen quod famam eius laederet credere poterant, simul atque eum aspexerant. Semper vultum praeferebat hominis qui ab omni mundi contagione purus permansisset. Homines ipsi, qui sermones impudicos iactare consueverant, ingresso Doriano conticescebant.

Erat in vultus eius castitate nescio quid quod eos tacite reprehenderet. Sola praesentia illius memoriam innocentiae quam ipsi foedaverant excitare videbatur. Mirabantur quonam modo adulescens tam venustus, tam comis, tam elegans ab illius aetatis sordibus, quae simul sordida esset et libidinosa, immunis evasisset.

Saepe, cum post longas illas arcanasque absentias, quae amicis eius, vel iis qui se amicos esse arbitrabantur, tot suspiciones movebant, domum redierat, furtim ad superius conclave obseratum ascendebat, clavem qua nunc numquam carebat ostium reserabat, atque ante pictam a Basilio Hallwardo effigiem speculum manu tenens consistebat. Nunc foedum senescentemque in tabula vultum, nunc iuvenilem nitidamque faciem quae sibi e speculo arridebat contemplabatur.

Ipsa tantae dissimilitudinis acerbitas voluptatem eius acuere solebat. In dies ardentius propriam pulchritudinem adamabat, in dies curiosius animae suae labem scrutabatur. Rimas illas foedas, quae frontem rugis aratam quasi ferro urerent aut circa os crassum libidineque deformatum serperent, summa cura, nonnumquam vero immani quodam horrendoque gaudio,

examinabat; interdum dubitabat utrum peccati vestigia an senectutis deformiora essent.

Manus suas albas prope manus pictas, crassas atque turgentes, admovebat et subridebat. Deforme illud corpus membraque viribus deficientia deridebat.

Erant tamen aliquando noctes quibus, dum aut in cubiculo suo delicate odoribus perfuso insomnis iaceret, aut in sordido illius cauponulae cubiculo, haud procul a portu sitae et mala fama laborantis, quod mutato nomine vesteque dissimulata adire solebat, de anima sua a se in exitium acta cogitaret; atque miserationem sui sentiret eo acriorem quod ad se solum pertineret. Sed rara erant eiusmodi tempora.

Illa vero vitae explorandae cupiditas quam Henricus primum in eo excitaverat, cum in amici communis horto una sederent, ipso usu voluptatum crescere videbatur. Quo plura cognoscebat, eo plura cognoscere cupiebat. Insanae quaedam cupiditates eum angebant, quae quo magis pascebantur eo acrius saeviebant.

Neque tamen temerarius erat, saltem in iis quae ad societatis consuetudinem pertinebant. Semel aut bis singulis mensibus hibernis, atque singulis Mercurii diebus vesperi per eos menses quibus nobiles in urbe versari solent, splendidas aedes omnibus aperiebat; clarissimosque illius temporis musicos invitabat, quorum arte hospites mirifice oblectarentur.

Cenulae eius, quibus instruendis Henricus semper operam adiuvatricem praebebat, non minus celebrabantur propter exquisitam convivarum electionem et sollertem locorum distributionem quam propter miram mensae elegantiam. Peregrini flores ita inter se componebantur ut veluti concentum quendam formarent; stragula opere acupicto distincta et vasa antiqui operis aurea argenteaque reliquum apparatum ornabant.

Multi quidem, praesertim adulescentuli, in Doriano Grayo imaginem illius viri vel conspicere sibi videbantur vel conspicere opinabantur, quem olim Etonae aut Oxoniae discipuli animo conceperant: in quo doctrinae cultus, qui vere litterato conveniret, cum gratia, dignitate perfectisque moribus hominis inter omnes gentes versati coniungeretur.

His ille ex numero eorum esse videbatur quos Dantes poeta pulchritudinis cultu ad perfectionem contendisse memorat. Sicut Gautierus, ex iis erat quibus mundus qui oculis cernitur existeret.

Ac sane ipsam vitam primam maximamque omnium artium putabat, reliquas autem artes veluti praeparationes ad eam esse. Cultus vestimentorum, quo res natura maxime insolitae ad breve tempus omnium usu receptae fiunt, atque exquisita illa morum et habitus elegantia, qua pulchritudo omnino ad praesentem aetatem accommodari studetur, eum utique tenebant.

Vestitus eius et singulae species cultus quas temporibus variis sibi sumebat magnam habebant auctoritatem apud delicatos illos iuvenes qui in saltationibus regionis Mayfair aut prope fenestras sodalitatum in via Pall Mall conspiciebantur. Hi omnia quae Dorianus faceret imitabantur, atque etiam fortuitam illam venustatem imitari conabantur quae in cultus eius exquisitis ineptiis inerat, quas ipse nonnisi semiserio sibi adsciverat.

Nam quamquam locum illum in societate, qui simul atque ad iustam aetatem pervenerat ultro ei oblatus erat, libentissime accepit, immo vero tacitam quandam voluptatem ex eo capiebat quod sibi liceret apud sui temporis Londinenses idem aliquando esse quod apud Romanos Neronis aetate Petronius, Satiriconis auctor, fuerat, tamen intimo animo aliquid maius expetebat

quam ut arbiter tantum elegantiarum haberetur, quem consulerent quomodo gemma esset gestanda, qua ratione fascia colli nectenda, aut quo gestu baculus manu tractandus.

Novam quandam vitae rationem instituere studebat, quae sua philosophia diligenter excogitata suisque certis praeceptis niteretur, quae tum demum perfectissima videretur, cum sensus ipsi ad quandam spiritalem praestantiam evecti essent.

Sensuum cultus saepe, neque sine magna causa, vituperatus est. Homines enim natura quodam horrore afficiuntur, cum cupiditates sensuumque motus se ipsis validiores esse sentiunt, atque eosdem motus cum animantibus minus perfecte constitutis sibi communes esse intellegunt.

Doriano tamen videbatur veram sensuum naturam nondum cognitam esse; sensus autem feros ac beluinos eo tantum mansisse quod homines eos aut inedia domare aut dolore exstinguere temptavissent, cum potius ad novum quemdam animi cultum conformari debuissent, cuius propria praecipuaque nota esset subtilis pulchritudinis percipiendae facultas. Dum per omnium saeculorum historiam hominum cursum mente contemplabatur, magna eum rerum amissarum desiderii vis incessit.

Quam multa abiecta erant! Quam parum inde profectum! Quot insanae voluntariaeque repudiationes, quot dirae sui cruciandi voluptatibusque renuntiandi rationes exstiterant, quarum initium timor fuerat, exitus autem multo gravior labes quam illa ficta turpitudo quam inscitia effugere conati erant! Natura ipsa mira quadam irrisione effecerat ut eremita, cuius propositum erat ab hominum convictu recedere, cum bestiis solitudinis cibum quaereret, atque feras agrestes vitae suae comites haberet.

Ita sane, ut Henricus praedixerat, novus quidam voluptatis cultus exoriturus erat, qui vitam renovaret atque ab aspera illa deformique severitate, quam Puritanam appellant et quae nostra aetate mirum in modum reviviscebat, vindicaret. Huic quidem ratio atque ingenium ministrarent; nullum tamen placitum ullamve doctrinam admitteret quae ullum vehementis experientiae genus immolari iuberet. Finis enim eius esset ipsa experientia, non fructus quos illa ferret, sive dulces sive amaros.

Nihil ei commune futurum erat neque cum ascetarum disciplina, quae sensus obtunderet, neque cum vulgari luxuria, quae eos hebetaret; sed homines doceret ut totam animi vim in singula vitae momenta converterent, quandoquidem ipsa vita nihil nisi momentum esset.

Pauci sunt nostrum qui non aliquando ante lucem experrecti sint, vel post noctem quietam somniis vacantem, qua mors ipsa paene nobis amabilis facta est, vel post noctem horrorum ac voluptatum inconditarum, cum per cerebri penetralia oberrant simulacra rebus ipsis terribiliora, plena illius vividae illius vitae quae in omnibus formis monstrosis latet, et qua ars illa quam Gothicam vocant perpetuum vigorem accepisse videtur: ars, ut quis suspicari possit, proprie eorum quorum animi nimio somniandi studio laborant.

Paulatim candidi quasi digiti per aulaea subrepunt tremereque videntur. Umbrae mutae, figuras nigras et monstruosas referentes, in angulos conclavis serpentes se abdunt et subsidunt. Foris aut avium in frondibus commotio auditur, aut hominum ad opera sua exeuntium sonitus, aut ventus e collibus delapsus circum tacitam domum suspirat et gemit, quasi dormientes excitare metuat, neque tamen abstinere possit quin somnum ipsum e purpureo antro suo evocet.

Velum post velum tenuis obscuraeque nebulae tollitur, donec formae coloresque rebus redduntur; atque auroram intuemur quae mundum ad pristinam speciem rursus effingit. Pallentibus speculis simulata vita redit. Candelae exstinctae ubi eas reliqueramus immobiles stant; iuxta iacent liber cuius folia partim tantum resecta erant, quem evolveramus, flos filo metallico firmatus quem in saltatione gestaveramus, aut epistula quam vel legere timuimus vel nimis saepe legimus. Nihil mutatum esse videtur.

Ex fictis noctis umbris vera illa vita, quam ante noveramus, nobis restituitur.

Eodem unde eam reliqueramus loco recipienda est; atque horrenda nos cogitatio invadit necesse esse ut eadem industria in idem taediosum adsuetorum officiorum orbem perpetuo redeamus. Aut fortasse effrenato desiderio tenemur ut aliquo mane, oculis apertis, mundum reperiamus nocte ipsa ad nostrum oblectamentum denuo creatum, in quo res novis figuris coloribusque fulgeant, mutatae sint vel alia occulta habeant; in quo praeteritis rebus parum aut nihil loci relinquatur, vel saltem nulla conscientia officii neque paenitentiae earum memoria supersit. Nam ipsius gaudii recordatio suam habet amaritudinem, et voluptatum memoria dolorem.

Talium mundorum inventionem atque effectionem Dorianus Grayus verum vitae finem, aut inter praecipuos eius fines, esse existimabat. Itaque dum novos iucundosque animi motus quaereret, quibus aliquid insoliti atque peregrini inesset, quod fabulis mirabilibus vim suam praecipuam praestat, saepe certas cogitandi rationes sibi sumebat quas suae naturae penitus alienas esse sciebat. Earum illecebris se tradebat; tum, postquam velut colorem earum imbiberat et curiositatem ingenii expleverat, eadem singulari neglegentia deponebat: quae

cum vero ingenii ardore minime repugnabat, immo vero, ut quidam recentiores animorum investigatores arbitrantur, saepe condicio eius necessaria esse videbatur.

Rumor aliquando increbruit eum ad communionem Ecclesiae Catholicae Romanae transiturum esse; et sane ritus Romanus semper magno ei fuerat oblectamento. Sacrificium illud cotidianum, omnibus veterum gentium sacrificiis revera augustius atque tremendum, eum non minus movebat quod sensuum testimonio tam sublimiter repugnare videbatur, quam quod simplicissimis rerum elementis utebatur et perennem illam humanae tragoediae miserationem significare studebat.

Delectabatur in frigido marmoreo pavimento genua flectere sacerdotemque contemplari, qui dalmatica rigida floribus distincta indutus, candidis manibus et lento gestu velum tabernaculi amoveret; aut ostensorium gemmis ornatum, lucernae simile, in altum attolleret, in quo pallida illa hostia conspiceretur quam interdum libenter crederes vere esse panem caelestem, panem angelorum; aut vestibus Christi Passionem significantibus amictus sacram hostiam in calicem frangeret et pro peccatis suis pectus percuteret.

Thuribula fumantia, quae pueri ministri, gravibus vultibus, vestibus coccineis et operis reticulati laciniis ornati, quasi magnos aureos flores in sublime iactabant, arcana quadam vi eum alliciebant. Exiens autem nigra confessionalia mirabundus aspicere solebat, cupiebatque in obscura alicuius eorum umbra sedere atque homines feminasque audire, dum per detritam cancellorum craticulam veram vitae suae historiam submissa voce narrarent.

Numquam tamen in eum errorem incidit ut mentis incrementum publica alicuius fidei aut doctrinae professione coerceret, aut cauponam, in qua noctis unius aut paucarum

horarum spatium transigi posset, pro domo perpetua haberet: praesertim nocte illa sine sideribus, cum luna tamquam parturiret.

Arcanae rerum contemplationis studium, quo res cotidianas mirabiles videri contingit, et subtilis illa legibus morum adversandi doctrina quae huic studio semper quasi comes adhaerere videtur, eum aliquamdiu moverunt; aliquamdiu etiam ad materialistarum sententias eorum qui Darwinismo in Germania studebant inclinavit. Singulari quadam voluptate hominum cogitationes cupiditatesque ad candidam aliquam cerebri cellulam aut album corporis nervum referre conabatur, miratus quam penitus animus a certis corporis condicionibus penderet, sive salubribus sive morbidis, sive communibus sive praeter naturam. Sed, ut antea de eo dictum est, nulla vitae explicandae doctrina tanti ei esse videbatur quanti ipsa vita. Quam steriles essent omnes intellectus disputationes, si ab agendo et experiundo seiungerentur, penitus sentiebat.

Sensibus non minus quam animae sua esse mysteria, quibus spiritalia quaedam patefierent, intellegebat.

Itaque modo unguentorum naturam atque conficiendi artes explorabat, olea graviter fragrantia destillans et gummata odorifera ex Oriente advecta accendens.

Nullum animi habitum esse animadvertebat cui non aliquis corporis sensuumque motus responderet. Quare arcanas earum rerum necessitudines investigare coepit: cur tus animum ad res mysticas converteret, cur ambra marina cupiditates concitaret, cur violae exstinctarum rerum amatoriarum memoriam suscitarent, cur muscus cerebrum perturbaret, cur flos champacae cogitationes quasi quodam colore inficeret. Saepe veram quandam odorum animi scientiam instituere studebat, singulorum effectus reputans: radicum suaveolentium, florum

fragrantium polline refertorum, balsamorum aromaticorum, lignorum nigrorum odoratorum, nardi quae nausea afficeret, hoveniae quae homines in furorem ageret, et aloes, quae maestitiam ex animo expellere posse dicebatur.

Aliquando totum se musicae tradidit, atque in amplo conclavi cancellatis fenestris instructo, cuius lacunar minio auroque distinctum et parietes viridi velut olivae colore nitentes erant, insolitos concentus habebat. Ibi errantes Zingari e parvis citharis saevos quosdam sonos vi quadam furenti eliciebant; aut Tunetani gravibus vultibus, flavis amiculis operti, immanium testudinum nervos intentos digitis pulsabant; aut homines nigri hilari vultu tympana aenea pari ictu feriebant; aut graciles Indi capitibus mitris involutis, in stragulis coccineis accubantes, in longas fistulas arundineas aut aeneas inflabant atque serpentes ingentes cucullis turgidis horrendasque viperas cornibus praeditas fascinabant, aut fascinare se simulabant.

Interdum asperae intervallorum dissonantiae stridentesque musicae peregrinae discordiae animum eius concitabant, cum lepos Schuberti, pulchrae Chopinii maestitiae atque ipsius Beethovenii potentissimae vocum consonantiae nihil iam ad aures eius pertinerent. Ex omnibus terrarum partibus mirissima instrumenta colligebat, sive quae in sepulcris gentium exstinctarum reperiri possent, sive quae apud paucas feras gentes quae commercio cum occidentalibus populis nondum deletae erant, inveniebantur. Haec manibus tangere et eorum sonum experiri amabat.

Habebat arcana illa instrumenta quae iuruparis appellantur, apud Indos fluminis Nigri in usu, quae feminis ne aspicere quidem licet, nec iuvenibus antequam ieiunio verberibusque probati sint; habebat Peruvianorum ollas fictiles, quae avium stridores edebant, et tibias ex humanis ossibus factas, quales

Alfonsus de Ovalle apud Chilenses audierat, necnon lapides iaspideos virides sonoros, qui prope Cuzconem reperiuntur atque singulari suavitate resonant.

Erant ei cucurbitae pictae calculis impletae, quae concussae crepitarent; longa Mexicana instrumenta, clarin appellata, per quae tibicen non halitum emitteret sed aerem hauriret; instrumenta aspera, ture appellata, quibus custodes gentium ad Amazonem habitantium in altissimis arboribus tota die sedentes signa darent, quorum sonus, ut fama est, ad tres usque leucas audiretur; instrumenta teponaztli appellata, duabus ligneis linguis resonantibus praedita, quae baculis gummi elastico ex suco lacteo arborum confecto oblitis pulsarentur; tintinnabula Aztecorum, iotl appellata, racemorum instar congesta; tympanum denique maximum cylindri figura, serpentium ingentium pellibus obtectum, simile ei quod Bernaldus Diaz, cum Cortesium in templum Mexicanum secutus esset, vidit, cuiusque tristem et funebrem sonum tam vividis verbis posteris descripsit.

Mirifica horum instrumentorum immanitas eum fascinabat; et insolita quadam delectatione cogitabat artem, non minus quam naturam, sua habere monstra, beluinas figuras vocibus horrendis praedita. Post aliquod tamen tempus etiam haec fastidire coepit; atque in theatro musicae, sive solus sive una cum Henrico, in suo suggestu sedens, Tannhäuserum intentissimo gaudio audiebat, in praeludioque magni illius operis tragoediam suae ipsius animae repraesentari videbat.

Quodam tempore gemmarum studio captus est, atque in saltatione personatorum classis Francicae praefectum, cui nomen Anne de Joyeuse erat, simulabat, veste quingentis sexaginta margaritis distincta indutus. Hoc studium eum per

multos annos detinuit; quin etiam numquam prorsus deposuisse dici potest.

Saepe totum diem consumebat gemmas quas conquisierat in loculis suis disponendo atque identidem alio ordine componendo: chrysoberyllum oleae viridem, qui lucernae lumine rubesceret; cymophanem argenteo velut filo per medium ducto distinctum; peridotum colore pistaciae; topazios roseos aliosque luteos instar vini; carbunculos igneo cocco flagrantes, quibus stellae quattuor radiis trementes inessent; lapides cinnamomos flammae similes; spinellas aurantii aut violae colore tinctas; amethystos denique alternis rubini sapphirique quasi stratis distinctas.

Adamabat aurum solis lapidis rubescens, lunaris lapidis candorem margaritae similem, et opali lactei iridem varie fractam. Tres smaragdos ex Amstelodamo arcessiverat, magnitudine et coloris splendore plane singulares; habebat etiam gemmam caeruleo-viridem, turcicam, antiqui generis, quod de la vieille roche appellant, quam omnes gemmarum periti ei invidebant.

Mirabiles quoque de gemmis narrationes invenerat. In libro quem Alphonsus Clericalem Disciplinam inscripsit memorabatur serpens cui oculi ex veris hyacinthis essent; in historia autem fabulosa Alexandri, Emathiae victoris, narrabatur illum in valle Iordanis serpentes invenisse quibus e tergis veluti torques veri smaragdi nascerentur. In draconis cerebro, ut Philostratus tradidit, gemma quaedam inveniebatur; atque, si aureae litterae et purpurea vestis monstro ostenderentur, id magico sopore comprimi atque interfici posse.

Petrus de Bonifacio, magnus ille metallorum transmutandorum artifex, tradiderat adamantem homines invisibiles reddere, achaten Indicam homines disertos facere.

Sarda iram sedabat, hyacinthus somnum evocabat, amethystus vini vapores discutiebat. Granatus daemones fugabat, hydropicus lunam colore spoliabat. Selenites cum luna crescenti crescebat et decrescenti minuebatur; meloceus autem, quo fures deprehendi credebantur, non nisi haedorum sanguine affici poterat.

Leonardus Camillus se vidisse referebat candidum lapidem e cerebro bufonis recens interfecti extractum, adversus venenum remedium certissimum. Bezoar, qui in corde cervi Arabici reperiretur, pestilentiam velut magicum remedium depellere credebatur. In nidis avium Arabicarum reperiebatur aspilates, qui, teste Democrito, gestantem ab omni ignis periculo protegeret.

Rex Taprobanae in sollemni inaugurationis pompa per urbem equitans magnum rubinum manu gestabat. Portae palatii Presbyteri Ioannis ex lapide sardio constructae esse dicebantur, in quem cornu serpentis cornuti insitum esset, ne quis venenum intro inferre posset. Supra fastigium erant duo mala aurea, quibus singuli carbunculi inclusi essent, ut interdiu aurum, noctu gemmae fulgerent.

In mira illa fabula quam Lodgeus Margaritam Americanam appellavit scriptum erat in reginae cubiculo omnium terrarum mulieres castissimas argento caelatas spectari posse, in pulcherrimis speculis chrysolithis, carbunculis, sapphiris viridibusque smaragdis confectis per ea prospicientes. Marcus Paulus Venetus viderat incolas insulae Zipangu margaritas rosaceas mortuorum ori imponere.

Monstrum quoddam marinum margaritam, quam urinator regi Perozi obtulerat, ita adamaverat ut furem eius occideret, deinde per septem lunae cursus amissum ornamentum lugeret. Cum Huni regem in magnam foveam fraude pellexissent, ille

margaritam abiecit — rem Procopius narrat — nec umquam rursus inventa est, quamvis Anastasius imperator quingenta pondera nummorum aureorum ei qui eam reperisset pollicitus esset. Rex Malabariae Veneto cuidam ostenderat sertum precatorium trecentarum quattuor margaritarum, singulis gemmis singulos deos quos colebat designans.

Cum dux Valentinensis, Alexandri papae sexti filius, Ludovicum duodecimum Francorum regem convenisset, ut Brantômius refert, equus eius aureis foliis oneratus erat, et in pileo geminae rubinorum series insigniter radiabant. Carolus Angliae rex equitaverat stapedibus quadringentis viginti uno adamantibus ornatis. Ricardus secundus tunicam habuerat, triginta milibus marcarum aestimatam, lapidibus balasiis undique contextam.

Hallus narravit Henricum octavum, cum ante inaugurationem ad Turrim Londinensem proficisceretur, indutum fuisse tunica aurea opere eminentiori distincta, cuius pectorale adamantibus aliisque pretiosis lapidibus esset acupictum, colloque latum balteum magnis balasiis ornatum circumtulisse. Iacobi primi familiares in auribus smaragdos aureis filis tenerrime contextos gerebant. Eduardus secundus Petro Gavestono loricam ex auro rubro hyacinthis distinctam donavit, monile ex aureis rosis gemmis turcicis interspersis et pileolum margaritis consitum. Henricus secundus chirothecas gemmatas ad cubitum pertinentes gestabat; chirothecam autem ad accipitrem gestandum duodecim rubinis et quinquaginta duabus ingentibus margaritis orientalibus ornatam habebat. Pileus ducalis Caroli Audacis, ultimi e sua stirpe Burgundiae ducis, margaritis pirorum figuram referentibus pendebat atque sapphiris erat insignitus.

Quam delicata olim hominum vita fuerat! Quam splendida pompa, quam exquisiti ornatus! Ipsa luxus defunctorum memoria legenti mirabilis videbatur.

Tum ad acu pictas vestes et ad aulaea textilia animum convertit, quae in frigidis gentium Europae septentrionalis conclavibus pro picturis in parietibus factis adhiberi solebant. Dum rem diligenter investigat — habebat enim miram facultatem qua quicquid ad tempus arripuisset totum eius animum occuparet — vix non maestitia afficiebatur cogitans quam multa pulchra miraque tempus consumeret. Ipse certe communi illi exitio subtractus erat.

Aestas aestati succedebat; flores illi narcissi lutei saepius florebant et marcescebant, et noctes horrendae suum dedecus iterum iterumque narrabant; ille tamen idem atque immutatus manebat. Nulla hiems faciem eius laeserat, nec florem pulchritudinis eius contigerat.

Quanto aliter res ipsae corporeae interibant! Quo tandem evanuerant? Ubi erat ingens illa vestis croceo colore, in qua dii cum gigantibus pugnantes depicti erant, quam puellae fuscae in Minervae oblectamentum acu texuerant? Ubi velarium immensum, quod Nero supra Colosseum Romae tetenderat, purpureum illud velum Titanis magnitudine, cui caelum sideribus distinctum et Apollo curru equis albis, aureis habenis ductis, vectus intexti erant? Videre desiderabat miras mappas quas sacerdoti Solis acu pictas confecerant, omnibus epulis cibisque in convivio desiderari solitis exornatas; tegumentum funebre Chilperici regis trecentis apibus aureis insigne; vestes incredibili figurarum varietate distinctas, quibus Ponti episcopus indignatus erat, quippe quibus "leones, pantherae, ursi, canes, silvae, rupes, venatores, omnia denique quae pictor e natura exprimere possit" intexta essent; denique vestem quam

Carolus Aurelianensis aliquando gestaverat, cuius in manicis carminis verba, a "Madame, je suis tout joyeux" incipientis, acu picta essent, modulatio autem filis aureis, et singulae notae, tum quadratae figurae, quattuor margaritis distinctae.

Legerat etiam de conclavi quod in palatio Remensi Ioannae Burgundiae reginae paratum erat, cuius parietes ornabant mille trecentae viginti una psittaci figurae acu pictae, insignibus regis decoratae, et quingentae sexaginta una papilionum imagines, quarum alae armis reginae similiter insignitae essent: totum auro contextum erat. Catharina Medicaea sibi lectum ad luctum aptum e velluto nigro exstrui iusserat, lunulis solibusque undique conspersum.

Huius lecti aulaea ex damasco texta erant, foliis sertisque in campo aureo argenteoque picta, quorum limbi margaritis acu pictis fimbriebantur. Lectus ipse in conclavi stabat cuius parietes veluto nigro incisis reginae insignibus, super argentato panno adfixis, vestiti erant. Ludovicus decimus quartus in cubiculo suo caryatidas filo aureo intextas, quindecim pedes altas, habebat. Lectus sollemnis Sobiescii Polonorum regis e pretioso panno Smyrnaeo aureo confectus erat, versibus e libro Alcorano sumptis inter gemmas turcicas opere acupicto expressis.

Fulcra eius ex argento inaurato arte caelato constabant, plurimis insignibus rotundis pictura vitrea colorata gemmisque distinctis ornata. Lectus ex Turcarum castris ante Vindobonam captus erat; sub eius tegmine auro tremulo nitente vexillum Mahometi quondam steterat.

Itaque per integrum annum pretiosissima quaeque textilia et opera acu picta undecumque colligere conabatur. Acquisivit mollissimas e Deli muslinas, palmarum foliis tenuissimis filis aureis intextis atque scarabaeorum alis versicoloribus

distinctas; leves ex Dacca telas, quas ob perspicuitatem in Oriente "aerem contextum", "aquam fluentem" atque "rorem vespertinum" vocabant; pannos Iavenses figuris insolitis signatos; Sinica aulaea flava multiplici ornatu praedita; libros fulvis satinis aut sericis caeruleis tectos, liliis Francicis, avibus simulacrisque decoratos; vela opere reticulato ad modum Hungaricum facta; Siculos pannos auro intextos et rigida Hispaniae velluta; opera Georgiana nummulis aureis adfixis insignita; Iaponicas denique telas quas fukusas vocant, viridi quodam aurei coloris splendore et avibus plumis mirifice distinctis ornatas.

Praecipuo etiam amore sacras Ecclesiae vestes colebat, ut omnia fere quae ad divinum cultum pertinerent. In longis cedrinis arcis, quae per occidentalem aedium porticum dispositae erant, multa servabat rarissima ac pulcherrima exemplaria vestium quibus Sponsa Christi induitur: quae purpura, gemmis byssoque ornari debere videbatur, ut pallidum corpus macie confectum occultaret, corpus aerumnis quas ipsa quaereret exesum ac voluntariis cruciatibus vulneratum.

Habebat magnificum pluviale e serico coccineo damascoque filo aureo contexto, in quo malorum Punicorum aureorum figurae crebro repetitae floribus sex foliis ordine compositis insidebant; utrinque autem figurae fructuum pineorum minutis margaritis expressae eminebant. Fasciae sacrae, quas aurifrisia dicunt, in distinctas tabellas divisae erant, in quibus res gestas Virginis Mariae repraesentaverant; in cucullo autem eiusdem Virginis coronatio sericis variis coloribus depicta erat. Hoc opus Italicum saeculi quinti decimi erat.

Alterum pluviale e velluto viridi confectum erat, foliis acanthi in cordis figuram dispositis acu pictum, e quibus flores albi longis caulibus procedebant, singulis lineamentis argenteis

filis crystallisque coloratis distinctis. Fibula, qua pluviale coniungebatur, seraphim vultum auro opere eminenti effictum ostendebat. Fasciae autem ex serico rubro aureoque in opere reticulato contextae, rotundis sanctorum martyrumque imaginibus quasi sideribus fulgebant; inter eos sanctus Sebastianus conspiciebatur.

Habebat etiam casulas e serico succini colore, alias e serico caeruleo damascoque aureo, alias e damasco luteo pannoque aureo factas, quibus Christi Passio et crucifixio effictae erant, leonibus, pavonibus aliisque symbolis acupictis interspersis; dalmaticas e satino albo atque e serico roseo damasco, tulipis, delphinis liliisque Francicis distinctas; frontalia altarium e velluto coccineo et lino caeruleo; corporalia complura, velamina calicum atque sudaria.

In arcano usu sacrarum caerimoniarum cui haec omnia inserviebant aliquid inerat quod imaginationem eius mirifice excitaret.

Hi enim thesauri, ut cetera omnia quibus pulcherrimas aedes suas impleverat, oblivionis ei instrumenta erant: his poterat saltem ad tempus a metu illo refugere, qui interdum tam magnus videbatur ut vix sustineri posset.

In conclavis solitarii semper obserati pariete, ubi multum pueritiae suae exegerat, suis ipse manibus terribilem illam effigiem suspenderat, cuius vultus in dies mutatus veram vitae suae turpitudinem proderet; ante eam autem velum purpureum auro intertextum pro aulaeo demiserat. Interdum per multas hebdomadas illuc non ibat, foedam illam imaginem oblivioni mandabat, et pristinum animi levitatem, mirabile gaudium atque ardentissimum solius vivendi studium recuperabat.

Tum subito aliqua nocte furtim domo egrediebatur et ad loca illa foeda prope campos Blue Gate dictos petebat, ibique dies

continuos manebat, donec inde expelleretur. Reversus ante picturam sedebat, eam atque se ipsum interdum exsecrans; alias autem illo suae singularitatis fastu plenus, qui dimidiam peccati illecebram efficit, arcano quodam gaudio subridens monstrum deforme cui ferendum esset onus quod ipse ferre debuisset.

Aliquot annis exactis non iam diu extra Angliam commorari sustinebat. Villam apud Trouville, quam cum Henrico communem habuerat, reliquit, itemque parvam Algeriae domum albis parietibus circumdatam, ubi non semel hiemem una egerant. Ab illa imagine, quae tam magna vitae suae pars facta erat, separari oderat; metuebat etiam ne se absente quis in conclave penetrasset, quamvis firmissimis ferreis vectibus ostium muniri iussisset.

Probe sciebat, si quis effigiem videret, inde nihil certi comperturum esse. Verum erat vultum depictum, quamvis omni foeditate dedecoreque deformem, tamen adhuc manifestam ipsius similitudinem servare; sed quid ex ea cognosci poterat? Eum qui sibi hoc exprobrare conaretur irrideret. Neque enim ipse picturam pinxerat. Quid ad eum pertinere poterat quod tam turpem tamque probrosam faciem praeberet? Etiamsi omnia narraret, quis fidem haberet?

Timor tamen manebat. Interdum in ampla illa villa Nottinghamiensi versans, ubi adulescentes nobiles et elegantes, quorum maxime convictu utebatur, hospitio excipiebat, totamque viciniam luxu effrenato vitae suae atque splendoris magnitudine obstupefaciebat, subito convivas relinquebat, festinanter Londinium redibat, ut certior fieret neque ostium violatum esse neque effigiem sublatam. Quid si eam quis furatus esset? Sola cogitatio corpus eius gelido horrore perfundebat.

Tum profecto orbis terrarum arcanum eius cognosceret. Fortasse iam tum nonnulli aliquid suspicabantur.

Nam quamvis plurimos sua venustate caperet, multi non aberant qui ei diffiderent. In sodalitatem quandam in occidentali urbis parte sitam, cuius honores maiorum atque dignitas sua ei ius accessionis manifesto dabant, paene suffragiis repudiatus erat. Narrabant etiam, cum amicus eum aliquando in conclave tabaci fumo destinatum sodalitatis Churchill introduxisset, ducem Berwicensem aliumque nobilem virum significatione manifesta assurrexisse et discessisse. Postquam quintum et vicesimum annum excesserat, fabulae de eo mirabiles circumferebantur.

Fama erat eum cum nautis peregrinis in infima quadam caupona remotioris regionis Londinensis, quae Whitechapel appellatur, rixatum esse, atque cum furibus et falsis nummorum fabricatoribus consuescere eorumque artificiorum arcana novisse. Absentiae eius insolitae omnibus iam innotuerant; cum vero ad societatis conventus rediret, alii in angulis inter se susurrabant, alii praetereuntem subsannabant, alii frigidis curiosisque oculis intuebantur, quasi certum sibi propositum esset arcanum eius deprehendere.

Huiusmodi contumelias et iniurias temptatas ille, ut consentaneum erat, omnino neglegebat. Plurimorum tamen iudicio aperta eius comisque indoles, puerilis ille risus venustissimus, et infinita quasi gratia iuventutis mirabilis quae eum deserere numquam videbatur satis per se respondebant calumniis — hoc enim nomine eiusmodi rumores appellabant — quas de illo iactabant. Nonnulli tamen animadverterant quosdam qui quondam maxime cum eo familiares fuerant post aliquod tempus eius consuetudinem vitare coepisse.

Feminae quae eum olim ad insaniam usque adoraverant, eiusque causa omnem hominum reprehensionem pertulerant atque instituta societatis palam contempserant, conspecto

Doriano ita interdum pallere videbantur, ut pudor aut horror eas occupavisse crederetur.

At rumores isti taciti apud multos etiam miram eius et periculosam illecebram augebant. Magnarum opum possessio securitatis ei non leve praesidium praebebat. Nam societas hominum, saltem ea quae cultior habetur, non facile quidquam in eos credit qui simul divites et venusti sunt. Natura quadam opinatur mores exteriores pluris valere quam veram morum probitatem, multoque minoris esse summae honestatis famam quam boni coqui habendi facultatem.

Nec sane solacio magno est, si de eo qui malam cenam vinumve vile tibi apposuerit audias vitam eius privatam omni crimine vacare. Ne quattuor quidem virtutes cardinales fercula paene frigida excusare possunt, ut Henricus aliquando de hac re disputans monuit; cuius sententia non omnino contemnenda videtur. Nam leges honestae societatis eaedem sunt, aut esse debent, quae leges artium. Forma in ea praecipuam omnino dignitatem habet.

Societatis convictui et caerimoniae dignitas et quaedam a veritate aliena species conveniunt; simulatio autem, quae fabulis amatoriis propria est, cum lepore et pulchritudine coniungenda est, quibus eiusmodi fabulae gratae fiunt. Num vero simulatio tam horrendum malum est? Equidem non arbitror. Via tantummodo est qua plures in nobis personas efficere possimus.

Haec certe Doriani Grayi sententia erat. Mirari solebat quam leviter animum humanum perciperent qui illud quod ego appellatur rem simplicem, perpetuam, constantem et unius naturae esse existimarent. Ei homo innumeras vitas innumerosque animi motus in se complecti videbatur, multiplex atque in varias formas divisum animal, in quo mirabiles

cogitationum cupiditatumque hereditates laterent, cuius ipsam carnem dirae mortuorum aegritudines infecissent.

Per longam, nudam ac frigidam tabularum pictarum porticum villae suae rusticae vagari delectabatur, maiorum imagines contemplans quorum sanguinem suis venis contineri sciebat.

Ibi Philippus Herbertus pictus erat, quem Franciscus Osbornus in Commentariis de regnis Elizabethae et Iacobi ita descripserat: ob pulchram faciem eum aula fovisset, sed faciem illam non diu cum eo permansisse. Num igitur aliquando ipsius iuvenis Herberti vitam Dorianus agebat? Num quid occultum venenosumque semen a corpore in corpus penetraverat, donec ad ipsum pervenisset? Num obscurus quidam perditae illius venustatis sensus eum impulisset, ut in officina pictoria Basilii Hallwardi subito ac paene sine causa illam insanam precationem effunderet quae totam vitam eius commutaverat? Hic autem Antonius Sherardus eques stabat, tunica rubra auro intexta, veste superiore gemmis distincta, collari et manicis laciniosis marginibus aureis ornatus; ad pedes eius armatura ex argento nigroque metallo congesta iacebat.

Quid illius viri hereditas attulerat? Num amator ille Ioannae Neapolitanae aliquam peccati dedecorisque partem ei reliquerat? Num quae ipse faciebat nihil aliud erant quam somnia quae mortuus ille vivens efficere non ausus esset? Hinc e tabula coloribus evanescentibus Elisabetha Devereux domina subridebat, velo tenui caput tecta, margaritis pectus ornata, manicis roseis incisis vestita. Dextra florem tenebat, sinistra monile rosis albis Damascenisque opere vitreo colorato distinctum complectebatur. In mensa iuxta eam posita erant mandolina et malum.

Calcei eius parvi, in mucronem fastigiati, magnis viridibus rosis ex vitta confectis ornabantur. Vitam illius noverat et mira quae de amatoribus eius narrabantur. Num quid ingenii eius sibi insitum erat? Illi oculi ovales, palpebris gravibus obducti, curiosius eum intueri videbantur. Quid autem Georgius Willoughby, capillis pulvere candido conspersis et notulis insolitis in facie adfixis? Quam malus eius aspectus erat! Vultus ater tristisque, labra libidinosa quasi contemptu distorta.

Laciniosae tenuissimi operis manicae supra manus graciles flaventesque dependebant, quae multitudine anulorum oneratae erant. Is ex illis iuvenibus saeculi duodevicesimi erat, quos Angli macaronios vocabant propter cultum insolenter exquisitum, et prima aetate domino Ferrars amicus fuerat. Quid secundus dominus Beckenham, socius principis qui tum regis vices gerebat temporibus eius dissolutissimis, atque unus ex testibus clam celebrati matrimonii cum domina Fitzherbert? Quam superbus quam formosus apparebat, crinibus castaneis in cincinnos flexis, habitu contumaciter erecto! Quas cupiditates posteris tradiderat? Infamis a mundo habitus erat.

Luxuriosis in aedibus Carlton celebratis comissationibus praefuerat. Stella Ordinis Periscelidis in pectore eius fulgebat. Prope pendebat uxoris effigies, feminae pallidae, labris tenuibus, veste nigra indutae. Sanguis quoque eius in Doriano movebatur. Quam mira haec omnia! Mater autem ipsius, facie dominae Hamilton similis, labris udis vinoque tinctis, unde pulchritudinem suam accepisset ei patefaciebat: ab ea et suam formam et amoris erga alienam pulchritudinem ardorem hereditate acceperat. Risum ei mittebat, veste Bacchae laxe circumdata. In capillis pampini erant.

E poculo quod tenebat purpureus liquor effusus erat. Colores quibus pictor carnem imitatus erat iam obsoluerant; oculi

tamen adhuc mira coloris altitudine splendoreque vigebant; quocumque se verteret illi se sequi videbantur.

At maiores homini non solum sanguinis genere, verum etiam litterarum hereditate contingunt; atque hi nonnulli propius fortasse habitu et ingenio accedunt, quorum certe vim multo manifestius sentias. Erant tempora quibus Doriano videbatur historiam omnem nihil esse nisi suae vitae commentarium, non qualem ipse rebus gestis et eventibus vixisset, sed qualem sibi imaginatio effinxisset, qualis in mente cupiditatibusque eius exstitisset.

Omnes se novisse sentiebat, illas figuras miras atque horrendas quae per mundi scaenam transissent et scelus tam mirabile atque malum tam subtilibus illecebris refertum reddidissent. Nescio quo arcano modo illorum vitas suas fuisse ei videbatur.

Heros ipse libri mirabilis, cuius tanta in Doriano fuerat vis, eadem insolita opinione quondam correptus erat.

In capite septimo narrabat quemadmodum, laurea coronatus ne fulmine percuteretur, Tiberium se esse fingens in horto Capreensi sedisset, turpes Elephantidis libros legens, dum pumiliones et pavones circum se incederent, tibicenque ministrum thuribulum agitantem derideret; deinde, quasi Caligula esset, cum aurigis viridibus tunicis indutis in stabulis comissatus esset, atque ex eburneo praesepio cum equo cui frons gemmis ornata esset cenasset; tum, Domitianum imitatus, per porticum speculis marmoreis undique instructam erravisset, torvis oculis circumspiciens num in aliqua imagine pugio appareret qui vitae suae finem allaturus esset, taedioque illo intolerabili, taedio vitae quod eos occupat quibus nihil vita denegat, aegrotans; deinde per smaragdum perlucidum cruenta circi spectacula inspexisse, ac postea lectica margaritis

purpuraque ornata, quam muli argenteis soleis calceati traherent, per viam Malorum Punicorum ad Domum Auream vectum esse, acclamantibus undique hominibus Neronem Caesarem; postremo, Elagabalum agens, faciem variis pigmentis colorasse, inter feminas colum tractavisse, Lunam e Carthagine adduxisse, eamque Soli mysticis nuptiis coniunxisse.

Hoc caput fantasticum identidem Dorianus perlegebat, itemque duo proxime sequentia, in quibus, quasi in insolitis aulaeis vel arte subtilissima encaustis, figurae foedae simul ac speciosae describebantur eorum quos Vitium, Sanguis et Vitae Taedium in monstra vel in insanos converterant. Ibi Philippus Mediolani dux erat, qui uxorem occidisset, labraque mortuae veneno coccineo illinisset, ut amator osculis rem mortuam amplexus mortem hauriret; Petrus Barbus Venetus, Paulus secundus appellatus, qui tanta vanitate laborasset ut Formosi nomen assumere cupivisset, cuius tiara ducentis milibus florenorum aestimata nefando tamen scelere empta esset; Ioannes Maria Vicecomes, qui canibus venaticis homines vivos insectari solebat, cuiusque corpus necati meretrix quae eum amaverat rosis cooperuisset; Borgias equo albo insidens, cui Fratricidium tamquam comes ad latus equitaret, pallio Perotti sanguine maculato; Petrus Riarius, iuvenis cardinalis et Florentinus archiepiscopus, Sixti quarti alumnus atque deliciae, cuius libidines pulchritudini pares fuissent, qui Leonoram Aragoniam in tabernaculo e serico albo et coccineo nympharum centaurorumque figuris referto excepisset, puerumque auro obduxisset ut inter epulas Ganymedis aut Hylae personam gereret; Ezzelinus, cuius tristitia nullo nisi mortis spectaculo levari posset, qui rubrum sanguinem eo ardore concupisceret quo alii rubrum vinum, quem Daemonis filium esse rumor tulisset, qui cum ipso patre aleis certans pro anima sua eum

dolo vicisset; Ioannes Baptista Cibo, qui per ludibrium Innocentii nomen sibi assumpsisset, cuius in venas languidas medicus quidam Iudaeus trium puerorum sanguinem infudisset; Sigismundus Malatesta, Isottae amator et Arimini dominus, cuius imaginem Romae quasi Dei hominumque hostis combustam esse, qui Polyxenam linteo strangulavisset et Ginevrae Estensi venenum in poculo smaragdino dedisset, atque ob nefandam libidinem templum ethnicorum more factum ad Christianum cultum erexisset; Carolus sextus, qui fratris uxorem tam effrenate amavisset ut leprosus quidam eum de imminenti insania monuisset, et cuius mens postquam aegrotasset atque in alienos motus incidisset non nisi chartis Saracenicis, Amoris, Mortis et Insaniae imaginibus depictis, mitigari posset; Grifonettus denique Baglionus, tunica arcte circumcisa, pileo gemmato, cincinnis foliis acanthi similibus, qui Astorrem una cum sponsa, Simonettum una cum puero ministro occidisset, sed tanta venustate praeditus esset ut, cum in flava Perusiae platea moribundus iaceret, etiam qui eum oderant lacrimas retinere nequirent, atque Atalanta, quae ei maledixerat, benediceret.

Omnes hi terribili quadam illecebra praediti erant. Noctu eos videre sibi videbatur; interdiu cogitationes eius conturbabant. Renatarum artium aetas mira quaedam veneficii genera noverat: galea aut taeda accensa, chirotheca acu picta aut flabello gemmato, pomo odorifero inaurato vel monili ex ambra confecto homines necabantur. Dorianus Grayus libro ipso quasi veneno imbutus erat. Nonnumquam scelus nihil aliud esse videbatur quam ratio qua pulchritudinis speciem animo conceptam ad effectum perducere posset.

CAPUT XII

Id accidit nono die mensis Novembris, pridie natalis quo annum aetatis octavum et tricesimum expleturus erat; quem diem postea saepe recordari solebat.

Circiter undecimam noctis horam, cum apud dominum Henricum cenavisset, Dorianus domum pedibus redibat, gravibus pellibus ob frigus nebulamque noctis involutus. Ad angulum plateae Grosvenorianae et viae Audleianae Australis vir quidam per nebulam celeri gradu praeteriit, paenula longa cana indutus, cuius collare sursum sublatum erat. Vidulum manu gerebat. Dorianus eum agnovit: Basilius Hallwardus erat. Subito eum timor insolitus invasit, cuius causam ipse sibi explicare non poterat.

Nullo tamen signo declaravit se eum agnovisse, sed celeri gradu domum versus perrexit.

Hallwardus autem eum viderat. Audivit Dorianus illum primum in crepidine viae consistere, deinde post se properantem accurrere. Paulo post manum eius in brachio suo sensit.

"Doriane! O quam mira fortuna!" inquit. "Ab hora nona in bibliotheca tua te exspectavi. Tandem ministri tui iam defessi misertus, cum me emitteret, monui ut cubitum iret. Tramine quod media nocte proficiscitur Lutetiam peto, et ante discessum te convenire maxime cupiebam. Cum me praeterires, te esse suspicatus sum, vel potius ex pellibus tuis te agnovisse mihi visus sum. Neque tamen mihi satis constitit. Num me non agnovisti?"

"In hac nebula, mi Basili? Ne plateam quidem Grosvenorianam agnoscere possum. Domum meam alicubi hic

esse credo; ubi vero sit, haud sane compertum habeo. Doleo te proficisci: iam enim longo tempore te non vidi. Sed, opinor, mox rediturus es?"

"Minime. Sex menses extra Angliam commorabor. Lutetiae officinam pictoris conducere atque ibi me includere statui, donec magnam quandam picturam, quam iam mente concepi, absolvero. Sed non de me ipso loqui institueram. Ecce ad fores tuas pervenimus. Sine me paulisper ingredi; est quod tibi dicam."

"Perlibenter," languide respondit Dorianus Grayus, scalas ascendens ianuamque sua clave aperiens. "Sed nonne tibi tramen effugiet?"

Lumen lucernae per nebulam aegre penetrabat. Hallwardus horologium inspexit. "Tempus mihi abunde suppetit," respondit. "Tramen enim non ante quartam post mediam noctem horae partem proficiscitur, et modo undecima facta est. Quin etiam ad sodalium aedes te quaesitum ibam, cum tibi occurrerem. Neque sarcinis morabor: graviora impedimenta iam praemisi. Quidquid mecum fero hoc uno vidulo continetur; ad stationem Victoriensem intra viginti minuta facile perveniam."

Dorianus eum intuens subrisit. "Quam insolito apparatu pictor apud elegantiores tam celebris iter facit! Vidulus Gladstonianus et paenula crassa! Ingredere, ne nebula in aedes irruat. At cave mihi de re ulla seria disseras. Hodie nihil serium est; aut certe nihil esse debet."

Hallwardus capite commoto intravit, Dorianumque in bibliothecam secutus est. In amplo foco patulo ligna claro igne ardebant. Lucernae lucebant; super mensulam ligneam tessellis variis eleganter distinctam patebat theca argentea Batavici operis, qua liquores valentiores servabantur. Iuxta posita erant

vasa siphonibus instructa, quibus aqua carbonata exprimeretur, et magna pocula e vitro sectili nitide elaborata.

"Vides quam liberaliter minister tuus me exceperit, Doriane. Omnia quae optavi mihi attulit, ne optimis quidem cigarellis tuis aureis apicibus ornatis exceptis. Quam hospitalis est! Multo mihi gratior est quam Gallus ille qui antea tibi ministrabat. Quid de eo deinde factum est?"

Dorianus umeros subduxit. "Ancillam dominae Radley, ut opinor, uxorem duxit, eique Lutetiae officinam sutricis Anglicae paravit. Audio enim Anglicarum rerum immodicam admirationem ibi nunc maxime vigere. Nonne id Gallis paulo stultum est? Sed scisne? Minister ille non erat omnino malus. Numquam mihi placuit; nec tamen ullam de eo querendi causam habui. Saepe enim de hominibus quae plane absurda sunt nobis fingimus. Mihi sane valde deditus erat atque discedens dolere videbatur. Visne rursus aquavitae vinaceae cum aqua carbonata? An vinum Rhenanum Seltersensi aqua temperatum mavis? Ego hoc semper bibo. In proximo conclavi aliquantum certe est."

"Gratias ago; nihil amplius sumam," respondit pictor; atque pileum paenulamque exuit et super vidulum, quem in angulo deposuerat, proiecit. "Nunc vero, mi amice, serio tecum colloqui debeo. Noli ita frontem contrahere: mihi rem multo difficiliorem reddis."

"Quid tandem agitur?" exclamavit Dorianus more suo impatienter, in lectum discubitorium se abiciens. "Spero non de me ipso esse sermonem. Hac nocte mei ipsius taedet. Alius quispiam esse vellem."

"De te ipso est," Hallwardus voce gravi atque profunda respondit, "et tibi dicendum est. Dimidiam tantum horam te morabor."

Dorianus suspiravit, cigarellumque accendit. "Dimidiam horam!" secum mussit.

"Non multum a te peto, Doriane; tua dumtaxat causa loquor. Aequum existimo ut scias de te Londinii atrocissimos rumores ferri."

"De iis nihil scire cupio. Aliorum infamias audire me delectat; quae de me feruntur nihil me movent. Novitatis enim illecebra carent."

"At te movere debent, Doriane. Cuique honesto viro sua fama curae est. Nolis profecto homines de te velut de homine turpi atque depravato loqui. Scilicet dignitate, opibus ceterisque id genus rebus abundas; sed neque dignitas neque divitiae omnia sunt. Memento me rumoribus istis minime credere. Saltem cum te intueor credere non possum. Peccatum enim in ipso hominis vultu notas suas inscribit; occultari non potest. De vitiis occultis homines interdum loquuntur. At vitia vere occulta nulla sunt.

"Si quis infelix vitio aliquo teneatur, id in oris lineamentis, in demissis palpebris, immo etiam in manuum forma apparet. Quidam—nomen tacebo, etsi eum nosti—superiore anno me adiit ut effigiem suam pingerem. Numquam eum antea videram, nec quidquam tum de eo audieram, quamquam postea multa comperi. Mercedem immodicam offerebat; recusavi tamen. Erat enim nescio quid in figura digitorum eius quod mihi invisum erat.

"Nunc intellego me de illo recte iudicasse. Vita eius horrenda est. At tibi, Doriane, tam purus, tam candidus atque innocens est vultus, tam mira est iuventus tua, nullis curis perturbata, ut nihil mali de te credere possim. Atqui te rarissime video; iam in officinam meam non venis; cum autem procul a te absum et nefanda illa quae homines susurrant audio, quid dicam plane nescio.

"Cur, Doriane, dux Berwickiensis e conclavi sodalitatis exit simul atque tu ingredieris? Cur tam multi Londinii viri nobiles neque domum tuam adeunt neque te ad suas aedes invitant? Quondam Staveleio domino amicus eras. Eum superiore hebdomade inter cenandum conveni. Casu nomen tuum in sermonem incidit, cum de imagunculis pictis ageretur quas ad exhibitionem Dudleyanam commodaveras.

"Staveleius labrum fastidio contraxit, dixitque te quamvis elegantissimum artium iudicium haberes, talem tamen virum esse quem nulli puellae innocentis animi nosse liceret, quocum nulla femina pudica in eodem conclavi considere deberet. Amicum me tuum esse admonui, rogavique quidnam vellet. Respondit; et coram omnibus apertissime respondit. Dictu foedissimum erat! Cur amicitia tua adulescentibus tantopere exitio est? Ille infelix in cohortibus regiis iuvenis, qui sibi mortem conscivit, amicus tibi intimus erat.

"Henricus quoque Ashtonius eques, qui ex Anglia cum fama foedissime laesa discedere coactus est, tibi coniunctissimus fuit. Quid de Adriano Singletonio et miserrimo eius exitu dicam? Quid de unico filio domini Kentii atque eius vitae cursu? Patrem heri in via Sancti Iacobi conveni. Pudore doloreque plane fractus videbatur. Quid de iuvene duce Perthiensi? Qualem nunc ille vitam agit? Quis vir honestus eius consuetudine uti vellet?"

"Satis, Basili! De rebus loqueris quas prorsus ignoras," inquit Dorianus Grayus, labrum mordens; in voce eius infinita quaedam contemptio sonabat. "Quaeris cur Berwickiensis e conclavi exeat cum ingredior. Quia ego de vita illius omnia scio, non quod ille de mea quicquam sciat. Cui talis sanguis per venas fluit, quomodo vita eius ab omni macula pura esse possit? De Henrico Ashtonio et iuvene Perthiensi me interrogas.

"Num ego alterum ad vitia, alterum ad luxuriam institui? Si fatuus Kentii filius mulierem de trivio uxorem ducit, quid id ad me pertinet? Si Adrianus Singletonius nomen amici syngraphae adscribit, num ego custos eius sum? Probe novi quam loquaces Angli sint. Medii ordinis homines inter cenas suas sordido luxu refertas de moribus praeiudicia sua iactant, et de iis quae superiorum libidines appellant furtim susurrant, ut se inter elegantiores versari atque iis ipsis quos infamant familiariter uti fingere possint.

"In hac patria satis est homini ingenio atque dignitate ceteros antecellere, ut omnium vulgarium hominum linguae in eum concitentur. Qualem vero vitam ipsi agunt qui se tam probos esse simulant? Mi Basili, oblivisceris nos in ipsa simulatorum patria versari."

"Non id quaeritur, Doriane," exclamavit Hallwardus. "Angliam satis malam esse scio, et mores societatis nostrae prorsus perversos esse non ignoro. Ob eam ipsam causam te virum egregium esse cupio. At talis non fuisti. Ex iis enim quae quisque in amicis suis efficit recte de moribus eius iudicari potest. Tui videntur omnem honestatis, bonitatis, pudicitiae sensum amisisse. Insano voluptatum studio eos inflammasti; in profundissima vitiorum loca delapsi sunt. Tu eos illuc deduxisti. Ita est, tu deduxisti; et tamen ridere potes, ut nunc rides.

"At graviora etiam supersunt. Scio te atque Henricum inseparabiles esse. Saltem ob eam causam, etiamsi nulla alia esset, non debuisti efficere ut nomen sororis eius omnibus infame proverbium fieret."

"Cave, Basili: modum iam excedis."

"Loquendum mihi est, et tibi audiendum. Quin etiam audies. Cum primum dominam Gwendolenam cognovisti, ne tenuissimus quidem infamiae rumor eam umquam attigerat.

Estne nunc Londinii ulla femina integrae famae quae cum ea per Hortum publicum curru vehi velit? Quin etiam liberi eius cum ipsa habitare prohibentur. Sunt et aliae fabulae: visum esse te diluculo furtim ex aedibus nefarissimis emergere atque habitu mutato in sordidissima Londinii latibula clam ingredi. Verane haec sunt? Possuntne vera esse? Ubi primum audivi, risui habui.

"Nunc ea audio atque horresco. Quid de villa tua rustica dicam deque vita quae ibi agitur? Doriane, nescis quid de te dicatur. Neque tibi dico me nolle contionari. Memini enim Henricum quondam dixisse quemlibet qui ad tempus sua sponte sacerdotis partes sibi sumeret primum se nolle contionari affirmare, deinde statim promissum violare. Ego vero te graviter admonere cupio. Volo te ita vivere ut homines te honestum existiment atque colant.

"Volo nomen tuum integrum esse, vitam tuam nulla macula notatam. Volo te homines illos nefarios quibuscum versaris a te removere. Noli ita umeros subducere; noli tam neglegenter me audire. Miram in alios vim habes: ea ad bonum, non ad malum utere. Aiunt te omnes quibuscum familiariter verseris corrumpere, satisque esse te in aliquam domum ingredi ut mox inde dedecus aliquod sequatur. Utrum ita sit necne ignoro. Unde enim id sciam? Sed haec de te passim iactantur.

"Quaedam mihi narrantur quibus vix credere recusem. Dominus Gloucestriensis inter carissimos mihi Oxoniae amicos erat. Ostendit mihi epistulam quam uxor eius, cum sola in villa sua apud Mentonem moreretur, ad eum scripserat. Nomen tuum in foedissima confessione quam umquam legi implicabatur. Ei respondi rem absurdissimam esse; me te penitus nosse, te nullius eiusmodi facinoris capacem esse. Te

nosse? Nunc dubito an te noverim. Priusquam huic quaestioni responderem, animam tuam videre deberem."

"Animam meam videre!" Dorianus Grayus murmuravit; e lecto repente exsiluit, vultu metu paene exalbescente.

"Ita," respondit Hallwardus graviter et voce alto dolore plena, "animam tuam videre. Sed eam solus Deus videre potest."

Ex ore adulescentis amarus irrisionis risus erupit. "Hac ipsa nocte tibi eam ostendam!" clamavit, lucernam e mensa arripiens. "Age: opus enim manuum tuarum est. Cur igitur id ipse non contempleris? De eo postea universo orbi narrare poteris, si volueris. Nemo tibi credet; quodsi crediderint, eo cariorem me sibi habebunt. Aetatis nostrae mores melius quam tu novi, quamvis de iis tam taediose disserere soleas. Age, inquam! De corruptela satis diu garrivisti.

"Nunc corruptelam ipsam coram intueberis."

In singulis eius verbis superbiae insania elucebat. Pedem puerili quadam protervia humi percussit. Horrenda quadam voluptate perfusus est, cum cogitaret iam fore ut alius quoque arcani sui particeps fieret, atque ut ille ipse, qui effigiem pinxisset unde omne Doriani dedecus ortum erat, per omnem reliquam vitam immani memoria operis sui premeretur.

"Ita vero," perrexit, propius ad eum accedens et severos illius oculos immoto obtutu intuens, "animam meam tibi ostendam. Illud videbis quod solum Deum videre posse opinaris."

Hallwardus exhorrescens retro cessit. "Impia ista verba sunt, Doriane!" exclamavit. "Noli talia loqui. Horrenda sunt neque ullam habent sententiam."

"Itane tibi videtur?" Dorianus iterum risit.

"Hoc certo scio. Quod autem hac nocte tibi dixi, tui causa dixi. Scis me semper amicum tibi constantissimum fuisse."

"Noli me contingere. Quod dicturus es absolve."

Doloris velut contortus quidam fulgor per pictoris vultum transiit. Paulo substitit; tum subitus quidam et vehemens misericordiae motus eum invasit. Quo tandem iure vitam Doriani Grayi tam curiose perscrutabatur? Si vel decimam partem eorum quae vulgo ferebantur ille fecisset, quantos dolores perpessus esset! Tum se erexit atque ad focum accessit; ibi consistens ligna ardentia spectabat, cineribus quasi pruina obducta, quorum medullae igneae velut vivos pulsus edebant.

"Exspecto, Basili," iuvenis clara ac dura voce dixit.

Ille se convertit. "Hoc est quod dicere volo," exclamavit. "De his criminibus horrendis quae tibi obiciuntur mihi respondere debes. Si dixeris omnia a principio ad finem prorsus falsa esse, tibi credam. Nega, Doriane, nega! Nonne vides quantis animi cruciatibus torqueor? Deus bone! Ne mihi dixeris te improbum, corruptum, infamem esse."

Dorianus Grayus subrisit; labrum eius contemptu incurvatum est. "Ascende mecum, Basili," placide inquit. "Commentarios vitae meae singulis diebus conscribo, neque ii umquam e conclavi in quo scribuntur efferuntur. Eos tibi ostendam, si mecum veneris."

"Sequar te, Doriane, si vis. Video mihi tramen iam effugisse; sed nihil refert. Cras proficisci possum. Noli tamen a me petere ut hac nocte quicquam legam. Nihil aliud volo nisi simplicem ad quaestionem meam responsionem."

"Eam in superiore conclavi accipies. Hic tibi respondere non possum. Neque diu legere opus erit."

CAPUT XIII

E conclavi egressus scalas ascendere coepit, Basilio Hallwardo vestigia eius proxime sequente. Tam leviter incedebant quam homines noctu sua sponte solent. Lucerna mirificas umbras in parietes et scalas iaciebat. Vento ingravescente nonnullae fenestrae crepitare coeperunt.

Ubi ad supremum scalarum planum pervenerunt, Dorianus lucernam humi deposuit et, clave deprompta, eam in sera convertit. "Pergisne igitur, Basili, postulare ut rem cognoscas?" submissa voce rogavit.

"Volo."

"Id vero pergratum mihi est," ille subridens respondit. Deinde voce aliquanto asperiore adiecit: "Tu unus omnium hominum iure omnia de me cognoscere potes. Plus enim in vitam meam valuisti quam ipse existimas." Tum lucernam sustulit, ostium aperuit intravitque. Frigidus aer praeter ambos perflavit; flamma lucernae subito in altum erupit, lurido quodam croceoque lumine coruscans. Dorianus perhorruit. "Claude post te ostium," susurravit, lucernam in mensa ponens.

Hallwardus perplexo vultu circumspiciebat. Ita videbatur conclave, quasi nemo iam complures annos in eo habitavisset. Aulaeum Flandricum colore obsoleto, effigies velo obtecta, vetus arca Italici operis, armarium librorum paene vacuum: haec, praeter sellam mensamque, omnia fere quae ibi aderant esse videbantur. Dum Dorianus candelam dimidia iam parte absumptam, quae supra focum stabat, accendit, apparebat omnia pulvere obsita esse, stragulum vero pluribus locis attritum atque perforatum. Musculus post tabulas quibus

parietes vestiti erant strepitu facto cucurrit. Odor uliginis ac mucoris in conclavi haerebat.

"Ergone, Basili, Deum solum animam hominis cernere putas? Detrahe velum illud, et meam videbis."

Frigida erat vox atque crudelis. "Aut insanis, Doriane, aut personam aliquam agis," mussit Hallwardus, fronte contracta.

"Non vis? Igitur ipse id faciam," inquit adulescens; velum e vecte, cui suspensum erat, violenter avulsit atque in terram abiecit.

Ex ore pictoris clamor horroris erupit, ubi sub obscura luce teterrimum vultum in tabula depictum sibi ridentem vidit. Erat in eius oris habitu nescio quid quod fastidium summum atque odium incutiebat. Di boni! Ipsius Doriani Grayi facies erat quam intuebatur! Ne illa quidem horrenda foeditas, quaecumque erat, mirabilem pristinae pulchritudinis gratiam penitus deleverat. In capillis iam rarioribus aliquid adhuc aurei nitoris, in ore voluptatibus dedito nonnihil punicei coloris supererat. Oculi madidi quiddam pristinae caeruleae venustatis retinebant; nondum a naribus velut scalpro excisis colloque molliter efformato nobiles illi linearum flexus penitus evanuerant. Ipse erat Dorianus. At quis hoc effecerat? Suos penicilli ductus agnoscere sibi videbatur; ipsius quoque consilio compages picturae facta erat. Id cogitare monstri simile erat, et tamen timebat. Candelam ardentem arripuit et effigiei admovit. In angulo sinistro suum nomen conspiciebatur, longis litteris minio fulgenti exaratis.

Foeda quaedam parodia erat, probrosa et abiecta satura. Numquam ipse tale quicquam fecerat. Atqui sua erat pictura: certo id sciebat. Sanguinem suum uno momento ex ardore ignis in inertem glaciem conversum esse sibi videbatur. Sua ipsius pictura! Quid hoc sibi vellet? Cur mutata esset? Ad Dorianum se

convertit eumque velut aegrotus intuitus est. Labra tremebant, lingua arida verba proferre non poterat. Manum per frontem duxit; frons sudore frigido atque viscido madebat.

Dorianus ad superiorem foci marginem innitebatur, eum spectans vultu illo insolito qui conspicitur in spectatoribus, cum in scaena histrio egregius agit. Neque verus maeror neque vera laetitia in eo apparebat; solus erat ardor spectatoris spectaculo penitus capti, in oculis tamen quasi brevis quaedam victoriae voluptas emicabat. Florem e veste detraxerat eumque vel olfaciebat vel olfacere se simulabat.

"Quidnam hoc sibi vult?" tandem exclamavit Hallwardus. Vox sua ei ipsi acuta et insolita auribus sonabat.

"Multis abhinc annis, cum adhuc puer essem," inquit Dorianus Grayus, florem manu conterens, "me convenisti, mihi blanditus es, et ut de forma mea superbe sentirem docuisti. Quodam die ad amicum tuum me adduxisti, qui mihi quam mirabilis res esset iuventus aperuit; tu autem effigiem meam perfecisti, quae mihi pulchritudinis miraculum patefecit. Tum, quodam quasi furore correptus, votum concepi, cuius etiam nunc me paeniteat necne nescio; tu fortasse precationem appellaveris ..."

"Memini! O quam bene memini! Minime: hoc fieri non potest. Conclave uliginosum est. Mucor in ipsam picturae telam irrepsit. In pigmentis quibus usus sum venenum quoddam minerale perniciosum erat. Tibi affirmo hoc fieri nullo modo potuisse."

"At quid tandem fieri non posse dicis?" submurmuravit adulescens, ad fenestram progrediens frontemque frigido vitro, caligine maculato, admovens.

"Dixisti te effigiem delevisse."

"Erravi. Illa me perdidit."

"Non credo hanc esse picturam meam."

"Nonne in ea tuum illud pulchritudinis exemplar agnoscis?" Dorianus amare quaesivit.

"Exemplar meum, ut tu ais ..."

"Ut tu ipse olim aiebas."

"Nihil in eo mali erat, nihil turpe. Tu mihi tale exemplar exstitisti quale numquam rursus reperturus sum. Haec autem facies satyri est."

"Animae meae facies est."

"Christe! quale igitur monstrum veneratus sum! Diaboli oculos habet."

"Unusquisque nostrum et caelum et infernum in se gerit, Basili," Dorianus gestu fero atque desperato exclamavit.

Hallwardus ad picturam rursus conversus eam contemplatus est. "Deus meus! Si vera sunt ista," inquit, "si huc vitam tuam deduxisti, multo nequior es quam ipsi obtrectatores tui esse te putant!" Candelam iterum tabulae admovit atque accuratius inspexit. Superficies eius intacta omnino atque talis videbatur qualem ipse reliquerat. Ab interioribus, ut apparebat, omnis illa foeditas atque horror ortus erat. Quasi intima quadam vita mirabiliter excitata, peccatorum leprae ipsam picturam sensim depascebantur. Ne cadaver quidem in sepulcro aquis repleto putrescens tam horrendum esse poterat.

Manus ei tremuit; candela e candelabro in solum decidit ibique sputans ardere perrexit. Pede imposito flammam exstinxit. Tum in sellam vetustate labantem, quae iuxta mensam stabat, se abiecit vultumque manibus obtexit.

"Deus bone, Doriane, quod documentum! Quam horrendum documentum!" Nemo respondit; audiebat tamen adulescentem apud fenestram singultientem. "Ora, Doriane, ora," submissa voce perrexit. "Quid nos pueros dicere docebant? 'Ne nos

inducas in tentationem. Dimitte nobis peccata nostra. Ablue iniquitates nostras.' Haec simul dicamus. Exaudita est precatio superbiae tuae; exaudietur etiam precatio paenitentiae. Nimis te colui; ob id poenas do. Tu nimis te ipsum coluisti; poenas ambo damus."

Dorianus Grayus lente se convertit, et oculis lacrimis obscuratis eum aspexit. "Serum est, Basili," balbutivit.

"Numquam nimis serum est, Doriane. In genua procumbamus et temptemus an aliquam precationem recordari possimus. Nonne alicubi scriptum est: 'Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur'?"

"Verba ista nihil iam ad me pertinent."

"Tace, noli ita loqui! Satis iam mali in vita commisisti. Deus bone! Nonne vides rem illam exsecrabilem nos subsannantem?"

Dorianus Grayus in effigiem oculos coniecit; tum subito tantum in Basilium Hallwardum odium animo eius exarsit ut cohiberi nullo modo posset. Videbatur ei ab imagine illa suggestum, quasi ipsa labra subsannantia in aurem susurrassent. Furor bestiae a venatoribus agitatae in animo eius commotus est, hominemque ad mensam sedentem vehementius oderat quam quidquam umquam in vita sua oderat. Oculis furentis circumspiciebat. Nescio quid in summo operculo arcae pictae, quae ei adversa stabat, sub luce coruscabat.

In id oculi eius inciderunt; quid esset statim agnovit. Cultrum erat quem ante aliquot dies eo attulerat ut funiculi particulam secaret, deinde secum auferre oblitus erat. Pedetemptim eo processit, praeter Hallwardum transiens. Ubi post tergum eius constitit, cultrum arripuit atque se convertit. Hallwardus in sella commotus est, quasi surrecturus. Dorianus in eum impetum fecit et cultrum in magnam venam post aurem sitam defixit;

caput viri in mensam vehementer pressit atque iterum iterumque confodit.

Gemitus exauditus est suffocatus, horrendusque sonitus hominis suo sanguine strangulati. Ter brachia porrecta convulsione in altum sublata sunt, dum manus digitis rigentibus in aere foede iactabantur. Bis etiam eum cultro confodit; sed ille iam non movebatur. Quiddam in solum stillare coepit. Paululum substitit, caput adhuc mensae premens; tum cultrum in mensam abiecit et aures intendit.

Nihil audiebat praeter guttas, quae in stragulum attritum identidem cadebant. Ostium aperuit atque in supremum scalarum aditum egressus est. Omnes aedes summo silentio tenebantur; nemo usquam apparebat. Paucis momentis super cancellos se inclinans in profundam illam ac velut ferventem tenebrarum voraginem infra se prospiciebat. Deinde clave deprompta in conclave rediit atque ostium post se obseravit.

Res illa adhuc in sella sedebat, supra mensam inflexa, capite demisso, dorso in tumorem incurvato, brachiis longis mira quadam forma porrectis. Nisi in collo vulnus rubrum inaequaliter hians cerneretur et atra sanguinis concreti lacuna, quae paulatim per mensam latius fundebatur, quisquis aspexisset hominem simpliciter dormire dixisset.

Quam celeriter omnia confecta erant! Mira quadam tranquillitate se affectum esse sensit. Ad fenestram progressus eam patefecit atque in maenianum exiit. Ventus nebulam dispulerat; caelum pavonis caudam immanem referre videbatur, innumeris quasi aureis stellarum oculis distinctam. Deorsum prospiciens vigilem vidit nocturnum circuitum agentem, qui longum lucernae suae radium in ostia aedium silentium tenentium coniciebat. Rubra macula cisii conducticii, quod vicum oberrabat, in angulo viae emicuit, deinde evanuit.

Femina quaedam palliolo fluitanti involuta iuxta cancellos lente ac furtim progrediebatur, passu titubante. Interdum consistebat retroque circumspiciebat. Semel rauca voce canere coepit. Vigil ad eam accessit et aliquid locutus est. Illa risu soluta titubans discessit. Acer venti flatus per plateam pervasit. Lucernae vapore inflammabili alitae tremuerunt et caeruleo lumine arserunt; arbores foliis nudatae nigros velut ferreos ramos huc illuc agitabant. Dorianus perhorruit atque in conclave reversus fenestram post se clausit.

Ad ostium perveniens clavem convertit atque aperuit. Ne oculos quidem ad virum quem occiderat rettulit. Intellexerat totius rei arcanum in eo positum esse, ut quid revera accidisset ne animo quidem admitteret. Amicus ille, qui fatalem effigiem pinxerat ex qua omnes eius calamitates ortae erant, e vita ipsius excesserat. Id satis erat.

Tum lucernae recordatus est. Insolito erat artificio Maurorum confecta, ex argento hebeti, cui figurae arabescae e chalybe nitide polito insertae erant, lapillis caeruleis Turcicis vilioris notae distincta. Fortasse minister lucernam deesse animadverteret atque quaereret ubi esset. Paululum haesitavit; tum reversus ex mensa eam sustulit. Nec potuit quin cadaver conspiceret. Quam immobile erat! Quam exsangues ac horrende pallidae erant manus illae longae! Simulacro e cera facto, formidabili visu, simile erat.

Ostio post se obserato tacitus scalas descendere coepit. Ligna sub pedibus stridebant et velut dolore affecta clamare videbantur. Saepius constitit et auscultavit. Nihil: omnia silebant. Sonitus tantum suorum passuum erat.

Cum in bibliothecam pervenisset, vidulum paenulamque in angulo conspexit. Ea alicubi occulenda erant. Armarium occultum, quod intra ligneas parietis tabulas latebat, ubi vestes

ad varias personas simulandas servabat, clave aperuit atque utrumque ibi condidit. Postea facile ea incendio absumere poterat. Tum horologium protulit. Ad secundam horam viginti adhuc minuta deerant.

Consedit cogitareque coepit. Singulis annis, immo omnibus fere mensibus, in Anglia homines ob facinus quale ipse commiserat laqueo suspendebantur. Quasi quaedam caedis insania per aera diffusa erat. Sidus nescio quod rubrum terrae nimis appropinquaverat … At quae adversus se testimonia erant? Basilius Hallwardus hora undecima domo excesserat; nemo eum postea redeuntem viderat. Plerique ministri in villa Selby Regia commorabantur. Cubicularius eius iam cubitum ierat … Lutetiam! Ita sane: Basilius Lutetiam profectus erat, tramine media nocte exeunte, quem iam antea capere constituerat. Quoniam mores eius tam singulares tamque ab aliis remoti erant, menses praeterirent antequam ulla suspicio oriretur. Menses! Multo ante id tempus omnia deleri poterant.

Subito nova quaedam cogitatio animum eius percussit. Paenulam pelliceam pileumque induit atque in vestibulum egressus est. Ibi constitit, dum gravem ac tardum vigilis in via lapidea incessum audiebat et lucernae eius lumen in fenestra relucens videbat. Exspectavit, spiritum continens.

Post pauca momenta pessulum demisit foras se furtim insinuavit, ostiumque quam lenissime post se clausit. Tum tintinnabulum pulsare coepit. Quinque fere minutis interiectis cubicularius apparuit, semivestitus et somno oppressus.

"Ignosce mihi, Francisce, quod te somno excitare coactus sum," inquit Dorianus, limen transiens; "sed clavem qua ostium aperire soleo mecum sumere oblitus sum. Quota hora est?"

"Secundae horae decem minuta iam praeterierunt, domine," respondit minister, horologium intuens oculosque somnolentos identidem claudens ac rursus aperiens.

"Secundae decem minuta! Quam sero redii! Cras hora nona me excitabis. Est enim quod agam."

"Faciam, domine."

"Num quis hac vespera me convenire venit?"

"Dominus Hallwardus, domine. Hic usque ad undecimam mansit; tum discessit ut tramen conscenderet."

"O, doleo quod eum non vidi. Num quid mandavit?"

"Nihil, domine, nisi se e Lutetia tibi scripturum esse, nisi apud sodalium aedes te invenisset."

"Satis est, Francisce. Memento cras hora nona me excitare."

"Non obliviscar, domine."

Minister calceis mollibus domesticis indutus per transitum lente atque inepte se traxit.

Dorianus Grayus pileum paenulamque in mensam abiecit atque in bibliothecam transiit. Per quadrantem horae huc illuc deambulavit, labrum mordens, cogitationibus intentus. Deinde Librum Caeruleum ex uno armarii librorum ordine deprompsit ac paginas versare coepit. "Alanus Campbellus, via Hertfordiana, numero CLII, in regione Mayfair." Ita vero; hunc ipsum virum requirebat.

CAPUT XIV

Postridie hora nona minister poculum chocolatae in lance impositum ferens cubiculum intravit et fenestrarum valvas reclusit. Dorianus placidissime dormiebat, dextro lateri incumbens, manu sub gena subiecta. Puerum referebat qui ludendo aut discendo defessus esset.

Bis minister umerum eius tetigit, nec prius expergefactus est. Cum autem oculos aperuisset, levis quidam risus in labris apparuit, quasi suavissimo quodam somnio antea captus esset. Nihil tamen omnino somniaverat. Nulla voluptatis aut doloris imago nocturnam eius quietem turbaverat. At iuventus etiam sine causa ridet; idque inter praecipua eius blandimenta numerandum est.

Se convertit et cubito innixus paulatim potionem bibere coepit. Sol Novembris, miti quodam splendore diffusus, in cubiculum influebat. Caelum serenum erat, in aere blandus quidam tepor sentiebatur. Maii potius quam Novembris mane esse videbatur.

Paulatim ea quae priore nocte acciderant, tacitis quasi pedibus sanguine respersis in animum eius irrepebant, atque ibi mira quadam et horrenda perspicuitate singula redintegrabantur. Quae perpessus erat recordatus dolore se contraxit; ad breve tempus idem ille mirus Basilii Hallwardi fastidium, quo commotus sedentem in sella interfecerat, in animum rediit; tantus autem irae impetus fuit ut toto corpore perfrigesceret. Mortuus adhuc ibi sedebat, nunc etiam solis lumine illustratus.

Quam horrendum erat! Talia monstra tenebris, non diei luci, conveniebant.

Intellegebat se, si ea quae perpessus erat nimium secum reputaret, aut aegrotaturum aut insaniturum esse. Sunt peccata quorum memoria magis quam ipsa perpetratio allicit; sunt insolitae quaedam victoriae quae superbiam magis quam cupiditates explent, atque menti gaudium acrius pariunt quam quod sensibus umquam attulerunt aut afferre possint. Hoc vero facinus ex illo genere non erat. E memoria eiciendum erat, papaveris suco quasi sopiendum, strangulandum denique ne ipsum animum strangularet.

Ubi semihorae sonus ex horologio auditus est, manum per frontem duxit, tum repente surrexit atque se vestivit, maiore etiam quam solebat cura adhibita. In eligendo focali atque acu qua illud figeret multum operae posuit, anulosque identidem mutavit. Ientaculo quoque multum temporis tribuit: varia fercula degustavit, cum cubiculario de novis vestibus insignibus quas ministris apud Selby conficiendas curare cogitabat collocutus est, epistulas deinde acceptas perlustravit.

Quasdam legens risit; tres eum taedio affecerunt. Unam semel atque iterum relegit, deinde levi fastidii nota vultu apparente discerpsit. "Quam terribilis res est memoria mulieris!" ut Dominus Henricus quondam dixerat.

Poculo cafeae nigrae epoto, labra lente mappa tersit, ministro ut maneret significavit, ad mensam accessit, consedit duasque epistulas scripsit. Alteram in sinum condidit; alteram cubiculario tradidit.

"Hanc, Francisce, ad aedes in via Hertfordiana numero centesimo quinquagesimo secundo signatas defer. Quod si dominus Campbellus ab urbe abest, eius domicilii inscriptionem reperi."

Postquam solus relictus est, cigarellum accendit atque in chartula quasdam figuras lineis ducere coepit, primum flores et

architecturae ornamenta, tum hominum vultus. Subito animadvertit in omnibus vultibus quos delineaverat miram quandam Basilii Hallwardi similitudinem apparere. Fronte contracta surrexit, ad armarium librorum progressus volumen temere arripuit. Statuerat de re gesta non cogitare priusquam id prorsus necessarium fieret.

In lectulo diurno recubans libri titulum inspexit. Erat *Encausta et Gemmae Incisae*, Gautieri opus, editio Charpentieriana in charta Iaponica impressa, imagine ab Iacquemarto aquaforti in aes incisa ornata. Corio viridi citrini coloris obductus erat liber, cancellis aureis et punctis in malorum Punicorum figuram dispositis ornatus. Adrianus Singletonus eum dono dederat.

Dum paginas versabat, oculi eius in carmen de manu Lacenairii inciderunt, manu illa frigida flavaque, "a supplicio nondum satis abluta", cui pili tenues rubentes inhaerebant et digiti "Fauni similes" erant. Suos ipse digitos candidos et graciles intuitus, invitus leviter contremuit; deinde paginas porro vertebat, donec ad venustissimos illos de Venetia versus pervenit:

Per colorum gradus varios,
Pectore margaritis madente,
Venus ex Hadriacis undis
Roseo candida surgit corpore.

Tholi super caerula ponti,
Puri cantus ductum sequentes,
Intumescunt velut teretia ubera,
Quae suspirium attollit amoris.

Scapha adpulsa me deponit,
Fune columnae religato,

Ante frontem roseam aedium,
In marmoreis gradibus.

Quam exquisiti erant illi versus! Eos legens sibi videbatur in nigra gondula vehi, cui argentea erat prora et velamenta retro fluitabant, dum ipsa per virides canales urbis roseo margaritisque colore micantis leniter laberetur. Ipsi versus illas rectas lineas caeruleas, turcosae gemmae colori similes, referebant, quae navigantem Lidi litora petentem comitari videntur.

Subita colorum fulgura in memoriam revocabant avium guttura, opali iridisque coloribus coruscantia, quae circa altam turrim campanariam multis quasi cavernulis perforatam volitabant aut summa cum gravitate et gratia per porticus obscuras pulvereque canentes magnifice incedebant. Reclinis, oculis semiclusis, hos duos versus iterum atque iterum secum repetebat:

Ante frontem roseam aedium,
In marmoreis gradibus.

Tota Venetia duobus illis versibus continebatur. Meminerat autumni quem illic egerat et admirabilis cuiusdam amoris quo ad ineptias insanissimas et tamen suavissimas raptus erat. Omnis quidem locus amoris fabulas alere poterat. Venetia tamen, sicut Oxonia, aptam talibus fabulis scaenam servaverat; iis autem qui vere rebus poeticis et amoribus capiuntur, scaena paene omnia est, immo omnia. Basilius partem eius temporis una cum eo egerat, ob Tintoretti picturas paene insanierat. Miser Basilius! Quam horrenda mors homini obtigerat!

Suspiravit, librum rursus sumpsit atque memoriam rei gestae depellere conatus est.

Legit de hirundinibus quae in parvam Smyrnae tabernam cafeae volitabant et inde evolabant, dum peregrini qui Meccam

adierant sedentes globulos precatorios e succino numerabant, mercatoresque, capitibus linteis in orbem convolutis, e longis fistulis laciniis ornatis fumum ducebant et inter se graviter colloquebantur. Legit de obelisco qui in Foro Concordiae, procul a patria, sub caelo sine sole solus stans, lacrimas e granito effunderet et ad calidum Nilum, loti floribus opertum, redire cuperet; illic enim sphinges erant ibisque ibides roseae, vultures candidi unguibus aureis, crocodili parvis oculis beryllinis, qui per limum viridem vaporantem reptabant. Tum versus meditari coepit qui e marmore osculorum vestigiis notato quasi musicam eliciebant et de mirabili quadam statua narrabant, a Gautiero graviori femineae voci comparata, "monstro venusto" quod in aula porphyretica Musaei Luvriani recumbebat.

Post aliquod tamen tempus liber e manu eius delapsus est. Animo commotus est, atque subitus eum terror ingens invasit. Quid si Alanus Campbellus extra Angliam versaretur? Plures dies praeterirent antequam redire posset. Fortasse etiam venire recusaret. Quid tum ageret? Singula momenta vitae mortisque pondus habebant.

Quinque ante annos summa inter eos amicitia fuerat, adeo ut vix umquam alter ab altero seiungeretur. Deinde familiaritas illa subito abrupta est. Cum nunc forte in coetu convenirent, Dorianus solus ridebat; Alanus Campbellus numquam.

Erat Alanus adulescens ingenio praestantissimo, quamquam artium quae oculis percipiuntur pulchritudinem vix sentiebat; quidquid autem sensus poeticae pulchritudinis habebat, id a Doriano uno acceperat. Praecipuum animi eius studium in scientia rerum naturalium versabatur. Cantabrigiae magnam temporis partem in officina experimentorum consumpsit, et in examinibus publicis scientiarum naturalium inter sui anni discipulos honestum gradum adeptus erat.

Etiamnunc arti chemicae summo studio operam dabat, suamque propriam officinam habebat, in qua dies integros solus inclusus transigebat, quod matri vehementer displicebat. Illa enim filium in comitiis locum in concilio Britannico legibus ferendis petere cupiebat, et chemicum hominem nihil fere aliud agere putabat quam medicamenta ex medicorum praescriptis componere. Idem tamen musicus excellens erat: tam violino quam piano plerisque musicam animi causa exercentibus longe praestabat.

Immo musica primum illum cum Doriano coniunxerat; musica et inexplicabilis quaedam illecebra quam Dorianus, quoties vellet, in alios exercere videbatur, immo saepe etiam cum ipse id ignoraret. Convenerant apud dominam Berkshire eo vespere quo Rubinsteinius ibi musicam cecinerat. Deinde semper una in operarum theatris et ubicumque egregia musica audiretur conspici solebant. Per duodeviginti menses familiaritas eorum permansit.

Campbellus aut apud Selby Regium aut in platea Grosvenoriana assidue versabatur. Ei, sicut multis aliis, Dorianus Grayus ipsa quasi forma omnium rerum quae in vita admirationem voluptatemque moverent videbatur. Num inter eos lis orta esset, nemo umquam comperit. Sed homines repente animadverterunt eos, cum convenirent, vix inter se colloqui, Campbellumque ex omni convivio ubi Dorianus adesset maturius discedere solere.

Ipse quoque mutatus erat: interdum insolita maestitia premebatur, musicam audire paene invitus videbatur, ipse autem numquam canere volebat; rogatus excusabat se scientiae studiis adeo occupatum esse ut exercendis artibus musicis tempus nullum superesset. Atque id sane verum erat. Cotidie magis ad scientiam rerum viventium trahebatur; nomen eius

semel aut bis in commentariis rerum naturalium, cum de singularibus quibusdam experimentis ageretur, commemoratum erat.

Hunc virum Dorianus Grayus exspectabat. Singulis fere momentis horologium inspiciebat. Minutis labentibus formidine acrius exagitari coepit. Tandem surrexit atque per cubiculum ultro citroque incessit, velut pulchrum quoddam animal cavea inclusum. Longis furtivisque gradibus incedebat. Manus eius mirum in modum frigebant.

Exspectationis angorem iam ferre non poterat. Tempus plumbeis pedibus lente repere videbatur, cum se violentissimi venti ad praeruptam atrae voraginis oram abripi videret. Sciebat quid illic eum exspectaret; quin etiam id prae oculis habebat. Horrore perculsus umentibus manibus palpebras ardentes compressit, quasi ipsi cerebro facultatem videndi eripere atque oculos in suas sedes interiores retrudere conaretur. Frustra erat.

Mens enim proprio quodam alimento pascebatur; imaginatio autem, terrore in formas horrendas versa atque dolore tamquam animal vivum vexata, in suggestu velut foedum quoddam simulacrum nervis actum saltabat, mutatis identidem personis horrendos risus ostentans. Tum repente ipsi Tempus consistere visum est. Ita vero: res illa caeca, tardo spiritu ducto reptans, non iam progrediebatur; at cogitationes horrendae, Tempore quasi mortuo, cursu incitato praecipites ferebantur, futuramque calamitatem foedam e sepulcro extractam ante oculos eius constituebant. Dorianus attonitus spectabat. Ipse horror eum velut in saxum converterat.

Tandem ostium apertum est ministerque intravit. Dorianus oculos stupore hebetes in eum convertit.

"Dominus Campbellus adest", inquit ille.

Suspirium sublevati animi ex labris siccatis erupit; color genas rursus perfudit.

"Statim eum intro admitte, Francisce." Sensit se iam sui compotem esse. Animus ille timidus recesserat.

Minister inclinato capite discessit. Paucis post momentis Alanus Campbellus introiit, vultu severissimo ac paulo pallidiore quam solebat; pallorem capilli superciliaque pice nigri etiam magis augebant.

"Alane! Quam benigne fecisti quod venisti! Gratias tibi ago."

"Constitueram me numquam posthac in domum tuam pedem illaturum esse, Graye. Sed scripsisti de vita et morte agi." Vox ei dura et frigida erat; verba lente ac consulte proferebat. In oculis, quibus Dorianum constanter et quasi perscrutans intuebatur, contemptus apparebat. Manus in sinibus paenulae ex pellibus Astracanensibus confectae tenebat, ne salutationis quidem gestum, quo eum Dorianus exceperat, animadvertisse videbatur.

"Ita est, Alane: de vita et morte agitur, idque non unius hominis. Sede, quaeso."

Campbellus sellam ad mensam admovit; Dorianus ex adverso consedit. Inter se oculos coniecerunt. In oculis Doriani infinita quaedam misericordia apparebat. Sciebat enim quam horrendum esset quod facturus erat.

Post breve ac molestum silentium Dorianus ultra mensam se inclinavit et placidissima voce, quid singula verba in vultu acciti hominis efficerent attente observans, sic locutus est: "Alane, in conclavi huius domus supremo, cuius ostium obseratum est et in quod praeter me nemo admittitur, mortuus quidam ad mensam sedet. Iam decem horas mortuus est. Noli moveri; nec me tali vultu intuere. Quis sit homo, cur mortuus sit, quomodo perierit, nihil ad te pertinet. Hoc tibi faciendum est…"

"Desine, Graye. Nihil amplius audire volo. Vera sint quae narrasti an falsa, mea nihil interest. Omnino recuso me tuis vitae rebus immiscere. Foeda tua arcana tibi habe; nihil enim horum iam mea interest."

"At tibi curae erunt, Alane; hoc quidem arcanum tibi curae esse necesse erit. Vehementer tui me miseret; sed mihi ipse subvenire nequeo. Tu unus es qui me servare possis. Invitus te in hanc rem traho; nulla alia mihi via patet. Tu, Alane, rerum naturalium peritus es; chemiae atque eiusmodi disciplinarum rationes nosti; experimenta fecisti. Hoc te facere volo: rem illam quae supra nos est penitus delere, ita ut ne minimum quidem eius vestigium relinquatur. Nemo hominem illum domum intrantem vidit. Immo hoc ipso tempore Lutetiae esse creditur. Complures menses transibunt antequam quisquam eius desiderium sentiat; ubi demum desiderabitur, nullum eius indicium in his aedibus inveniri debebit. Tu, Alane, eum omniaque quae ad eum pertinent in exiguum cineris acervum redigere debes, quem ego in ventos spargam."

"Insanis, Doriane."

"Ah! Exspectabam ut tandem Dorianum me vocares."

"Insanis, inquam! Insanis, si existimas me vel digitum moturum esse ut tibi opituler; insanis, quod tam nefanda mihi confessus es. Quidquid ista res sit, nullam in ea partem habiturus sum. An existimas me famam meam tui causa in discrimen adducturum? Quid mea refert quae diabolica scelera moliaris?"

"Mortem sibi ipse conscivit, Alane."

"Hoc sane gaudeo. Sed quis eum eo compulit? Tu, opinor."

"Etiamnuncne hoc mihi facere recusas?"

"Certe recuso; prorsus nihil cum ista re mihi commune erit. Neque curabo quantam tibi infamiam pariat: omnem meruisti.

Neque me paeniteret si te ignominia, eaque omnibus palam facta, obrutum viderem. Quo tandem iure me, unum ex omnibus mortalibus, in hanc foedissimam rem trahere ausus es? Putaveram te mores hominum melius novisse. Dominus Henricus Wottonius, amicus tuus, de animorum natura parum te docuisse videtur, quidquid aliud docuit. Nulla me vis adducet ut vel gradum unum in auxilium tuum faciam. Non eum adisti qui tibi opitulari velit. Ad alios amicos abi; ad me ne veneris."

"Alane, caedes fuit. Ego eum interfeci. Nescis quantos mihi cruciatus attulerit. Qualiscumque mea vita est, longe plus in ea vel bene vel male formanda valuit ille quam miser Henricus. Fortasse non consulto id effecit; exitus tamen idem fuit."

"Caedes! Di immortales, Doriane! Eone tandem devenisti? Non ero ego qui te deferam; nihil enim mea interest. Praeterea, etiamsi nihil agam, comprehenderis necesse est. Nemo facinus committit quin in aliqua re imprudenter agat. Ego vero nihil cum hac re commune habere volo."

"Necesse est te aliquam in ea partem habere. Mane, mane paulisper; audi me. Tantum audi, Alane. Hoc unum rogo: ut certum quoddam experimentum scientificum perficias. Valetudinaria et receptacula mortuorum frequentas, nec ea quae ibi horrenda facis animum tuum commovent. Si in foedo aliquo conclavi ubi mortua corpora dissecarentur aut in officina foetida hunc hominem in mensa plumbea iacentem reperisses, cui sulci rubentes essent incisi per quos sanguis deflueret, nihil aliud in eo quam opportunissimam experimento materiam cerneres. Ne capillus quidem tibi commoveretur; nec quicquam te improbe facere existimares. Immo fortasse tibi persuaderes te generi humano prodesse, scientiam mortalium augere, curiositatem ingenii explere, aut aliquid eiusmodi. Quod te nunc facere volo, idem ipsum est quod iam saepe fecisti. Quin etiam

corpus prorsus delere multo minus horrendum esse debet quam quae facere soles. Et memento unum hoc esse testimonium quo crimen meum probari possit. Si reperiatur, perii; reperietur autem procul dubio, nisi me adiuveris."

"Non cupio tibi auxiliari. Id tu oblivisceris. Rem istam plane nihili facio; ad me non pertinet."

"Alane, per te obsecro. Cogita in quantas angustias redactus sim. Paulo antequam venires, paene exanimatus sum prae terrore. Fortasse et tu aliquando terrorem experieris. Sed non; istud ne reputaveris. Rem unice ex parte scientiae considera. Num quaeris unde corpora mortua proveniant quibus experimenta facis? Ne nunc quidem quaeras. Nimis multa iam tibi dixi; sed per te obsecro ut hoc mihi facias. Olim amici fuimus, Alane."

"De diebus illis ne loquaris, Doriane. Iam mortui sunt."

"At mortui nonnumquam remanent. Homo ille in superiore conclavi abire non vult; ad mensam sedet, capite demisso, brachiis porrectis. Alane, Alane! Nisi mihi opem tuleris, actum est de me. Quid enim? Suspendent me, Alane! Nonne intellegis? Ob id quod feci me laqueo suspendent."

"Nihil prodest hanc rem diutius agere. Plane recuso quicquam in ea facere. Insanum est te a me hoc postulare."

"Recusas igitur?"

"Recuso."

"Per te obsecro, Alane."

"Frustra."

Tum eadem illa miserationis species in oculis Doriani apparuit. Manum porrexit, chartae particulam sumpsit, aliquid in ea scripsit. Bis perlegit, diligenter complicavit, per mensam ad Campbellum promovit. Quo facto surrexit et ad fenestram abiit.

Campbellus eum admiratus est, tum chartam sustulit et explicavit. Ubi legit, vultus in pallorem mortis mutatus est, ipseque in sellam retro concidit. Tanta eum nausea corripuit ut cor suum, quasi in vacuo quodam recessu solum palpitans, ipsis suis ictibus consumi sentiret.

Post duo aut tria minuta in silentio horribili acta, Dorianus se convertit et post eum constitit, manum Campbelli umero imponens.

"Quam vehementer tui me miseret, Alane", submissa voce murmuravit. "Sed nullam aliam mihi viam reliquisti. Epistulam iam scripsi. Ecce eam; inscriptam vides. Nisi me adiuveris, necesse erit eam mittere. Nisi me adiuveris, mittam. Quid inde futurum sit, probe nosti. At me adiuturus es; iam enim recusare non potes. Conatus sum tibi parcere; ipse fatearis id oportet, si quid tibi aequitatis reliquum est. Durus fuisti, asper, contumeliosus. Ita me tractasti ut nemo umquam ausus sit, nemo quidem ex iis qui adhuc vivunt. Omnia tamen pertuli. Nunc meas leges tibi imponam."

Campbellus vultum manibus operuit; per totum corpus tremor pervasit.

"Ita, Alane, nunc mea vice leges impono. Quae sint, nosti. Res ipsa simplex est. Age, noli te in talem animi febrim conicere. Fieri necesse est; rem intuere et confice."

Gemitus ex Campbelli labris erupit, totusque contremuit. Horologii super focum positi crepitus Tempus in singulas quasi doloris particulas secare videbatur, quarum unaquaeque adeo horrenda erat ut tolerari non posset. Sentiebat velut ferreum circulum paulatim fronti suae artius astringi, quasi iam ignominia quae ei minabatur advenisset. Manus umero imposita plumbei ponderis instar premebat. Non erat ferendum; videbatur eum opprimere.

"Age, Alane; statim deliberandum est."

"Non possum", inquit ille voce sine ullo animi motu, velut verba ipsa rerum condicionem mutare possent.

"Necesse est. Eligendi potestatem non habes. Noli morari."

Paululum haesit. "Estne ignis in superiore conclavi?"

"Est; focus vapore inflammabili ardet, asbestoque instructus est."

"Domum mihi redeundum erit, ut quaedam ex officina mea sumam."

"Minime, Alane; ex his aedibus egredi non debes. In charta perscribe quibus opus sit; meus minister vehiculo conducto ea huc referet."

Campbellus paucas lineas festinanter exaravit, atramentum charta bibula exhausit, involucrumque adiutori suo inscripsit. Dorianus chartam sumpsit ac diligenter legit; tum tintinnabulum pulsavit et cubiculario tradidit, imperans ut quam celerrime rediret atque res petitas secum adferret.

Cum ostium vestibuli clausum est, Campbellus subita trepidatione expavit; e sella surgens ad focum accessit. Frigore quodam febrili tremebat. Per viginti fere minuta neuter quicquam locutus est. Musca magno stridore per cubiculum volitabat, horologiumque tamquam malleus pulsare videbatur.

Ubi hora prima sonuit, Campbellus se convertit et Dorianum Grayum intuens eius oculos lacrimis plenos vidit. Erat in puritate ac venustate maesti illius vultus aliquid quod eum ad iram vehementer concitaret. "Infamis es", murmuravit, "prorsus infamis!"

"Tace, Alane; vitam meam servasti", inquit Dorianus.

"Vitam tuam! Di boni, qualis ista vita est! Ex uno corruptelae genere in aliud delapsus es, nunc autem ad ipsum scelus

pervenisti. Quod facturus sum, quod me facere cogis, non tuae vitae causa facio."

"Ah, Alane", suspirans Dorianus respondit, "utinam vel millesimam eius misericordiae partem mihi tribueres qua ego tui misereor!" Haec dicens se avertit atque in hortum per fenestram prospicere coepit. Campbellus nihil respondit.

Decem fere minutis interiectis, aliquis ostium pulsavit. Intravit minister arcam ingentem e ligno mahagonio confectam ferens, materiis chemicis plenam, cum longo filo chalybeo atque platineo in orbem convoluto duobusque ferreis forcipibus forma haud usitata.

"Hiccine ista relinquam, domine?" Campbellum rogavit.

"Ita", respondit Dorianus. "Et vereor, Francisce, ne iterum operam tuam requiram. Quo nomine est ille qui apud Richmondiam orchideas ad Selby mittit?"

"Hardenus, domine."

"Ita vero, Hardenus. Statim Richmondiam proficiscere, ipsum conveni, iubeque duplicem earum orchidearum numerum mittere quas iam iusseram, e quibus quam paucissimae albae sint; immo nullas omnino albas volo. Praeclarus hodie dies est, Francisce, Richmondiaque locus est amoenissimus; aliter te tanta molestia non afficerem."

"Nulla molestia, domine. Quota hora redeam?"

Dorianus Campbellum aspexit. "Quantum temporis experimentum tuum postulabit, Alane?" dixit placide, voce ab omni sollicitudine remota. Tertii hominis praesentia mirabilem ei animum addere videbatur.

Campbellus frontem contraxit et labrum momordit. "Quinque circiter horas", respondit.

"Satis mature igitur redieris, Francisce, si hora septima cum dimidia adfueris. Immo, paulisper: quae mihi ad vestiendum

necessaria sunt tantum expone; reliquum vesperum tibi totum permitto. Domum ad cenam non redeo, nec opera tua indigebo."

"Gratias ago, domine", inquit minister atque exiit.

"Age nunc, Alane, ne momentum quidem perdendum est. Quam gravis est arca! Hanc ego feram; tu cetera sume." Celeriter et imperiose loquebatur. Campbellus eius imperio se subiectum sentiebat. Simul cubiculo exierunt.

Cum ad supremum scalarum aditum pervenissent, Dorianus clavem deprompsit atque in sera convertit. Tum constitit, oculisque eius perturbatio quaedam oborta est. Contremuit. "Non puto me posse ingredi, Alane", murmuravit.

"Mea nihil interest; opera tua non egeo", Campbellus frigide respondit.

Dorianus ostium paulum aperuit. Inter aperiendum vultum suae imaginis sub sole subsannantem conspexit. Ante eam in pavimento velum discerptum iacebat. Recordatus est se nocte superiore, tum primum in vita, fatalem illam picturam tegere oblitus esse; et iam accurrere parabat, cum exhorrescens retro se recepit.

Quid erat iste ros rubeus et foedissimus, umenti fulgore in una ex manibus relucens, quasi pictura ipsa sanguinem sudavisset? Quam horrendum erat! Eo ipso momento horribilius ei visum est quam illa res immota quam in mensa prostratam esse sciebat, cuius deformis atque incondita umbra in stragulo maculoso ostendebat eam ne tantulum quidem motam esse, sed eodem loco mansisse quo ipse reliquerat.

Profunde spiritum duxit, ostium paulo latius aperuit, oculis semiclusis capiteque averso celeriter intravit, constituerat enim ne semel quidem mortuum intueri. Tum se inclinavit, aulaeum auro purpuraque distinctum e solo sustulit et super totam imaginem iecit.

Ibi substitit; circumspicere metuebat, oculosque in perplexos aulaei ornatus defixerat. Audiebat Campbellum gravem arcam, ferramenta ceteraque omnia quae ad horrendum opus poscerat inferentem. Mirari coepit num Alanus cum Basilio Hallwardo umquam convenisset et, si forte convenissent, quid alter de altero iudicavisset.

"Nunc me solum relinque", vox severa a tergo audita est.

Dorianus se convertit et properanter foras exiit, vix animadvertens mortuum in sellam repositum esse, Campbellum autem in vultum eius luteum et nitentem oculos defixisse. Dum scalas descendebat, clavem in sera converti audivit.

Multo post horam septimam Campbellus in bibliothecam rediit. Pallidus erat, sed prorsus tranquillus. "Quod a me petisti feci", murmuravit. "Nunc vale. Ne umquam posthac alter alterum videamus."

"A pernicie me servasti, Alane. Hoc oblivisci non possum", Dorianus simpliciter respondit.

Simul atque Campbellus discesserat, ad superius cubiculum ascendit. Horrendus ibi acidi nitrici odor erat. Sed res illa quae ad mensam sederat evanuerat.

CAPUT XV

Vespere eiusdem diei, hora octava et dimidia, Dorianus Grayus, exquisitissimo vestitu ornatus magnoque violarum Parmensium fasciculo ad pectus insignis, a ministris se inclinantibus in conclave dominae Narborough introductus est. Frons ei, nervis immodice excitatis, pulsabat, animusque vehementer aestuabat; cum tamen ad hospitae manum se inclinaret, eadem qua semper facilitate atque venustate utebatur. Fortasse nemo umquam tam securus ac sibi constans videri potest quam qui personam agere cogitur. Certe nemo, qui Dorianum Grayum illa vespera aspexisset, credidisset eum tragoediam perpessum esse qua nulla huius aetatis atrocior esset. Nemo crederet digitos illos tam belle formatos cultrum ad scelus patrandum arripuisse, nec labra illa subridentia adversus Deum atque ipsam bonitatem exclamavisse. Ipse quoque vultus sui tranquillitatem mirabatur atque ad momentum horrendam illam duplicis vitae voluptatem penitus sensit.

Convivium erat paucis hospitibus paratum, idque aliquanto festinantius a domina Narborough, muliere ingeniosissima, cui in vultu etiamnunc supererant vestigia deformitatis olim, ut Dominus Henricus dicere solebat, prorsus insignis. Uxor optima exstiterat legato cuidam nostro omnium paene taediosissimo; eumque, postquam in marmoreo monumento quod ipsa descripserat rite sepeliendum curaverat, filiabus quibusdam viris locupletibus et aliquanto provectioris aetatis in matrimonium collocatis, ad fabulas Gallicas, ad cibos Gallico more parandos atque, quotiens copia eius dabatur, ad leporem ingenii Gallici animum converterat.

Dorianum praecipue diligebat, eique semper profitebatur se gaudere quod eum, cum ipsa adulescentula esset, non cognovisset. "Scio enim, mi carissime," dicere solebat, "me tui insanissime amantem futuram fuisse atque ob te ipsum pileum meum trans molas ventorias abiecturam. Quae fortuna est quod tum ne cogitatus quidem eras! Nostri quidem pilei adeo inepte fiebant, molae autem tantopere in vento excitando occupatae erant, ut ne levissimo quidem amoris ioco cum quoquam fruerer. Sed culpa omnis Narborough erat. Adeo infirmis oculis utebatur, ut vix quidquam cerneret; neque enim ulla voluptas est maritum fallere qui nihil animadvertit."

Hospites ea nocte parum iucundi erant. Nam, ut Dorianum post ventilabrum tritum submissa voce docebat, una ex filiabus nuptis subito advenerat ut apud eam deversaretur, atque, quod etiam molestius esset, maritum secum adduxisset. "Inhumanissime hoc facit, mi carissime," susurravit. "Ego quidem singulis aestatibus, cum ex Homburgo rediero, apud eos commoror; sed vetulae ut ego interdum novo aere opus est, atque insuper illos plane ad vitam revoco. Nescis quam miseram illic vitam agant! Pura meraque vita rustica est, nullis urbanis illecebris temperata. Primo mane surgunt, quod multa habent quae faciant; mature cubitum eunt, quod paene nihil habent de quo cogitent. Inde ab Elisabethae reginae temporibus nullum in ea vicinia flagitium famam commovit; itaque omnes statim post cenam obdormiunt. Neutri eorum assidebis. Apud me sedebis meque oblectabis."

Dorianus blande aliquid laudis submurmuravit atque circum conclave oculos circumtulit. Ita sane: convivae minime delectabiles erant. Duos numquam antea viderat; ceteri erant Ernestus Harrowdenus, unus ex illis mediocribus viris mediae aetatis qui in sodaliciis Londiniensibus tam frequentes sunt, qui

inimicos nullos habeant, amicis tamen suis vehementer displiceant; domina Ruxton, quadraginta septem annos nata, nimis ornate vestita, adunco naso, quae semper operam dabat ut de se turpia suspicandi occasionem praeberet, sed tam singulariter deformis erat ut, magno eius dolore, nemini quidquam mali de ea persuaderi posset; domina Erlynne, femina nullius pretii, sed nimium audax et in aliorum familiaritatem irruens, cui lingua suaviter balbutiebat, capilli autem rubro illo quem Venetum vocant colore fulgebant; domina Alicia Chapman, filia hospitae, puella incompta atque hebes, vultu illo vere Britannico qui semel visus statim excidit memoria; denique huius maritus, genis rubicundis et barba candida, qui, sicut multi eius ordinis, putabat immodica hilaritate penuriam omnium sententiarum compensari posse.

Iam paenitebat Dorianum quod venisset, cum domina Narborough, magnum illud horologium ex aere aurato, curvis nimium ambitiosis distinctum, in crepidine foci panno violaceo velata conspicata, exclamavit: "Quam foedum est Henricum Wottonium tam tarde venire! Mane ad eum nuntium temere misi, et fideliter promisit se mihi non defuturum."

Aliquantum solacii erat Henricum adfuturum esse; cumque, ostio aperto, Dorianus lentam illam ac suaviter modulantem vocem audivisset, quae etiam fictae excusationi gratiam addebat, taedium statim omne discessit.

At in cena nihil omnino edere poterat. Patina alia post aliam intacta auferebatur. Domina Narborough identidem eum increpabat: "Iniuriam facis misero Adolpho, qui totius cenae rationem tua praecipue causa excogitavit"; Henricus autem subinde in eum oculos coniciebat, silentium eius mentemque alio aversam miratus. Minister assidue vinum Campaniense

poculo eius infundebat. Dorianus avide bibebat, et quo plus bibebat, eo magis sitiebat.

"Quid tibi est hodie vesperi, Doriane?" tandem Dominus Henricus, cum ferculum Gallicum e carne frigida sed prius calefacta paratum circumferretur, interrogavit. "Non es omnino tui similis."

"Ego eum amori captum esse credo," exclamavit domina Narborough, "neque mihi confiteri audere, ne invidia tangar. Rectissime facit. Certe enim invideam."

"Cara domina Narborough," subridens Dorianus submurmuravit, "iam per hebdomadam integram neminem amavi; ex quo scilicet domina Ferrol ex urbe profecta est."

"Quo pacto vos viri istius mulieris amore capi possitis!" domina natu maior exclamavit. "Prorsus intellegere nequeo."

"Propterea tantum," respondit Dominus Henricus, "quod illa te puellulam olim fuisse meminit, domina Narborough. Sola illa nobis quasi vinculum est cum brevibus tuis puellaribus tunicis."

"Minime omnium breves tunicas meas recordatur, domine Henrice. Ego autem eius optime memini Vindobonae, ante annos triginta, et quam alte tum vestem a pectore rescissam haberet."

"Etiam nunc pari liberalitate pectus ostendit," ille respondit, oleam longis digitis tollens; "cumque veste sumptuosissima induitur, velut luxuriosa pessimae fabulae Gallicae editio apparet. Mira est sane, atque inopinatis rebus referta. Pietas eius in familiam prorsus singularis est. Cum tertius maritus mortuus esset, capilli eius maerore prorsus aurei facti sunt."

"Quid tibi tandem est, Henrice!" exclamavit Dorianus.

"Ista sane explicatio quam maxime amatoria est," hospita ridens inquit. "Sed tertius maritus, domine Henrice! Num Ferrol quartus esse dicitur?"

"Prorsus, domina Narborough."

"Ne verbum quidem credo."

"Age, dominum Grayum roga. Inter amicissimos eius est."

"Verumne est, domine Graye?"

"Ita ipsa mihi asseverat, domina Narborough," respondit Dorianus. "Interrogavi eam num, sicut Margarita Navarrae regina, corda eorum aromatibus condi iussisset atque e cingulo suspensa gestaret. Negavit, quod nullus eorum cor habuisset."

"Quattuor mariti! Per fidem meam, nimium sane studii!"

"Immo nimia audacia, ut ego illi dicere soleo," inquit Dorianus.

"Ah! tam audax est ut nihil non audeat, mi carissime. Sed qualis tandem est Ferrol? Eum non novi."

"Mariti feminarum eximie formosarum inter sceleratos numerandi sunt," Dominus Henricus dixit, vinum degustans.

Domina Narborough eum ventilabro percussit. "Domine Henrice, minime miror vulgo dici te perditissimae improbitatis esse."

"At quis hoc vulgus dicit?" Henricus supercilia attollens quaesivit. "Haud dubie mundus alter. Nam mihi cum hoc mundo optime convenit."

"Omnes quos novi te improbum esse affirmant," anus caput quatiens exclamavit.

Henricus aliquot momenta severum vultum induit. "Monstrum sane est," tandem inquit, "qua licentia homines his diebus alios clam a tergo criminentur, ea dicentes quae omni ex parte vera sint!"

"Num hic umquam emendabitur?" exclamavit Dorianus, in sella procumbens.

"Spero equidem," hospita ridens respondit. "Sed si omnes dominam Ferrol tam ridicule veneramini, mihi denuo nubendum erit, ut morem sequar."

"Numquam amplius nubes, domina Narborough," Dominus Henricus interposuit. "Nimis felix fuisti. Femina iterum nubit quod primum maritum oderit; vir iterum uxorem ducit quod primam amaverit. Feminae fortunam denuo experiuntur, viri suam in discrimen adducunt."

"Narborough minime perfectus erat," exclamavit anus.

"Si perfectus fuisset, eum non amavisses, cara domina," Henricus respondit. "Feminae nos propter vitia diligunt. Si satis multa habeamus, omnia nobis condonabunt, etiam ingenia nostra. Vereor ne, his dictis, a tuis conviviis excludar, domina Narborough; sed verissimum est."

"Nimirum verissimum est, domine Henrice. Si nos feminae vos ob vitia non amaremus, ubi terrarum omnes essetis? Nullus vestrum uxorem duceret. Omnes infelices caelibes essetis. Quamquam vix quidquam in moribus vestris mutaretur: hodie enim maritati more caelibum vivunt, caelibes more maritatorum."

"Finis saeculi," submurmuravit Dominus Henricus.

"Finis orbis," hospita rettulit.

"Utinam finis orbis esset," Dorianus suspirans dixit. "Vita nihil aliud est quam magna quaedam spes frustrata."

"Ah, mi carissime," exclamavit domina Narborough, chirothecas induens, "noli mihi dicere te vitam exhausisse. Cum vir ita loquitur, apparet non ab illo vitam sed ipsum a vita exhaustum esse. Dominus Henricus improbus admodum est, atque interdum vellem me quoque talem fuisse; at tu ad bonitatem natus es: tam bonum vultum habes! Tibi uxorem

bonam invenire debeo. Nonne censes, domine Henrice, dominum Grayum nubere oportere?"

"Id ipsum semper ei suadeo, domina Narborough," Dominus Henricus se inclinans dixit.

"Itaque uxorem ei idoneam quaeramus. Hac nocte Debretti librum diligenter perlegam, et omnium puellarum quae nuptiis idoneae videantur indicem componam."

"Aetates quoque earum adscribens, domina Narborough?" quaesivit Dorianus.

"Sane, aetates quoque, sed paulum castigatas. Neque tamen quidquam praecipitandum est. Cupio ut id matrimonium fiat quod ephemeris, cui Nuntius Matutinus nomen est, 'coniunctionem congruam' vocat; cupioque vos ambos felices esse."

"Quam inepte homines de felicibus coniugiis loquuntur!" exclamavit Dominus Henricus. "Cum quavis femina vir beatus esse potest, dummodo eam non amet."

"O quam Cynicus es!" exclamavit anus, sellam retro impellens atque dominae Ruxton annuens. "Mox rursus apud me cenare debes. Profecto mirabile es remedium ad vires reficiendas, multo efficacius iis quae mihi eques Andreas praescribit. Sed quos hospites convenire velis mihi dicito; convivium enim quam iucundissimum instituere cupio."

"Mihi placent viri quibus futurum est, feminae quibus praeteritum est," respondit ille. "An ita convivium muliebribus tantum stolis refertum futurum putas?"

"Metuo sane," illa ridens dixit, cum surgeret. "Ignosce mihi millies, cara domina Ruxton," adiecit; "non animadverteram te cigarellum nondum confecisse."

"Nihil est, domina Narborough. Equidem nimium fumo; in posterum me cohibere statui."

"Obsecro te, domina Ruxton, ne id feceris," inquit Dominus Henricus. "Modum servare res perniciosissima est. Satis habere tam malum est quam cenam sumere; plus quam satis habere tam bonum est quam opipare epulari."

Domina Ruxton mirabunda eum aspexit. "Aliquo postmeridiano tempore ad me venire debes, domine Henrice, atque istam sententiam exponere. Mira mihi videtur doctrina," murmuravit, dum veste longa per solum tracta ex conclavi egreditur.

"Cavete autem ne nimis diu de rebus publicis et aliorum flagitiis disputetis," domina Narborough ex limine exclamavit. "Nam si ita feceritis, nos in superiori conclavi profecto inter nos rixabimur."

Viri riserunt; Chapmanus autem a mensae extremo graviter surrexit atque ad caput mensae accessit. Dorianus sedem mutavit et iuxta dominum Henricum consedit. Chapmanus magna voce de rebus in Britanniae curia quae Communium dicitur gestis disserere coepit; adversarios cachinno irridens. Vocabulum illud, 'doctrinarius', quod animos Britannorum tanto terrore afficit, inter strepitum risus identidem audiebatur. Eadem littera initio plurium vocum repetita velut insigne eloquentiae ei erat; vexillum denique Britannicum in ipsis cogitationis fastigiis defigebat. A maioribus tradita generis sui stultitia, quam ipse hilari voce 'sanam Britannorum prudentiam' appellabat, firmissimum societatis humanae praesidium esse demonstrabatur.

Subrisit Dominus Henricus atque, ad Dorianum versus, eum intuitus est.

"Num melius te habes, mi carissime?" quaesivit. "In cena non omnino tui similis videbaris."

"Optime valeo, Henrice. Defessus sum, nihil aliud."

"Heri nocte venustissimus eras. Ducissa illa pusilla tibi prorsus devota est. Narrat se Selbiam profecturam esse."

"Promisit se die vicesimo venturam."

"Num Monmouth quoque aderit?"

"Ita vero, Henrice."

"Me ad taedium usque fatigat, tantum paene quantum uxorem suam. Illa autem ingeniosa est, immo feminae nimium ingeniosa. Caret illa nescio qua imbecillitatis gratia quam verbis definire nequeas. Pedes fictiles sunt qui auream simulacri partem pretiosam faciunt. Pedes illi pulcherrimi quidem sunt, sed minime fictiles: e porcelana candida ficti, si ita dicere placet. Per ignem transierunt; nam quidquid ignis non consumit, indurat. Multa illa experta est."

"Quamdiu nupta est?" Dorianus interrogavit.

"Aeternitatem, ut mihi dicit. Sin nobilium tabulis fidem habemus, decem iam annos. Sed decem annos cum Monmouth vivere idem est atque aeternitatem pati, superaddito etiam tempore. Qui alii aderunt?"

"Familia Willoughby, dominus Rugby cum uxore, hospita nostra, Gaufridus Cloustonus, ceteri soliti. Dominum quoque Grotrianum invitavi."

"Eum diligo," inquit Dominus Henricus. "Multis non placet; mihi tamen perquam iucundus est. Quod interdum paulo ornatius quam decet vestitur, compensat eo quod semper nimis doctus est. Exemplum sane est hominis quam maxime huius aetatis."

"Nescio num venire poterit, Henrice. Fortasse cum patre ad Montem Carolum proficisci cogetur."

"Ah! Quam molesti sunt propinqui alieni! Da operam ut adveniat. Sed, obiter, Doriane, heri nocte perquam mature

discessisti. Ante undecimam abieras. Quid postea fecisti? Num statim domum redisti?"

Dorianus festinanter illum aspexit et frontem contraxit. "Minime, Henrice," tandem dixit. "Paulo ante horam tertiam demum domum perveni."

"Num in sodalium aedes ivisti?"

"Ita," respondit; tum labrum momordit. "Immo, non id dicere volui. In sodalium aedes non ivi. Per vias errabam. Quid fecerim non memini… Quam curiosus es, Henrice! Semper scire cupis quid quisque fecerit; ego semper oblivisci cupio quid ipse fecerim. Hora secunda cum dimidia redii, si tempus ipsum nosse velis. Clavem qua ianua reseratur domi reliqueram, itaque minister mihi aperire debuit. Si testimonium ad rem comprobandam desideras, illum rogare potes."

Dominus Henricus umeros subduxit. "Mi carissime, quasi mihi curae esset! Eamus in superius conclave. Vinum Xerezianum nolo, domine Chapmane, gratias ago. Aliquid tibi accidit, Doriane. Dic mihi quid sit. Hodie vesperi te ipsum non agnosco."

"Noli me curare, Henrice. Irritabilis sum atque stomachor. Cras vel perendie ad te veniam. Pro me dominae Narborough veniam deprecare. In superius conclave non ascendam; domum ibo. Domum redire necesse est."

"Bene est, Doriane. Cras te inter potionem theae fortasse videbo. Ducissa veniet."

"Conabor adesse, Henrice," inquit atque ex conclavi discessit. Dum curru ad domum suam vehebatur, sensit terrorem illum, quem iam compressum atque exstinctum esse crediderat, sibi rediisse. Henrici levissimae interrogationes animum ei ad tempus concusserant, et animi constantia etiam tum opus erat.

Quaecumque periculum sibi afferre possent, ea delenda erant. Ad ipsam cogitationem horruit. Oderat vel ea manu contingere.

Nec tamen aliter fieri poterat. Id plane intellexit; postquamque ostium bibliothecae suae obseraverat, armarium occultum aperuit in quod Basilii Hallwardi pallium et peram intruserat. In foco magnus ignis ardebat. Alterum lignum superiecit. Odor vestium adustarum et corii ardentis horrendus erat. Post tres horae quadrantes demum omnia in cinerem redacta sunt. Postea languorem nauseamque sensit; atque, trochiscis quibusdam odoratis Algeriensibus in turibulo ex aere rubro pertuso accensis, manus frontemque aceto frigido moschi odore imbuto lavit.

Subito expavit. Oculi mirum in modum fulgere coeperunt, et inferius labrum nervosa quadam agitatione dentibus rodere instituit. Inter duas fenestras magnum stabat armarium Florentino opere fabricatum, ex ebeno factum, ebore caeruleoque lapide lazulio distinctum. In illud oculos defixos tenebat, quasi res esset quae simul allicere et terrere posset, quasi aliquid contineret quod ardenter expeteret et tamen paene abhorreret. Spiritus ei crebrior factus est. Furiosum quoddam desiderium eum invasit. Cigarellum accendit, deinde abiecit.

Palpebrae descendebant, ita ut longae ciliae fimbriatae paene genas contingerent; oculos tamen ab armario non avertit. Tandem e lectulo in quo recubuerat surrexit, ad armarium accessit, atque, eo reserato, occultum quendam elaterem tetigit. Loculamentum triquetrum lente prodiit. Digiti eius quasi sponte sua illuc ferebantur; quos cum immisisset, rem quandam prehendit.

Arcula erat parva Sinensis, e lacca nigra auro pulverato distincta, arte summa fabricata, lateribus flexuosarum undarum

figuris ornatis, funiculis sericis ex quibus globuli crystallini et fimbriae e filis metallicis tortis pendebant. Eam aperuit. Intus erat massa viridis, cerae similis splendore, odore insolite gravi pertinacique.

Paulisper haesit, miro quodam risu prorsus immoto in vultu manente. Tum, quamquam cubiculum immoderate calidum erat, tremens se erexit et horologium respexit. Viginti minuta ad mediam noctem supererant. Arculam in locum reposuit, armarii valvas clausit atque in cubiculum dormitorium abiit.

Cum aeneae horologii voces mediam noctem in obscurum aera percuterent, Dorianus Grayus, veste humili indutus et focali circa collum involuto, tacitus e domo sua furtim exiit. In via Bondiana currum tectum duarum rotarum, equo valido iunctum, invenit. Aurigam vocavit atque submissa voce domus cuiusdam situm indicavit. Ille caput negando movit. "Nimis procul est," submurmuravit.

"Accipe hunc aureum," inquit Dorianus. "Alterum accipies si festinanter me duxeris."

"Fiat, domine," auriga respondit. "Una hora eo pervenies." Cumque Dorianus currum ascendisset, equum convertit atque ad flumen magno cursu contendit.

CAPUT XVI

Imber frigidus cadere coepit; lucernae per vias collocatae, inter madentis nebulae umbras confusae, tetrum quendam aspectum praebebant. Cauponae iam claudebantur, et viri feminaeque obscuris similes umbris ante ianuas earum passim in disiectos greges congregabantur. Ex aliis tabernis foedi risus exaudiebantur; in aliis ebrii rixabantur et vociferabantur.

Dorianus Grayus in curru conducticio reclinatus, petaso in frontem demisso, languidis oculis sordes atque dedecus tantae urbis contemplabatur. Interdum secum repetebat quae Dominus Henricus primo quo inter se convenerant die ei dixerat: "Animum per sensus sanare, sensus per animum." Id erat profecto arcanum illud. Saepe id iam expertus erat; nunc iterum experiri constituerat. Erant loca ubi opium sumebatur, in quibus oblivio emi posset, horrendae latebrae in quibus veterum scelerum memoria novorum scelerum furore deleri posset.

Luna humilis in caelo pendebat, flavae calvariae similis. Interdum nubes ingens atque informis longum quasi bracchium porrigebat, quo eam occultabat. Lucernae rariores, viae angustiores atque obscuriores fiebant. Semel auriga a recta via aberravit, atque dimidium fere miliarium retro agere coactus est. Equus per aquae lacunas vadens aquam pedibus spargebat, ipse vapore fumans. Fenestrae laterales currus spissa caligine cinerea obducebantur, quasi panno laneo oppansae.

"Animum per sensus sanare, sensus per animum!" Quam acriter illa verba auribus eius insonabant! Animus eius sane mortifero morbo laborabat. Num vero sensus illum sanare poterant? Sanguis insontis effusus erat. Quo tandem scelus illud

expiari posset? Nulla erat eius expiatio. Quamquam veniae nulla spes supererat, oblivisci tamen adhuc poterat; itaque memoriam facti delere et ipsum scelus ex animo suo exstirpare statuerat, sicut viperam contereret cuius morsu ictus esset. Quo tandem iure Basilius sic cum eo locutus erat? Quis illum aliorum iudicem constituerat? Dixerat horrenda, nefanda, intoleranda.

Currus porro atque porro lento gradu procedebat; immo, ut Doriano videbatur, singulis passibus tardius ibat. Repagulum superius sustulit atque aurigam maiore celeritate agere iussit. Fames illa opii teterrima eum iam rodere coeperat. Fauces ardebant, manus tenerae nervosa trepidatione inter se contorquebantur. Equum furenter baculo percussit. Auriga risit atque flagello equum concitavit. Dorianus quoque risit; tum auriga tacuit.

Iter sine fine esse videbatur; viae autem velut atra retia araneae ingentis late patentis explicabantur. Eandem rerum speciem diutius ferre non poterat; et cum nebula densior fieret, timor eum subiit.

Tum praeter deserta loca, ubi lateres coquebantur, vecti sunt. Ibi tenuior erat caligo, ita ut fornaces mira forma, lagenarum longo collo praeditarum similes, conspicere posset; ex earum aperturis flammarum linguae, luteo rubroque fulgore nitentes, velut flabella exsiliebant. Canis praetereuntibus latravit, et procul in tenebris larus errans stridorem edidit. Equus in sulco offendit, deinde in latus declinavit et in cursum effusum repente erupit.

Aliquanto post, e via argillosa egressi, super asperas vias lapidibus stratas rursus cum strepitu vehebantur. Pleraeque fenestrae obscurae erant; interdum tamen in vela fenestrarum intus collustrata umbrae mira forma proiectae apparebant. Eas Dorianus mirabundus spectabat. Movebantur velut monstra

quaedam simulacra nervis agitata, et gestus viventium edebant. Oderat eas. Caeca ira pectus eius occupaverat. Cum ad compitum flecterent, mulier ex aperta ianua aliquid adversus eos inclamavit, et duo viri trecentos fere pedes currum cursu secuti sunt. Auriga eos flagello repulit.

Aiunt hominem cupiditate abreptum semper easdem cogitationes in orbem circumagere. Certe Dorianus, labris morsu sauciatis, verba illa arguta de animo sensibusque foeda quadam pertinacia identidem formabat ac repetebat, donec in iis ipsam quasi imaginem animi sui expressam invenisse videretur, et cupiditates, quae etiam sine tali patrocinio mentem eius dominaturae erant, rationis quodam quasi suffragio comprobaret. Una illa cogitatio per omnes cerebri recessus serpebat; et effrenata vivendi cupiditas, omnium hominis cupiditatum terribilissima, singulos nervos singulasque corporis fibras tremulas nova vi excitabat.

Quae deformitas olim ei invisa fuerat, quod rebus ipsis veritatem quandam redderet, ob eandem ipsam causam nunc placebat. Deformitas una res vera videbatur. Rixa sordida, foeda spelunca, saeva et inculta vitae dissolutae vis, ipsa furum profligatorumque abiectissima condicio, omnia haec, quia tam praesenti et acri sensu percipiebantur, veriora atque vividiora ei videbantur quam pulchrae omnes artis imagines aut somniis similes carminum umbrae. Talibus rebus opus erat ut oblivisceretur. Triduo exacto liber futurus erat.

Subito auriga ad summum angusti et obscuri vici locum equum violenter continuit. Supra humilia tecta caminosque domuum inaequales navium mali atri eminebant. Candidae nebulae volumina antennis haerebant, velut vela larvarum.

"Hic alicubi est, domine, nonne?" per aperturam currus rauca voce interrogavit.

Dorianus subito commotus circumspiciebat. "Hic satis est," respondit. Cumque propere descendisset atque aurigae praeter solitam mercedem quod insuper promiserat dedisset, ad crepidinem portus celeriter contendit. Hic illic in puppibus magnarum onerariarum navium lucerna fulgebat. Lumen in aquae lacunis tremulum frangebatur et dissiliebat. E navi vaporaria, quae portum relictura carbonibus instruebatur, ruber fulgor emicabat. Viae lapidibus stratae superficies limo obducta tamquam paenula imbre madefacta nitebat.

Ad sinistram properabat, interdum respiciens num quis vestigia eius sequeretur. Septem aut octo minutis exactis ad parvam domum squalidam pervenit, inter duas officinas excelsas atque horridas quasi coartatam. In una fenestra superioris tabulati lucerna stabat. Constitit et peculiari quodam modo ianuam pulsavit.

Paulo post vestigia per aditum accedentis audivit, deinde catenam ab ostio detrahi. Ianua tacite aperta est; ille sine verbo ingressus est, praeteriens brevem quandam deformemque figuram, quae in umbram se contraxerat, dum praeteribat. In fine vestibuli pendebat aulaeum viride lacerum, quod vento secum e via invecto fluctuabat et quatiebatur. Id manu diduxit atque in longum humileque conclave intravit, quod olim vilis cuiusdam saltationis locus fuisse videbatur.

Circum parietes dispositi erant tubuli e quibus flammae ex aere inflammabili erumpebant. Ea lumina in speculis adversis, muscarum sordibus obductis, hebetata ac detorta videbantur. Post ea erant laminae stanneae striatae et pinguedine pollutae, quibus fulgor reflectebatur, ita ut disci lucis tremulae apparerent. Solum scobe lutea conspersum erat, quae alicubi pedibus in lutum contrita, alibi circulis obscuris effusi potus maculata iacebat. Nonnulli Malaienses ad parvum focum

carbonum procumbebant, calculis osseis ludentes atque inter garrulitatem dentes candidos ostentantes.

In angulo nauta quidam, capite inter bracchia demisso, super mensam porrectus iacebat. Prope mensam potoriam, sordidis coloribus pictam atque per totum unum conclavis parietem porrectam, duae mulieres macie confectae stabant, senem deridentes qui manicas vestis suae vultu fastidiente detergebat. "Putat se formicis rubris obsitum esse," altera risit, dum Dorianus praeteribat. Senex eam territus aspexit atque flere et queri coepit.

In extremo conclavi exiguae scalae erant, ad cubiculum obscurum ducentes. Cum Dorianus tres gradus vetustate labantes properanter ascendisset, gravis opii odor eum excepit. Alte spiritum duxit; nares voluptate tremuerunt. Cum intrasset, iuvenis flavis laevibusque capillis, qui ad lucernae flammam inclinatus fistulam tenuem longamque accendebat, caput sustulit eumque dubitanter nutu salutavit.

"Tune hic, Adriane?" submissa voce Dorianus inquit.

"Ubinam alibi essem?" ille languide respondit. "Nemo iam ex sodalibus mecum loqui vult."

"Te ex Anglia profectum esse putabam."

"Darlingtonus nihil acturus est. Frater meus debitum tandem persolvit. Ne Georgius quidem mecum loquitur. Nec curo," addidit suspirans. "Dum hoc mihi est, amicis non egeo. Immo nimios, ut opinor, amicos habui."

Dorianus vultum contraxit atque circumspiciebat formas illas foedas, quae in laceris culcitis miris corporis habitibus iacebant. Membra contorta, ora hiantia, oculi intenti sed luce vacui mentem eius detinebant. Sciebat quibus in caelis insolitis cruciarentur, quibusque in inferis torpentibus novae cuiusdam voluptatis arcana discerent. Meliore illi condicione erant quam

ipse. Ipse cogitatione quasi carcere tenebatur. Memoria, velut morbus foedissimus, animum eius paulatim consumebat. Interdum Basilii Hallwardi oculos se intueri videbatur.

Manere tamen non poterat. Praesentia Adriani Singletonii molestiam ei afferebat. Eo ire cupiebat ubi nemo eum agnosceret. Ex se ipso fugere cupiebat.

"Ad alterum illum locum pergam," post intervallum dixit.

"Ad crepidinem portus?"

"Ita."

"Illa felis furens haud dubie illic erit. Hic enim eam iam non recipiunt."

Dorianus umeros subduxit. "Feminarum quae nos amant me iam taedet. Quae nos oderunt longe iucundiores sunt. Praeterea ibi opium melius est."

"Haud multum interest."

"Mihi tamen illud magis placet. Veni, aliquid bibamus. Bibere mihi necesse est."

"Nihil cupio," iuvenis murmuravit.

"Nihil refert."

Adrianus Singletonus aegre surrexit et Dorianum ad mensam potoriam secutus est. Homo mixto genere ortus, capite lacera tiara obvoluto atque paenula attrita indutus, foedo risu eos salutavit, cum lagenam vini adusti duoque pocula ante eos posuisset. Mulieres furtim accesserunt et garrire coeperunt. Dorianus iis tergum obvertit atque Adriano Singletonio aliquid submissa voce dixit.

Tortus subrisus, curvo Malaiensium pugioni similis, per alterius mulieris os serpsit. "Quam superbi hac nocte sumus!" irridens inquit.

"Per Deum, noli mecum loqui!" exclamavit Dorianus, pede solum percutiens. "Quid vis? Pecuniam? Ecce tibi. Ne umquam mihi rursus verbum facias."

Duae velut scintillae rubrae in mulieris oculis vino hebetibus paulisper fulserunt; deinde exstinctae sunt, oculisque rursus languidis et quasi vitreis locum reliquerunt. Illa caput iactavit nummosque avidis digitis de mensa corripuit. Altera eam invidenter spectavit.

"Nihil prodest," suspiravit Adrianus Singletonus. "Redire nolo. Quid tandem refert? Hic prorsus beatus sum."

"Si qua re egebis, ad me litteras dabis, nonne?" post pausam Dorianus quaesivit.

"Fortasse."

"Bene igitur vale."

"Et tu vale," iuvenis respondit, gradibus ascensis siccum os sudario detergens.

Dorianus dolore in vultu apparente ad ianuam contendit. Cum aulaeum diduceret, e pictis mulieris labris, quae pecuniam acceperat, risus horrendus erupit. "Ecce qui cum diabolo pepigit!" rauca voce, singultu interrupta, exclamavit.

"Dii te perdant!" respondit ille. "Noli me eo nomine appellare."

Illa digitis concrepuit. "Princeps Venustus vocari mavis, nonne?" abeunti magna voce inclamavit.

Ad haec verba nauta somnolentus repente in pedes prosiluit atque attonitus circumspiciebat. Audivit ostium vestibuli claudi; statim foras prorupit, velut aliquem persecuturus.

Dorianus Grayus per crepidinem portus imbre tenui madentem properabat. Congressus cum Adriano Singletonio mirum in modum animum eius commoverat; quaerebat secum utrum iuvenis illius vita perdita ipsius culpae vere tribuenda

esset, sicut Basilius Hallwardus tam contumeliosis verbis ei exprobraverat. Labrum momordit, et per pauca momenta oculi maestitiam ostenderunt. Sed quid tandem ad se? Brevior erat hominis vita quam ut alienorum errorum onus suis umeris imponeret.

Unusquisque suam vitam agebat suumque pro ea pretium solvebat. Hoc tantum miserum erat, quod pro uno delicto totiens luendum esset. Rursus enim atque rursus eadem poena persolvenda erat. Sors autem, cum mortalibus rationes haberet, numquam eas conficiebat.

Sunt, ut ii docent qui animi naturam perscrutantur, tempora quibus libido peccandi, aut faciendi quod homines peccatum vocant, ita omnem hominis indolem occupat, ut singulae corporis fibrae singulaeque cerebri cellae saevis cupiditatibus agitari videantur. Tum viri feminaeque voluntatis libertatem amittunt. Ad exitium suum tamquam simulacra machinis mota procedunt. Facultas eligendi aufertur; conscientia aut penitus exstinguitur aut, si qua superest, eo tantum vivit ut rebellionem illecebris, contumaciam voluptate commendet. Omnia enim peccata, ut theologi nobis repetere non desinunt, inoboedientiae peccata sunt. Cum ille spiritus sublimis, mali quasi lucifer, e caelo decidit, rebellis decidit.

Dorianus Grayus, omni misericordia destitutus, ad scelus intentus, mente inquinata, animo rebellionis avido, properabat et quo longius ibat eo celerius gradiebatur. Sed cum subito in obscurum quendam fornicem se recepisset, qua via compendiaria ad infamem locum quo tendebat saepe pervenerat, sensit aliquem eum a tergo corripere. Priusquam se defendere posset, ad parietem magna vi retrusus est, manu saeva collum eius constringente.

Pro vita furenter luctatus est et ingenti conatu digitos arctius arctiusque prementes a gutture suo divulsit. Eodem momento brevem crepitum audivit, qualem elater sclopeti revolventis ad ictum parati edit; tum tubum politum, ipsi capiti eius intentum, conspexit. Ante eum stabat figura atra viri brevis ac robusti.

"Quid vis?" anhelans interrogavit.

"Tace," ille respondit. "Si te moveris, glande te percutiam."

"Insanis. Quid tibi feci?"

"Sibyllae Vane vitam perdidisti," respondit homo, "et Sibylla Vane soror mea erat. Ipsa sibi mortem conscivit. Id scio. Huius mortis tu auctor es. Iuravi me te pro ea interfecturum esse. Multos annos te quaesivi. Nullum indicium, nullum vestigium habebam. Duo illi qui mihi faciem tuam describere potuissent mortui erant. Nihil de te noveram praeter nomen blandum quo illa te appellare solebat. Id hac nocte forte audivi. Nunc cum Deo pacem fac; nam hac nocte morieris."

Dorianus Grayus tanto pavore correptus est, ut animum sibi deficere sentiret. "Eam numquam novi," balbutivit. "Ne nomen quidem eius audivi. Insanis."

"Facinus tuum fateri satius est: nam tam certo moriturus es quam ego Iacobus Vane sum." Horrendum momentum intercessit. Dorianus neque quid diceret neque quid faceret sciebat. "In genua procumbe!" rauce ille fremuit. "Unum minutum tibi do ut cum Deo pacem facias; non amplius. Hac nocte navem in Indiam proficiscentem conscendam, et prius hoc mihi negotium conficiendum est. Unum minutum: id solum."

Bracchia Doriani ad latera ceciderunt. Terrore quasi membris omnibus resolutus quid ageret nesciebat. Subito spes quaedam insana in animo eius effulsit. "Mane!" exclamavit. "Quot anni sunt ex quo soror tua mortua est? Cito dic!"

"Duodeviginti anni," respondit ille. "Cur id quaeris? Quid anni ad rem pertinent?"

"Duodeviginti anni!" risit Dorianus Grayus, voce quadam exsultante. "Duodeviginti! Ad lucernam me trahe et vultum meum inspice!"

Iacobus Vane paulisper haesit, quid haec significarent non intellegens. Deinde Dorianum corripuit et ex fornice in lucem extraxit.

Lux quidem vento agitata erat et exigua; tamen satis valuit ut ostenderet quam graviter, ut ei videbatur, erravisset. Facies enim eius quem occidere voluerat omnem puerilis aetatis vigorem, omnem incorruptae iuventutis nitorem servabat. Vix viginti aestates numerasse videbatur, nec maior aetate, si maior omnino, quam soror eius fuerat cum tot ante annos inter se discessissent. Manifestum videbatur hunc non esse eum qui vitam illius perdidisset.

Manus relaxavit atque titubans retrocessit. "Deus meus! Deus meus!" exclamavit. "Et ego te paene interfecissem!"

Dorianus Grayus alte spiritum recepit. "Propemodum gravissimum scelus commisisti, homo," inquit, torvis eum oculis intuens. "Hoc tibi documento sit, ne ultionem tua sponte sumere audeas."

"Ignosce mihi, domine," murmuravit Iacobus Vane. "Deceptus sum. Verbum quoddam, forte in illa exsecranda taberna auditum, me in falsam viam induxit."

"Domum potius revertere atque istud telum reconde, ne in molestiam incidas," dixit Dorianus; deinde conversus lento gradu via descendit.

Iacobus Vane in crepidine viae horroris plenus stabat. A capite ad pedes tremabat. Paulo post atra quaedam umbra, quae per madentem parietem paulatim reptasse videbatur, in lucem

processit tacitisque passibus ad eum accessit. Manum sibi bracchio imponi sensit et subito conversus est. Una ex mulieribus erat quae apud mensam potoriam biberant.

"Cur illum non occidisti?" sibillans dixit, vultum macie deformem ipsi paene ori eius admovens. "Sciebam te eum persequi, cum e caupona Dalii tam festinanter exsilisses. O stulte! Occidere illum debuisti. Pecuniam abunde habet, et nequior esse nemo potest."

"Non est ille quem quaero," respondit, "nec cuiusquam pecuniam cupio. Vitam hominis quaero. Ille cuius vitam peto ad quadragesimum annum iam accedere debet. Hic vix pueritia excessit. Deo gratias ago quod sanguine eius manus meas non pollui."

Mulier amarum risum edidit. "Vix pueritia excessit!" illudens inquit. "At, homo, duodeviginti iam fere anni sunt ex quo Princeps Venustus me talem qualem vides reddidit."

"Mentiris!" exclamavit Iacobus Vane.

Illa manum ad caelum sustulit. "Coram Deo vera dico," exclamavit.

"Deus me mutam faciat, nisi verum dico. Omnium qui huc veniunt deterrimus est. Aiunt eum diabolo se vendidisse pulchrae faciei causa. Duodeviginti fere anni sunt ex quo eum primum cognovi. Ille ex eo tempore vix mutatus est; ego vero mutata sum," addidit risu morbidum quiddam praeferente.

"Iurasne vera esse?"

"Iuro," rauca voce ex ore eius depresso resonuit. "Sed quaeso, ne me illi prodas," miserabiliter querebatur. "Eum timeo. Da mihi pecuniam qua huius noctis hospitium solvam."

Iacobus cum exsecratione ab illa se avulsit atque ad angulum viae praecipitem se contulit. Sed Dorianus Grayus iam

evanuerat. Cum autem retro respexisset, mulier quoque nusquam apparebat.

CAPUT XVII

Septem diebus interiectis, Dorianus Grayus apud Selby Regium in viridario vitreis parietibus clauso sedebat, cum formosa ducissa Monmouth colloquens; quae cum marito, viro sexagenario vultu lassitudine confecto, inter hospites eius versabatur. Hora theae sumendae erat. Lumen ingentis lucernae, opere reticulato obtectae, quae in mensa stabat, leniter fulgens vascula Sinensia tenui opere ficta atque argentum caelatum illustrabat, quibus ducissa ad potionem ministrandam utebatur. Candidae eius manus inter pocula lepide movebantur; labra autem plena et rubentia ad ea quae Dorianus submissa voce dixerat subridebant. Dominus Henricus in sella viminea serico vestita reclinatus eos spectabat. In lecto molli persici colore strato domina Narborough sedebat, simulans se audire ducem de scarabaeo quodam Brasiliano, quem nuper collectioni suae adiecerat, narrantem. Tres iuvenes vestibus ad fumandum destinatis exquisite induti mulieribus quibusdam placentulas offerebant. Duodecim erant qui in villa deversabantur; plures postridie exspectabantur.

"De qua re vos duo colloquimini?" dixit Dominus Henricus, ad mensam otiose accedens atque poculum deponens. "Spero Dorianum tibi exposuisse consilium meum, Gladys, quo rebus omnibus nova nomina imponere decrevi. Egregium sane consilium est."

"At ego nolo mihi novum nomen imponi, Henrice," respondit ducissa, praeclaros oculos ad eum attollens. "Nomine meo plane contenta sum; neque dubito quin dominus Grayus suo contentus esse debeat."

"Mi Gladys, neutrum nomen, ne totius quidem orbis pretio, mutaverim. Utrumque perfectum est. De floribus praecipue cogitabam. Heri orchidis florem decerpsi quo vestem ad pectus ornarem; mirabilem maculis distinctum, non minus efficacem quam septem vitia capitalia. Horticultorem quendam, inconsiderantius quidem, quo nomine appellaretur interrogavi. Respondit insigne esse exemplar Robinsonianae, aut aliud nescio quid eiusdem horrendae appellationis. Triste quidem est, sed verum: artem pulchra rebus nomina tribuendi perdidimus. Nomina sunt omnia. Cum factis numquam litigo; cum verbis tantum perpetuum mihi bellum est. Quam ob rem vulgarem illum veri imitationem in litteris odi. Qui palam palam appellare potest, is pala uti cogendus est: ad nihil aliud idoneus est."

"Quo igitur nomine te appellabimus, Henrice?" interrogavit illa.

"Princeps Paradoxorum vocatur," inquit Dorianus.

"Eum continuo agnosco!" exclamavit ducissa.

"Id ne audiam quidem!" ridens Dominus Henricus respondit, in sellam se demittens. "Cui titulus semel affixus est, is eum deponere non potest. Titulum autem istum recuso."

"Principibus regno abdicare non licet," monitio e venustis labris elapsa est.

"Vis ergo ut solium meum defendam?"

"Volo."

"Crastina vera profero."

"Mihi hodierni errores magis placent," illa respondit.

"Armis me exuis, Gladys!" exclamavit, eius animi lascivam pertinaciam captans.

"Scutum tibi ademi, Henrice, non hastam."

"Contra Pulchritudinem numquam hasta decerno," inquit, manu leviter iactata.

"Hoc ipsum vitium tuum est, Henrice, mihi crede: pulchritudinem longe pluris quam oportet aestimas."

"Quo pacto hoc dicere potes? Fateor pulchritudinem bonitati anteponendam putare. At rursus nemo libentius quam ego fatebitur bonitatem deformitate potiorem esse."

"Ergone deformitas ex septem vitiis capitalibus est?" exclamavit ducissa. "Quid fiet de illa orchideae comparatione?"

"Deformitas una ex septem virtutibus capitalibus est, Gladys. Tu, quae optimatium partes sequaris, eas parvi facere non debes. Cerevisia, Sacrae Litterae, septemque virtutes capitales Angliam nostram talem effecerunt qualis est."

"Ergo patriam tuam non diligis?" quaesivit.

"In ea habito."

"Ut eo liberius reprehendere possis."

"An mavis ut Europam de ea sententiam rogem?" interrogavit.

"Quid de nobis aiunt?"

"Tartuffium in Angliam migrasse ibique tabernam aperuisse."

"Tuumne hoc dictum est, Henrice?"

"Tibi illud dono."

"Uti eo non possum: nimis verum est."

"Noli timere. Nostri numquam se in cuiusquam descriptione agnoscunt."

"Homines sunt rebus agendis dediti."

"Callidiores quam rerum periti sunt. Cum rationes conficiunt, stultitiam divitiis, vitia simulatione virtutis compensant."

"Magna tamen gessimus."

"Magna potius nobis obtrusa sunt, Gladys."

"Quorum pondus sustinuimus."

"Usque ad forum argentarium tantum."

Illa caput quassavit. "Genti nostrae confido," exclamavit.

"In ea soli supersunt qui se ceteris maxime ingerunt."

"At progreditur."

"Me rerum tabes multo magis allicit."

"Quid de arte?" interrogavit.

"Morbus est."

"De amore?"

"Vana species."

"De religione?"

"Fidei vicaria, quae nunc maxime in pretio est."

"Omnia igitur in dubium vocas."

"Minime vero! Dubitatio initium fidei est."

"Quid tandem es?"

"Definire est finibus circumscribere."

"Da mihi filum quo ducar."

"Fila rumpuntur; in labyrintho aberrares."

"Me plane perturbas. De alio potius loquamur. Hospes noster argumentum iucundissimum praebet. Olim Princeps Venustus appellatus est."

"Ah, quaeso, ne illius rei mihi memoriam renovetis!" exclamavit Dorianus Grayus.

"Hac vespera hospes noster paulo molestior est," respondit ducissa, rubore suffusa. "Opinor eum existimare Monmouth me ratione quadam ad res naturae investigandas duxisse uxorem, quod in me optimum nostri temporis papilionis exemplar repperisset."

"Spero equidem maritum tuum tibi acus non infixurum esse, ducissa," ridens inquit Dorianus.

"At ministra mea, domine Graye, iam nunc id facit, quoties mihi irascitur."

"Qua autem de causa tibi irascitur, ducissa?"

"Ob res levissimas, mihi crede, domine Graye. Plerumque quia decem minutis ante nonam domum redeo atque eam iubeo me ante dimidiam nonam vestire."

"Quam est iniqua! Eam ab officio dimittere debes."

"Id vero facere non audeo, domine Graye. Ipsa enim novos petasos mihi excogitat. Meministine quod in horto dominae Hilstone, cum convivas acciperet, gerebam? Non meministi, sed gratum est quod te meminisse simulas. Illum ex nihilo fecit. Omnes enim petasi optimi ex nihilo fiunt."

"Ut omnis bona existimatio, Gladys," interpellavit Dominus Henricus. "Quotiens aliquid in aliorum animis efficis, totiens inimicum tibi paras. Qui multis placere vult, mediocris esse debet."

"Non apud mulieres," inquit ducissa, caput quassans; "mulieres autem orbem terrarum regunt. Nos sane mediocres ferre non possumus. Nos feminae, ut quidam ait, auribus amamus, sicut vos viri oculis amatis, si tamen umquam amatis."

"Nihil aliud nos umquam facere mihi videmur," submurmuravit Dorianus.

"Ah, ergo numquam vere amas, domine Graye," respondit ducissa, simulato maerore.

"Mi Gladys!" exclamavit Dominus Henricus. "Quomodo id dicere potes? Amor fabulis dignus repetitione alitur, eademque cupiditatem in artem convertit. Praeterea quotiens quis amat, ea una vice umquam amavit. Quod alia atque alia persona amatur, id ardorem unum eundemque non tollit, sed vehementiorem facit. In omni vita, etiam si optime res cedunt, una tantum insignis experientia nobis contingit; arcanum autem vivendi in eo positum est, ut eam quam saepissime repetamus."

"Etiam si inde vulnerati sumus, Henrice?" post breve silentium ducissa interrogavit.

"Tum vero maxime, si vulnerati sumus," respondit Dominus Henricus.

Ducissa conversa Dorianum Grayum singulari quodam oculorum habitu intuita est. "Quid tu ad haec, domine Graye?" quaesivit.

Dorianus paulisper haesitavit. Tum capite retro iactato risit. "Ego semper, ducissa, Henrico assentior."

"Etiam cum errat?"

"Henricus numquam errat, ducissa."

"Eiusne philosophia beatus efficeris?"

"Felicitatem numquam quaesivi. Quis eam desiderat? Voluptatem quaesivi."

"Et invenisti, domine Graye?"

"Saepe. Nimis saepe."

Ducissa suspiravit. "Ego quietem animi quaero," inquit; "quam quidem hac nocte non habebo, nisi iam abiero ut me vestiam."

"Sine mihi, ducissa, flores orchidis tibi decerpere," exclamavit Dorianus; statimque surgens ad alteram viridarii partem processit.

"Impudentissime illi blandiris," Dominus Henricus cognatae suae dixit. "Cave sis. Mirum in modum animos allicit."

"Nisi ita esset, certamen non esset."

"Graecus igitur Graeco occurrit?"

"Equidem Troianorum partes sequor. Illi pro muliere pugnaverunt."

"Sed victi sunt."

"Sunt graviora quam in potestatem hostium venire," respondit.

"Laxatis habenis equitas."

"Celeritas vitam accendit," illa retorsit.

"Hanc sententiam hodie in commentarios meos referam."

"Quam sententiam?"

"Puerum igne ustum ignem amare."

"Ne leviter quidem ambusta sum. Alae mihi intactae manent."

"Quibus ad omnia uteris, praeterquam ad volandum."

"Fortitudo a viris ad feminas transiit. Haec nobis res prorsus nova est."

"Aemulam habes."

"Quamnam?"

Ille risit. "Dominam Narborough," susurravit. "Illa Dorianum unice colit."

"Metu me complesti. Antiquitatem testem vocare nobis, quae fabulis amatoriis delectamur, exitiosum est."

"Romanticae! Atqui omnes rationes, quibus scientia naturam investigat, adhibetis."

"Viri nos erudiverunt."

"Sed interpretari vos non potuerunt."

"Describe igitur feminarum genus," illa provocavit.

"Sphinges estis quae nihil occultum habent."

Subridens eum aspexit. "Quam diu moratur dominus Grayus!" inquit. "Eamus eum adiuvare. Nondum enim ei dixi cuius coloris vestem hac nocte gestura sim."

"At vestem tuam cum floribus eius congruere oportet, Gladys."

"Id ante tempus manus dare esset."

"Ars romantica ab ipso rerum fastigio orditur."

"Mihi tamen locus ad pedem referendum servandus est."

"More Parthorum?"

"Illi in desertis tutum receptum invenerunt; ego id facere non possum."

"Non semper feminis eligendi potestas datur," respondit ille. Vix tamen haec verba finierat, cum ab extremo viridario gemitus quidam repressus auditus est, deinde gravis corporis in terram decidentis sonitus obtusus. Omnes consurrexerunt. Ducissa prae horrore immota stetit. Dominus autem Henricus, timore in oculis conspicuo, per palmarum ramos nutantes cucurrit; Dorianum Grayum in pavimento tessellis strato pronum iacentem repperit, ita omni sensu destitutum ut mortuo similis videretur.

Statim in conclave caeruleum translatus in uno e lectis mollibus depositus est. Brevi post ad se rediit, atque circumspicere coepit, velut qui quid accidisset nondum intellegat.

"Quid accidit?" rogavit. "Ah, memini. Hicne, Henrice, tutus sum?" Tremere coepit.

"Mi Doriane," respondit Dominus Henricus, "animo tantum defecisti, nihil praeterea. Nimium te laboribus confecisse necesse est. Melius feceris, si ad cenam non descenderis. Ego tuas partes agam."

"Immo descendam," inquit, dum se in pedes aegre erigit. "Malo descendere. Solus esse non debeo."

In cubiculum suum se recepit atque vestes mutavit. Ad mensam sedens effrenata quadam atque inconsulta hilaritate se gerebat; subinde tamen corpus ei terrore perhorrescebat, quotiens recordabatur se vultum Iacobi Vane, instar sudarii candidi extrinsecus ad vitrum fenestrae viridarii pressum, in se intentum vidisse.

CAPUT XVIII

Postridie domo non egressus est; immo maximam diei partem in cubiculo suo consumpsit, immani mortis metu quasi aegrotans, vitae tamen ipsius neglegens. Iam animum eius occupaverat sensus se insidiis peti, laqueis captari, vestigia sua undique investigari. Si aulaeum vel aura motum leviter tremebat, ipse contremiscebat. Folia arida, quae ventus in fenestras plumbo inter se iunctas agebat, ei similia videbantur consiliis suis irritis ac paenitentiis immodicis. Ubi oculos clauserat, iterum nautam per vitrum nebula obscuratum intro spectantem videbat; tum horror quasi manum rursus in cor eius inicere videbatur.

Sed fortasse sola imaginatio eius ultionem e tenebris noctis evocaverat, atque diras suppliciorum formas ante oculos posuerat. Vita, qualis re vera agitur, confusa erat atque incondita; at ea quae animo finguntur mira quadam ac terribili ratione inter se cohaerent. Imaginatio enim faciebat ut paenitentia peccatum vestigiis insequeretur; eadem efficiebat ut ex unoquoque scelere foeda quasi soboles nasceretur. In communi rerum humanarum cursu neque improbi poenas pendebant neque boni praemiis afficiebantur. Fortibus successus obveniebat, imbecillibus adversa fortuna imponebatur. Hoc unum erat. Praeterea, si quis ignotus circa aedes oberrasset, servi aut saltus custodes eum conspexissent. Si in areis floribus consitis vestigia pedum apparuissent, hortulani ea nuntiassent. Ita sane erat: mera mentis species fuerat. Frater Sibyllae Vane non redierat ut eum interficeret. Nave in altum vectus erat, in aliquo mari hiberno naufragio periturus. Ab illo certe tutus erat. Quid enim? Ille nesciebat quis esset, neque scire poterat. Iuventutis persona eum servaverat.

At si nihil nisi fallax species fuerat, quam terribile cogitare conscientiam posse tam horrenda spectra excitare, iis figuram oculis conspicuam dare, atque efficere ut ante hominem moverentur! Qualis futura erat eius vita, si interdiu noctuque sceleris sui umbrae e tacitis angulis in eum prospicerent, e locis abditis irriderent, inter epulas ad aurem susurrarent, dormientem gelidis digitis excitarent? Dum haec cogitatio per mentem eius serpere videbatur, pallor prae metu vultum occupavit; aerque ipse subito frigidior ei factus esse visus est. O, qua furoris hora amicum occiderat! Quam horrenda erat vel nuda facinoris recordatio! Omnia rursus oculis subiecta sunt. Singula quaeque rei foedae multo maiorem quam ante horrorem referebant. Ex atra temporis spelunca imago sceleris sui, dira coccineoque velamine involuta, surgebat. Cum Dominus Henricus hora sexta intravit, Dorianum flentem repperit tam acerbe, ut cor eius frangi videretur.

Tertio demum die ausus est foras egredi. In puro illius matutini hiemalis diei aere, odore pinorum perfuso, aliquid inesse videbatur quod pristinam hilaritatem et vivendi cupiditatem ei restitueret. Nec tamen sola caeli locique natura hanc mutationem effecerat. Ipsa eius natura immodico maerori repugnaverat, quo integra mentis suae tranquillitas laedi atque foedari temptabatur. Id semper iis accidit quibus ingenium subtile et exquisitum est. Vehementiores animi motus aut hominem laedunt aut ipsi cedunt: aut hominem interimunt aut intereunt. Dolores leves et amores leves diu manent; magnos vero amores magnosque dolores ipsa magnitudo consumit. Praeterea persuasum sibi habebat se territae imaginationis ludibrio fuisse, atque iam pristinos metus non sine quadam misericordia, nec sine multo contemptu, reputabat.

Post ientaculum per horam cum ducissa in horto ambulavit; deinde raeda per saltum villae vectus est, ut venatoribus se adiungeret. Pruina sicca, salis instar, herbas texerat; caelum quasi patera e metallo caeruleo inversa patebat. Lacum planum, harundinibus circumdatum, tenuis glacies ad margines cingebat.

Ad angulum pineti conspexit dominum Galfridum Cloustonum, ducissae fratrem, qui duas capsulas glandibus iam vacuas e sclopeto excutiebat. E raeda desiluit; iussoque stabuli ministro ut equam domum reduceret, per filices exaridas ac dumeta aspera ad hospitem accessit.

"Bene successit venatio, Galfride?" rogavit.

"Non admodum, Doriane. Plerasque aves in campum patentem evolasse puto. Post meridiem fortasse melius venabimur, cum ad loca nondum peragrata venerimus."

Dorianus iuxta illum lente incedebat. Aer acer silvae odoribus plenus, rubentes ac fusci luminis fulgores inter arbores micantes, raucae vociferationes eorum qui feras e latebris excitabant, subinde auditae, atque crebri sclopetorum fragores qui eas excipiebant, ita eum ceperunt ut dulcissima libertatis voluptate perfunderetur. Beata securitas atque gaudii sublimis rerum neglegentia ei dominabantur.

Subito e caespite vetustae herbae gleboso, passus fere duodecim ante eos, lepus prosiluit, auribus erectis quarum extrema nigra erant, pedibus posterioribus longis corpus in altum propelentibus. In alnetum confugit. Dominus Galfridus sclopetum ad umerum admovit; sed leporis motus tam venusta quadam agilitate Dorianum insolite delectavit, ut statim exclamaret: "Ne occidas, Galfride! Sine eum vivere!"

"Quam inepta loqueris, Doriane!" ridens comes respondit; et, cum lepus in dumetum desiliret, sclopetum displosit. Tum duo

clamores auditi sunt: alter leporis dolore cruciati, horrendus; alter hominis graviter vulnerati, etiam horrendior.

"Di boni! Unum ex agitatoribus vulneravi!" exclamavit dominus Galfridus. "Quam stultus homo, qui sese ante sclopeta ingereret! Desinite illic tela emittere!" summa voce inclamavit. "Homo vulneratus est!"

Princeps saltus custos, baculum manu tenens, accurrit.

"Ubi, domine? Ubi est?" clamavit. Eodem tempore per totam venatorum aciem ictus sclopetorum conticuerunt.

"Hic," iratus respondit Galfridus, ad alnetum properans. "Cur homines tuos post nostram aciem non contines? Totam mihi hodiernam venationem corrupisti."

Dorianus eos spectabat, dum in densos alnos se inserebant, flexiles ramos manu amoventes. Paulo post e fruticeto prodierunt, corpus hominis post se in lumen solis trahentes. Ille horrore aversus est. Quocumque iret, calamitatem se sequi videbat. Audivit Galfridum quaerentem num homo vere mortuus esset, custodemque affirmantem. Silva subito innumeris vultibus animari ei videbatur. Undique pedum strepitus et submissus vocum fremitus audiebantur. Phasianus ingens, cui pectus aeris colore rutilabat, alis per ramos supra caput eius concrepantibus transvolavit.

Post pauca momenta, quae turbato animo eius interminabilibus doloris horis similia erant, sensit manum umero suo impositam. Exterritus se convertit.

"Doriane," inquit Dominus Henricus, "melius erit si venatoribus dicam hodiernam venationem finitam esse. Minus decorum videretur eam continuare."

"Utinam in perpetuum finiretur, Henrice," acerbe respondit. "Omnis ista res foeda est atque crudelis. Num ille homo…?" Sententiam perficere non potuit.

"Vereor ne ita sit," Dominus Henricus respondit. "Totam glandium vim pectore excepit. Haud dubie paene ilico mortuus est. Age, domum redeamus."

Ad viam arboribus consitam una ierunt, passus fere triginta nihil locuti. Tum Dorianus Henricum intuens, magno cum gemitu: "Malum omen est, Henrice," inquit; "permalum omen."

"Quidnam?" rogavit Henricus. "Ah, infelicem hunc casum dicis, opinor. Mi amice, quod factum est mutari non potest. Ipsius culpa erat. Cur ante sclopeta constitit? Praeterea nihil ad nos pertinet. Galfrido quidem res est paulo incommoda: non decet agitatores glandibus conspergere. Homines enim putant qui id faciat male ad scopum collineare. Galfridus autem minime talis est; rectissime collineat. Sed de hac re disserere supervacaneum est."

Dorianus caput quassavit. "Malum omen est, Henrice. Nescio quid horrendum alicui ex nobis eventurum esse sentio. Mihi fortasse," addidit, manum per oculos traiciens, tamquam dolore vexatus.

Senior risit. "Nihil in universo mundo horrendum est praeter taedium, Doriane. Id unum peccatum est cui nulla venia datur. Verum haud facile id patiemur, nisi isti homines ad cenam de hac calamitate garrire perseveraverint. Eos vetabo hanc rem in sermonem referre. Omina vero quod attinet, nulla sunt omnino. Fatum nobis praecones non mittit: aut tanta prudentia aut tanta crudelitate est, ut eos mittere nolit. Ceterum quid tandem tibi accidere possit, Doriane? Habes omnia quae quisquam mortalium optare queat. Nemo est qui non libentissime fortunam suam cum tua commutet."

"Ego vero, Henrice, cum quovis fortunam commutare velim. Noli ita ridere; vera dico. Miser ille rusticus, qui modo mortuus est, meliore condicione est quam ego. Mortem ipsam non timeo;

mortis adventum horreo. Alae eius immanes circum me in aere plumbeo volitare videntur. Di immortales! Nonne hominem illum post arbores moveri vides, qui me observat et insidiatur, me opperiens?"

Dominus Henricus illuc respexit quo manus chirotheca induta et tremens intendebatur. "Video," inquit ridens, "hortulanum, qui te exspectat. Opinor eum quaesiturum quibus floribus mensam hac nocte ornari velis. Quam absurde trepidas, mi amice! Ubi in urbem redierimus, medicum meum convenias oportet."

Dorianus, ubi hortulanum accedentem conspexit, levatus suspiravit. Ille, pileum leviter contingens, in dominum Henricum paulisper dubitans aspexit; tum epistulam protulit et domino suo tradidit. "Ducissa me responsum exspectare iussit," submissa voce dixit.

Dorianus epistulam in sinum condidit. "Dic ducissae me iam intro venturum," frigide respondit. Homo conversus celeriter domum petivit.

"Quam amant mulieres periculosa agere!" ridens dixit Dominus Henricus. "Hoc unum ex iis est quae in feminis maxime admiror. Mulier cum quovis viro amatorie ludet, modo ceteri spectent."

"At tu quam amas periculosa dicere, Henrice! Nunc vero omnino erras. Ducissa valde mihi placet; non tamen eam amo."

"Ducissa autem te vehementer amat, minus tamen illi places. Ita egregie inter vos convenit."

"Famae probrosae indulges, Henrice; at nullo umquam fundamento nititur."

"Famae cuiusque probrosae fundamentum est prava quaedam certitudo," inquit Dominus Henricus, cigarellum accendens.

"Quemvis, Henrice, uni lepidae sententiae causa immolares."

"At mundus ad aram ultro accedit," respondit ille.

"Utinam amare possem!" exclamavit Dorianus, voce intimo maerore plena. "Sed vis amandi mihi excidisse, desiderium ipsum oblivione exstinctum esse videtur. Nimium in me ipso defixus sum. Mihi ipse oneri esse coepi. Effugere volo, discedere, oblivisci. Stulte omnino feci quod huc veni. Harveio, ut opinor, per telegraphum nuntiabo ut navem voluptariam instruat. In navi saltem tutus ero."

"A quo periculo tutus, Doriane? In aliquas angustias incidisti. Cur mihi non aperis quid te angat? Scis me auxilium tibi laturum esse."

"Dicere non possum, Henrice," maestus respondit. "Ac fortasse haec omnia mihi finguntur. Hic infelix casus animum meum vehementer perturbavit. Horrenda me tenet praesensio tale aliquid mihi quoque eventurum esse."

"Quam ineptum!"

"Utinam ita sit! Hoc tamen praesagire non desino. Ah, ecce ducissa, Dianae similis, veste ad ipsius corporis formam a sartore concinnata induta. Vides nos rediisse, ducissa."

"Omnia iam audivi, domine Graye," respondit. "Miser Galfridus vehementer commotus est. Aiunt etiam te rogavisse ne leporem occideret. Quam mirum!"

"Mirum sane. Cur id dixerim nescio. Repentinus quidam animi impetus, opinor. Inter animalcula viva nihil illo lepore pulchrius mihi visum est. Sed doleo tibi de homine illo esse narratum. Res foedissima est."

"Molesta potius," interfatus est Henricus. "Nihil est in ea quod ad cognoscendos animos valeat. At si Galfridus consulto hominem occidisset, quam dignus esset qui penitus

cognosceretur! Velim aliquem nosse qui homicidium vere commisisset."

"Quam horrenda dicis, Henrice!" exclamavit ducissa. "Nonne ita est, domine Graye? Henrice, ecce domino Grayo rursus male est: iam animo deficiet."

Dorianus vires colligens se erexit et subrisit. "Nihil est, ducissa," submurmuravit. "Nervi mihi misere turbati sunt: hoc totum est. Vereor ne nimis longe hodie mane ambulaverim. Quae Henricus dixit non audivi. Num tam foeda erant? Aliquando mihi narres. Nunc autem me decumbere oportere puto. Ignosces mihi, nonne?"

Iam ad gradus latos pervenerant quibus e viridario vitreo ad xystum ascendebatur. Cum post Dorianum valvae vitreae clausae essent, Dominus Henricus ad ducissam conversus est, oculis suis somnolentis eam contemplans. "Num tam vehementer eum amas?" rogavit.

Illa aliquandiu non respondit, sed prospectum regionis immota spectavit. "Utinam scirem," tandem dixit.

Caput ille quassavit. "Rem certo cognoscere perniciosum esset. Incertitudo est quae animos capit; caligo rebus mirabilem quandam speciem tribuit."

"At in caligine facile aberratur."

"Omnes viae eodem perducunt, mea Gladys."

"Quonam?"

"Ad fallaciam spei perspectam."

"Sic ego vitam ingressa sum," suspiravit illa.

"At illa tibi coronata advenit."

"Iam me taedet foliorum fragariae."

"Tibi decora sunt."

"In publico tantum."

"Ea tamen desiderares," dixit Henricus.

"Ne foliolum quidem deponam."

"Dux Monmouthensis aures habet."

"Senectus parum acute audit."

"Numquamne invidia amoris laboravit?"

"Utinam laboravisset."

Henricus oculos huc illuc tulit, quasi aliquid quaereret. "Quid quaeris?" rogavit illa.

"Globulum e mucrone gladii tui ludicri," respondit. "Excidit tibi."

Illa risit. "Persona tamen mihi superest."

"Quae oculos tuos pulchriores reddit," ille respondit.

Rursus risit; dentes eius, quasi semina candida in fructu coccineo, fulgebant.

In superiore tabulato, suo in cubiculo, Dorianus Grayus in lectulo molli iacebat, omni corporis fibra horrore tremente. Vita subito tam foedum onus facta erat ut vix ferre posset. Atrox agitatoris illius infelicis mors, qui in dumeto velut fera bestia sclopeti ictu occisus erat, quasi futurae ipsius mortis imago ei visa erat. Ad ea quae Dominus Henricus temere et per ludibrium acerbum dixerat paene animo defecerat.

Hora quinta campanulam pulsavit; servo accito iussit ut res suas conligaret, quo eodem vespere tramine nocturno celerrimo in urbem proficisceretur, atque ut raeda clausa ante ianuam hora octava et dimidia parata esset. Constituerat ne unam quidem noctem amplius apud Selby Regium pernoctaret. Locus malis ominibus infestus erat. Ibi mors sub luce solis ambulabat; herbae silvestres sanguine aspersae erant.

Tum ad dominum Henricum breves litteras scripsit, quibus nuntiabat se in urbem rediturum esse ut medicum consuleret, rogabatque ut absente se hospitum curam susciperet. Dum chartam involucro insereret, ad ostium pulsatum est. Minister

eius, cui vestium cura mandata erat, nuntiavit principem saltus custodem velle eum convenire. Dorianus frontem contraxit labrumque momordit. Post aliquantam cunctationem: "Iube eum introire," submurmuravit.

Vix ille intraverat, cum Dorianus librum syngrapharum argentariarum e forulo extraxit ante seque explicuit.

"De infelici casu qui hodie mane accidit, Thorntone, te venisse conicio," inquit, calamo sumpto.

"Ita est, domine," respondit custos venationis.

"Num miser ille uxorem habebat? Num erant qui ex eo victum peterent?" quaesivit Dorianus, vultu taedium prae se ferente. "Quod si ita est, nolim eos ad inopiam redigi, et pecuniam, quantam necessariam esse censueris, libenter mittam."

"Nescimus quis ille sit, domine. Hanc ipsam ob causam ad te venire ausus sum."

"Nescitis quis sit?" segniter Dorianus inquit. "Quid hoc sibi vult? Nonne unus ex tuis erat?"

"Minime, domine. Numquam antea eum vidi. Nautae similis esse videtur."

Calamus e manu Doriani Grayi excidit; corque eius subito pulsare desisse visum est. "Nauta?" exclamavit. "Nautamne dixisti?"

"Ita, domine. Nautam quendam fuisse crediderim. Utrumque brachium picturis acu infixis notatum habet, ceteraque huiusmodi signa."

"Num quid apud eum inventum est?" rogavit Dorianus, corpore in priorem partem inclinato oculisque perturbatis hominem intuens. "Aliquidne ex quo nomen eius cognosci posset?"

"Pecunia nonnulla, domine, sed exigua; praeterea sclopetum rotatile sex ictuum. Nihil unde nomen eius deprehendi posset. Homo vultu satis honesto, sed habitu agresti. Nautam aliquem eum esse putamus."

Dorianus repente consurrexit. Spes horrenda ante animum eius quasi alis volitavit, quam effrenate arripuit. "Ubi corpus est?" exclamavit. "Cito responde! Statim mihi videndum est."

"In stabulo vacuo Praedii Domestici, domine. Homines eiusmodi rem in aedibus suis habere nolunt. Cadaver enim malam fortunam afferre aiunt."

"In Praedio Domestico? Illuc statim curre meque ibi exspecta. Unum ex stabulariis iube equam meam adducere. Immo nihil opus est; ipse ad stabula ibo. Ita citius fiet."

Antequam quarta pars horae praeteriret, Dorianus Grayus iam per longam viam arboribus consitam summo equi cursu ferebatur. Arbores praeter eum in umbrarum morem ordinatim labi videbantur, et umbrae ferae trans iter eius se iaciebant. Semel equa ad candidum portae stipitem subito in latus deflexit ac paene sessorem excussit. Ille virga cervicem eius verberavit. Equa aerem crepusculi sagitta velut discidit; lapides ungulis eius excussi longe prosiliebant.

Tandem ad Praedium Domesticum pervenit. Duo homines in area stabant, otiosi. Ex equo desiluit habenasque alteri proiecit. In remotissimo stabulo lumen tenue micabat. Occulta quaedam animi divinatio corpus illic esse ei significare visa est; itaque ad ostium properavit manumque pessulo admovit.

Ibi paulisper substitit, sentiens se iam in eo esse ut rem cognosceret quae totam vitam suam aut restitueret aut perderet. Tum ostium impulit et intravit.

In extremo angulo, super acervum pannorum e saccis rudibus, iacebat corpus hominis mortui, tunica crassa et bracis

caeruleis induti. Sudarium maculis distinctum faciem operiebat. Candela rudis, in cervicem ampullae infixa, iuxta corpus crepitabat.

Dorianus Grayus perhorruit. Sensit manum suam non posse sudarium removere; unum igitur e ministris praedii ad se vocavit.

"Tolle illud e facie. Videre eum volo," inquit, postem manu complexus ne concideret.

Cum minister imperatum fecisset, Dorianus propius accessit. Clamor gaudii e labiis eius erupit: qui in dumeto sclopeto occisus erat, Iacobus Vane erat.

Aliquot minuta ibi stetit cadaver intuens. Dum equo domum redibat, lacrimis oculi eius implebantur: se enim iam tutum esse sciebat.

CAPUT XIX

"Frustra mihi narras te iam probum futurum esse," exclamavit Dominus Henricus, digitos niveos in pelvim aeneam rubentem, aqua rosis odorata plenam, demittens. "Iam omni ex parte perfectus es. Quaeso, noli mutari."

Dorianus Grayus caput quassavit. "Minime, Henrice. Nimium multa atque horrenda in vita commisi. Plura iam non committam. Heri bene facere coepi."

"Ubi heri fuisti?"

"Ruri, Henrice. Solus in parvo deversorio manebam."

"Mi carissime," inquit Henricus subridens, "ruri quisque potest probus esse: nullae illic illecebrae sunt. Quam ob rem ii qui extra urbem habitant omni cultu carent. Neque enim facile est ad humanitatem pervenire. Duae tantum viae ad eam ducunt: altera ingenii cultu, altera morum corruptela. Rusticis neutrius rei facultas datur; itaque hebetescunt."

"Cultus atque corruptela," Dorianus verba repetivit. "Utrumque ipse aliquatenus expertus sum. Nunc vero horrendum mihi videtur ea duo simul posse consistere. Novum enim vitae exemplar mihi proposui, Henrice. Mores mutabo; immo iam mutatos esse puto."

"At nondum dixisti quid boni feceris. An plura te fecisse dixisti?" rogavit comes; qui interim in patinam fragorum rubentium, minutis seminibus distinctorum, parvam velut pyramidem congesserat, deinde saccharum candidum per cochlear conchae figuram referens et foraminibus distinctum super ea quasi nivem spargebat.

"Dicere tibi possum, Henrice; nemini alii hanc rem narrare auderem. Puellae cuidam peperci. Superbum fortasse dictum

videri potest; sed quid velim intellegis. Pulcherrima erat, ac mirum in modum Sibyllae Vane similis. Hanc credo fuisse primam causam cur me ad se alliceret. Meministine Sibyllae? Quam longum tempus intercessisse videtur! Hettia quidem non erat nostri ordinis: puella rusticana erat, nihil amplius. Verumtamen vere eam amabam; certo scio me amavisse. Toto hoc Maio tam amoeno bis aut ter singulis hebdomadibus ad eam visendam properabam. Heri in parvo pomario mihi occurrit: flores malorum passim in crines eius delabebantur, ipsa ridebat. Hodie prima luce una discessuri eramus. Subito statui eam, qualem inveneram, floris instar integram relinquere."

"Novitas huius animi motus, Doriane, non mediocrem tibi voluptatem attulisse debet," interpellavit Henricus. "Sed reliquam tuam fabellam pastoriciam ipse absolvere possum: salutaria puellae monita dedisti, simulque cor eius fregisti. Hoc fuit emendationis tuae exordium."

"Quam crudelis es, Henrice! Ne ista tam dira dicas. Hettiae cor minime fractum est. Lacrimavit sane, et cetera eiusmodi; sed nulla infamia eam attigit. Potest in horto suo inter mentham calthasque degere, sicut Perdita illa."

"Et perfidum Florizellum deplorare," inquit Dominus Henricus ridens, dum in sellam se reclinaret. "Mi Doriane, mirum quam pueriles subinde animi motus te capiant. Putasne hanc puellam umquam posthac contentam futuram esse viro eiusdem condicionis? Aliquando, opinor, plaustrario aspero aut aratori late ridenti nubet. Sed quod te viderit atque amaverit, maritum spernere discet atque misera erit. Si rem ex honestatis ratione aestimem, hanc tuam praeclaram abstinentiam magni facere non possum. Etiam pro primo conatu res tenuis est. Praeterea unde scis Hettiam hoc ipso tempore in stagno

molendinario, quod sidera illustrant, inter nymphaeas pulchras, Opheliae similem, non fluitare?"

"Ferre ista non possum, Henrice! Omnia in risum vertis, tum atrocissimas tragoedias ob oculos ponis. Iam paenitet me tibi rem narravisse. Quid de me dicas nihil curo: recte me fecisse scio. Misera Hettia! Cum hoc mane praedium eius equo praeterveherer, vultum eius pallidum in fenestra conspexi, instar ramuli iasmini florentis. Ne plura de ea loquamur, neu persuadere mihi coneris primum bonum factum quod post tot annos ediderim, primam tenuem mei ipsius abnegationem quam umquam expertus sim, re vera quoddam peccati genus esse. Melior fieri cupio; melior fiam. Quin mihi de te ipso aliquid narras? Quid novi in urbe? Iam complures dies ad sodalicium non accessi."

"De Basilio misero, qui tam arcane evanuit, homines etiamnunc sermocinantur."

"Iam eos hac re saturatos esse credideram," inquit Dorianus, sibi vinum infundens et superciliis leviter contractis.

"Mi puer, sex tantum hebdomades de ea locuti sunt; populus autem Britannicus tantum mentis laborem sustinere non potest, ut intra tres menses plus quam de una re sermonem habeat. Nuper tamen bene ei cessit: primum meum divortii iudicium, deinde Alani Campbelli voluntariam mortem habuit; nunc addita est arcana pictoris cuiusdam evanescentia. Praefectura vigilum Londiniensium contendit eum virum, pallio griseo longiore indutum, qui noctis mediae tramine die nono mensis Novembris Lutetiam profectus sit, Basilium miserum fuisse; vigiles autem Gallici affirmant Basilium Lutetiam omnino non pervenisse. Opinor intra quindecim fere dies nobis nuntiatum iri eum Franciscopoli visum esse. Mirum sane: quicumque

evanuerit, is Franciscopoli visus esse dicitur. Iucundissima urbs esse debet, omnibus alterius vitae illecebris praedita."

"Quid tandem Basilio accidisse putas?" rogavit Dorianus, poculum vino Burgundico plenum ad lumen attollens, secum miratus qua ratione de ea re tam placide disserere posset.

"Ne minimam quidem coniecturam habeo. Si Basilius se abdere maluit, nihil ad me pertinet; si mortuus est, de eo cogitare nolo. Sola mors est quae me umquam terreat; eam exsecror."

"Quare?" languida voce rogavit iuvenis.

"Quia," respondit Henricus, capsellae odoriferae operculum auro in modum retis distinctum naribus admovens, "nostra aetate omnibus rebus superesse possumus praeter mortem. Mors atque inurbanitas duae sunt res saeculi huius undevicesimi quas nulla orationis subtilitate excusare aut dissolvere possis. Sed age, cafeam in conclavi musico sumamus. Opus est ut aliquid Chopinii mihi pulses. Vir ille, cum quo uxor mea aufugit, Chopinium egregie pulsabat. Misera Victoria! Valde eam diligebam. Domus sine illa paulo solitaria facta est. Vita coniugalis, ut verum dicam, nihil aliud est quam consuetudo, eaque mala. At homines etiam pessimarum consuetudinum amissionem dolent; fortasse earum maxime. Tam necessaria enim pars ipsius naturae nostrae fiunt."

Dorianus nihil respondit; sed a mensa surrexit et, in proximum cubiculum ingressus, ad pianum consedit, digitosque per eburneas claves albas nigrasque vagari sivit. Allata deinde cafea, pulsare destitit et, ad Henricum conversus, "Henrice," inquit, "numquamne tibi in mentem venit Basilium interfectum esse?"

Dominus Henricus oscitavit. "Basilius omnibus gratus erat, horologiumque Waterburiense semper gerebat. Quis eum

interficere vellet? Non adeo acutus erat ut inimicos sibi pararet. Pingendi quidem arte mirabiliter excellebat; sed potest aliquis Velazquii instar pingere et tamen omnium hominum maxime hebes esse. Basilius sane paulo hebetior erat. Semel tantum studium meum excitavit, cum abhinc multos annos confessus est se amore tui effrenato captum esse, teque praecipuam artis suae causam atque incitamentum fuisse."

"Basilium valde diligebam," inquit Dorianus, maestitia in voce eius audita. "Sed nonne homines eum interfectum esse dicunt?"

"Nonnullae quidem ephemerides ita scribunt. Mihi autem minime veri simile videtur. Novi Lutetiae esse loca foedissima; at Basilius non is erat qui talia adiret. Curiositate carebat; id praecipuum eius vitium fuit."

"Quid diceres, Henrice, si tibi confiterer me Basilium occidisse?" rogavit iuvenis; deinde, verbis prolatis, vultum amici intentissime observavit.

"Dicerem, mi carissime, te personam gerere quam sustinere non possis. Omne scelus inurbanum est, sicut omnis inurbanitas scelus est. Non tuae indolis est, Doriane, hominem interficere. Ignosce, si hoc dicendo inanem tuam gloriam laedo; rem tamen veram esse tibi confirmo. Scelera infimae plebis propria sunt. Minime tamen idcirco eam reprehendo. Opinor enim scelus illis esse quod nobis ars est: rationem quandam insolitorum animi motuum excitandorum."

"Rationem animi motuum excitandorum? Putasne igitur eum qui semel hominem occiderit posse idem iterum facinus committere? Noli istud dicere."

"Immo, quaelibet res, si nimis saepe fiat, tandem iucunda fit," ridens exclamavit Dominus Henricus. "Hoc unum est ex maximis vitae arcanis. Crediderim tamen caedem hominis

semper errorem esse. Nihil enim umquam facere decet de quo post cenam colloqui non liceat. Sed de Basilio misero satis. Utinam credere possem eum tam singularem ac fabulis dignum exitum, qualem tu suspicaris, invenisse; sed non possum. Forsitan de curru publico in Sequanam decidit, ministerque vecturas exigens rem celavit. Ita fortasse periit. Videor etiam nunc eum videre sub aquis illis hebeti virore tinctis supinum iacentem, gravibus navibus onerariis supernatantibus, herbis longis capillis eius implicatis. Nec sane opinor multum bonae picturae eum posthac editurum fuisse. His decem annis ars eius vehementer defecerat."

Dorianus alte suspiravit. Interea Dominus Henricus per conclave obambulans psittaci cuiusdam Iavensis caput demulcere coepit. Avis erat singularis, grandis, pennis cinereis, crista caudaque roseis, in pertica arundinea corpus librans. Ubi longi gracilesque Henrici digiti eam tetigerunt, palpebras rugosas, quasi squamis albis opertas, super oculos nigros vitreis similes demisit, atque ultro citroque se inclinare coepit.

"Ita vero," perrexit Henricus, cum se convertisset et sudarium e sinu prompsisset, "ars eius omnino defecerat. Aliquid amisisse mihi videbatur; exemplar quoddam summum amiserat. Postquam tu et ille arctissimi amici esse desiistis, ille egregius pictor esse desiit. Quid tandem vos disiunxit? Credo eum tibi taedio fuisse. Quod si ita est, numquam tibi ignovit. Mos enim est hominum taediosorum. Sed quid, obiter quaero, de illa mirabili tua effigie, quam pinxit, actum est? Ex quo eam absolvit, numquam, opinor, rursus vidi. Ah, memini te olim narravisse eam ad villam Selby Regium missam esse, sed in itinere aut perditam aut subreptam. Numquamne recepisti? Quam dolendum! Opus vere perfectum erat. Memini me emere voluisse; utinam emissem! Ex florentissima Basilii pingendi

aetate erat. Quae postea pinxit mira quaedam erant mixtura picturae malae atque voluntatis bonae, qualis efficit ut quis pro exemplo pictoris Britannici habeatur. Num publice nuntiasti te imaginem quaerere? Debuisti."

"Oblitus sum," respondit Dorianus. "Opinor id me fecisse. Sed numquam ea mihi vere placuit. Paenitet me illi ad effigiem meam pingendam sedisse. Illius rei memoriam exsecror. Cur de ea loqueris? Illi similis erat versibus quibusdam miris, quos in fabula scaenica legi, in Hamleto, ut puto. Quomodo se habent?"

"Velut depicti maeroris imago,
Vultus cui cor deest."

"Ita; huic ipsi rei similis erat."

Dominus Henricus risit. "Si quis vitam artis ratione instituit, mens ei pro corde est," respondit, in amplam sellam demissus.

Dorianus Grayus caput quassavit, paucosque sonos lenes e clavibus elicuit. "Velut depicti maeroris imago," repetivit, "vultus cui cor deest."

Vir senior in sellam recubuit eumque oculis paene clausis intuens, post brevem moram inquit: "Sed dic mihi, Doriane: quid prodest homini, si totum mundum lucretur et perdat … quomodo illa verba pergunt? … animam suam?"

Sonus musicae subito discors factus est; Dorianus Grayus subito commotus amicum suum attonitus intuitus est. "Cur hoc me rogas, Henrice?"

"Mi carissime," inquit Dominus Henricus superciliis admiratione sublatis, "rogavi quia sperabam te mihi responsurum esse. Id unum est. Dominica superiore per hortum publicum ibam, cum prope Arcum Marmoreum turbam hominum sordido habitu circum concionatorem quendam viarium consistere conspexi. Eum praeteriens audivi hanc ipsam quaestionem ad auditores vociferantem. Res mihi sane

scaenica visa est. Dies dominicus pluvius, Christianus quidam agrestis paenula contra imbrem indutus, circulus vultuum pallidorum et aegrotorum sub hiulco quodam umbraculorum tecto, ex quo imber stillabat, sententia vero mirabilis voce acuta e labiis quasi lymphatis in aerem emissa: suo genere pulcherrimum spectaculum erat. Mihi etiam in animo fuit huic vati dicere artem animam habere, hominem non habere. Vix tamen ille me, ut vereor, intellexisset."

"Noli ita loqui, Henrice. Anima res est vera atque terribilis. Emi, vendi, pro alia re permutari potest; corrumpi potest aut ad summam perfectionem perduci. Unicuique nostrum anima est. Ego scio."

"Num id, Doriane, pro certo exploratum habes?"

"Pro certo."

"Ah, ergo vana quaedam species esse debet! Quarum enim rerum nobis certissima persuasio est, eae numquam verae sunt. Hoc fidei fatum est, hoc amoris documentum. Quam gravis factus es! Ne tam severus sis. Quid nobis cum huius aetatis superstitionibus? Nos iam fidem animarum abiecimus. Aliquid mihi pulsa, Doriane; nocturnum aliquod opus pulsa; dum pulsas, submissa voce mihi narra qua arte iuventutem servaveris. Arcanum profecto aliquod habes. Ego decem tantum annis te maior sum, et iam rugis confectus, attritus, flavescens. Tu vero, Doriane, mirabilis es: numquam mihi venustior visus es quam hac nocte. Ad memoriam mihi revocas diem quo primum te vidi. Tum paulo procacior, admodum tamen verecundus, prorsusque singularis eras. Mutatus es profecto, non tamen specie. Utinam mihi arcanum tuum aperias! Ut iuventutem recuperem, nihil est in orbe terrarum quod non faciam, praeterquam ut corpus exerceam, diluculo surgam aut ad probatorum hominum mores me conformem. Iuventus! Nihil

est cum illa comparandum. Ridiculum est de iuvenum inscitia loqui. Soli nunc ii quorum sententias aliqua cum reverentia audio sunt homines multo me iuniores. Mihi anteire videntur: his vita novissimum miraculum suum ostendit. Senes vero semper refello, idque ex instituto. Si eos de re heri gesta quid sentiant roges, gravissime respondent ex sententiis quae anno millesimo octingentesimo vicesimo vigebant, cum homines collariis altis utebantur, omnibus rebus credebant, nihil omnino sciebant. Quam pulchrum est quod pulsas! Miror num Chopinius hoc in insula Maiorica composuerit, mari circum villam plorante, aspergine aquae salsae in fenestras illisa. Mira sane est eius venustas, qualem fabulae habent. Quam felix res est unam saltem artem nobis superesse quae non res externas imitatur! Noli desinere; musica hac nocte mihi opus est. Tu mihi iuvenis Apollo videris, ego Marsyas tibi auscultans. Sunt mihi, Doriane, dolores mei, quos ne tu quidem cognovisti. Tragoedia senectutis non est quod homo senex est, sed quod iuvenis est. Ipse aliquando sinceritatem meam admiror. O Doriane, quam beatus es! Quam exquisitam vitam egisti! Omnibus voluptatibus large hausisti; uvas in ipso palato pressisti; nihil tibi occultatum est. Et haec omnia non plus quam sonus musicae apud te valuerunt. Nulla earum rerum te depravavit. Idem es adhuc."

"Non idem sum, Henrice."

"Immo idem es. Miror qualis reliqua vita tua futura sit. Noli eam abnegationibus corrumpere. Nunc perfectum quoddam exemplar es; noli te imperfectum reddere. Nihil nunc tibi deest. Frustra caput quassas: scis ita esse. Praeterea, Doriane, noli te ipsum fallere. Vita non voluntate aut consilio regitur. Tota vita in nervis, in fibris, in minutis cellulis paulatim formatis posita est, intra quas cogitatio latet et cupiditas somnia sua fingit. Licet tibi videaris in tuto esse et viribus pollere: tamen color fortuito

in conclavi aut caelo matutino conspectus, odor quidam olim dilectus qui occultas recordationes secum ferat, versus e carmine oblivione obruto iterum lectus, aut concentus ex ea musica quam iam pulsare desieris: ex his rebus, Doriane, vitas nostras pendere affirmo. De talibus Browningius alicubi scribit; sed sensus nostri ea nobis vel sine poeta reperient. Sunt horae quibus subito ad me syringae albae odor afflatur, et tum necesse est mihi mensem vitae meae omnium mirabilissimum denuo peragere. Utinam sortem meam cum tua commutare possem, Doriane! Mundus utrumque nostrum conviciis incessit, te tamen semper adoravit; adorabit semper. Tu es species eius rei quam aetas nostra quaerit, inventam autem esse timet. Quam gaudeo te nihil umquam fecisse, nec statuam caelavisse, nec picturam pinxisse, nec quidquam praeter te ipsum in lucem edidisse! Vita ipsa ars tua fuit. Te ipsum musicis modis aptasti. Dies tui sunt tua soneta."

Dorianus a piano surrexit, manumque per capillos duxit. "Ita," submurmuravit, "vita sane exquisita fuit; sed eandem vitam, Henrice, posthac agere nolo. Ne talia de me immoderate loquaris. Non omnia de me nosti. Credo, si omnia nosses, te quoque me aversaturum esse. Rides; noli ridere."

"Cur, Doriane, pulsare desiisti? Redi ad instrumentum et nocturnum illud iterum mihi redde. Aspice lunam illam ingentem, mellis colore fulgentem, in aere fusco pendentem. Exspectat ut eam cantu demulceas; si pulsaveris, propius ad terram descendet. Non vis? Eamus igitur ad sodalicium. Iucundissima haec vespera fuit; convenit eam iucunde finire. Est in sodalicio Whiteano iuvenis quidam qui te vehementer cognoscere cupit: dominus Poolius, filius natu maximus domini Bournemouthensis. Iam fascias cervicales tuas imitatus est, meque rogavit ut eum tibi commendarem. Iuvenis est

venustissimus, atque te mihi quodammodo in memoriam revocat."

"Utinam non ita sit," inquit Dorianus, maestitia oculis insidente. "Sed hac nocte fessus sum, Henrice; ad sodalicium non ibo. Iam prope undecima hora est, et mature cubitum ire cupio."

"Mane, quaeso. Numquam tam pulchre quam hac nocte pulsavisti. Mirabilis quaedam virtus in digitis tuis erat; plus animi in sonis expressisti quam umquam antea audiveram."

"Quia iam bonus fieri instituo," respondit subridens. "Iam aliquatenus mutatus sum."

"Mihi, Doriane, mutari non potes," inquit Dominus Henricus. "Tu et ego amici semper erimus."

"At me olim libro quodam velut veneno infecisti. Hoc tibi condonare non deberem. Henrice, promitte te eum librum nemini umquam commodaturum. Nocet enim."

"Mi puer, iam vere de moribus praedicare incipis. Mox velut ii qui ad meliorem vitam conversi sunt, velut concionatores religionis renovandae, circumibis, omnes a peccatis dehortans quibus ipse iam satiatus es. Multo lepidior es quam ut id facias. Praeterea nihil inde proficies. Id sumus quod sumus; id erimus quod futuri sumus. Quod autem libris animus tamquam veneno corrumpatur, fieri omnino non potest. Ars in factis gerendis nullam vim habet; omnem potius agendi cupiditatem extinguit. Praeclare sterilis est. Libri quos mundus inhonestos appellat ii sunt qui mundo suum dedecus ob oculos ponunt. Haec tota res est. Sed omittamus disputationem de litteris. Cras ad me veni. Hora undecima equitaturus sum. Una equitare possumus; deinde ad prandium te ducam apud dominam Branksomiam. Mulier est gratissima, et de aulaeis textilibus quas emere cogitat te consulere vult. Cura ut venias. An potius cum ducissula nostra

prandeamus? Ait se te iam numquam videre. Fortasse Gladys te iam taedet? Ita futurum putabam. Nimia eius dicacitas iam mihi molestissima est. Quidquid erit, hora undecima hic ades."

"Num vere, Henrice, venire debeo?"

"Certe. Hortus publicus nunc amoenissimus est. Non puto syringas tam pulchre floruisse ab anno quo te primum cognovi."

"Bene. Hora undecima adero," inquit Dorianus. "Faustam tibi noctem, Henrice." Cum ad ostium pervenisset, paulisper constitit, quasi aliquid adhuc dicturus. Tum suspiravit atque egressus est.

CAPUT XX

Nox erat peramoena, tam tepida ut Dorianus paenulam super bracchium gestaret, nec fasciam quidem sericam collo circumdaret. Dum cigarellum fumans otiose domum redibat, duo iuvenes, vestitu ad convivia vespertina apto induti, eum praeterierunt. Alterum alteri submissa voce dicere audivit: "Ille est Dorianus Grayus." Recordatus est quantopere olim delectaretur, cum se digito monstrari, spectari, in sermonibus celebrari sentiret. Iam vero taedebat eum ipsum suum nomen audire. Pars non exigua iucunditatis, quam in parvo illo pago, quem nuper tam saepe adierat, invenerat, inde proficiscebatur quod nemo eum ibi nosceret. Puellae, quam ad amorem sui pellexerat, saepe se pauperem esse dixerat; illa crediderat. Semel etiam se improbum esse ei dixerat; at illa riserat responderatque improbos homines semper senes admodum atque deformes esse. Qualis ille risus erat, turdo canenti haud absimilis! Quam venusta fuerat, vestibus gossypinis et amplis petasis induta! Nihil illa sciebat; habebat tamen omnia quae ipse amiserat.

Domum ubi pervenit, ministrum suum, qui eum adhuc exspectabat, invenit. Eum cubitum ire iussit; ipse in bibliothecam ingressus in lectulum ad recubandum paratum se abiecit, et de quibusdam cogitare coepit quae Dominus Henricus illo die ei dixerat.

Num vere ita erat, ut nemo umquam se mutare posset? Effrenata quadam cupiditate pristinam pueritiae innocentiam, nullis maculis violatam, recuperare cupiebat: pueritiam illam roseo candore nitentem, ut olim Dominus Henricus appellaverat. Sciebat se ipsum inquinavisse, mentem suam

omnibus vitiis corrupisse, animum imaginibus horrendis implevisse; sciebat se aliis exitio fuisse atque eo ipso nefaria voluptate gavisum esse; denique ex omnibus vitis quae suae aliquando occurrissent eas potissimum dedecore affecisse quae pulcherrimae maximeque bonae spei fuissent. Sed num haec omnia iam recuperari non poterant? Num nulla spes ei supererat?

O quam immani superbiae cupiditatisque impetu correptus fuerat, cum precatus esset ut picta sui effigies omne dierum suorum pondus ferret, ipse autem perennis iuventutis splendorem intaminatum retineret! Inde omnis vitae suae clades orta erat. Quanto satius fuisset, si scelera singula suas statim certasque poenas secum attulissent! In supplicio quaedam purgatio inerat. Non illud "Dimitte nobis peccata nostra", sed potius "Ob iniquitates nostras percute nos" ab hominibus iustissimo Deo precandum erat.

In mensa stabat speculum illud miris caelaturis ornatum, quod Dominus Henricus ante multos iam annos ei dono dederat; circum illud Cupidines niveis membris, ut olim, ridebant. Sustulit speculum, quemadmodum illa nocte horrenda fecerat, cum primum letalem picturae mutationem animadvertisset, atque in nitentem eius laminam oculis lacrimis suffusis et furore torvis intuitus est. Quondam quidam, qui eum ardentissime amaverat, epistulam insanam ad eum miserat, quae his verbis, quasi ad numen aliquod dictis, finiebatur: "Mundus mutatus est, quod tu ex ebore atque auro factus es. Labrorum tuorum flexus historiam denuo scribunt." Haec verba in memoriam eius redierunt; ipse ea identidem secum repetebat. Tum pulchritudinem suam exsecratus speculum in solum abiecit, fragmentaque argentea sub calce contrivit. Pulchritudo eius ipsum perdiderat, pulchritudo et iuventus quam precibus

expetiverat. His duobus si caruisset, potuisset vita eius ab omni macula vacare. Pulchritudo ei nihil nisi persona fuerat, iuventus nihil nisi ludibrium. Quid tandem iuventus, si rem recte aestimes? Aetas viridis atque immatura, levium animi motuum et morbidarum cogitationum tempus. Cur eius insignia tam diu gesserat? Iuventus eum corruperat.

Praeterita non meditari satius erat; nihil enim iam mutari poterat. De se ipso deque iis quae posthac futura essent cogitandum erat. Iacobus Vane in sepulcro nullo nomine insignito, in sepulcreto Selbiensi, conditus iacebat. Alanus Campbellus nocte quadam in laboratorio suo sclopeto sibi mortem consciverat, neque arcanum patefecerat quod invitus cognoscere coactus erat. Quantaecumque de Basilio Hallwardo subito evanescente sermocinationes ortae essent, brevi exstinctae forent; iam enim languescebant. Ea quidem in re nihil omnino ei periculi imminebat. Nec vero mors Basilii Hallwardi maxime animum eius premebat: mors viva ipsius animae eum cruciabat. Basilius pinxerat effigiem quae vitam eius perdiderat. Hoc illi ignoscere non poterat. Effigies ipsa omnium malorum causa fuerat. Basilius acerba quaedam dixerat quae ferri non possent; quae tamen ipse patientissime tulerat. Caedes autem nihil nisi repentinus animi furor fuerat. Quod ad Alanum Campbellum pertinebat, is sua sponte mortem sibi consciverat: ita ipse voluerat. Nihil hoc ad Dorianum pertinebat.

Nova vita! Hoc cupiebat, hoc exspectabat. Quin etiam iam initium eius fecisse sibi videbatur. Uni saltem rei innocenti pepercerat. Numquam posthac innocentiam cuiusquam illecebris sollicitaret. Probus futurus erat.

Cum de Hettia Merton cogitaret, subiit eum cogitatio num picta effigies in illo conclavi obserato mutata esset. Nonne fieri poterat ut iam minus foeda esset? Fortasse, si suam ipse vitam

emendaret, omne pravae cupiditatis vestigium e vultu pictae effigiei expellere posset. Fortasse iam signa malorum evanuerant. Ascenderet igitur et videret.

Lucernam e mensa sustulit et per scalas tacitis vestigiis ascendit. Dum ostii repagulum submovebat, laetitiae subrisus vultum eius mire iuvenilem perstrinxit ac paululum circa labra haesit. Ita vero: probus futurus erat, neque foeda illa res quam occuluerat iam ei terrori esset. Iam sibi videbatur gravi onere liberatus esse.

Tacitus intravit, ostium post se, ut solebat, obseravit, aulaeumque purpureum ab effigie detraxit. Tum doloris indignationisque clamor ei erupit. Nihil mutatum videbat, nisi quod in oculis calliditas quaedam apparuerat, et circa os incurva ruga simulatoris. Eadem res exsecrabilis manebat, etiam, si fieri posset, exsecrabilior quam antea; ros autem ille coccineus quo manus conspersa erat clarius lucebat sanguinique modo effuso similior videbatur. Contremuit.

Num sola vanitas eum impulerat ut illud unum recte faceret? Num novae cuiusdam voluptatis experiendae cupido, ut Dominus Henricus risu suo irridens insinuaverat? An illa personam agendi cupiditas, quae interdum nos ad facta moribus nostris praestantiora impellit? An haec omnia simul? Et cur macula rubra maior nunc erat quam antea? Velut pestilens quoddam malum per digitos rugosos serpere videbatur.

Sanguis etiam in pedibus pictis erat, quasi eo stillavisset; sanguis etiam in illa manu quae cultrum non tenuerat. Confiteretur? Num hoc sibi indicabat, ut crimen suum palam fateretur? Ut se ipse magistratibus traderet atque morte puniretur? Risit. Rem prorsus abhorrentem sibi videri sentiebat. Ceterum, si etiam confiteretur, quis illi fidem haberet? Nusquam ullum interfecti viri vestigium exstabat. Quaecumque ad eum

pertinuissent deleta erant. Ipse ea quae inferiore in parte domus fuerant igni consumpserat. Omnes eum insanum esse dicerent; quod si in eadem narratione perseveraret, velut mente captum in custodiam conicerent….

At tamen officium suum erat scelus confiteri, publicam ignominiam sustinere, palamque scelus suum expiare. Deus erat qui homines iubebat non caelo tantum sed etiam terrae peccata sua confiteri. Quidquid faceret, nullis se sordibus purgaturus erat, nisi scelus suo ore confessus esset. Suum scelus? Umeros leviter contraxit. Mors Basilii Hallwardi iam parvi momenti ei videbatur. De Hettia Merton cogitabat. Iniquum enim speculum hoc erat, quod animam suam referebat.

Vanitas? Curiositas? Simulatio? Nihilne amplius in illo suo abstinendi consilio fuerat? Aliquid certe amplius fuisse putabat. Ita saltem arbitrabatur. Sed quis id explorare poterat? … Minime; nihil aliud fuerat. Vanitatis causa pepercerat puellae. Per simulationem bonitatis personam induerat. Curiositatis causa quid esset sibi ipsi renuntiare experiri voluerat. Iam haec ita esse intellexit.

Sed illa caedes—num per omnem vitam eum velut canis vestigiis insistens sequeretur? Num semper praeteriti onus ferre cogeretur? Num vere confiteretur? Numquam. Unum tantum contra se indicium restabat. Ipsa effigies indicium erat. Tollenda igitur erat, delenda. Cur eam tam diu servaverat? Aliquando iucundum ei fuerat eam mutari senescereque intueri. Nuper autem nulla inde voluptas capiebatur. Noctibus somnum ei excusserat. Quotiens domo abesset, terrore complebatur ne alieni oculi in eam inciderent.

Omnes eius cupiditates maerore perfuderat. Sola eius memoria multa laetitiae momenta foedaverat. Velut conscientia ei fuerat. Ita sane, ipsa conscientia fuerat. Eam igitur deleret.

Circumspiciens cultrum vidit quo Basilius Hallwardus confossus erat. Saepius illum absterserat, donec ne tenuissima quidem sanguinis macula in eo remaneret. Nitidus erat atque fulgebat. Sicut pictorem occiderat, sic opus pictoris occideret atque omnia quae opus illud significabat. Praeteritum interficeret; eo exstincto ipse liber futurus erat. Monstrosam illam animae vitam exstincturus erat; sine tam horrendis eius monitis quietem denique inveniret. Cultrum corripuit atque effigiem eo transfixit.

Tum clamor ingens et fragor auditus est. Tanta erat atrocitas doloris in illo clamore, ut ministri perterriti e somno excitarentur atque e cubiculis suis furtim prodirent. Duo viri honesti qui tum per aream publicam infra aedes ibant substiterunt magnamque domum suspicientes contemplati sunt. Profecti deinde, vigilem publicum obvium nacti, eum secum reduxerunt. Ille tintinnabulum saepius pulsavit, sed nemo respondit. Praeter lucem quae in una ex supremis fenestris apparebat tota domus tenebris obruta erat. Post aliquod tempus abiit, in proxima quadam porticu constitit, atque inde domum observavit.

"Cuius est ista domus, vigil?" ex duobus viris natu maior quaesivit.

"Doriani Grayi, domine," vigil respondit.

Illi abeuntes mutuo se intuiti sunt et subsannaverunt. Alter eorum frater erat patris aut matris Henrici Ashtoni equitis.

Intus autem, in ea domus parte quam ministri incolebant, servi semivestiti inter se susurrabant. Domina Leaf, anus, flebat manusque torquebat. Franciscus tam pallidus erat quam ipsa mors.

Post quadrantem fere horae Franciscus aurigam et unum e pedisequis secum sumpsit, per scalas tacitis vestigiis ascendit.

Ostium pulsaverunt, sed nihil responsi acceperunt. Clamaverunt; omnia silentio tenebantur. Tandem, cum frustra ostium vi aperire conati essent, in tectum ascenderunt, atque inde in maenianum se demiserunt. Fenestrae facile apertae sunt: pessuli enim vetusti erant.

Ingressi effigiem domini sui splendidissimam in pariete pendentem invenerunt, qualem eum postremo viderant, omni mirabili iuventutis et eximiae formae decore fulgentem. In solo autem iacebat homo mortuus, vestibus ad convivium vespertinum indutus, cui culter in corde haerebat. Aridus erat ac rugis contractus, vultu foedo atque horrendo. Non prius quis esset cognoverunt quam anulos diligenter inspexerunt.